

Братя
Грим

европейски

романтизъм

HEMCKИ
CKA3AHИЯ
том първи

БРАТЯ ГРИМ
НЕМСКИ СКАЗАНИЯ
ТОМ ПЪРВИ

Превод: Цочо Бояджиев

chitanka.info

Немски сказания на известните немски писатели и фолклористи Якоб и Вилхелм Грим са публикувани през 1816–1818. Този сборник с легенди, събрани от различни източници и публикувани в два тома, се обобщава към най-старите епически традиции на германците. Историите претендират да описват реални исторически събития, разположени приблизително във времето. Сборникът е оказал значително влияние върху художествената литература и фолклористиката. Средновековните легенди са често пъти шокиращи и странни дори за съвременния презадоволен читател. Историческото и приказното, очарованието и ужасът биват неразривно преплетени. Казано накратко, това не са „детски и семейни приказки“ на Братя Грим.

Приказките са отредени да уловят чистата мисъл на едно детско световъзприемане, те подхранват непосредствено, меко и нежно като млякото, сладко и насищащо като меда, без земна тежест; обратно, сказанията служат за по-здрава храна, носят по-прости, но затова пък по-отчетливи багри и изискват повече сериозност и разсъдителност.

Братя Грим

ПРЕДГОВОР КЪМ ПЪРВИЯ ТОМ

1. СЪЩНОСТ НА СКАЗАНИЕТО

При раждането си човек получава в родината си един добър ангел, който го придружава във вида на доверен спътник; човекът, който не подозира каква добрина го спхожда с това, го усеща, когато напусне границите на отечеството си и бъде изоставен от този ангел. Това благотворно съпътствие е неизчерпаемото имане на приказките, сказанията и историята, които са свързани помежду си и последователно се стремят да доближат до нас старите времена като свеж и животворен дух. Всяко от тези неща има свой собствен кръг. Приказката е поетична, сказанието е исторично; първата е укрепена в самата себе си, във вродения си цвят и завършеност; сказанието е обагрено в по-малко цветове, ала има тази особеност, че се държи за нещо познато и осъзнато, за някое място или за исторически известно име. От тази му свързаност следва, че то, за разлика от приказката, не може да е задомено навсякъде, ами предпоставя някакво условие, без което или изобщо би било невъзможно, или пък би било налично само крайно непълно. Едва ли в цяла Германия ще се намери кътче, където не се разказват подробни приказки, ала има такива, в които народните сказания са посети едва-едва и много нарядко. Посочвайки тяхната оскъдност и малозначимост, ние сме длъжни да признаем обаче изключителното им своеобразие; те наподобяват устната реч, в която са останали все още думи и образи от прастари времена, докато приказките превеждат за нас, така да се каже, на един дъх цял откъс от старата поезия. Странното е, че и разказвателните народни песни са съзвучни далеч повече на сказанията, нежели на приказките, които на свой ред са съхранили по-чисто и по-отчетливо в съдържанието си зачатъка на най-ранната поезия, отколкото това са успели да сторят дори запазените по-големи поеми от предходните времена. Оттук без всякаква трудност може да се заключи, че почти единствени приказките са запазили части от старонемските героични сказания, без да споменават имена (освен когато те са общоизвестни и сами по себе си значими, както това на стария Хилдебранд например), докато в

песните и сказанията на народа ни са закрепени множество отделни, почти суховати имена, местности и обичаи от най-древни времена. Приказките са отредени — отчасти поради външното си разпространение, отчасти поради вътрешната си същност — да уловят чистата мисъл на едно детско световъзприемане, те подхранват непосредствено, меко и нежно като млякото, сладко и засищащо като меда, без земна тежест; обратно, сказанията служат за по-здрава храна, носят по-прости, но затова пък по-отчетливи багри и изискват повече сериозност и разсъдителност. Нелепо е да се спори за предимството на едните или другите; току-що изявеното им различие не подценява общото между тях, нито отрича, че те прехождат едни в други в безкрайно много смесици и обрати и повече или по-малко се взаимоотноподобяват. На историята те двете, приказките и сказанията, противостоят, доколкото смесват сетивно естественото и разбираемото с непроумяваното, което историята, поне както подобава за нашето образование, не търпи в изложението си, ами по своеобразен начин съумява все пак да изследва и почете в контекста на цялото. Децата вярват в действителността на приказките, но и народът все още не е престанал напълно да вярва на своите сказания и разсъдъкът не се намесва особено интензивно в тях; за него те са в достатъчна степен доказани от предоставените свидетелства, което означава, че неоспоримо близкото и очевидно наличие на последните надмогва все още съмнението относно свързаното с тях чудо. Тази вчувстваност в сказанието е следователно неговият истински разпознавателен белег. Затова и всяко нещо, което се нарича истинска история (и което встъпва в кръга на настоящето и преживяното от всеки род), собствено е невъзможно да бъде представено пред народа освен като опосредено чрез сказанието; случка, откъсната от времето и пространството и съответно неотговаряща на въпросното изискване, остава чужда за него или той скоро я изоставя. Напротив, ние го виждаме да се държи неотстъпно за своите наследени и предадени сказания, тласкащи го към истинската далечност и заключени във всички негови най-съкровени понятия. Те никога не могат да му доскучаят, тъй като за народа сказанията не са суетна игра, която някога може да бъде прекратена, ами изглежда да са необходимост, която е част от дома, нещо саморазбиращо се, за което при подходящ повод се говори с някакво необходимо за всички порядъчни неща/благоговение. Това

постоянно движение и същевременно постоянната сигурност на народното сказание се оказва, ако осъзнаем ясно това, един от най-утешителните и ободряващи Божи дарове. Покрай всяко необичайно за човешкото възприятие нещо, срещано в природата на дадена местност или споменато от историята, се уплътнява ароматът на сказанието и песента, също както небесната дълбина просиява в синьо и ръси нежен фин прах върху плодовете и цветята. От съжителството със скали, езера, руини, дървета, растения скоро възниква някакъв вид свързаност, която се основава на своеобразието на всеки от тези предмети в определени часове и е в правото си да разкрие своите чудеса. Колко могъща е възникналата по този начин връзка, показва сърцераздирателната носталгия на обикновените люде. Без тази съпътстваща ги поезия благородните народи биха погинали от тъга и биха изчезнали; език, обичай и привичка биха им се сторили суетни и неоснователни, а зад всичко притежавано от тях би липсвало опазващото го заграждение. По този начин разбираме същността и достойнството на немското народно сказание, предоставящо с две ръце страх и предупреждение спрямо злото и радост от доброто. То е все още налично на места, които историята ни отдавна не достига; по-скоро обаче двете се преливат едно в друго; само дете понякога човек е склонен да разпознава станалото неделимо от историята сказание като по-зеленикавите води на влелия се в руслото на реката друг поток.

2. ДОСТОВЕРНОСТ НА СБОРНИКА

Първото, което не изпускахме от очи при събирането на сказанията, е достоверността и истинността. Тези неща схващаме винаги като главното във всяка история; тях дирим обаче и в поезията и ги разпознаваме също толкова отчетливо в истинската поезия. Лъжата е измамна и лоша; произлизащото от нея също трябва да е такова. В народните сказания и песни не намерихме такава; съдържанието им остава такова каквото е и каквото го знаем; дори ако с течението на времето нещо отпадне, както изсъхват отделни клони и вейки на иначе здрави дървета, природата се е погрижила да го възстанови чрез постоянно и спонтанно обновление. Изобщо никоя човешка ръка не е в състояние да съчини основанието и хода на едно стихотворение; също толкова безплодно би било усилието да се изнамерят езици, пък дори в тях да има малки думички, да се възобнови някакво право или някакви нрави, или в една история да бъде вмъкната някаква недействителна случка. Да се съчини може единствено онова, което поетът наистина е усетил и преживял в душата си и за което езикът ще му открови — наполовина съзнателно, наполовина несъзнателно — съответните думи; само дето онова, на което с лекота и почти винаги се опира самотно съчиняващият човек, сиреч правилната мяра на всички неща, в народната поезия е дадено от само себе си. Префинените ястия са противни за народа и той изглежда непоетичен, доколкото за щастие няма съзнание за собствената си тиха поезия; недостатъчно образованите пък на свой ред се стремят да примесят не само в истинската история, ами и в неранимото благо на сказанието неистини, да го изпълни и претовари с тях. При все това прелестта на непреклонната истина е далеч по-силна и трайна от всички изтънчености, понеже тя е неуязвима и наистина смела. В народните сказания се съдържа такава жива и силна изненада, пред която дори най-напрегнатата сила на творещото от самото себе си въображение в крайна сметка винаги бива посрамено и при сравнението между двете ще установим разлика като между едно току-

що измислено растение и преоткрито истинско, неவிжданo дoсeгa oт изследвателитe на природата, страннитe очертания, цветoвe и тичинки на кoетo сa оправдани oт собствената му вътрешност или в тях ненадейно e потвърдено нещо, кoетo вeчe e било забелязано в други растения. Подобни сравнения ни предоставят в изобилие отделнитe сказания, съотнесени едно с друго или с такива, които сa съхранили за нас старитe писатели. Затoвa съкровенoтo в тях трябва да oстане непокътнатo дo най-малкия си детайл, поради кoетo и фактите и обстоятелствата следва да бъдат събирани, без да се лъже. На думитe трябва, докoлкoтo тoвa e целесъобразно, да се държи, ала не бива да сме прилепени към тях.

3. МНОГООБРАЗИЕ НА СБОРНИКА

Второто важно при едно събиране на народни сказания нещо, което прочее вече се съдържа в първото, се състои в това да бъде съхранено по подобаващ начин тяхното многообразие и своеобразие. Защото в това се крие тяхната дълбочина и ширина, и едва оттук може да бъде изследвана природата им. Същото проличава при епоса, народната песен и целия език; понякога се има предвид цялото изказване в неговата съвкупност, понякога отделни редове, словесни обрати и изрази; понякога става дума за подобрене, понякога за изменение и прибъгване до нови средства и преходи. Колкото и големи да са сходствата обаче, нито едно от тези неща не е равно на друго; на едно място разказът е пълен и подробен, на друго е по-беден и оскъден. Само дето тази бедност, която е всъщност невинна, в своеобразието си почти винаги бива надмогната и се превръща в блажена нищета. Ако се вгледаме по-отблизо в езика, то той постоянно и до безкрайност се степенува в неизмерими следвания и редици, явявайки увехналите си заедно с все още даващите цвят свои корени, съставни и опростени думи, определени по нов начин или придобили съвсем нов смисъл; и тази подвижност може да бъде проследена чак до тоналността и падежа на сричките и дори на отделните звуци. Кое е най-доброто и най-подобавашото в това многообразие, е трудно, а вероятно и невъзможно и дори греховно да се каже, стига да не забравяме, че основанието, от които всички те са израсли, е неизмеримият и безкрайно бликащ божествен извор. И тъй като слънчевата светлина сияе над големи и малки и помага на всичко да съществува, то силата и слабостта, кълновете, пъпките, руините и падението са неразлично примесени едни с други. Затова е без значение, че в нашата книга ще бъдат намерени сходства и повторения; понеже за нас е напълно несъстоятелно схващането, че различното в себе си несъвършено се е отделило от някакво съвършено, тъй като въпросното съвършено не е нещо земно, ами трябва да е сам Бог, към когото всичко се връща. Ако ние не бяхме запазили сходните помежду

си сказания, нямаше как да бъдат съхранени своеобразието и животът им. Още по-малко сме се опитвали да обогатим бедните сказания — било чрез съчетаване на повече по-малко такива, при което, разбира се, материалът би останал, ала биха били загубени кройката и багрите, било чрез недопустими чужди добавки, които няма как да бъдат разкрасени и които непременно ще са отчуждени от неизследваемата мисъл за цялото, от което са отпаднали въпросните откъси. Нашият сборник не може да е читанка в смисъла, че човек е длъжен да прочете едно след друго всичко, което той съдържа. Всяко сказание стои по-скоро затворено в себе си и собствено няма нищо общо с предходното и следващото го; удоволствието за всекиго е от подбора на едно или друго. Впрочем, доколкото сме се старали да съхраним всяко живо различие, едва ли трябва специално да упоменаваме, че простото допълване на дадено сказание от много разкази, сиреч отстраняването на всички нищо не значещи отклонения, се е основавало на относително непогрешимото критическо чувство, проявяващо се от само себе си.

4. ПОДРЕДБА НА СБОРНИКА

При подредбата на отделните сказания също предпочетохме да следваме дирята на природата, която никога не прокарва резки и очевидни граници. В поезията има само няколко общи подразделения, всички останали са неправилни и насилени, пък и онези големи такива се допират и прехождат едно в друго. Различаването между история, сказание и приказка е позволено и няма как да бъде избегнато; при все това има точки, в които не може да се каже определено кое от трите е налице, както например госпожа Хола се появява и в сказанията, и в приказките, или легендарно обстоятелство понякога може да бъде представено и като историческо. В самите сказания се признава само още едно различие, с което следва да се съобразява един външен сборник; онова, според което отличаваме по-скоро исторически обвързаните от по-скоро местно обвързаните сказания, като първите тук сме отложили за втората част на творбата. Сказанията за места на свой ред биха могли да бъдат разделени съобразно местностите, времената или съдържанието. Подредбата по места във всеки случай би образувала някаква поредица от сказания за местности и да придаде типичните за някои сказания черти. Ясно е обаче, че при това практически не бива да се придържаме към днешното разделение на Германия, съгласно което Майсен е Саксония, по-голямата част от истинската Саксония е наречена ХанOVER, а по-малките отделни части са още повече смесени помежду си. Ако трябва да се избере друго разделение, не според планините и реките, ами според собствените пътища и положение на германските племена, независимо от политическите ни граници, то в това отношение нищо не е отнапред установено така сигурно и добре, така че едва внимателното изследване на обърканите и смесени едни с други устни говори и народни сказания трябва да ни помогне да прокараме пътя натам. Разбира се, онова, което предстои да излезе в бъдеще от такова изследване, няма как отсега да определи насоката на самото изследване. По-нататък: да се приписва на едно сказание по-голяма

древност, нежели на друго, е в общия случай изключително трудно и често води до недоразумения, тъй като сказанията непрекъснато се възраздат. Сказанията за джуджета и великани предпоставят някакъв езически оттенък, ала при често срещаните истории за дяволски строежи е достатъчно само да се смени името на дявола с това на гиганта или великана, или при женското име Йета да си припомним стария Йот (великан), за да придадем и на тези сказания вида, който се определя и от други неща извън названието. Сказанията за вещици и призраци могат да бъдат сметнати за най-нови именно защото те най-често се подновяват, пък и са най-неопределени по място; междуременно те са в основата си само най-неизтребимите именно поради тяхната постоянна съотнесеност с човека и неговите действия, което обаче не доказва тяхната новост. Това, прочее, доказва и че те ще надживеят всички останали, понеже суеверната нагласа на ума ни очаква доброто и злото по-скоро от вещици и магьосници, нежели от джуджета и великани; поради което по чудноват начин тъкмо въпросните сказания са като че единствените, които образованите са заимствали от простолюдието. Тези примери доказват достатъчно колко непригодна е хронологическата подредба на сказанията от тази гледна точка, тъй като в почти всяко различните елементи са живо прораснали един в друг и светлина върху тях е в състояние да хвърли едва едно постъпателно изследване, което няма да спре при отчленяването на отделните сказания, ами ще проникне и в техните детайли. Последното основание отрича напълно и подредбата според съдържанието, при която например в различни отдели се събират всички сказания за джуджета, за потънали местности и т.н. Очевидно само съвсем малко сказания засягат един-единствен предмет, ами напротив, във всяко се забелязват многообразни сходства и допирни точки. Ето защо нам се стори най-естествена и най-за предпочитане тъкмо онази подредба на сказанията, която води незабелязано, навсякъде с необходимата свобода и без втрещване в дреболиите, към някакви такива тайнствени и чудновати прехождания. Това следва с необходимост и на непълнотата на сборника. Често в следващото сказание ще откриваме по-ясно или по-смътно позоваване на предходното; външно сходните често стоят едно до друго, ала понякога и не е така, ами те се появяват по друг повод на друго място в книгата. Без съмнение могат да бъдат опитани и други подреждания на

представените от нас тук разкази, доколкото човек може да се съобрази и с други взаимовръзки, но всички те биха представлявали само малки примери за неизчерпаемите подтици, които водят до порождаване на сказание от сказание и на ход от хода в разгръщането на природата.

5. ОБЯСНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА

Този път, за разлика от случая с двата тома с детски и семейни приказки, не съставихме приложение с бележки, тъй като мястото ни е ограничено, пък и повечето взаимоотношения могат да бъдат лесно и удобно установени едва след завършването на нашия сборник. Едно пълно изложение на немските поетични сказания остава запазено за отделно съчинение (стига да ни е по силите), в което ще се опитаме да разгледаме цялото не само с оглед на трите разделения по място, време и съдържание, ами и с оглед на още неща.

6. ИЗТОЧНИЦИ НА СБОРНИКА

Този сборник наченахме преди около десет години, а сетне неотстъпно се стараехме да използваме грижливо и да извлечем както писмени източници от някои постепенно превръщащи се в рядкост книги от шестнадесети и седемнадесети век, така и да се доберем до устни живи разкази за всички тези неща. Сред писмените източници най-значими за нас бяха работите на Йоханес Преториус.^[1] Той е писал през втората половина на седемнадесетото столетие, свързвайки усета си за сказание и суеверие, подтикнал го в дейността му, с една безвкусна, ала проникновена ученост и черпейки както едното, така и другото непосредствено от самия бюргерски живот, като без тях — нещо, което той дори не е подозирал — многобройните му писания биха останали безстойности и безплодни за поколенията. Нему дължим познанието и съотнесеността на множество сказания, разказвани от народа по течението на Заале и по бреговете на Елба до мястото, на което тя се влива в първата, в областите Магдебург и Алтмарк.

По-късни автори преписват от Преториус, често без да го споменават и само много рядко съумявайки чрез някаква устна добавка да придобият сходна заслуга. В дългия период между него и Отмарския сборник от 1800 година няма нито една значима с оглед на немските сказания книга, ако не се вземат предвид отделни истории. Междувременно малко преди това Музеус и госпожа Науберт чрез своите преработки на някои истински основни сказания от писания, но и отчасти от устното предание привлекли вниманието към темата или поне я указали. От гледна точка на достоверността и свежестта си Отмарският сборник със сказания от Харц заслужава такава похвала, която възпира упрека за тук и там срещащите се разкрасявания и стилистични подмени. Много сказания са обаче безупречни и от гледна точка на думите и на тях можем да се доверим. Наистина оттогава делото все повече се разраства, а понякога то и истински се стимулира, но като цяло все още не е събрано нищо значимо, с изключения на

появилите се наскоро, през 1815 година, дузина швейцарски сказания от Вис.^[2] Издателят ни ги прати под формата на изкусно изплетени големи поеми; освен таланта си, който доказва по този начин, ние виждаме в това замъгляване на превъзходната проста поезия, която няма нужда от подпомагане и чиято гола истина ние се постаряхме, съобразно замисъла си, да освободим от труфилата, като за това особено ни улесниха приложенияте в изданието бележки. Това, също както и обстоятелството, че от Отмарския сборник заехме също толкова, а може би и малко повече сказания, се оказа незаменяемо от гледна точка на нашата цел и на мержелеещата ни се степен на пълнота; отчасти някои от сказанията трябваше да сравним, поправим или стилистично опростим, изхождайки от други източници. Освен това трябва да бъдат упоменати още два сборника с немски народни сказания, от Бюшинг (1812)^[3] и Готшалк (1814)^[4], първият от които се разпростира и към чужди сказания, както и към родни приказки, легенди и песни, дори към предположения за сказания — като тези за Шпангенберг, така че има твърде обширно и неопределено поле. Двата заедно дължат на устното предание не повече от дванадесет непознати досега немски сказания, които ние, прочее, бихме заели, ако всеки от тези сборници не беше все още в подготовка и ако не бяха обещани продължения. Та ние не докоснахме нищо от тяхното, ала не се отказахме и от нашите преписи на същите писмени сказания, отдавна извлечени от нас от същите или пък други източници; понеже след сериозен размисъл установихме, че нашият вариант е по-приличен и по-зрял. Освен това споменатите два сборника смесват с местните историческите сказания, стотици от които ние на свой ред запазихме за следващата част. Ние нямаме намерението да объркваме или възпрепятстваме нечия чужда работа, ами желаем щастливо продължение и повече критика най-вече на Готшалковия сборник, за да отпаднат от него разкрасяванията и фалшифициранията. Най-сетне съчинението на Добенек^[5] върху народната вяра през средновековието (1815) отчасти се разпростира върху цяла Европа, отчасти пък се ограничава върху суеверието, което в някакъв смисъл му наврежда; можем да кажем, че това е смислено, но недостатъчно зряло и промислено виждане върху народната поезия, а сборник в собствения смисъл на думата е едва след това; поради което и не пропуснахме няколкото откъса от Преториус, на които се натъкнахме; съчинението,

прочее, е препоръчително с оглед подбуждането към изучаване на тази поезия. Тук изрично трябва да отбележим, че съзнателно не сме включили множество сказания от Рюбецал, които са приложими към отделен сборник, както и от редица рейнски сказания поради вестта, че Вогт^[6] се кани да ги публикува във Франкфурт още тази година.

[1] Johannes Praetorius (1630–1680), немски писател и компилатор. ↑

[2] Johann David Wyss (1743–1818), швейцарски писател, известен с роман, вдъхновен от книгата на Даниел Дефо за Робинзон. ↑

[3] Johann Gustav Büsching (1783–1829). ↑

[4] Kaspar Friedrich Gottschalk (р. 1772). ↑

[5] Friedrich Ludwig Ferdinand von Dobeneck. ↑

[6] Niklas Vogt (1756–1836). ↑

7. ЦЕЛ И ЖЕЛАНИЕ

Препоръчваме книгата си на любителите на немската поезия, история и език и се надяваме тя да ви се понрави като чисто немско блюдо, като вярваме твърдо, че нищо не съгражда и не радва повече от отечественото. Да, едно изглеждащо незначително откритие и старание в нашата родна наука може лесно в последна сметка да е по-плодоносно от дори най-блестящото запознаване и вграждане на чуждото, тъй като всяко привнесено същевременно носи в себе си нещо несигурно, отвежда прекалено далеч и не може да бъде обгърнато с топлота. Та стори ни се, че е дошло времето да покажем и предоставим нашия сборник в степента на пълнота и многообразие, която в достатъчна степен ще е в състояние да извини неизбежната недостатъчност и да събуди в читателите ни увереността, че се нуждаем от тяхната помощ за допълване на съчинението и че няма да злоупотребим с нея. Всяко начало е трудно; ние чувстваме, че голямо количество немски сказания все още не са ни известни и че част от дадените тук ще прозвучат по-точно и по-добре от устата на народа; някои от липсващите неща пък са разпръснати из пътешественическите описания от миналото столетие. Опитът показва, че писмата и писанията не допринасят или допринасят съвсем малко, ако някакво предхождащо събрание не поясни за какви презрени и очевидни неща става дума. Ала занимаването със събирачество, когато човек пожелае да го подхване сериозно, скоро възнаграждава усилието и откривателството се доближава най-плътно до онази невинна наслада на детството, когато в блатото или в храсталака изненадаме мътещо птиченце в неговото гнездо; тук, при сказанията, също тихо разгръщаме листата и внимателно отместваме клоните, за да не смутим народа и скришом да надникнем към чудноватата, ала срамежливо сгушена в себе си, ухаеща на листа, трева и току-що паднал дъжд природа. За всяко съобщение в този смисъл ще сме благодарни, а благодарим публично и на нашия брат Фердинанд Грим,

както и на приятеля ни Август фон Хакстхаузен и Карове за тяхната усърдна подкрепа.

Касел, 14 март 1816

1. ТРИМАТА РУДНИЧАРИ В КУТЕНБЕРГ

В Бохемия се намира Кутенберг, където в продължение на много години работили трима рудничари и честно изкарвали хляба за жените и децата си. Когато сутрин тръгвали към рудника, те вземали със себе си три неща: първо молитвеника си, сетне фенер, снабден обаче с масло само за един ден, накрай малко хляб, достатъчен също само за един ден. Преди да започнат работата си, обръщали се с молитва към Бога да ги опази в рудника, след което спокойно и старателно се захващали с делата си. Случило се така, че веднъж, след като работили цял ден и се свечерило, рудникът се срутил и входът бил засипан. Те сметнали, че са погребани, и се провикнали: „Ах, Господи! Бедните ние, ще умрем от глад! Имаме хляб за един само ден и само за ден ще ни стигне маслото във фенера.“ Те се оставили в ръцете на Бога и мислели, че скоро ще умрат, ала не искали да бездействат, докато все още имат сили, така че продължили да работят и да се молят. Станало така, че светлинката им горяла в продължение на седем години и малкото хляб, от който хапвали всеки ден, не се свършил, ами оставал все толкова, а тям се сторило, че седемте години са само един ден. Само че тъй като не можели да стрижат косите си и да бръснат брадите си, те пораснали цял лакът дълги. Междувременно жените им смятали мъжете си за мъртви, вярвали, че никога вече не ще ги видят, и мислели да се омъжат за други.

Случило се така, че един от тримата под земята пожелал от дъното на сърцето си: „Ах, да можех още веднъж да видя дневната светлина, пък ако ще след това да умра!“ Вторият рекъл: „Ах, да можех още веднъж да седна на масата с жена ми и да похапна, пък ако ще след това да умра!“ Тогава и третият се обадил: „Ах, да можех да поживея една година в мир и наслада с жена ми, пък ако ще след това да умра!“ Като изrekli това, планината се разтърсила силно и могъщо и се разцепила, първият се отправил към процепа и погледнал навън, погледнал синьото небе и като се възрадвал на дневната светлина, в същия миг рухнал мъртъв. Планината обаче все повече се разтваряла,

процепът ставал все по-широк, двамата продължили да работят, издялали стъпала, пропъзели по тях и най-сетне се измъкнали навън. Те се отправили към селото и домовете си и подирили жените си, ала те не ги познали. Дватама ги попитали: „Не сте ли имали мъже?“ „Имахме, отговорили жените, само че от седем години са мъртви и погребани в Кутенберг!“ Вторият рекъл на жена си: „Аз съм мъжът ти“, ала тя не пожелала да му повярва, понеже имал дълга цял лакът брада и бил неузнаваем. Тогава той казал: „Донеси ми бръснача, дето е горе в долапа, и парче сапун.“ Обръснал брадата си, сресал се и се измил, и като станал готов, тя видяла, че това наистина е мъжът ѝ. Зарадвала се от все сърце, принесла най-добрите неща за ядене и пиене, които имала, сложила масата, двамата седнали на нея и похапнали вкусно заедно. Когато обаче мъжът се заситил и сложил в устата си последния къшей хляб, паднал и умрял. Третият рудничар живял цяла година в мир и покой с жена си; и когато тази година отминала, в същия час, в който се измъкнал от рудника, той умрял, а с него и жена му. Така Бог изпълнил желанията им поради тяхната благочестивост.

2. ДУХЪТ ОТ РУДНИКА

Духът от рудника, „Майстор Хемерлинг“, наричан обикновено „монахът от рудника“, се явява понякога в изкопа, обикновено като великан в черен монашески капюшон. В един рудник в Граубюндските Алпи той се явявал често и особено в петъците се захващал да пресипва изкопаната руда от един кош в друг; собственикът на рудника не допускал това да го разядоса и това ни най-малко не го оскърбявало. Напротив, когато един работник, разгневен от това безсмислено занимание, наругал и прокълнал духа, онзи го сграбчил с такава сила, че човекът наистина не умрял, ала лицето му се обърнало наопаки. В Анаберг, в пещерата, наречена Розенкранц, той облъхнал дванадесет рудничари по време на тяхната работа, вследствие на което те паднали мъртви, а изкопът, макар и богат на сребро, не бил разработван повече. Тук духът се показал в образа на жребец с дълга шия, със страховито проблясващи очи върху челото. В Шнееберг пък се явил като черен монах в рудника „Свети Георги“, грабнал едно момче от копачите, вдигнал го над земята и го тръшнал в изкопа на този от отдавнашни времена твърде богат на сребро рудник с такава сила, че строшил крайниците му. В Харц наказал един лош надзирател, който измъчвал рудничарите. Когато надзирателят излязъл на светло, духът, невидим за него, застанал пред изкопа и щом онзи се изкатерил по него, стиснал и смачкал главата му между коленете си.

3. МОНАХЪТ ОТ РУДНИКА В ХАРЦ

Двама рудничари работели винаги заедно. Веднъж, като тръгнали на работа и стигнали до мястото, те забелязали, че нямат достатъчно масло в лампата си за една смяна. „Какво да правим сега? — запитали се един друг. — Ако маслото ни се свърши, така че да трябва да се измъкваме по тъмно, това няма да е добре, защото шахтата ще е вече опасна. Ако пък тръгнем сега да носим масло от къщи, надзирателят ще ни накаже, и то с удоволствие, защото ни е хвърлил око.“ Както стояли умислени, далеч в тунела забелязали светлинка, която се приближавала към тях. Първоначално се зарадвали, ала когато наближила, се ужасили, защото в тунела към тях вървял приведен някакъв чудовищен мъж с великански ръст. На главата си имал капюшон, а и изобщо бил облечен като монах, ала в ръката си носел огромен миньорски фенер. Когато достигнал до двамата застинали от страх мъже, той се изправил и казал: „Не бойте се, не искам да ви сторя никакво зло, ами по-скоро добро.“ След което взел техния фенер и пресипал масло от своята лампа. След което грабнал копача и за един час изработил повече, отколкото те биха изработили за цяла седмица прилежен труд. След което рекъл: „Не казвайте никому, че сте ме видели“, ударил с юмрук лявата стена, тя се разтворила и рудничарите съзрели дълъг тунел, проблясващ в злато и сребро. И тъй като неочакваното сияние заслепило очите им, те се обърнали, а когато отново погледнали натам, всичко било изчезнало. Ако били запречили копача или някой друг свой инструмент, тунелът щял да остане отворен и те да се сдобият с голямо богатство и почести; но щом отвърнали поглед, всичко изчезнало. Във фенера им обаче останало маслото на духа от рудника, което никога не намалявало и това все пак им било от полза. Но след години, когато една неделя пирували и се веселили с добри приятели в кръчмата, разказали цялата история и когато тръгнали на работа в понеделник сутринта, в лампата нямало никакво масло, така че и те като всички останали трябвало всеки път да я пълнят отново.

4. ЕЗЕРОТО НА ГОСПОЖА ХОЛА

В планината Майснер в Хесен някои неща със самите си названия говорят за древните времена, като например Дяволските дупки, Кървавата морава и особено Езерото на госпожа Хола. Разположено на ъгъла на една заблатена ливада, то има днес диаметър от около четиридесет или петдесет стъпки, цялата ливада е опасана с порутена каменна ограда и нерядко коне пропадат в нея.

За тази Хола народът разказва много неща, както добри, така и лоши. Жените, които се спуснат при нея в кладенеца, тя дарява със здраве и плодовитост; новородените деца идват от нейния кладенец и тя ги изнася оттам. Цветя, плодове, сладкиши, каквито притежава в езерото си и каквито растат в несравнимата ѝ градина, тя споделя с хората, които я срещнат и успеят да ѝ се харесат. Тя е много уредна и поддържа добро домакинство; когато при хората вали сняг, тя изступва завивките си и от там са снежинките във въздуха. Мързеливите предачки наказва, като цапа хурките им, заплита преждата и подпалва лена; напротив, на девойките, които предат старателно, подарява вретена и нощем преди вместо тях, така че масурите са пълни на сутринта. Издърпва завивките на ленивките и ги оставя голи върху каменния под; напротив, прилежните, които рано сутрин донасят вода в кухнята в чистите си ведра, намират сребърни грошове в тях. Обича да увеличи деца в езерото си, като превръща добрите в късметлии, а лошите — в уроди. Всяка година прекосява земите и прави нивите плодородни, ала и плаши хората, когато се носи през леса начело на беснуващата войска. Понякога се явява като красива бяла жена вътре или в средата на езерото, понякога е незрима и човек чува само от езерото да се носи камбанен звън и зловец шум.

5. ГОСПОЖА ХОЛА БРОДИ НАОКОЛО

На Бъдни вечер госпожа Хола тръгва да броди, тогава девойките слагат нова къделя на хурките си, навиват много кълчища или лен и ги оставят за през нощта. Като ги види, госпожа Хола се радва и казва: „Колкото са власините, толкова да е добра и годината.“ Скиталчеството ѝ продължава до голямата Нова година, сиреч до Деня на тримата влъхви, когато трябва да се отправи обратно към своя си Хорзелберг; и ако попътно попадне на лен върху хурката, разгневява се и изрича: „Колкото са власините, толкова да е лоша годината.“ Затова предната вечер девойките свалят от хурките всичко, каквото не са доизпрели, та нищо да не остане върху тях и да не им се случи нещо лошо. Още по-добре е обаче, ако успеят да изпредат предварително всички поставени върху хурката кълчища.

6. БАНЯТА НА ГОСПОЖА ХОЛА

На планината Майснер в Хесен се намира един обширен гьол или езеро, в по-голямата си част с мътна вода, наричано банята на госпожа Хола. Според разказите на старите люде госпожа Хола била виждана от време на време да се кепе там, след което изчезвала. Планината и блатата в цялата околност са пълни с духове и пътници или ловци често са били подмамвани или наранявани от тях.

7. ГОСПОЖА ХОЛА И ВЕРНИЯТ ЕКАРТ

В Тюрингия има село на име Шварца, покрай него на Бъдни вечер преминала госпожа Хола, а начело на водената от нея тълпа вървял верният Екарт и предупреждавал срещнатите да отстъпят от пътя, за да не бъдат наранени. Две селски момчета току-що били взели бира от кръчмата и се канели да я отнесат вкъщи, когато шествието се появило пред очите им. Призраците заемали обаче цялата широка улица, така че момчетата се отдръпнали с каните си в един ъгъл; към тях скоро се приближили различни жени от сбирщината, взели каните и пили от тях. От страх момчетата не продумали дума, ала не знаели как да се върнат вкъщи с празните стомни. Най-сетне край тях минал верният Екарт и им рекъл: „Бог е бил с вас, дето не казахте никаква дума, защото иначе щяха да ви извият вратовете; сега тръгвайте бързо към къщи и не казвайте никому за случилото се, и каните ви ще са винаги пълни и никога няма да изпитате недоимък.“ Това и сторили момчетата, и станало точно така, каните никога не се изпразвали и те в продължение на три дена спазвали казаното им. Накрая обаче не можели повече да крият, разказали на родителите си историята и всичко свършило, стомничките пресъхнали. Други казват, че това станало не на Бъдни вечер, ами по друго време.

8. ГОСПОЖА ХОЛА И СЕЛЯНИНЪТ

Веднъж госпожа Хола излязла и срещнала селянин с брадва. Заговорила го и му казала да заклини или потегне талигата ѝ. Той се наел да го стори и направил каквото му било казано, а когато работата била свършена, тя му рекла: „Вземи стърготините като плата“, и сетне поела по пътя си. Стърготините се сторили на мъжа ненужни и безполезни, затова оставил повечето и отнемайкъде взел само едно или три парчета. Като стигнал вкъщи и посегнал към торбата си, стърготините се оказали от чисто злато. Той тутакси тръгнал обратно, за да вземе и другите, които бил оставил; но колкото и да търсел, било вече късно и нищо от тях не било останало.

9. ВЪЛШЕБНИЯТ КОРЕН

В стари времена един овчар пладнувал мирно на Кьотерберг и веднъж, като се обърнал, видял да стои пред него разкошна принцеса, която му рекла: „Вземи градинската млечка и ме последвай.“ Градинската млечка се добива, като човек затъкне гнездото на зелен кълвач (сврака или папуняк) с парче дърво; като види това, птицата тутакси отлита и знае как да намери чудния корен, който човек напразно е търсил. Тя го донася в човката си и иска да отпусне с него гнездото си; понеже поднесе ли го до дървения клин, той изскача, все едно е избит със силен удар. Когато го втъкне и клинът изскочи с голям шум, птицата го изпуска уплашена (но може и да бъде постлана бяла или червена кърпа под гнездото, така че тя да го хвърли там, след като го е използвала). Пастирът разполагал с такъв корен, оставил животните си и последвал госпожицата. Тя го отвела до една пещера в планината. Когато се доближавали до врата или до запрещен проход, той трябвало да поднесе корена си и тутакси преградата се разпадала с грохот. Те продължавали да вървят, докато стигнали до средата на планината, където седели още две девици, които предели усърдно; злият дух също бил там, само че безсилен и завързан под масата, пред която седели двете. Наоколо имало кошове, натъпкани със злато и блестящи скъпоценни камъни, и кралската дъщеря се обърнала към овчаря, който стоял и се блещел към съкровищата: „Вземи си, колкото искаш.“ Без да се мае, той започнал да граби и тъпче джобовете си, колкото можели да съберат, а след като, натоварен догоре, поискал да излезе оттам, тя рекла: „Само не забравяй най-доброто!“ Той помислил, че иде реч не за друго, ами за съкровищата, и вярвал, че се е подсигурил достатъчно, ала тя имала предвид въпросния корен. Когато излязъл без корена, който оставил върху масата, вратата се затръшна шумно рязко току зад гърба му, без да му навреди, при все че той иначе лесно би изгубил живота си. Голямото богатство отнесъл щастливо в дома си, но входа никога повече не съумял да открие.

[0] Става дума за корена на градинската млечка. ↑

10. ГОСПОЖИЦАТА ОТ БОЙНЕБУРГ

По някое време в Бойнебург живеели заедно три госпожици. Една нощ на най-младата се присънило, че Бог е отсъдил едната от тях да загине по време на буря. На сутринта разказала съня на сестрите си и към пладне започнали да се трупат облаци, които ставали все по-големи и черни, така че привечер в небето се извила силна буря, покрила го изцяло и гръмотевиците все повече се приближавали. Когато огнените светкавици започнали да падат от всички страни, най-голямата рекла: „Ще се подчиня на Божията воля, защото е отредено аз да умра“, изнесла един стол, седнала на него и в продължение на цял ден и цяла нощ очаквала светкавицата да я удари. Това обаче не станало; тогава, на втория ден, слязла втората и казала: „Ще се подчиня на Божията воля, защото е отредено аз да умра“, преседяла втория ден и втората нощ, светкавиците не я засегнали, ала и бурята не отминавала. На третия ден най-младата рекла: „Е, сега е ясно, че Божията воля е аз да умра“, повикала свещеника, който да ѝ даде причастието, направила завещанието си и се разпоредила в деня на смъртта ѝ цялата енория да бъде нахранена и дарена с подаръци. След като сторила това, слязла смирено долу, седнала и само след няколко мига една светкавица паднала върху нея и я убила.

Откакто дворецът останал безлюден, тя често е виждана като добър дух. Един беден овчар, който загубил цялото си имущество и който на следващия ден трябвало да се лиши от последното останало му, пасял овцете си край Бойнебург и в слънчевия ден забелязал белоснежна дева да седи пред вратата на двореца. Тя била разпростряла бяла кърпа, върху която имало пъпки, оставени да се разпъпят на слънцето. Овчарят се учудил, че е видял девица на такова самотно място, приближил се и казал: „Ех, че хубави пъпки“, взел няколко в ръка, погледал ги и ги върнал обратно. Тя му хвърлила приветлив, ала тъжен взор, без обаче да отговори. Страх обзел овчаря, той се отдалечил, без да поглежда назад, и отвел стадото си у дома. Няколко пъпки обаче били паднали в обувките му, докато стоял там,

убивали му по пътя към къщи, така че той седнал, събул обувката си и понечил да ги изхвърли; ала като посегнал, в ръката му паднали пет или шест златни зрънца. Овчарят хукнал към Бойнбург, ала бялата дева била изчезнала заедно с пъпките. Все пак със златото той успял да плати дълговете си и да възстанови домакинството си.

Много още съкровища трябва да има в крепостта. Един човек бил късметлия да забележи в стената някакво чекмедже; като го изтеглил, то било пълно със злато. Една вдовица имала само крава и коза и тъй като край Бойнебург растели хубави леторастия, искала да нареже от тях за храна, но като посегнала към един храст, се подхлъзнала и паднала в дълбока яма. Закрещяла и завикала за помощ, но в това усамотено място нямало никого, та едва привечер децата, уплашени от отсъствието ѝ, наминали натам и чули гласа ѝ. Измъкнали я с въжета и тя им разказала, че там долу се озовала пред някаква решетка, зад която се виждала маса, отрупана с богатства и сребърни изделия.

11. ПИЛБЕРГ

Близо до Анаберг в Майсен пред града има висок хълм, наречен Пилберг, на който преди много време била изгорена и прокълнатата някаква красива девойка, която все още често се явява по пладне (поради което и никой не бива да се мярка там по това време), в прелестен вид, с разкошни, руси, спускащи се на гърба ѝ коси.

12. ДЕВАТА ОТ ЗАМЪКА

На Шлосберг, недалеч от Ордруф в Тюрингия, понякога може да бъде видяна девойка с огромна връзка ключове. Винаги към дванадесет часа по обяд тя се спуска от хълма, отправя се към разположения в долината извор, наречен Хирлинг или Хьорлинг, и се къпе в него, след което отново поема нагоре по хълма. Говори се, че някои люде са я виждали и проследявали с поглед съвсем ясно.

13. ДЕВАТА ЗМИЯ

Около 1520 година в Базел в Швейцария живял някой си Леонард, наричан от всички Линиман, шивашки син, глуповат и простодушен човек, който при това заеквал като говорел. Той се вмъквал в сводестия проход или тунел, който минава под земята през Базел към Аугст, стигал по-далеч, отколкото който и да е друг човек успявал да се придвижи, и разказвал за чудновати деяния и случки. Той разказвал именно, пък и все още има люде, дето са го чули от собствената му уста, че взел осветена восъчна свещ, запалил я и влязъл с нея в пещерата. Първоначално преминал през желязна врата, сетне прехождал от една сводеста зала в друга, накрая през някакви твърде хубави зелени градини. В средата се издигал прелестен и изкусно съграден замък или княжески дом, в който имало прекрасна девица с човешко тяло до пъпа, със златна корона на главата и разпуснати чак до земята коси; по-надолу от пъпа обаче била ужасяваща змия. Въпросната девица го отвела за ръка до железен сандък, върху който лежали две черни лаещи кучета, та никой да не може да се доближи до сандъка; тя обаче успокоила кучетата и ги държала за синджира, та той да премине без никаква пречка. След което тя снела връзката ключове, които носела на врата си, отключила сандъка и измъкнала от тях сребърни и други монети. Повечето от тях тя му подарила с изключителна нежност, а той ги изнесъл от пещерата; някои от тях показал и хората ги видели. Девата му казала освен това, че е от кралско коляно и род, но че е прокълната и орисана да е толкова чудовище, а също, че може да бъде спасена единствено ако бъде трикратно целуната от момък, чието целомъдрие е чисто и ненарушено; тогава тя щяла да придобие предишния си образ. На спасителя си тя щяла да предаде и предостави цялото скрито на това място съкровище. Той разказвал освен това, че целунал два пъти девойката, но че и двата пъти тя изразила огромната си радост от неочакваното спасение с такива ужасяващи жестове, щото той се изплашил и нямал съмнение, че жив ще го разкъса; поради което и не

рискувал да я целуне за трети път, ами си тръгнал. По-късно станало тъй, че някакви негови приятели го замъкнали със себе си в бордея, където той съгрешил с една лека жена. Опетнен от порока, той никога повече не успял да намери входа към сводестата пещера; което често оплаквал с изобилни сълзи.

14. ТЕЖКОТО ДЕТЕ

През 1686 година, на осми юни, двама пътуващи за Хур в Швейцария благородници забелязали под един храст някакво дете, увито в ленени повои. Единият се съжалил, накарал слугата си да слезе и да вземе детето, за да го отнесат до най-близкото село и да го оставят на грижите на местните хора. Когато онзи слязъл, подхванал детето и се опитал да го вдигне, не успял. Двамата благородници се удивили и наредили на другия слуга да слезе от коня и да помогне. Ала и двамата с общи усилия не успели дори да го помръднат от мястото му. След като дълго опитвали, повдигали го и го дърпали насам и натам, детето проговорило и рекло: „Оставете ме, вие не можете да ме повдигнете от земята. Ще ви кажа само, че тази година ще е богата и плодородна, ала малцина люде ще я преживеят.“ Като изрекло това, то изчезнало. Двамата благородници заедно със слугите си предали това предсказание в съвета на Хур.

15. СТАРАТА ВИНАРСКА ИЗБА В САЛУРН

В кметството на тиролското селце Салурн на Еч показват две стари шишета и разказват за тях следното: През 1688 година Кристоф Патцебер от Санкт Михаел отивал по свои работи към Салурн и, минавайки покрай развалините на старата Салурнска крепост, скимнало му да разгледа по-отблизо стените. Огледал горната им част и открил нещо като подземна стълба, която обаче се откроявала ясно, така че той се спуснал по нея и попаднал в обширна изба, в двата края на която видял големи бъчви. Слънчев лъч се промъквал през процеците, та той успял да преброи осемнадесет съда, всеки от които според него съдържал петдесет ирта^[2]; тези, които били отпред, имали запушалки и канелки, и когато, тласкан от любопитство, гражданинът ги отворил, с удивление забелязал да се плиска вътре вино, гъсто като олио. Опитал питието и намерил вкуса му за толкова прелестен, какъвто езикът му не бил вкусвал през целия му живот. Ако имал на разположение каквато и да е посуда, той с удоволствие би взел за жената и децата си; а и се сетил за общоразпространеното предание, че този дворец е направил вече някои люде богати, при това безвъзмездно, и той се озъртал насам и натам, дали откритието му няма да донесе и нему щастие. Сетне се отправил към града, свършил си работата, купил две големи пръстени шишета заедно с една фуния и още преди залез-слънце се върнал в стария дворец, където намерил всичко да си стои постарому. Без да се бави, напълнил двете си шишета с вино, които поели около двадесет маса^[3], след което поискал да напусне избата. Но щом се обърнал, видял изведнъж седнали на малка маса трима мъже, които препречвали пътя му, а пред тях лежала черна, изписана с тебешир дъска. Гражданинът много се изплашил, бил готов да остави всичкото вино, започнал от дъното на сърцето си да моли господарите на избата за извинение. Тогава единият от тримата, с дълга брада, кожена шапка на главата си и черна мантия, му казал: „Идвай колкото пъти поискаш, и всеки път ще получаваш толкова, колкото е нужно за теб и за твоите хора.“ След което

видението изчезнало. Патцебер се измъкнал свободно и без никой да му попречи, и се добрал щастливо до дома си, при своята жена, на която разказал всичко случило му се. Първоначално жената се страхувала от това вино, ала като видяла, че домовладиката се освежава с него, без то да му навреди, опитала го, пък дала и на всички домашни да пият от него. Когато количеството било изпито, човекът взел двете пръстени шишета, отишъл в избата, напълнил ги отново и така правил няколко пъти в продължение на една година; питието, което би било достойно за кралска трапеза, не му струвало и халер. Веднъж обаче го посетили трима съседни, на които той поднесъл от благодатното питие и които го намерили толкова вкусно, щото заподозрели домакина и се усъмнили, че се е сдобил с него по нереден начин. Тъй като те и така го мразели, отишли в кметството и го обвинили; гражданинът се явил и не си кривил душата за начина, по който се добрал до това вино, макар вътрешно да смятал, че това е последното, което ще донесе. Съветниците наредили виното да бъде представено пред съда и единодушно се съгласили, че подобно нещо не може да бъде намерено никъде в цялата област. След положената от него клетва те били принудени да освободят човека, ала му наредили още веднъж да предприеме въпросното пътуване с двете си шишета. Той се отправил натам, но нито от стълбите, нито от избата имало каквато и да е следа, а той самият усетил невидими удари, които го оглушили и съборили полумъртъв на земята. След като пролежал дълго време така, сторило му се, че забелязва същата изба, само че някъде надълбоко; тримата мъже пак седели на същото място и чертаели мълчаливо и тихо тебеширени знаци върху огряната от силна светлина дъска, все едно че правели някакво много важно изчисление; накрая избърсали всички цифри и начертали кръст върху цялата дъска, след което я отместили настрана. Единият се изправил, отключил три ключалки на една желязна врата и оттам се разнесъл звън на пари. Старият мъж се изкачил по друга стълба към лежащия на пода гражданин, отброил тридесет талера в шапката му, като не му позволил да издаде дори един звук. В този миг видението изчезнало, а Салурнският часовник ударил отдалече единадесет часа. Гражданинът се надигнал и изпъзлял на крепостната стена; от високото видял да минава шествие от мъртъвци със светилници, което изтълкувал като знак за собствената му смърт. Междувременно излязъл на шосето и

чакал хора, които да го довлачат до дома му. След което съобщил на съвета какво го е сполетяло, а тридесетте стари талера доказали, че те не са му били дадени от надземна ръка. На следния ден на онова място били пратени осем сърцати мъже, които също не открили дори най-малка следа, освен дете в единия ъгъл на развалините намерили двете пръстени шишета и ги донесли като веществени доказателства. Патцебер умрял десет дена по-късно и така заплатил с живота си изпитото вино; начертаният голям кръст вероятно е предсказвал броя от десет дни.

[2] Старинна мярка за вместимост на течности. Точният ѝ обем не е ясен. ↑

[3] Мярка за вместимост на течности, един литър. ↑

16. ИГРАТА НА ИСПОЛИНИТЕ

В Хъокстер, между Годелхайм и Амелунксен, се намират Брунсберг и Витберг, на които саксонците издигнали крепостите си, когато воювали с Карл Велики. Според сказанията на жителите на Годелхайм там обитавали исполини, толкова огромни, че сутрин, като станели, се здрависвали, протягайки ръце през прозорците си. Вместо топки те си подхвърляли гюлета и ги подмятали насам-натам. Веднъж едно такова гюлле паднало наскре дoлината и пробило огромна дупка в земята, която и днес може да бъде видяна. Оврагът се нарича Кнойелвизе.

Великаните владеели страната, докато не се появил могъщ войнствен народ, който се сблъскал с тях. Битката била ужасяваща, кръвта потекла през долината и оцветила Везер в червено; всички исполини били избити, крепостите им завзети, а новодошлият народ се заселил оттогава в местността.

Според друг разказ великанът от Брунсберг всеки ден пращал на този от Витберг писмо, увито в голямо кълбо прежда, което мятал натам. Един ден писмото паднало в Лау, една горичка под Брунсберг, и там се образувало широко езеро, край което израсли само бели лилии и където и днес всяка година в понеделника след Великден идва и се мие бялата дама.

17. ИГРАЧКАТА НА ВЕЛИКАНИТЕ

В Елзас, в крепостта Нидек, издигната на висок хълм близо до един водопад, преди години рицарите били огромни великани. Веднъж дъщерята на едного от тях се спуснала в долината, за да види как стоят нещата там, и стигнала недалеч от Хаслах до една разположена непосредствено пред леса нива, току-що засята от селяните. Спряла се удивена и се вгледала в ралото, конете и хората, които били нещо ново за нея. „Хей, рекла тя и се приближила, ще взема тези неща.“ Коленичила на земята, разстлала престилката си, прокарала ръка през полето, събрала всичко и го поставила в нея. И тогава доволна се отправила към къщи, скачайки по скалите нагоре; там, където хълмът бил толкова стръмен, че човек с усилие трябва да се катери, тя правела само една крачка и била горе.

Рицарят тъкмо бил седнал на масата, когато тя влязла. „Е, дете, рекъл ѝ той, какво толкова носиш, та очите ти блестят от радост?“ Тя бързо разгърнала престилката и той надникнал в нея. „Какъв е този дребосък?“ „О, татко, това е чудесна играчка! Никога през живота си не съм имала нищо чак толкова хубаво.“ След което измъкнала и поставила на масата едни след други плуга, селяните и техните коне; подскачала наоколо, гледала ги, смеела се и пляскала с ръце, както правят малките деца. Бащата обаче казал: „Дете, това не е играчка и ти не си постъпила добре. Върни се веднага и ги отнеси обратно в долината!“ Момичето се разплакало, ала това не помогнало. „За мен селянинът не е играчка — казал рицарят напълно сериозно. — Няма да търпя да мърмориш. Събери всичко и го отнеси на същото място, откъдето си го взела. Ако селянинът не обработва нивата, ние, великаните, няма да имаме от какво да живеем на скалното си гнездо.“

18. ВЕЛИКАНЪТ АЙНХЕР

Във времената на Карл Велики живеел юначен великан на име Айнхер, шваба, роден в Тургау в днешна Швейцария, който газел във водата, без да има нужда от мост, за да премине, влачел коня за опашката му след себе си и винаги казвал: „Хайде, друже, трябва да дойдеш с мен!“ Той взел участие във войните на император Карл срещу вендите и хуните; покосявал човеците, както трева се коси, набучвал ги на копие то си и ги носел на рамо като зайци или лисици, а като се върнел у дома и добрите му приятели и съседи го разпитвали какво е сторил и как е било на войната, казвал с досада и гняв: „Какво да говоря за тези жабчета! Седем или осем от тях бях метнал на рамо, набучени на копие то ми, без да обръщам внимание на квакането им, и изобщо не си струва императорът да събира толкова люде срещу такива жабоци и червеи, с каквито аз лесно и сам ще се справя!“ Тоя великан наричали Айнхер^[4], понеже на война бил равен на цяла войска и сам вършел толкова, колкото би свършила тя. Враговете, венди и хуни, бягали от него и го смятали за самия дявол.

[4] „Една войска“. ↑

19. ВЕЛИКАНСКИТЕ КОЛОНИ

Край Милтенберг или Клайнен-Хаубах, на висок хълм наред гората могат да бъдат видени девет могъщи, огромни каменни колони и върху тях отпечатъците от ръцете на великаните, оставени, когато опитвали с тях да изградят мост над Майн. Това разказват на децата си старите люде, а също и че преди много време на това място са обитавали много великани.

20. КЪОТЕРБЕРГ

Къотерберг, който се намира на границата между областите Падерборн, Липен и Корвей, е наричан още Гьотценберг, понеже там са били възнасяни молитви към боговете на езичниците. Отвътре е пълен със злато и съкровища, които могат да направят богат сиромаша, ако той достигне до тях. От северната страна има пещери, в които веднъж някакъв овчар открил входа и портите към съкровищата, но като понечил да влезе, през полето дотичал облян в кръв отвратителен мъж, който го уплашил и прогонил. От южната страна върху един обрасъл с гора хълм, в полите на планината се издигал Харцбург, чиито стени все още могат да бъдат видени, а ключовете от него наскоро бяха намерени. В него живеели исполини, а пък насреща, в отдалечения на два часа път Циренберг, се извисявала друга исполинска крепост. Великаните често се замеряли с чукове в едната и в другата посока.

21. ГЕРОЛДСЕК

Преди години за Геролдсек, един старинен дворец във Васгау, се чуваха да се разказват най-различни истории: че в определено време от годината в този дворец били забелязвани древните немски крале Ариовист, Херман, Витекинд, исполинът Зигфрид и много, много други; когато германците изпаднали в тежка беда и изглеждало, че ще погинат, те им се притичали на помощ начело на някои древни германски народи.

22. ИМПЕРАТОР КАРЛ В НЮРНБЕРГ

Според преданието Карл Велики е прокълнат да пребивава в дълбокия кладенец на Нюрнбергската крепост. Брадата му е прораснала през каменната маса, пред която е седнал.

23. ФРИДРИХ БАРБАРОСА В КИФХОЙЗЕР

За този император има много сказания. Той уж не бил умрял, ами ще живее до деня на Страшния съд, а и след него на трона не се е изкачвал никакъв истински император. Дотогава той е скрит в планината Кифхаузен, а като излезе, ще окачи щита си на едно изсъхнало дърво, от което дървото ще се разлисти и ще настъпят подобри времена. Понякога той говори с хората, които идват в планината, понякога само им се показва. Обикновено седи на пейка пред кръгла каменна маса, подпрял главата си с ръка, и спи, като главата му постоянно пада и той премигва с очи. Брадата му е прорасла много дълга, според някои през каменната маса, според други се е увила около масата, така че за да се изправи, трябва да обиколи масата три пъти, а досега го е сторил само два пъти.

Един селянин, който през 1669 година тръгнал от селото Реблинген Корн за Нордхаузен, бил отведен в планината от едно дребно човече, там трябвало да изсипе зърното си, а в замяна чувалите му били напълнени със злато. Този човек видял императора да седи, само че напълно неподвижно.

Джуджето въвело навътре и един овчар, който свирел някаква мелодия и тя се понравила на императора. Той стоял там и попитал: „Летят ли все още гарваните около планината?“ И когато овчарят дал утвърдителен отговор, извикал: „Значи ще трябва да спя още сто години!“

24. КРУШОВОТО ДЪРВО ВЪВ ВАЛЗЕРФЕЛД

Край Залцбург в така наречения Валзерфелд някога трябва да стане страховита битка, където ще се стекат много люде и кървавата баня ще е такава, че кръвта от земята ще прелива в обувките на сражаващите си. Злите люде ще бъдат избити от добрите. Във Валзерфелд стои изсъхнало крушово дърво, за да напомня за тази последна битка, то три пъти е било отсичано, ала кълновете са прораствали отново, така че то пак се е раззеленявало и се превръщало в пълноценно дърво. Още много години то ще остане сухо, ала започне ли да се раззеленява, до жестоката битка остава съвсем малко време, а като даде плодове, тя ще започне. Баварският княз ще закачи на него гербовия си щит, без никой да знае какво означава това.

25. ОМАГЪОСАНИЯТ КРАЛ В ШИЛДХАЙС

Старият замък Шилдхайс, разположен сред горска и планинска пустош в немска Бохемия, трябвало да бъде построен отново и възстановен. Когато майсторът и строителите оглеждали руините и основите, открили проходи, изби и сводове под земята, при това повече, отколкото очаквали; в една от сводестите зали в кресло седял могъщ крал, украсен с бляскави и сияйни скъпоценни камъни, а вдясно от него стояла мила девица, придържаща с ръце главата на краля, който като че си почивал в тях. Когато те се приближили с бързи стъпки и жадни за плячка, девойката се превърнала в змия, бълваща огън, така че всички били принудени да се отдръпнат. Те предали на господаря си какво им се е случило, а той не след дълго преминал край сводестата зала и чул девицата горчиво да стене. По-късно влязъл заедно с кучето си в пещерата, откъдето избликнали огън и дим, така че рицарят се отдръпнал, а кучето, което изтичало пред него, сметнал за изгубено. Огънят угаснал и когато отново се доближил, видял девойката да държи в ръце невредимо кучето му, а на стената имало заплашителен надпис. Храбростта му обаче го подтикнала да се втурне в това приключение и той бил погълнат от пламъците.

26. ИЗЛИЗАНЕТО НА ИМПЕРАТОР КАРЛ ВЕЛИКИ

Между Гуденсберг и Бесе в Хесен се намира Оденберг, в който потънал император Карл Велики заедно с цялата си войска. Когато избухне война, планината се разтваря, император Карл излиза, надува бойния рог и се отправя с цялата си войска в друга планина.

27. УНТЕРСБЕРГ

Унтерсберг, или Вундерберг^[5] отстои на една малка немска миля от Залцбург сред бездънно тресавище, където преди много време се е намирала престолнината Хелфенбург. Отвътре е изцяло кух, с палати, църкви, манастири, градини, златни и сребърни извори. Малки човечета пазят съкровищата, а в полунощ често отиват в града Залцбург, за да извършат богослужение в катедралната църква.

[5] Т.е. Планината на чудесата. ↑

28. ИМПЕРАТОР КАРЛ В УНТЕРСБЕРГ

Във Вундерберг заедно с други князе и благородни господари седи и император Карл, със златна корона на главата и скиптър в ръка. Той бил омагьосан в обширния Валзерфелд и запазил изцяло образа, който имал в земния си живот. Брадата му е сива и дълга, тя покрива напълно златния нагръдник на дрехата му. В празнични и тържествени дни брадата му бива разделена на две, едната половина отдясно, другата отляво, завързани със скъпоценна превръзка, покрита с перли. Императорът има остър и дълбок поглед, а спрямо подчинените си, които се разхождат с него по красива ливада, се държи приятелски и дружелюбно. Защо се намира там и какво собствено върши, не знае никой и това е една от Божиите тайни.

Франц Сартори^[6] разказва, че император Карл Пети, а според други Фридрих, седи на маса, около която брадата му е увита вече два пети. Когато за трети път брадата му достигне до последното ъгълче, ще дойде последният срок за този тук свят. Ще се яви Антихристът, в полята край Валс ще пламне битка, ангелските тръби ще прозвучат и ще настъпи денят на Страшния съд.

[6] Немски писател и етнограф (1782–1832). ↑

29. ШЕРФЕНБЕРГЕЦЪТ И ДЖУДЖЕТО

Майнхард, Тиролският граф, който по заповед на император Рудолф от Хабсбург завоюва Щирия и Каринтия и беше обявен за херцог на Каринтия, живеел във вражда с граф Улрих от Хойнбург. Към този последния се присъединил и Вилхелм от Шерфенберг, неверен и неблагодарен спрямо Майнхард. По време на битката той изчезнал и Конрад от Ауфенщайн, който се сражавал за Майнхард, се заел да го издири.

Шерфенбергецът бил намерен да лежи на пясъка, пронизан с копие, и имал седем рани, но само една болка. Ауфенщайнецът го попитал дали той е господин Вилхелм. „Да, и ако вие сте господарят на Ауфенщайн, слезте и се доближете до мен.“ След което изрекъл с болка в гласа: „Вземете това пръстенче; докато го притежавате, ще се радвате на непресъхващо богатство и слава в целия свят“; след което го снел от ръката си и му го подал. Междувременно се приближил на коня си и толдът Хайнрих, който дочул, че лежащият е Шерфенбергецът. „Значи това е този, казал той, който наруши верността си към моя господар и комуто Бог отмъщава в този час.“ Един паж трябвало да качи смъртно ранения на кон, само че онзи умрял върху коня. Тогава толдът накарал да го снемат отново и да го положат там, където онзи лежал преди. След което мъже и жени го оплакали; а с пръстена, който дал на Ауфенщайнеца, се било случило следното:

Един ден Шерфенбергецът видял в полето пред замъка си чудновата гледка. Четири джуджета носели на четири дълги позлатени пръта балдахин от светла и бляскава материя. Под него яздело джудже със златна корона на главицата, а и всичките му одежди били кралски. Седлото и юздите на коня били покрити със злато, с инкрустирани благородни камъни, а така било украсено и цялото му облекло. Шерфенбергецът се изправил и се загледал, най-сетне яхнал коня си, приближил се и свалил шапка. Джуджето го поздравило с добро утро и казало: „Вилхелм, Бог да Ви благослови!“ „Откъде ме познавате?“,

учудил се Шерфенбергецът. „Не се смущавай, отвърнало джуджето, дето те зная и те нарекох по име; имам нужда от мъжеството и верността ти, за които много ми е говорено. С един могъщ крал си оспорваме голяма територия, воюваме за нея и той иска да ми я отнеме с коварство. След шест седмици сме уговорили битка помежду си, само дето врагът ми е прекалено силен, поради което приятелите ми ме посъветваха да спечеля тебе на моя страна. Ако се включиш в битката, ще те направя толкова силен, че ще надвиеш дори ако онзи доведе великан. Знай, добри юнако, че ще те снабдя с колан, който ще ти придаде силата на двадесет мъже.“ Шерфенбергецът отговорил: „След като ми се доверяваш и се осланяш на мъжеството ми, ще ти служа; каквото и да се случи с мен, аз поемам този риск.“ Джуджето казало: „Не се страхувай, господин Вилхелм, аз не съм чудовище, напротив, споделям християнската вяра в Троицата, а също и че Бог е роден като човек от девица.“ Шерхенбергецът се зарадвал на тези думи и обещал да дойде в уречения час, стига само смърт или болест да не му попречат. „Елате с жребец, въоръжение и един оръженосец на това място, но не говорете никому затова, дори на жена си, иначе всичко ще бъде загубено.“ Шерфенбергецът се заклек да постъпи точно така. „Погледни, обърнало се към него джуджето, това пръстенче ще засвидетелства казаното от нас; носи го с радост, защото и хиляда години да живееш, имотът ти никога няма да се стопи. Затова бъди храбър и ми остани верен.“ С тези думи джуджето поело през ливадата, а Шерфенбергецът го проследил с поглед, докато то се изгубило в планината.

Когато се върнал у дома си, трапезата била сложена и всеки го питал къде е бил, той нищо не отговорил, ала от този час престанал да изпитва радост, каквато изпитвал преди. Накарал да приготвят жребеца му, да стегнат ризницата, пратил да повикат изповедника, тайно произнесъл няколко молитви и сетне благоговейно приел тялото Господне. Жената се опитала да узнае от изповедника истината за станалото, но той я отпратил с цялата си строгост. Тогава тя пратила четирима от най-добрите си приятели, те замъкнали свещеника в една стая, опрели нож до гърлото му и го заплашвали да го убият, додето той им казал което бил чул.

Щом узнала това, жената повикала най-близките приятели на мъжа си, които трябвало да го отмъкнат тайно и разпитат за

намеренията му. Той не искал да им открие нищо, ала те му казали, че то и така им е известно, и като разбрал това от думите им, признал цялата истина. Те започнали да омаловажават начинанието му и настойчиво да го молят да се откаже от пътуването. Той обаче не искал да нарушава вярното си обещание и казал, че ако го стори, ще се лиши от цялото си имущество. Жена му обаче го утешавала и не спряла да го прави, докато го придумала с големите си молби да остане; той обаче не бил радостен от това.

Половин година по-късно той яздел към укреплението си Ландщротц зад всички от свитата си. Тогава към него се приближило джуджето и рекло: „Който хвали мъжеството Ви, лъже! Вие ме подлъгахте и предадохте! С това заслужихте ненавистта на Бога и на добрите жени. Знайте освен това, че в бъдеще никога няма да победите и ако не притежавахте пръстенчето, което за жалост Ви дадох, бихте живели в бедност с жената и децата си.“ В същия миг джуджето посегнало към ръката му и искало да изтръгне пръстена, но Шерфенбергецът отдръпнал ръката си и я притиснал до гърдите, след което препуснал през полето. Онези, които били пред него, не забелязали нищо.

30. ТИХИЯТ НАРОД В ПЛЕСЕ

В скалата до планинския дворец Плесе в Хесен има няколко извора, кладенци, дефилета и пещери, в които според сказанието живеят и пребивават джуджета, наричани „тихият народ“. Те са мълчаливи и добротворни, и с удоволствие служат на хората, които им се понаравят. Ако им бъде причинено страдание, не изливат гнева си върху хората, ами си отмъщават на добитъка, който измъчват. Всъщност този подземен род не общува с хората и си стои вътре в земята, където обитава пълни със злато и скъпоценни камъни стаи. Ако им се наложи да сторят нещо горе на земята, те се захващат с него не денем, ами нощем. Този планински народ е от плът и кости като другите хора, създава деца и умира; само дето тези същества имат дарбата да стават невидими и да преминават през скали и стени със същата лекота, с която ние го правим през въздуха. Понякога се показват на хората, водят ги със себе си в процепите и ако тези им се понаравят, даряват ги с ценни вещи. Главният вход е при един кладенец; разположената наблизо гостилница носи името „При клокочещата вода“.

31. СВАТЪБЕНОТО ТЪРЖЕСТВО НА МАЛКИЯ НАРОД

Малкият народ от Айленбург в Саксония поиска един път да отпразнува сватба и затова се промъкнал през ключалката и процепите на прозорците в залата; всички наскочали върху гладкия под като грахови зърна на харман. Това събудило стария граф, който спял на балдахиненото легло в залата, и той се удивил от многото свои малки съжители. Тогава един от тях, украсен като херолд, се приближил до него и го поканил с кротки слова и съвсем учтиво да вземе участие в празника им. „Само за едно нещо ще Ви помолим, добавил той, а именно единствено Вие да присъствате, а никой от Вашите придворни не бива и да си помисля да гледа празненството и даже да хвърли към него един само поглед.“ Старият граф отвърнал приветливо: „След като нарушихте съня ми, ще се присъединя към вас.“ Довели му една малка женичка, разставили светилници и прозвучала мелодия на щурци. Графът се стараел да не загуби по време на танца женичката, която подскачала с лекота и накрая така го замаяла, че той едва си поемал дъх. Насред веселия танц обаче изведнъж всичко замряло, музиката замлъкнала и цялата тълпа се втурнала към процепите на вратата, мишите дупки и всевъзможните скришни ъгълчета. Брачната двойка, херолдите и танцьорите погледнали нагоре към един отвор на тавана на залата и там съзрели лика на графинята, която любопитно надничала надолу към веселото събитие. Тогава те се поклонили на графа, а онзи, който го поканил, отново пристъпил към него и му поблагодарил за оказаното гостоприемство. „Тъй като обаче, продължил той, нашата радост и нашата сватба бяха смутени, като и друго човешко око ги видя, отсега нататък Вашият род никога повече няма да наброява повече от седмина.“ След което се втурнали бързо навън, всичко утихнало и старият граф се озовал отново сам в тъмната зала. Проклятието се сбъдва до наши дни и винаги един от шестте живи рицари от Айленбург умира, преди да се роди седмият.

32. ПРЕВЪРНАТИТЕ В КАМЪНИ ДЖУДЖЕТА

В Бохемия, недалеч от Елбоген, в една сурова, ала красива долина, през която се вие, достигайки почти до Карлсбад, реката Егер, се намира прочутата Пещера на джуджетата. Жителите на съседните села и градове разказват следното. Тези скали в древни времена били обитавани от планински джуджета, които живеели там тихо и мирно. Никому не вършели зло, напротив, при нужда и смут помагали на съседите си. Дълго време над тях властвал могъщ повелител над духовете, ала веднъж, когато те поискали да отпразнуват сватба и се отправили към църквата си, той изпаднал в силен гняв и ги превърнал в камъни или по-скоро, доколкото те все пак били неизтребими духове, ги заточил вътре в тях. Редицата на тези скали и до днес носи названието „Омагьосаната сватба на джуджетата“ и те могат да бъдат видени в различни форми да се извисяват по върховете на планината. По средата на една от скалите показват образа на едно джудже, което, докато другите се опитвали да избягат от своя плен, твърде дълго се контело и докато надничало от прозореца и се оглеждало за помощ, било превърнато в камък.

Върху фасадата на кметството в Елбоген и сега показват заточените безсъвестни и сребролюбиви графове в една буца звънлив метал. Според преданието никой, който е опетнил себе си със смъртен грях, не е в състояние да повдигне въпросната буца.

33. ПЛАНИНИТЕ НА ДЖУДЖЕТАТА

Край Аахен недалеч от града се извисява една планина, чиито обитатели, когато се женят, вземат назаем от гражданите казани, железни тенджери, паници и тигани, а сетне най-почтено им ги връщат. Подобни планини на джуджета има в областта Йена, както и в графство Хоенщайн.

34. ДЖУДЖЕТА ЗАЕМАТ ХЛЯБ

Хедлер, свещеникът на Зелбитц и Марлсройт, разказал през 1684 следното: В гората между двете споменати места има овраг, наричан от всички Дупката на джуджетата, понеже от повече от сто години там под земята живеели джуджета, на които някои от жителите на Наила доставяли необходимата храна.

Алберт Шефел, седемдесетгодишен, който умрял през 1680 година, и Ханс Коман, шестдесет и тригодишен, който пък умрял през 1679 година, двама почтени и заслужаващи доверие мъже, често разказвали, че дядото на Коман веднъж орял разположената си близо до въпросната дупка нива, а жена му му донесла на полето прясно изпечен хляб за закуска и го оставила, завит в месал, на синора. Не след дълго се приближила дребна женичка и заговорила орача за хляба му: нейният хляб бил все още във фурната, но гладните ѝ деца не можели да го чакат, та тя на обяд ще му върне от своя. Дядото склонил, по пладне тя се върнала, простряла много бял месал и положила върху него още топъл самун, благодарила му многократно и го помолила да изяде хляба, без да се свени, а месала тя после иска да вземе. Така и станало, след което тя му рекла, че сега са отворени толкова много ковачници, че те, обезпокоени от тях, са принудени да си тръгнат и да оставят милите тям места. Тя укорила това, дето людете много се кълнат и проклинат, а и не почитат неделята, като селяните преди да отидат на църква минават да нагледат полята си, което е много греховно.

Неотдавна в една неделя няколко ратаи се спуснали със запалени факли в дупката, вътре намерили пропаднал много нисък проход, а накрая стигнали до обширен, изкусно издълбан в скалите четириъгълен дворец, надхвърлящ човешкия ръст и в четирите ъгъла с по една малка куличка. Обзел ги страх и те излезли, без да разгледат стаичките.

35. ГРАФЪТ НА ХОЯ

Една нощ на графа от Хоя се явило малко човече и както разказва графът, му рекло да не се плаши, защото искало само да му каже две думи и да го помоли да не му отказва. Графът отвърнал, че ако за него и за хората му това не е прекалено тежко, с удоволствие ще го направи. Тогава човечето казало: „Другата нощ в дома ти ще дойдат и ще се настанят някакви същества, на които ти трябва да отстъпиш за известно време кухнята и залата, а и да наредиш на слугите си да си легнат и никой от тях да не гледа какво ще правят онези, изобщо никой не бива да знае за това, освен ти самият. За всичко ще ти се отблагодарят, ти и родът ти ще преуспеете, нито ти, нито твоите люде ще претърпят дори най-малкото страдание.“ Графът се съгласил. През следващата нощ в къщата се появило, подобно на военна колона, цяло шествие от дребни човеци, като каквито биват описвани джуджетата рудничари. Започнали да готвят, режат и сервират, и преди още да се огледаш, била приготвена обилна вечеря. Призори, когато се канели да си тръгват, малкото човече отново се приближило до графа и заедно с благодарностите си му поднесъл меч, саламандрова кожа и златен пръстен с инкрустиран червен лъв, като пояснило, че той и наследниците му трябва да пазят тези три неща и че докато те са заедно, в графството ще се съхранят единството и благосъстоянието; а разделят ли се, това ще е знак, че нищо добро не го чака; и още, че винаги когато червеният лъв загуби цвета си, някой от рода ще умре.

Във времената обаче, когато граф Йобст и братята му били все още непълнолетни и страната управлявал Франц от Хале, мечът и саламандровата кожа им били отнети, докато пръстенът останал до края на господстващия род. Къде е попаднал след това, никой не знае.

36. ПРОГОНЕНИТЕ ДЖУДЖЕТА

В Ерцгебирге джуджетата били прогонени чрез градежа на ковачници и мелници. Те се оплаквали горко от тях, ала казвали, че ще се върнат, когато ковачниците бъдат премахнати. Под планината Сион преди Кведлинбург преди време имало дупка на джуджета, които нерядко с удоволствие предоставяли на жителите калаени съдове и други подобни неща за техните сватбени тържества.

37. ГНОМИТЕ

Гномите, или рудничарите са обикновено като джуджетата само три лакътя високи. Те имат вида на стар мъж с дълга брада, облечени са като рудничарите с бяла качулка, прикрепена за ризата, и кожа отзад, имат фенери, клинове и чукове. Не причиняват никакви неприятности на работниците, а когато понякога хвърлят малки камъчета, пак не им навреждат, освен дето онези се гневят на шегите и глумите им и ги ругаят. Те могат да бъдат видени най-вече в тунелите, съдържащи руда или в които се очаква да бъде открита такава. Затова рудничарите не се плашат от тях, ами смятат явяването им за добро указание, възрадат се и копаят още по-усърдно. Тези същества бродят из изкопите и шахтите и привидно много работят, ала в действителност не правят нищо. Понякога изглежда, като че копаят проход или жила, понякога — че насипват изкопаното в кофи, понякога пък — че въртят макарата и искат да изкарат нещо нагоре, ала те само дразнят и подлъгват рудничарите. Понякога викат, а приближи ли се човек, там няма никого.

При Кутенберг в Бохемия често са виждани в голям брой да излизат и да влизат в изкопите. Когато там няма никого и особено когато предстои голямо нещастие или беда (смъртта на рудничаря предсказват с три почуквания), гномите биват чувани да ровят, копаят, блъскат, тропат и да се преструват, че вършат и други рудничарски работи. Понякога пък, но по-рядко, се престорват, че правят като ковачите, блъскат наковалнята, обръщат желязото и коват с чуковете. Именно в този рудник са чувани много пъти да удрят, чукат и потропват, все едно, че работят двама или трима ковачи; поради което бохемците ги наричат „малките къщни ковачи“. В Идрия рудничарите им оставят всеки ден гърненце с храна на отредено за това място. Всяка година в определено време им купуват и червена мантия с дължина като за дете и им я подаряват. Пропуснат ли да го сторят, малките люде се разгневяват и стават неблагоприятни.

38. ЗАКЛЕВАНЕ НА ДЖУДЖЕТАТА РУДНИЧАРИ

В Нюрнберг живеел някой си Паул Кройц, който прибегнал до следното чудно заклинание. На едно равно място поставил нова масичка, покрил я с бяла покривка, наредил отгоре две купички с мляко, две с мед, две чинийки и девет ножчета. Сетне взел черна кокошка и я разкъсал над тигана, така че кръвта да капе в яденето. След това хвърлил един къс на изток, а друг на запад и наченал заклинанието си. Като свършил, изтичал до едно целено дърво и видял, че две джуджета рудничари се измъкнали от земята, седнали на масата и започнали да се хранят сред благоуханията на тамяна, който също бил запален там. Той ги питал различни неща, а те му отговаряли; а след като това се повторило няколко пъти, малките същества станали толкова доверчиви, че му отишли вкъщи на гости. Ако не им прислужвал правилно, те или не идвали, или бързо изчезвали. Най-сетне подмамил дори краля им, който дошъл лично, облечен в червена приказна мантия, изпод която измъкнал книга, хвърлил я върху масата и позволил на домакиня си колкото много и колкото дълго иска да чете от нея. Така човекът придобил голяма мъдрост и прозрял много тайни.

39. ТАНЦУВАЩОТО ДЖУДЖЕ РУДНИЧАР

Старите хора разказват следната достоверна история. Преди много години в село Глас, отдалечено на един час път от Вундерберг и също толкова от град Залцбург, имало сватба, на която привечер дошло джудже рудничар от Вундерберг. То пожелало на всички гости да са радостни и да се веселят и поискало да танцува с тях; което не му било отказано. Така че то изиграло по три танца с всяка почтена госпожица, при това с изключителна нежност, така че сватбарите го гледали с удивление и радост. След танца благодаряло и подарявало на всеки от младоженците по три златни монети, каквито не били виждани дотогава, ала цената им била определяна единодушно на четири кройцера, като при това приканвало младите да живеят в мир и разбирателство, да се държат като добри християни и благочестиво да възпитават децата си в добро. Тези монети трябвало да прибавят към парите си, постоянно да помнят за тях и така никога нямало да изпитат недоимък; при това обаче те не бивало да са високомерни, а с излишъка да помагат на съседите си.

Джуджето рудничар останало с тях до късно през нощта, вкусило от всички питиета и храни, които му били поднесени, само че по малко. Сетне поблагодарило и помолило някой от сватбата да го превози през реката Залцах до планината. На сватбата присъствал лодкар на име Йохан Щендл, който се надигнал с готовност и двамата се отправили към реката, която трябвало да бъде прекосена. Докато плавали, лодкарят поискал възнаграждението си: джуджето рудничар му дало смирено три пфенига. Онзи отказал това толкова нищожно заплащане, ала човечето му отговорило, че не бива да се гневи, ами да задържи трите пфенига, защото ако надмогне надменността си, благодарение на тях никога няма да изпита недоимък. Същевременно то му подало малко камъче с думите: „Ако го окачиш на врата си, никога няма да потънеш във водата.“ Кое то се потвърдило още същата година. Накрая то го приканило да живее благочестиво и смирено и бързо се отдалечило.

40. ЧОВЕЧЕТО ОТ ИЗБАТА

През 1665 година в Лютцен се случило следното. В една къща от избата се измъкнало малко човече и започнало да пръска и излива вода пред къщата от едно ведро. След това мълчаливо се отправило обратно към избата, ала слугинята, която била там, се уплашила, паднала на колене и започнала да се моли. Човечето коленичило до нея и се молело толкова дълго, колкото и слугинята.

Скоро след това в градчето избухнал пожар, много новопостроени къщи се превърнали в пепел, но въпросният дом останал незасегнат. След тази случка човечето се появило още веднъж и пак напръскало с вода, но този път не се случило нищо.

41. ПРАРОДИТЕЛКАТА ОТ РАНЦАУ

В благородния род от Ранцау в Холщайн се разказва такова предание: Една нощ прабабата на дома спяла в обятията на съпруга си и била събудена от едно дребно човече, което носело някакво фенерче. Човечето я извело от двореца и я отвело в една кухня планина при някаква родилка. По желание на последната жената положила ръка върху главата ѝ, вследствие на което тя скоро родила. Водачът отвел прародителката обратно в двореца и я дарил с парче злато с указанието да направи от него три неща: петдесет монети, колче за привързване на палатка и вретено според броя на трите си деца, двама синове и една дъщеря; а също и с предупреждението да пазят добре тези три неща, защото в противен случай родът ѝ ще западне.

Омъжената отскоро графиня, която произхождала от датски род, отдъхвала в обятията на съпруга си, когато дочула шумолене: завесите на леглото били дръпнати и тя видяла красива женичка, висока само един лакът, която стояла пред нея със светилник в ръцете. Тази женичка заговорила: „Не се страхувай, няма да те нараня, напротив, ще те направя щастлива, стига само да ми помогнеш за онова, от което имам нужда. Стани и ме последвай натам, където ще те заведе, не яж от онова, което ще ти бъде предложено, и не вземай друг подарък, нежели онзи, който аз самата ще ти подам и който със сигурност можеш да задържиш.“

Графинята тръгнала с нея и пътят ги отвел под земята. Те стигнали до стая, озарена от сиянието на злато и скъпоценни камъни и пълна с дребни мъже и жени. Не след дълго се появил техният крал и отвел графинята до едно легло, на което в родилни болки лежала кралицата, с молба да ѝ помогне. Графинята се заела с това и кралицата щастливо родила синче. Сред гостите настанала голяма радост, те завели графинята до една отрупана с вкусни храни маса и настоявали да си хапне. Но тя не докоснала нищо, не взела и от скъпоценните камъни, струпани в златни купи. Най-сетне била отведена от първата си водачка и се върнала в леглото си.

Тогава женичката от планината каза: „Ти направи голяма услуга на нашето кралство, за която следва да бъдеш възнаградена. Ето ти тези три дървени пръчки, сложи ги под възглавницата си и утре сутрин те ще се преобразуват в злато. От първата направи колче за привързване на палатка, от втората — монети, от третата — вретено, и не разкривай тази история на никого в света освен на съпруга си. Заедно ще създадете три деца, които ще са трите разклонения на вашия дом. Който получи колчето, ще е удачлив във войните, а такава ще е и потомството му; който придобие монетите, ще заема високи държавни постове, а същото се отнася и за децата му; комуто бъде дадена хурката, ще бъде благословен с многобройно потомство.“

Като каза това, жената от планината се оттеглила, графинята заспала, а когато се събудила, разказала на съпруга си случилото се като сън. Графът ѝ се надсмял, ала когато посегнала под възглавницата, там лежали три златни пръчици; двамата се учудили, но постъпили така, както им било наредено.

Предсказанието се сбъднало напълно и различните разклонения на дома пазели грижливо съкровищата. Тези, които ги загубили, били изтрити от лицето на земята. За тези с монетите се разказва, че веднъж датският крал поискал от едного от тях една монета и в същия миг, когато кралят я поел, поднеслият му я изпитал силна болка във вътрешностите си.

Според един устен разказ пък графинята получила престилка трески, които да хвърля в камината. На сутринта, когато всичко ѝ се струвало като сън, поглежда в камината и вижда, че тя е пълна със злато. През следващата нощ женичката идва отново и ѝ казва да направи от златото три неща: вретено, чаша и меч. Когато мечът почернее, някой от семейството ще погине от меч, а ако мечът изчезне, ще бъде убит от брата си. Графинята нарежда трите парчета да бъдат обработени. Впоследствие един път мечът почернява, а сетне напълно изчезва; един от графовете Ранцау бива убит и — както се оказва впоследствие — тъкмо от брата си, който не го разпознал.

42. ХЕРМАН ОТ РОЗЕНБЕРГ

Когато Херман от Розенберг се венчавал, през следващата нощ се появили множество земни духове, високи едва две педи, водейки музиката със себе си, и поискали разрешение да отпразнуват на това място и сватбата на една своя двойка; те се показали тихи и миролюбиви. Като получили позволение, те отпразнували празника си.

43. ДЖУДЖЕТАТА ОТ ОЗЕНБЕРГ

Когато през 1653 година Винкелман пътувал от нашата област Хесен към Олденбург и като стигнал до Озенберг, нощта го заварила в селото Бюмерщет, един стогодишен гостилничар му разказал, че по времето на дядо му къщата разполагала с богати провизии, ала сега нещата стоят зле. Когато дядото варял бирата, дошли земни човечета от Озенберг, източили още топлата бира от качето и платили с една пара, непозната, ала от добро сребро. Веднъж по време на летните жеги едно престаряло човече поискало бира, от жажда погълнало много и тутакси заспало. Като се събудило и видяло, че е станало късно, малкото старо човече започнало горчиво да плаче: „Сега дядо ще ме набие, задето толкова дълго съм бил навън.“ Хукнало угрижено, като забравило да вземе чашата си, след което не се появило никога повече. Бащата на кръчмаря запазил бирената чаша, той самият я дал като чеиз на дъщеря си и докато чашата била в къщата, гостилницата разполагала с достатъчно провизии. Наскоро обаче чашата се счупила, а с нея като че се пречупила и удачата и всичко тръгнало наопаки.

44. ЗЕМНОТО ЧОВЕЧЕ И ОВЧАРЧЕТО

През 1664 година недалеч от Дрезден едно момче пасяло селското стадо. Изведнъж то видяло близо до себе си голям камък да се надига и да прави няколко скока. Учудено, то се приближило, огледало камъка и най-сетне го повдигнало. И като го отместило, от земята изскочило младо земно човече, спряло се пред овчарчето и рекло: „Бях заточено тук, ти ми помогна, така че искам да ти служа; дай ми работа, която да свърша.“ Смаяно, момчето отвърнало: „Добре, помогни ми да паса овцете.“ Човечето вършело всичко грижливо до вечерта. След това казало: „Искам да дойда с теб там, където отиваш.“ Ала момчето се възпротивило: „В дома си не мога да те приема, там имам пастрок и множество братя и сестри, ако заведе още някого, който ще стесни още повече къщата, баща ми лошо ще ме набие.“ „Е, след като веднъж вече си ме приел, рекъл духът, а не ме искаш, трябва да ми подсигуриш друго убежище.“ Тогава момчето посочило къщата на съседа, който имал малки деца. Земното човече се нанесло там и съседът никога повече не се отървал от него.

45. ЗАСЕЛИЛОТО СЕ ДЖУДЖЕ

За селцето Ралиген на Тунското езеро, за Шилингсдорф, една затрупана вследствие срутване на скали местност в долината на Гринделвалд, а вероятно и за други места се разказва следната история: По време на буря и дъжд в селцето се появило скитащо джудже, вървяло от хижа на хижа и чукало, подгизнало от дъжда, на хорските порти, ала никой не се смилявал и не му отварял, ами даже и го ругаели. В края на селото живеели двама благочестиви бедняци, мъж и жена, джудженцето се добрало дотам, опирайки се уморено на тоягата си, потропало три пъти срамежливо на прозорчето, старият пастир тутакси му отворил и предложил с готовност на госта малкото, което имало в къщата. Старата жена принесла хляб, мляко и сирене, джудженцето сръбнало няколко капки мляко и хапнало няколко трохи от хляба и сиренето. „Не съм свикнало, рекло то, да вкусвам такава обикновена храна, но ви благодаря от все сърце и Бог да ви благослови; а след като си отдъгнах, време е да поемам отново.“ „Къде ще ходите, провикнала се жената, нощем и в такова време, по-добре си легнете.“ Ала джудженцето поклатило глава и се усмихнало: „Горе на скалата имам много за правене и не бива да се бавя, но утре ще си спомните за мен.“ То се сбогувало с тях и старците си легнали. Новият ден настъпил с лошо време и буря, светкавици пробягвали по червеното небе и се леели потоци вода. Тогава горе от седловината се откъртила огромна скала и се затъркаляла към селото заедно с дървета, камъни и пръст. Хората и добитъкът, всичко живо в селото било погребано, вълната достигнала до хижата на двамата старци; разтреперани, те излезли пред вратата. Тогава видели наскред потока да се приближава огромна скала, върху нея подскачало радостно джудженцето, все едно я яздело, гребяло с голямо стъбло на бор, а скалата заприщила водата и я отклонила от хижата, така че тя не била засегната и домакините били въвн от всяка опасност. Джудженцето обаче все повече се надувало, превърнало се в чудовищен великан и се

разтворило във въздуха, а те коленичили в молитва и благодарили на Бога за спасението си.

46. ЦАЙТЕЛМООС

При Фихтелберг, между Вунзидел и Вайсенцат, се простира огромна гора, наречена Цайтелмоос, а в нея има голямо езеро; в областта се срещат много джуджета и планински духове. Веднъж някакъв мъж яздел късно вечер през гората и като видял едно до друго да седят две деца, подканил ги веднага да се приберат вкъщи. Те обаче започнали високо да се смеят. Мъжът продължил пътя си, но малко по-нататък отново срещнал същите деца, които отново се смеели.

47. МЪХЕСТАТА ЖЕНИЧКА

През 1635 година един селянин от областта на Заалфелд, който се казвал Ханс Крепел, сечал дърва в полето, и то следобед; когато към него се приближила мъхеста женичка и му казала: „Татенце, като свършите и решите да си починете, издълбайте в стъблото на последното отсечено от Вас дърво три кръста; ще е добре за Вас.“ След като рекла това, тя си отишла. Селянинът, груб и суров тип, си помислил каква ли би била ползата за него от подобен брътвеж и защо изобщо да се занимава с това призрочно създание, не издялал трите кръста и вечерта се прибрал вкъщи. На следния ден по същото време се върнал в гората, за да продължи работата си; към него отново се приближила мъхестата женичка и проговорила: „Ах, човече, защо вчера не издълба трите кръста? Те щяха да помогнат и на Вас, и на мен, защото следобед ще ни подгони дивият ловец, ще ни гони неотстъпно и през нощта и ще ни убие мъчително; от него няма да имаме мира, ако не можем да седнем върху такива стъбла; там той няма как да ни достигне и там сме на сигурно място.“ Селянинът рекъл: „Хо-хо, какво ще ни помогнат кръстовете; няма да правя нищо толкова за твоя угода.“ Тогава обаче мъхестата женичка се нахвърлила върху селянина и го притиснала така, че той, макар и силен по природа, се разболял и отпаднал. Оттогава той започнал да се съобразява с даденото му поучение, никога не пропускал да издълбае такива кръстове и нищо лошо оттук нататък не му се случило.

48. ДИВИЯТ ЛОВЕЦ ПРЕСЛЕДВА МЪХЕСТИТЕ ЛЮДЕ

По тъмните места на полята или горите, а също и в дупките под земята живеят мъжлета и женички, лежат върху зеления мъх и сами са обвити изцяло в зелен мъх. Това е така добре известно, че занаятчии и дърводелци ги изобразяват и предлагат за продан. Тези мъхести люде преследва обаче най-вече дивият ловец, който често броди във въпросната област, така че местните жители много пъти могат да бъдат чути да казват: „Е, дивият ловец пак ловуваше тази нощ и пак вдигаше шум.“

Веднъж някакъв селянин от Арнчгеройте, близо до Заалфелд, се отправил към планината за дърва; тогава дивият ловец ловувал невидим, ала така, че онзи чувал звука на рога му и кучешки лай. На селянина мигновено му хрумнало да помогне и започнал да вика, както това правят ловците, като същевременно свършил работата си и сетне си тръгнал за вкъщи. Рано на следната утрин, когато рекъл да отиде до конюшната си, пред вратата била окачена четвърт от зелена мъхеста женичка, нещо като дял или награда за лова. Ужасен, селянинът се втурнал към Вирбах, отишъл при благородника от Вацдорф и му разказал случилото си, а онзи го посъветвал за негово добро да не се докосва до месото, ами да го остави да виси, защото в противен случай ловецът ще продължи да го тормози. Селянинът постъпил така и дивечът изчезнал така незабелязано, както се бил появил; и никой повече не обезпокоил човека.

49. ВОДНИЯТ МЪЖ

Някъде около 1630 година в енорията Бройлиб, отстояща на половин миля от Заалфелд, една стара акушерка разказала в присъствието на свещеника случилото се с нейната майка, упражнявала същия занаят, на това място.

Една нощ тя била помолена бързо да се облече и да отиде при родилка. Било тъмно, но тя се приготвила и видяла долу да я чака мъж, комуто се извинила и го помолила да почака само докато вземе фенер, след което ще го последва; той обаче настоял да побърза, като казал, че ще показва пътя и без светлина, така че няма да се объркат. Той дори посегнал да сложи превръзка на очите ѝ, така че жената се изплашила и се готвела да вика, но мъжът я утешил, че няма да ѝ се случи нищо лошо и тя може да върви, без да се страхува. Вървели заедно; жената забелязала, че той ударил водата с една тояга и те навлизали все по-надълбоко, докато стигнали в някаква стая. В нея нямало никого освен бременната. Спътникът свалил превръзката от очите ѝ, довел я до леглото и след като я представил на жена си, излязъл. Тя помогнала да се роди детенцето, положила родилката в леглото, изкъпала бебето и изобщо сторила всичко необходимо в такъв случай. С дълбока благодарност родилката я предупредила, като казала: „И аз съм като Вас християнка, отвлечена от воден мъж, който ме подмени. Всеки път, когато родя дете, на третия ден той го изяжда; елате на третия ден край езерото и ще видите водата, превърната в кръв. Когато мъжът ми дойде и Ви предложи пари, не взимайте повече, отколкото обикновено, в противен случай той ще Ви извие врата, имайте го предвид.“ Тогава влязъл мъжът с гневно и сърдито лице, огледал се и видял, че всичко е минало добре, за което похвалил акушерката. Сетне хвърлил голям куп пари върху масата с думите: „Вземете си толкова, колкото искате.“ Тя обаче отвърнала благоразумно: „Не искам от Вас повече, отколкото от останалите, сиреч съвсем малко пари; ако ми ги дадете, ще са ми достатъчни; а ако и те Ви се видят прекалено много, не искам нищо, освен да ме върнете къщи.“ Той казал: „Бог те е научил да кажеш

това.“ Платил ѝ исканата сума и я отвел право в дома ѝ. От страх обаче акушерката не се решила да отиде в уречения ден до езерото.

50. ДИВИТЕ ЖЕНИ В УНТЕРСБЕРГ

Жителите на Грьодиг и селяните от околността свидетелстват, че по онези времена, сиреч през 1753 година, дивите жени многократно излизали от Вундерберг, отивали при момчетата и момичетата, които пасели добитъка близо до дупката в Гланег, и им давали да ядат хляб.

Много пъти дивите жени се появявали по жътва. Излизали рано сутрин, а вечер, когато другите люде си тръгвали, за да си отпочинат, отново се вмъквали във Вундерберг, без да вземат нещо за вечеря.

Веднъж недалеч от въпросната планина едно малко момче седяло върху кон, запрегнат от бащата за оран. Дивите жени излезли от планината и искали да отмъкнат насила това момче. Ала бащата, на когото били известни тайните и произшествията в планината, бързо пресрещнал жените и им отнел момчето с думите: „Как така дръзвате да излизате толкова често и даже да се опитвате да отнемете детето ми? Какво искате да му сторите?“ Дивите жени отговорили: „При нас ще се грижат по-добре за него и то ще се чувства по-добре при нас, нежели у дома си; момчето много ни харесва и нищо лошо не ще му се случи.“ Ала бащата не изпускал момчето от ръцете си и дивите жени си тръгнали с горък плач.

Друг път дивите жени излезли от Вундерберг недалеч от разположеното на планинското плато поселение Кугелмюле, наречено и Кугелщат, и отвлекли едно момче, което пасяло добитъка. Една година по-късно дърварите видели това момче, което всички познавали, да седи, облечено в зелени дрехи, на един пън в планината. На следващия ден завели там родителите му с намерение да го потърсят в планината, ала напразно бродели навсякъде; момчето никога повече не се появило.

Често се е случвало дива жена да се отправя от Вундерберг към селото Аниф, отстоящо на половин час път от планината. Тя имала необикновено дълга и красива коса, достигаща почти до петите ѝ. Един селянин виждал жената често да идва и да си отива, и се влюбил в нея, главно поради красотата на косите ѝ. Не можел да се въздържи

да отиде при нея, гледал я заплепен и най-сетне в простодушието си безстрашно легнал с нея. Какво точно се случило, не е известно, но така или иначе те сторили нещо непристойно. През втората нощ обаче дивата жена попитала селянина дали не е женен. Селянинът отрекъл да е женен. Жена му обаче се чудела къде ходи и къде спи нощем мъжът ѝ. Проследила го и го заварила спящ при дивата жена. „Бог да пази красивите ти коси!“, рекла тя на дивата жена. „Какво правите вие двамата тук?“ С тези думи селянката си тръгнала, а селянинът много се изплашил. Но дивата жена припомнила на селянина невярното му отричане и му казала: „Ако жена ти беше дала израз на ненавистта и гнева си към мен, щеше да те споходи нещастие и ти никога вече нямаше да помръднеш от това място; но тъй като тя не се разсърди, продължи да я обичаш, бъди ѝ верен и не помисляй да идваш отново, защото е писано: «Всеки да живее във вярност с вярната си жена», макар че силата на този завет някога ще отслабне значително и с това ще отпадне и временното благополучие на съпрузите. Вземи тази моя златна обувка, тръгни си и не се оглеждай назад.“

51. ТАНЦ С ВОДНИЯ МЪЖ

В Лайбах в едноименната река живеел воден дух, наричан русал, или воден мъж. На рибарите и лодкарите се явявал нощем, а денем и на други люде, така че всеки можел да разкаже как той се надигал над водата и се показвал в човешки образ. През 1547 година, на първи юли, според старинния обичай цялото население на Лайбах се събира на стария площад край кладенеца, над който хвърля приятна сянка извисяващата се там красива липа. С радост и взаимно доверие хората похапнали под звуците на музика, а сетне започнали танците. След известно време дошъл един красив на вид и добре облечен младеж, който искал сякаш да се хване на хорото. Той поздравил учтиво цялото събрание и подавал ръка на всеки от присъстващите, ала дланта му била мека и леденостудена, а при докосването до нея всеки бил обземаан от странен ужас. Сетне придърпал едно изкусно разкрасено и добре сложено, но свежо и дръзко момиче с лековато поведение, което се казвало Урсула Шеферин, което знаело майсторски да се води по свой си начин и да прави всякакви весели лудории. След като известно време танцували невъздържано, те започнали да се отдалечават все повече от площада, който ограждал хорото, от липата към Зитиховия двор, сетне покрай него към реката, където пред погледа на много лодкари той скочил с момичето в реката и двамата изчезнали от погледа.

Липата стояла до 1638 година, когато трябвало да бъде отсечена поради старост.

52. ВОДНИЯТ МЪЖ И СЕЛЯНИНЪТ

Водният мъж изглежда като всеки друг човек, само дето, отворили си устата, се виждат зелените му зъби. А и носи зелена шапка. Той показва себе си на момичетата, когато минават край езерото, чисти тинята и я хвърля пред краката им.

Той живял в добросъседство с един селянин, който се бил заселил недалече от езерото, понякога го посещавал и веднъж го помолил и той да посети жилището му там долу. Селянинът приел и тръгнал с него. Под водата всичко било като в разкошен земен дворец, с богато и изкусно украсени стаи, зали и ниши. Водният мъж развел госта си навсякъде и му показал всичко, накрая достигнали до малка стаичка, където стояли обърнати с отвора надолу много нови гърнета. Селянинът попитал какво е това. „Това са душите на удавниците, които захлупвам с гърнетата и ги пазя по този начин да не избягат.“ Селянинът не казал дума и сетне излязъл отново на сушата. Това с душите обаче го човъркало дълго време и той издебнал един момент, когато водният мъж отишъл някъде. Когато онзи заминал, селянинът налучкал пътя надолу, спуснал се във водния дом и съумял да попадне във въпросната стаичка; и като влязъл в нея, обърнал едно след друго гърнетата, душите на удавниците тутакси се надигнали, изплували от водата и били спасени.

53. ВОДНИЯТ МЪЖ И МЕСАРСКИЯТ ТЕЗГЯХ

Всяка седмица водният мъж идвал в града, за да си напазарува от месаря, и макар че облеклото му се отличавало от това на останалите люде, никой не му обръщал внимание и не го свързвал с нещо необичайно. Само дето всеки път той плащал със стари пробити грошове. По едно време някакъв месар забелязал това и рекъл: „Само почакай, така ще го бележа, че никога да не дойде отново.“ Та когато водният мъж се появил и поискал да купи месо, месарят го изгледал и докато онзи подавал парите, го кльцнал с ножа по протегнатия пръст, така че кръвта му рукнала. Оттогава водният мъж се изгубил.

54. ПЛУВЕЦЪТ

В Майсен разказват, някакви пекарски чираци напуснали проповедта на Петдесетница и отишли да се къпят в Елба над тухления плевник, точно срещу овощната градина. Един от тях, който разчитал на умението си да плува, се обърнал към спътниците си с думите, че ако те зложат един талер, той три пъти без почивка ще преплува реката от единия до другия бряг. Другите двама не вярвали, че го може, и приели облога. След като онзи неustraшим човек изминал разстоянието два пъти и тръгнал за трети път да преплува реката към двореца Зибен Айхен^[7], пред него подскочила огромна риба, нещо като съомга, и го помъкнала със себе си надолу във водата, така че той се удавил. Още същия ден започнали да го търсят и го намерили над моста: по цялото тяло се виждали кървави белези от щипки и било лесно да се разпознаят следите, които оставил върху него русалът, или водният мъж.

[7] Т.е. „Седемте дъба“. ↑

55. БРАТ НИКЕЛ

На остров Рюген в една гъста гора има дълбоко езеро, пълно с риба, ала с много мътна вода, така че риболовът е невъзможен. Преди години обаче някакви рибари все пак се решили и пуснали лодката си в езерото. На другия ден отнесли мрежите вкъщи, а като се върнали, ладията или лодката била изчезнала; единият от рибарите се огледал, забелязал я на върха на един бук и се провикнал: „Кой дявол ми е качил лодката на дървото?“ Тогава отблизо се дочул глас, но никой не се виждал, и този глас казал: „Не са дяволите, ами това сторих аз с помощта на моя брат Никел.“

56. КЛАДЕНЕЦЪТ НА РУСАЛКИТЕ

Недалеч от Кирххайн в Хесен има много дълбоко езеро, наречено Никсенброн, където често се появяват русалки и се припичат на слънце. Близката воденица също се нарича Воденицата на русалките. Воден русал бил видян и през 1615 година в Магдебург, в просеката край Елизабетовата воденица.

57. МАГДЕБУРГСКИТЕ РУСАЛКИ

Край Магдебург на едно място на Елба често била виждана русалка, която увличала надолу плувците и ги давела. Малко преди градът да бъде разрушен от Тили, един чевръст плувец се наел да преплува реката за малко пари; когато обаче поел и стигнал до мястото, бил уловен и притеглен надолу. Никой не успял да му помогне и след време трупът му изплувал на брега. Понякога водното чудовище се показвало посред бял ден и при ярко слънце, сядало на брега или на някой клон на околните дървета и подобно на красивите девойки разресвало дългите си златисти коси. Приближат ли се хора обаче, то скача във водата. Веднъж, понеже кладенчовата вода е твърда и не става за готвене, а да се донесе вода от Елба в града е твърде далеч и прекалено трудно, гражданите решили да изградят водопровод. Започнали да забиват големи колове в реката, но не продължили да го правят. Защото видели в реката да стои гол мъж, който с лекота измъквал и строшавал забитите колове, така че хората трябвало да се откажат от начинанието си.

58. ЕЗЕРОТО ДЪОНГЕС

Край селото Дъонгес в Хесен се намира едноименното езеро, наричано още Хаутзее, което в определен ден от годината става кървавочервено. Сказанието е такова: Веднъж в селото Дъонгес имало храмов празник, на който дошли две чужди и непознати, ала прекрасни девойки, които танцували и се веселели с момчетата от селото, но точно в дванадесет през нощта изчезнали, докато празникът продължавал и през деня, и през нощта. На следния ден те дошли отново и едно момче, което искало те да останат завинаги, измъкнала по време на танца ръкавицата на едното момиче. Пак танцували до полунощ и когато те поискали да си тръгнат, едната девойка хукнала да дири ръкавицата си по всички ъгли. Като не я открила никъде, се разтреперила от страх, а когато ударил дванадесетият час, двете хукнали силно изплашени право към езерото и се хвърлили вътре. На следната утрин езерото било кървавочервено и такова е всяка година на същия ден. Върху задържаната ръкавица можели да се видят малки коронки.

Разказва се също, че една нощ двама конници спрели пред дома на една акушерка, събудили я и я накарали да ги придружи. Тя отказали, ала те я насилили, завързали я върху коня и се отправили към езерото Дъонгес, където тя трябвало да бабува на тяхната кралица. Тя видяла много чудновати неща, големи съкровища и богатства, но трябвало да се закълне, че няма да разказва за това никому. След като престояла цял ден долу, през нощта, богато възнаградена, била изведена отново горе. След години заболяла, ала не можела да умре, преди да разкрие всичко на свещеника.

59. ЕЗЕРОТО МУМЕЛ

В Шварцвалд, недалеч от Баден, има неизучено езеро, разположено на висок хълм. Ако човек завърже в кърпа и потопа в него нечетен брой грахови зърна, камъчета или нещо подобно, броят им става четен, а ако потопа четен брой, превръща се в нечетен. Ако някой хвърли един или повече камъни в него, дори най-ведрото небе се смрачава и се развихря буря с градушки и ураганни ветрове. Водните човечета изнасят по-късно всички хвърлени камъни на брега.

Когато веднъж неколцина пастири пасели добитъка си край езерото, отвътре излязъл кафяв бик и се присъединил към останалите, а скоро след това се появило и някакво човече, което искало да го върне обратно, а тъй като той не се подчинявал, то го навиквало дотогава, докато той тръгнал с него.

През зимата един селянин преминал безопасно през здраво замръзналото езеро с воловете си и няколко дървени трупи, тичащото след него кученце обаче потънало, след като ледът под него се пропукал.

Един стрелец, който минавал оттам, видял седнало горско човече, играещо си с голям брой монети, насипани в скута му; когато се прицелил в него, то се потопило във водите и след малко извикало, че ако го е бил помолил, то лесно щяло да го направи богат, ала сега и той, и наследниците ще останат бедни.

Един път едно човече дошло късно вечерта в двора на един селянин с молба да го приюти за през нощта. Селянинът, у когото леглата не достигали, му предложил пейката в стаята или купата сено, но то измолило да спи в топилнята за гръстите. „От мен да мине, отвърнал селянинът, ако ти е угодно, легни си даже в езерото или кладенеца.“ Като получило това позволение, човечето тутакси се мушнало сред потопените във водата гръсти, все едно били сено, в което да се топли. На сутринта излязло оттам с подгънали дрехи и когато селянинът изразил учудването си от този странен гост, то отговорило, че наистина в следващите сто години едва ли е възможно

някой подобен на него да пренощува тук. И то се впуснало в предълъг разговор със селянина, докато накрая му доверило, че е водно човече, което е загубило съпругата си и сега иска да я подири в езерото Мумел, а сетне помолило селянина да му покаже пътя натам. Попътно човечето му разказало още много чудновати неща, как вече е търсило жена си в много езера, ала не я е намерило, както и какво представляват въпросните езера. Когато достигнали езерото Мумел, то се гмурнало, но преди това помолило селянина да остане, докато то се върне или му даде някакъв знак. След като онзи престоял няколко часа край езерото наред водата изплувала тоягата на човечето, заедно с няколко пръски кръв, а една обувка подскочила високо във въздуха, така щото селянинът проумял, че това именно е уговореният знак.

Един от херцозите на Вюртемберг наредил да построят сал и да влязат с него в езерото, за да измерят дълбочината му. Когато обаче отпуснали измервателното въже до деветия възел и все още не достигали дъното, салът, противно на природата на дървото, започнал да потъва, така че те се отказали от начинанието си и трябвало да се погрижат за собственото си спасение. Парчета от сала все още могат да бъдат видени на брега.

60. ДЕВОЙКАТА ОТ ЕЛБА И ЖЕНИЧКАТА ОТ ЗАЛЕ

В Магдебург знаят за красивата девойка от Елба, която понякога излизала от реката, за да пазарува на месния пазар. Тя се обличала като гражданка, много спретнато и чисто, в ръката си имала кошница и излъчвала целомъдреност. Не можела да бъде отличена по нищо от останалите момичета, само дето, ако някой се вгледа по-внимателно или пък знае отнапред, единият край на снежнобялата ѝ престилка бил винаги мокър, като знак за речното ѝ потекло. Един млад месарски калфа се влюбил в нея и я проследявал, докато узнал откъде идва и къде се връща, а в края на краищата скочил с нея във водата. На един рибар, който придружил влюбения и го чакал на брега, тя казала, че ако от потока изплува дървена чиния с ябълка, нещата са добре, в противен случай не са. Малко след това обаче проблеснал червен лъч, което доказвало, че родствениците на девойката от Елба не са харесали жениха и са го убили. За това има, прочее, и съвсем други разкази, според които невестата се гмурнала във водата, а младежът седнал на брега да я чака. Долу тя трябвало да помоли родителите си за позволение да се ожени, ала преди това трябвало да съобщи на братята си; вместо отговор горе изплувало кърваво петно, което означава, че те са убили нея самата.

И от Заале понякога излизали русалки, отивали в град Заалфелд и купували месо от сергиите. Различавали ги единствено по големите страшни очи и по оставящите мокра следа шлейфове на роклите им. Те трябва да са били подменени човешки деца, вместо които русалките са оставили горе своите уродчета. Пред градските порти на Хале има нещо като кръгла водна площ, наречена Езерото на русалките, от което в града отиват на покупки жени, които също могат да бъдат разпознати по мокрите ръбове на дрехите им. Иначе те се обличат, говорят и се разплащат досущ като нас.

Недалеч от Лайпциг една русалка била виждана често по улиците. Тя се въртяла заедно с останалите селянки из седмичния

пазар с кошница в ръка и купувала провизии. След което си тръгвала, без обаче да размени дори дума с някого, не поздравявала и не благодаряла никому на улицата, ала когато купувала нещо, знаела също като останалите жени да се препира и пазари. Веднъж двама я проследили и видели как тя оставя кошницата си до едно малко езерце, след което кошницата изчезнала заедно с женичката. Облеклото ѝ не се отличавало от това на останалите жени, само дето долната част на роклята ѝ била мокра на две педи.

61. ВОДНО ПРАВО

Край Лайпциг, там, където Елстер се влива в Плайсе, лятно време младите хора се къпят, само че водата там е много измамна, понякога с неочаквани дълбочини, понякога с пясъчни наноси, особено на едно място, наричано Студентската баня. Както за други реки, така и за тази има общоразпространено сказание, че тя трябва всяко година да взема по една жертва, още повече че почти всяко лято в нея се дави човек, поради което и хората вярват, че водната русалка го завлича на дъното.

Разказва се, че преди някой да се удави, русалките танцуват върху водата.

Когато деца се канят да се къпят и стоят на брега, родителите им викат предупредително: „Русалката иска да те отмъкне.“

Има и такова детско стихче:

*Русалката те влече,
ти си лошо момче,
измий си крачето
с червено камъче.*

62. УДАВЕНОТО ДЕТЕ

За водите се разказват всякакви неща, например че всяка година езерото или реката трябва да получи невинно дете; те обаче не търпят мъртвия труп, ами рано или късно го изхвърлят на брега, и дори последната костичка да е стигнала до дъното, тя непременно отново изплува. Веднъж детето на една жена се удавило в езерото, а тя молела Бога и светиите да може поне да погребее костите му. Следващата буря довлякла черепа, сетне торса, след това се събрало всичко, майката събрала всички кости в една кърпа и ги отнесла в църквата. О, чудо! Когато влязла в храма, вързопът все повече натежавал и най-сетне, когато го положила на стъпалата пред олтара, детето се разкрещяло и за всеобщо удивление се измъкнало от кърпата. Липсвала само една костичка от малкия пръст на дясната ръка, но впоследствие майката старателно го подирила и го открила. Тази костичка била оставена в църквата като достопамятна реликва. Лодкарите и рибарите от Кюстрин в Ноймарк говорят също за властващо над течението на Одер неизвестно какво същество, което всяка година трябва да получава своята жертва. Онзи, комуто е отредена такава съдба, неотменно намира смъртта си във водата. Халорците^[8] в Хале се боят особено на Еньовден. Един от графовете Шимелман влязъл въпреки всичко точно този ден в Заале и се удавил.

[8] Членове на гилдията на добиващите сол в Хале. ↑

63. ЦЕПНАТОТО УШЕНЦЕ

Хора, които пресичат реката Щрой под Мелрихщат, биват потапяни и нередко давени от един воден дух, наречен Цепнатото ушенце.^[9]

[9] Цепването на ухото е обичайно наказание най-вече на лъжците и измамниците. ↑

64. ВОДНАТА РУСАЛКА И ПОМОЩНИКЪТ НА ВОДЕНИЧАРЯ

Двама воденичарски помощници отиват до една река; когато единият поглежда разсеяно отгатък водата и вижда една русалка, която седи там и реши косите си. Той грабва ловната си пушка и се наканва да стреля, ала русалката скача във водата, размахва пръст и изчезва. Всичко станало толкова бързо и незабележимо, че другото момче, което било избързало напред, не видяло и не разбрало нищо, докато спътникът му не му разказал какво се е случило. След това станало той, че на третия ден въпросният спътник се удавил, докато се къпел.

65. СРЕЩУ РУСАЛКИ ПОМАГАТ ДОСТЕН И ДОРАНТ

Една акушерка от Хале разказва какво се случило с нейната учителка. Една нощ тя била отведена от някакъв мъж през отворената порта към Заале. Попътено мъжът я заплашил да си мълчи и да не казва и дума, защото в противен случай тутакси ще ѝ извие врата, а за останалото да не се тревожи. Тя се уповавала Богу, била сигурна, че той ще я защити, и се подчинила, понеже ставало дума за занаята ѝ. Водата на Заале се разтворила чак до дъното, те започнали да слизат надолу и стигнали до палат, в който лежала мила женичка. Акушерката ѝ помогнала да роди, а междувременно мъжът излязъл навън. След като акушерката изпълнила сполучливо задължението си, женичката ѝ казала състрадателно: „Ах, мила госпожо, толкова ми е мъчно, че трябва да останете тук чак до деня на Страшния съд, имайте го предвид; мъжът ми ще Ви предложи цяла кесия дукати, но Вие не вземайте повече от това, което другите люде Ви дават за Вашите усилия. После, когато излезете от стаята и поемете пътя си, посегнете бързо към земята, където ще хванете достен и дорант, дръжте ги здраво и не ги изпускате от ръка. Така отново ще сте свободна и ще се върнете у дома си.“ Едва била изрекла това и русалът, с къдрави златисти коси и синеок, влязъл в стаята; той носел голяма кесия с жълтици, която изложил в прекрасната светла стая пред акушерката, като ѝ рекъл: „Вижте, вземете си колкото искате.“ Тя взела една жълтица. Русалът смръщил чело, хвърлил ѝ яростен поглед и казал: „Това си избрала не сама, ами с телето на жена ми. Тя ще пострада за стореното от нея. А сега ела с мен.“ Тя станала и излязла; след което бързо се навела и грабнала в ръка достен и дорант. Водачът ѝ казал: „Бог ти помага, а това пак си научила от жена ми. Е, върни се там, откъдето си дошла.“ Тогава тя излязла от реката на брега, отправила се към града, чиито порти стояли все още отворени, и щастливо се добрала до дома си.

Друга акушерка, родом от Ешец край Кверфурт, разказала следното. В родното ѝ село един съпруг излязъл и оставил току-що родилата си жена вкъщи. В полунощ русалът застанал пред къщата и преправяйки гласа си като този на мъжа ѝ, извикал към градинския прозорец, че тя трябва бързо да излезе, тъй като има да ѝ съобщи нещо особено. Това се сторило на жената твърде странно и тя отговорила: „Влез ти вътре, за мен е неудобно да ставам посред нощ. Знаеш къде е ключът, в дупката на къщната врата.“ „Зная, разбира се, само че ти трябва да излезеш“, и настоявал дотогава, докато тя станала и излязла в градината. Призракът тръгнал пред нея, а тя се спускала след него чак до течащата недалеч от къщата река, където русалът проговорил:

*„Повдигни полите си високо,
та достен и дорант да не докоснеш“,*

понеже въпросните билки растели в голямо количество в градината. Тя обаче видяла водата и се вмъкнала точно сред билките, при което русалът изчезнал и не успял нищо да ѝ стори. След полунощ мъжът се върнал вкъщи, намерил вратата на стаята отворена, майката не била в леглото и той започнал жално да вика, докато дочул тихия ѝ глас в градината и я отвел изсред билките в стаята. Тъкмо поради това акушерките държат много на тези билки и ги поставят навсякъде по леглата, люлките, избите, носят ги самите те, а и карат останалите да ги държат при себе си. В Лайпциг билкарките често ги предлагат за продан на пазара.

Веднъж една жена слязла в избата да наточи бира. Тогава призракът започнал да припява:

*„Ако достен не беше тук скрила,
скъпа щеше да ти излезе бирата“,*

и това стихче се повтаря и в други истории.

[0] Названия на билки, които не могат да бъдат идентифицирани.

↑

66. НОЗЕТЕ НА РУСАЛКАТА

Една акушерка, родом от Ершец, на половин миля от Кверфурт, разказвала, че в Мерзебург към полунощ една жена дошла пред къщата на бръснаря, разположена близо до реката, и извикала към прозореца на акушерката да излезе, но тя отначало не искала да го стори. Накрая бръснарят тръгнал с нея с фенер в ръка и бегло хвърлил поглед към страховитите нозе на русалката. Тя се опитала да ги прикрие. Когато забелязал това, бръснарят строго я сгълчал, казал ѝ да се маха и тя изчезнала.

67. СЛУГИНЯТА ПРИ РУСАЛА

В едно село край Лайпциг разказват следното. Една слугиня слязла под водата и слугувала три години на един русал. Тя живяла добре и правела каквото поиска, само дето храната ѝ била безсолна. Това ѝ послужило за повод да се махне оттам. А освен това все казвала: „След онова време няма да преживея повече от седем години, от които сега ми остават още само три.“ Иначе била винаги тъжна и умърлушена. Преториус е чул тази история през 1664 година.

68. ГОСПОЖАТА ОТ РОДА АЛВЕНСЛЕБЕН

Преди няколкостотин години в Калбе във Вердер живеела благородничка от рода Алвенслебен, една възрастна, богобоязлива, милосърдна и готова всячески да помага на хората жена; тя бабувала умело, когато някоя гражданка имала тежко раждане, и при такива случаи всички я търсели и почитали. Случило се обаче следното. В дълбока нощ някаква прислужница се появила пред замъка, почукала и изплашено извикала, че не иска да я смуцава, ала тя трябва да стане колкото е възможно по-скоро и да я последва извън града, където бременна жена ражда и се намира в смъртна опасност, а господарката ѝ не знае какво да прави. Благородничката казала: „Среднощ е, всички градски порти са залостени, как ще излезем?“ Слугинята отговорила, че те вече са отворени, тя само трябва да тръгне (но да внимава, както добавят някои, да не яде и пие нищо на мястото, където ще бъде отведена, както и да не се докосва до онова, което ще ѝ бъде предложено). Благородната жена станала, облякла се, слязла долу и последвала слугинята, която била почукала на вратата ѝ; градската порта била отворена и когато излезли в полето, там имало хубав проход, който водел право в планината. Планината се издигала, отворена широко, и макар жената да виждала много добре, че нещата не са много ясни, тя неустрашимо решила да продължи и по-нататък, докато накрая стигнала до малка женичка, която се гърчела в леглото от силни родилни мъки. Благородната жена ѝ се притекла на помощ (според някои тя само положила дланта си върху тялото ѝ) и скоро на бял свят благополучно се появило детето. След като свършила работата си, жената поискала да се върне от планината у дома си, сбогувала се с родилката (без да докосва предложените ѝ ястия и питиета), след което същата слугиня я придружила отново и я върнала невредима в замъка. Пред самата врата обаче слугинята спряла, поблагодарила многократно от името на своята господарка, след което снела златния пръстен от ръката си и го подала на благородната жена с думите: „Вземете този скъп дар и не позволявайте родът Ви да го загуби; родът Алвенслебен

ще процъфтява, докато притежавате този пръстен; а ако ви бъде отнет, родът ще погине.“ При тези думи слугинята изчезнала. Този пръстен изглежда се пази до ден-днешен както подобава от това домакинство, като е оставен на сигурно съхранение в Любек. Според други обаче при някаква делба той бил грижливо раздвоен. Пак според други едната половина била претопена и нещата при единия клон на рода вървят зле, а другата половина се пази при другия клон в Цихтау. Говори се още, че когато услужливата жена, която била омъжена, разказала на следната сутрин на мъжа си какво ѝ се е случило, той не искал да ѝ повярва, додето тя не рекла: „Е, след като не ми вярвате, вземете от масата ключа за оная стая и пръстенът ще е вътре.“ Точно така и станало. Та твърде чудновати са подаръците, които хората получават от призраците.

69. ГОСПОЖАТА ОТ РОДА ХАН И РУСАЛЪТ

Една жена от благородническия род Хан била повикана веднъж от камериерката на един воден русал и принудена да се спусне с нея под водата при една родилка. Водата се разделила и те стигнали по твърде приятен път дълбоко до дъното, където тя помогнала на страдаща от родилни мъки малка женичка. След като всичко се свършило благополучно и госпожата от рода Хан се приготвила да поеме към къщи, влязъл дребен воден мъж, подал ѝ съд, пълен с пепел, и казал, че за положените от нея усилия тя може да си вземе колкото поиска. Тя обаче се възпротивила и нищо не взела. Тогава русалът рекъл: „Бог те научи да кажеш това, в противен случай щях да те убия.“ След което тя си тръгнала и същата камериерка я върнала в дома ѝ. Когато стигнали, слугинята измъкнала три къса злато, подала ги на благородната жена и я подучила добре да пази това съкровище и да не позволява то да се изгуби, защото домът ѝ ще изпадне в беднотия, а иначе ще се радва на изобилие във всяко едно отношение. Камериерката си тръгнала, а трите къса били поделени между тримата синове; два клона на рода, които пазят грижливо съкровището си, процъфтяват и до днес; напротив, третият къс бил наскоро забутан някъде от една жена, вследствие на което тя умряла в мизерия в Прага и тази родова линия се прекъснала.

70. ГОСПОЖАТА ОТ БОНИКАУ

Госпожата от Боникау в Саксония току-що била родила и лежала сама, когато към нея се приближила малка женичка, която я помолила за разрешение в стаята да бъде отпразнувана сватба, на която, добавила тя, нямало да присъства никой освен нея. Когато госпожата от Боникау дала съгласието си, в стаята вкупом нахлула цяла тълпа земни мъжлета и женички. Принесли малка масичка, застлали я, наредили много съдини и цялата сватба се разположила около масата. Когато пирът бил в разгара си, притичала една малка женичка и извикала с висок глас:

*Край на мъки и тревоги,
Пан е мъртъв, слава Богу.*

71. ПАЛАНЗАТА, ПРЪСТЕНЪТ И ЧАШАТА

В херцогство Лотарингия, когато то все още принадлежало към Германия, между Нанциг и Люнещат (Люневил) властвал последният граф от Оржевилер. Той вече не можел да върти меча и на смъртното си легло разделил земите си между трите си дъщери и зетьовете. Най-възрастната дъщеря се била омъжила за Симон от Бещайн, средната — за господаря на Крони, а най-малката — за един немски рейнски граф. Освен господарствата той разпределил между наследниците си и три дара, на най-възрастната — една паланза, на средната — чаша за пиене, а на най-малката — скъпоценен пръстен, като ги предупредил те самите и тяхното потомство грижливо да пазят тези неща, защото така в домовете им постоянно ще цари щастие.

Сказанието за това, как самият граф получил въпросните неща, е предадено от маршала на Басомпиер (Басенщайн), правнук на Симон. Графът бил женен, но имал и тайна любовна връзка с една чудно красива жена, която всяка седмица в понеделник се срещала с него в една лятна беседка в градината. Случващото се дълго време останало скрито за съпругата му; когато излизал, графът се преструвал, че отива през нощта на официална визита. След няколко години обаче графинята заподозряла съпруга си и поискала да разбере чистата истина. Рано през едно лятно утро тя се промъкнала след него и стигнала до лятната беседка. Там видяла съпруга си заспал в ръцете на чудно красива жена; но тъй като двамата спели толкова сладко, не поискала да ги събуди, ами свалила шлейфа от главата си и завила нозете на спящите. Когато красивата любовница се събудила и забелязала шлейфа, тя надала силен вик, започнала горчиво да ридае и казала: „Отсега нататък, любими мой, никога повече няма да се видим и аз ще трябва да остана на сто мили далеч и откъсната от теб.“ С тези думи тя напуснала графа, като преди това го почела с гореспоменатите три дара за трите негови дъщери, които никога не трябвало да ги губят. Домът Басенщайн дълго време вземал налог в плодове от града

Шпинал (Епинал), за измерването на който постоянно използвали въпросната паланза.

72. КОБОЛДЪТ

На някои места почти всеки селянин освен жена, синове и дъщери има и един коболд, който върши всякаква къщна работа, носи вода в кухнята, цепи дърва, носи бирата, готви, разчесва конете в конюшните, почиства тора в обора и т.н. Където го има, добитъкът се увеличава и всичко върви добре. И днес по отношение на слугиня, която върши много сръчно работата си, се казва като поговорка: „Тя има коболд.“ Който обаче го разядоса, трябва да се пази.

Преди да се нанесат в някой дом, те правят следната проверка. Нощно време домъкват трески в къщата, в съдовете за мляко натъпкват тор от всякакви животни. Ако домовладиката внимава треските да не бъдат разпръснати, а торът да бъде оставен в съдовете и от тях да се пие мляко, коболдът остава в дома, докато в него има поне един жив обитател.

Ако готвачката е приела коболда за свой таен помощник, тя трябва всеки ден в точно определено време да остави на някое място в къщата съдинка, напълнена с най-хубаво ястие, и след това да си тръгне оттам. Ако прави това, може да мързелува, вечер да си ляга рано, а сутринта работата ѝ ще бъде свършена. Ако обаче пропусне да постъпи така дори само веднъж, в бъдеще тя ще трябва да върши не само собствената си работа, ами ще загуби и сръчността си, ще попарва ръцете си с вряла вода, ще троши гърнетата и посудата, ще разсипва яденето, така че в края на краищата господарите ѝ непременно ще я прогонят. Самият коболд често е чуван да се смее и киска на тия неща.

Когато прислугата се смени, той все пак остава, само дето напускащата слугиня трябва да му препоръча наследничката си, за да го чака и тя. Ако не иска, чакат я постоянни злополуки, докато си тръгне.

Вярва се, че те са истински люде, на ръст като малки деца, с пъстри дрехи. Някои добавят, че понякога тези същества са с нож на гърба, понякога с нещо друго и изглеждат твърде ужасяващо, тъй като

са били убити преди много време по един или друг начин, с един или друг инструмент, и всъщност са душите на убити някога обитатели на дома.

Понякога на слугинята ѝ се приисква да види своя помощник, Курд Химген или Хайнцхен, както наричат коболда, и ако не се откаже, духът посочва мястото, където ще го види, но ѝ нарежда да носи ведро със студена вода. И става така, че тя го вижда да лежи гол на пода върху една възглавница, а в гърба му е забит огромен касапски нож. Една се изплашила толкова, че рухнала в безсъзнание, а коболдът тутакси скочил и я полял със студената вода и тя дошла на себе си. След което ѝ се отщяло да вижда коболда.

73. СЕЛЯНИНЪТ И НЕГОВИЯТ КОБОЛД

На един селянин му дошло до гуша от коболда, защото той бършел всякакви пакости; но каквото и да предприемал, не успявал да се отърве от него. Най-сетне му хрумнало да подпали плевнята, в която обитавал коболдът, и да го изгори. Затова изнесъл цялата си слама и след последната количка запалил плевнята, в която бил запрял духа. Когато всичко потънало в ярки пламъци, селянинът се огледал наоколо и — виж ти! — коболдът седял върху количката и повтарял: „Време беше да излезем! Време беше да излезем!“ Та той бил принуден да промени мнението си и да задържи коболда.

74. КОБОЛДЪТ ВЪВ ВОДЕНИЦАТА

Веднъж двама студенти от Ринтелн предприели пътуване пеш. Те възнамерявали да пренощуват в едно село, но тъй като паднал силен дъжд и мракът се спуснал толкова бързо, че те не могли да продължат, отправили се към някаква близка воденица, почукали и помолили да ги приютят. Отначало воденичарят не искал и да чуе, но в края на краищата отстъпил пред настойчивите им молби, отворил вратата и ги въвел в една стая. Те били гладни и жадни, и тъй като върху масата имало съд с храна и кана с бира, помолили воденичаря да ги нагости, като били готови да му платят. Воденичарят обаче не се съгласил, не поискал да им даде дори къшей хляб и им предложил единствено твърдата пейка за легло. „Яденето и пиенето, казал той, е за къщния дух; ако ви е скъп животът, не се докосвайте до тези неща, а иначе няма защо да се боите, пък ако чуете шум през нощта, останете да си лежите тихо и спете.“ С тези думи излязъл и заключил вратата след себе си.

Двамата студенти легнали да спят, ала след около час гладът така сграбчил единия, че той се изправил и потърсил съдината. Другият, който бил магистър, го предупредил да остави дяволовото дяволу, но онзи отвърнал: „Това принадлежи по право по-скоро на мен, нежели на дявола“, седнал на масата и ял колкото му сърце искало, така че останало само малко от зеленчуците. След това грабнал каната с бира, теглил една добра померанска глътка и след като в някаква степен заситил желанието си, легнал отново до спътника си. След време обаче жаждата го връхлетяла отново, той станал пак и отпил втора толкова яка глътка, че оставил за домашния дух само малко на дъното. След като си угодил по този начин и се почувствал заситен, легнал и заспал.

Всичко останало тихо до полунощ; в полунощ обаче коболдът влязъл с такъв силен шум, че двамата се пробудили ужасени. Онзи кръстосал няколко пъти стаята, сетне седнал на масата, канейки се да се угости, и те ясно дочули как придърпва към себе си съдината. Тутаки обаче я тръснал силно обратно, очевидно разгневен, грабнал

каната и отворил похлупака ѝ, след което поривисто го захлопнал обратно. После започнал да върши работата си, грижливо избърсал първо самата маса, а след това и краката ѝ, а подир това измел пода като с метла. Като приключил, отишъл отново при съдината и каната, с надеждата, че сега нещата стоят може би по-добре, ала отново ги отгласнал с гняв. Сетне продължил работата си, приближил се до пейките, избърсал ги, изжулил ги и ги изтъркал отдолу и отгоре, а когато достигнал до мястото, на което лежали двамата студенти, прескочил го и се заел с пространството под нозете им. Като свършил, заел се за втори път с горната част на пейката и прескочил за втори път гостите. Когато обаче се приближил за трети път, той погалил оня, който не бил вкусил нищо, по косата и цялото тяло, без да му причини каквато и да е болка. Другия обаче хванал за краката, смъкнал го от пейката, повлякъл го няколко пъти насам и натам по пода, след което го оставил да лежи, изтичал зад печката и високо му се присмял. Студентът изпъзлял обратно на пейката, ала след четвърт час коболдът отново наченал работата си: метял, чистел, бършел. Двата лежали, треперейки от страх, а когато се доближил до тях, коболдът докоснал единия съвсем нежно, а другия хвърлил на земята, след което иззад печката се дочул отново груб и подигравателен смях.

Студентите не искали да лежат повече на пейката, станали и започнали да викат високо пред заключената врата, но никой не ги чул. Най-сетне те решили да легнат плътно един до друг върху голия под, ала коболдът пак не ги оставил на мира. Той започнал играта си за трети път, приближил се и отново повлякъл виновния насам-натам, като му се присмивал. Накрая студентът се разгневил, измъкнал кинжала си и започнал да го размахва и да дупчи в ъгъла, откъдето се чувал смехът, като със заплашителни думи приканвал коболда да се покаже. Сетне седнал с оръжието си на пейката и зачакал какво ще се случи, ала шумът утихнал и всичко останало спокойно. На сутринта воденичарят им припомнил, че не са послушали предупреждението му и не са оставили храната недокосната; а това без малко можело да им струва живота.

75. ШАПЧИЦА

В двора на епископ Бернард от Хилдесхайм се установил дух, който се показвал всекиму, облечен в селско облекло и с приветлив и благочестив вид; на главата си носел малка филцова шапка, поради което и го наричали Шапчица, на долносаксонски Хьодекен. Той се опитвал да убеди хората, че им принася по-скоро полза, нежели вреда, и ту предпазвал някого от нещастие, ту помагал на нечие начинание. Изглеждало, че доставя наслада и радост на човешката общност, разговарял с всекиго, питал и отговарял сговорчиво и приятелски.

По същото време в двореца Винценбург живеел граф, родом от Швабия, на име Херман, който управлявал областта като собствено графство. Един от слугите му имал хубава жена, та графът ѝ хвърлил похотливо око и я преследвал със страст, ала тя не му обръщала внимание. Тогава той прибягнал до лоши средства и веднъж, когато мъжът и бил на далечен път, се сдобил насила с онова, което тя не искала да му предостави по своя воля. Тя мълчала за тази неправда, докато мъжът ѝ го нямало, а когато се върнал, му разкрила всичко с голяма болка и кършейки отчаяно ръце. Благородният мъж смятал, че това срамно петно може да бъде отмито единствено с кръвта на извършителя, и тъй като можел да влиза по всяко време в покоите на графа, той избрал времето, когато онзи все още си отпочивал със съпругата си, влязъл, обвинил го със сурови думи за стореното и като забелязал, че той се надига и се готви да се съпротивлява, измъкнал меч си и го пробол пред очите на графинята. Тя силно се възмутила, наругала яростно извършителя и тъй като била бременна, рекла заплашително: „Този, когото нося под пояса си, ще отмъсти за това убийство на тебе и близките ти, та целият свят да го има за пример.“ Като чул тези думи, благородният мъж се извърнал и пробол графинята по същия начин, както и мъжа ѝ.

Граф Херман от Винценбург бил последният от рода си и затова след неговата и на бременната графиня смърт страната останала без господар. Същата сутрин, когато се случило гореописаното, Шапчица

се изправил пред леглото на спящия епископ Бернард, събудил го и му рекъл: „Ставай, плешивко, и събери хората си! След убийството на господаря си графство Винценбург остана без владетел, за теб ще е съвсем лесно да го поставиш под своя власт.“ Епископът станал, свикал набързо своите воители и завзел графството, така че, с позволението на императора, завинаги го присъединил към енорията Хилдесхайм.

Устното сказание разказва и друга, вероятно по-ранна история. Един граф от Винценбург имал двама синове, които живеели в раздор; за да бъде избегната караницата за наследството, с епископа на Хилдесхайм било уговорено графството да получи онзи, който се обади пръв на епископа след смъртта на баща си. Когато бащата умрял, по-старият яхнал коня си и препуснал към епископа; а по-младият нямал кон и не знаел как да си помогне. Тогава пред него се изправил Шапчица и му рекъл: „Аз съм на твоя страна, напиши писмо на епископа и заяви претенцията си; писмото ще стигне там далеч преди брат ти с бързия му кон.“ Онзи написал писмото, а Шапчица го взел и понесъл по пътя, пресичащ направо гори и планини и водещ към Хилдесхайм, където бил половин час преди по-старият син да стигне, така че по-младият получил графството. Тази пътека е трудна за намиране и все още носи названието Пътеката на Шапчица.

Шапчица се явявал често в двора на епископа и без да бъде молен за това, го предпазвал от разни опасности. Той разкривал бъдещето на знатните господари. Понякога се показвал, докато говорел, понякога оставал невидим. Голямата му шапка обаче била винаги така нахлупена върху главата, че лицето му никога не можело да бъде видно. Той следял грижливо градската стража да не спи, ами да пази внимателно. Не причинявал никому зло, освен ако не го наругаели; ако обаче някой му се подиграел, не го забравял, ами отвръщал на свой ред с ругатня. Най-често помагал на готвачите и готвачките и нерядко бърбел с тях в кухнята. Едно корито в избата била неговата постеля и той имал дупка в земята, в която припълзявал. Когато всички свикнали с него и никой вече не се боял, един кухненски прислужник започнал язвително да му се подиграва, да подхвърля обидни думи и когато поиска, да го измеря с кухненски нечистотии или да го полива с помия. Шапчица се ядосвал много и помолил главния готвач да накаже момчето, та да престане да върши

такива мизерии, в противен случай той самият ще отмъсти за посрамването си. Главният готвач му се присмял и казал: „Ти си дух, пък се боиш от такова малко момче!“ На което Шапчица отговорил: „Понеже не чуваш молбите ми и не наказваш момчето, след няколко дена ще ти покажа, дали се страхувам от него“, и разгневен се отдалечил. Скоро след това младежът седял след вечеря сам в кухнята и бил заспал от умора; духът дошъл, удушил го и го раздробил на малки парчета. Нахвърлял ги в един голям котел и го сложил на огъня. Когато главният готвач влязъл и видял в казана да врат човешки членове, от това, а и от другите обстоятелства проумял, че духът е раздал свое правосъдие, и започнал яростно да го ругае и проклина. Шапчица, огорчен още повече от това, дошъл и намачкал върху приготвеното за епископа и неговите придворни печено, нанизано на шишове и поднесено към огъня, отвратителни жаби, така че отровата и кръвта им да се просмучи в него. И тъй като готвачът отново го хулел и сквернословил, когато поискал да излезе от крепостните порти, бутнал го от високия мост в рова. Тъй като имало опасност да запали епископския двор и други къщи, всички пазачи на стените, както в града, така и в двореца, трябвало старателно да караулят. Поради тази, а и поради други причини епископ Бернард поискал да се освободи от него и най-сетне успял да го закълне да се махне.

Иначе духът правел и други разнообразни и чудновати лудории, които обаче рядко навреждали някому. В Хилдесхайм живеел мъж, чиято жена била твърде лекомислена, та когато тръгнал на път, той заръчал на Шапчица: „Добри ми приятелю, понаглеждай жена ми, докато отсъствам, и гледай всичко да върви както трябва.“ Шапчица го послушал и когато след отпътуването на мъжа ѝ жената започнала да вика любовниците си, за да се забавлява с тях, духът винаги заставал помежду им, прогонвал ги с ужасяващия си вид или, ако някой лягал в леглото, изхвърлял го така безцеремонно навън, че ребрата му пукали. Това спохождало един след друг всички, които лекомислената жена въвеждала в стаята си, така че никой не съумял да се доближи до нея. Най-сетне, когато мъжът се завърнал в дома си, благопристойният пазач се втурнал радостно насреща му и рекъл: „Завръщането ти ми идва на сгода, та най-сетне да мога да се отърва от безпокойствата и усилията, с които ме натовари.“ Мъжът попитал: „Че кой си ти?“ Онзи отвърнал: „Аз съм Шапчица, комуто при отпътуването си повери да

пази жена ти. В твоя угода този път я опазих от прелюбодеяние, макар и с големи и постоянни усилия. Моля те само да не ми я поверяваш отново, понеже бих се наел да опазя и отговарям по-скоро за свинете в цяла Саксония, нежели за една само такава жена; толкова много хитрости и коварства измисли тя, за да ме измами.“

По някое време в Хилдесхайм имало духовник, който бил учил съвсем малко. Дошъл му редът да представлява останалото духовенство на някаква църковна сбирка, но се боял, че невежеството му ще го посрами пред едно толкова почтено събрание. Шапчица му помогнал в неволята му, като му дал пръстен, изплетен от дафинов лист и други неща, и по този начин направил пратеника толкова учен и красноречив за известно време, че присъстващите на църковното събрание му се дивели и го причислили към най-прочутите оратори.

На един беден ковач на пирони Шапчица предоставил къс желязо, от което можели да бъдат изковани златни пирони, а на дъщеря му — руло дантела, което не намалявало, колкото и да се отмервало от него.

76. ХИНЦЕЛМАН

В стария замък Худемюлен, който се намира в областта на Люнебург недалеч от Алер и от който са останали само стените, дълго време се задържал един чуден домашен дух. За пръв път той бил чул през 1584 година, когато само тропал и вдигал шум. Сетне започнал посред бял ден да говори с прислугата, която се плашела от гласа, звучащ, без да се вижда никой, но постепенно свикнала и не обръщала вече внимание. Накрая добил смелост и започнал да говори със самия домовладика и водел всякакви разговори сутрин и вечер по време на ядене с присъстващите, както с чуждите, така и с домашните. Когато страхът изчезнал, той станал твърде дружелюбен и доверчив, пеел, смеел се и вършел всякакви лудории; при това гласът му бил нежен като на дете или девойка. Когато го питали откъде е и какво дири на това място, казал, че е от Бохемската планина и че в тамошната гора са другарите му, които обаче не го понасят; поради което и бил принуден да отиде така далеч и да подири убежище при добри люде, докато нещата му отново потръгнат. Името му е Хинцелман, но го наричат и Люринг; има жена, която се казва Хеле Бингелс. Когато дойде времето, ще се покаже в истинския си вид, сега обаче не му е сгодно да го прави. Иначе е добър и честен другар като всеки друг. Когато домовладиката забелязал, че духът все повече се привързва към него, обзел го ужас и не знаел как да се отърве. По съвет на приятелите си най-накрая решил да напусне за известно време замъка си и да се премести в ХанOVER. По пътя видели бяло перо, което летяло край каляската, ала не знаели какво означава то. След като отседнал в ХанOVER, благородникът усетил, че му я няма много ценната златна верижка, която носел на врата си, и заподозрял прислугата на ханджията; този обаче се застъпил за хората си и поискал удовлетворение за засягащото честта му обвинение. Благородникът, който не можел нищо да докаже, седял унило в стаята си и обмислял как да се измъкне от това отвратително положение, когато изведнъж чул до себе си гласа на Хинцелман, който му казал: „Защо тъгуваш?

Ако ти се е случило нещо противно, кажи ми го, може би ще успея да ти помогна. Ако пък трябва да отгадая, ще ти река, че ти се мусиш за една загубена верижка.“ „Какво правиш тук, попитал ужасеният благородник, защо си ме последвал и знаеш ли къде се намира верижката?“ Хинцелман казал: „Разбира се, че те последвах, придружавах те по пътя и бях все пред очите ти. Не ме ли видя? Аз бях бялото перо, което летеше край колата ти. А къде се намира верижката, ще ти кажа: погледни под възглавницата в леглото си, там е тя.“ Когато я открил точно там, благородният мъж още повече се побоял и потиснал от духа, та строго го запитал защо го е скарал с ханджията заради тази верижка, след като именно заради него самия е напуснал родината си. Хинцелман отвърнал: „Защо бягаш от мен? Аз лесно мога да те последвам където и да отидеш. По-добре е да се върнеш в имота си и да не го напускаш заради мен. Виждаш, че ако поискам, мога да ти отнема всичко, но и че нямам намерение да го правя.“ Благородникът се осъзнал и решил да се върне, а уповавайки се Богу, да не отбягва духа.

В Худемюлен Хинцелман се проявил като много деен и прилежен във всякакви работи. Нощем се занимавал в кухнята и ако след вечеря готвачката оставяла неизмити и струпани закупаниците и чиниите, на сутринта те се оказвали почистени, блестящи като огледало и правилно подредени. Затова хората му се доверявали и веднага след вечеря си лягали съвсем безгрижно. Никога нищо от кухнята не се губело, а ако нещо се окажело не на мястото си, Хинцелман го намирал дори в най-забутания ъгъл и го предавал в ръцете на господаря. Духът се проявявал особено, когато се очаквали гости, и работата му продължавала цялата нощ: жулел котлите, миел закупаниците, почиствал ведрата и чебурите. Готвачката му била благодарна за това, угаждала му по всякакъв начин и даже по своя воля му приготвяла подсладено мляко за закуска. Духът се наемал да наглежда слугите и слугините, внимавал те да изпълняват задълженията си, наставлявал ги с добри думи да бъдат прилежни в работата си. Ако обаче някой не го слушал, грабвал пръчката и така го поучавал. Често предпазвал слугините от недоволствата на господарката им и им напомнял какво имат да свършат. Пак така изкусен духът се показвал и в конюшнята: наглеждал конете, решил ги усърдно, та да изглеждат гладки като

змиорка, а те и наддавали видимо както никога досега, така че всеки се чудел.

Стаята му била на най-горния етаж вдясно, а мебелировката му се състояла от три неща. Първо, от едно кресло с висока облегалка, което той самият бил изплел изкусно от разноцветни сламки, с изящни фигури и кръстове, които не можели да бъдат гледани без удивление. Второ, от малка кръгла маса, изработена и поставена там след многократните му молби. Трето, от пригответено легло, за което също бил помолил. Нямамо дори най-малък белег човек да е спал в него, ала се виждала съвсем малка вдлъбнатина, като че е лежала котка. Прислугата, особено готвачката, трябвало да му приготвя всеки ден паница с подсладено мляко и трохи от бял хляб и да я поставя върху масичката, след което всичко било изядено до дъно. Понякога се озовавал на масата на домовладиката, където на специално място за него трябвало да бъдат поставени стол и чиния. Сервиращият поднасял яденето му в неговата чиния, а ако забравел, домашният дух изпадал в ярост. Поднесеното изчезвало, една пълна чаша с вино се загубвала някъде за известно време, след което изпразнена се появявала на мястото си. Само че след това намирали ястието под пейките или в някой ъгъл на стаята.

В общество на млади хора се веселял, пеел и стихоплетствал; обичайно било следното стихче:

*Ако бъдеш с мен учтив,
винаги ще си щастлив;
но ако ме разядосаш,
мъст от мен ще си изпросиш,*

макар че повтарял и песните и пословиците на други, било за да им достави удоволствие, било за да ги подразни. Когато веднъж свещеникът Фелдман бил поканен на гости в Худемюлен и застанал пред вратата, дочул горе в залата някой да пее, да крещи радостно и лудува, поради което помислил, че по-рано същата вечер за дошли някакви чужденци, които са се настанили горе и сега се веселят. Затова се обърнал към управителя, който стоял на площада и току-що бил насякъл дърва: „Йохан, що за гости имате горе?“ Управителят

отвърнал: „Не е чужденец, ами е нашият Хинцелман, който се весели по този начин; иначе в залата няма жива душа.“ Когато свещеникът се качил в залата, Хинцелман го посрещнал със следната песничка:

*Моят палец, моят палец,
лактите ми са си два.*

Свещеникът се учудил на тази необикновена песен и рекъл на Хинцелман: „Що за музика е тази, която пееш на шега?“ „Охо, отговорил Хинцелман, песничката научих от Вас, Вие често я пеете, а пък аз я дочух преди няколко дена от Вас на едно кръщение.“

Хинцелман обичал да се задява, без обаче да наврежда никому. Той подтиквавал седналите вечер да пийнат слуги и работници да се сбият и с наслада ги гледал. Когато главите им се разгорещявали, щом някой изпуснел нещо под масата и се наведял да го вдигне, зашлевявал му здрава плесница изотзад, а съседа му ощипвал по крака. Тогава двамата се нахвърляли един срещу друг, отначало с думи, сетне на дело, след което се намесвали и останалите, така че всеки получавал и раздавал удари, а на следващата сутрин насинените очи и подпухналите лица свидетелствали за станалото. Хинцелман се наслаждавал от все сърце и разказвал какво е сторил в самото начало, та да ги докара дотук. Но той умее да нареди нещата така, че животът и здравето на участниците да не бъдат застрашени. По времето на Отон в княжеския дворец в Алден живеел Ашел от Манделслое, окръжен управител и съветник в Брауншвайг; нему Хинцелман от време на време играел номера. Когато веднъж онзи имал гости, той предизвикал разпра помежду им, така че те се ядосали и посегнали към кинжалите си. Никой обаче не съумявал да намери кинжала си и трябвало да се задоволят с по няколко юмручни удара. Тази разправия доставила много радост на Хинцелман и той разказвал през смях, че лично е разпалил кавгата, ала преди това скрил настрана смъртоносните оръжия. След което само гледал как добре се развива наченатото от него и как здраво гостите се налагат един друг.

По някое време в Худемюлен се появил благороден мъж, който се наел да прогони къщния дух. Когато го забелязал в едно помещение, чиито врати и прозорци били здраво залостени, той разположил

въоръжени люде в тази стая, както и в цялата къща, а сам влязъл вътре с изваден кинжал и придружен от неколцина. Не виждали нищо, ала започнали да секат и мушкат на всички страни, наляво и надясно, надявайки се да докопат и умъртвят Хинцелман, стига само той да има тяло; при това обаче не усещали остриетата да разсичат нещо друго освен празния въздух. Когато сметнали работата си за свършена и уморени от многото дуелиране, се канели да излязат, забелязали, отваряйки вратите на помещението, как от него изскочило нещо с вида на черна златка и чули думите: „Ах, ах, колко ловко ме уловихте!“ Покъсно Хинцелман горчиво се жалвал от това оскърбление и заявявал, че лесно би намерил възможност да отмъсти, само че искал да спести неприятностите на двете госпожици в дома. Когато малко след това благородният мъж влязъл в една празна стая в същата къща, забелязал върху оправеното легло навита огромна змия, която мигом изчезнала, ала той чул думите на духа: „За малко да ме хванеш!“

Друг благороден мъж бил чувал много да се разправя за Хинцелман и жадувал сам да научи нещо за него. Когато веднъж отишъл в Худемюлен, желанието му се изпълнило и духът се обадил от един голям шкаф в ъгъла на стаята, където било поставени няколко винени стомни с дълги гърла. Тъй като гласът бил нежен и изискан, а също леко пресипнал, все едно че идвал от кух съд, благородникът помислил, че онзи седи в някоя от стомните, изтичал натам, грабнал ги и искал да ги запуши, та по този начин да улови духа. Като понечил да го стори, Хинцелман започнал високо да се смее и рекъл: „Ако не бях чул отнапред от други люде, че си глупак, щях и сам да го забележа, понеже си мислиш, че седя в празните стомни, и ги покриваш с длан, все едно си ме уловил. Не си струва усилието, иначе бих те наредил така, че дълго да ме помниш. Скоро обаче все пак ще бъдеш малко окъпан.“ Сетне млъкнал и не бил чул повече, докато благородният мъж се намирал там; а дали този наистина е паднал във вода, не се съобщава, макар да може да се предполага, че е станало.

Някакъв екзорсист също се опитал да го прогони. Когато започнал да го заклина с вълшебните си думи, Хинцелман отначало стоял тихо и не се обаждал, ала когато онзи започнал да чете гласно най-силните заклинания срещу него, измъкнал му книгата от ръцете, разкъсал я така, че листите се разлетели из стаята, сетне сграбчил самия екзорсист и го притискал и драскал дотогава, докато онзи

побягнал, обзет от страх. А духът се оплаквал с думите: „Аз съм християнин като всеки друг човек и се надявам да бъда блажен.“ Когато бил запитан дали познава коболдите и полтъргайстите, отвърнал: „Какво ме засягат те? Това са дяволски изчадия и аз нямам нищо общо с тях. Никому не съм сторил зло, по-скоро съм правил добрини. Ако не ме нападате, винаги ще сте щастливи: добитъкът ще едрее, имотите ще се умножават и всичко ще върви добре.“

Пороците и недостатъците му били противни; често със строги думи упреквал одного от домашните за скъперничеството му и казал на останалите, че никак не понася стиснатостта му. Другиго укорявал за високомерието, което самият той ненавиждал от все сърце. Когато веднъж му казали, че щом е добър християнин, трябва да призове Бога и да казва молитвите на християните, започнал да казва „Отче наш“ и стигнал до шестата молба; думите „и ни избави от лукавия“ обаче промърморил съвсем тихо. Казвал и Символа на вярата, само че разпокъсано и заеквайки. Защото когато стигал до думите: „Изповядвам едно кръщение за опрощение на греховете, чакам възкресение на мъртвите и живот в бъдещия век“, произнасял ги с хрипкав и неясен глас, така че да не бъде чуван добре и разбран. Свещеникът на Айкелое, живелият преди време господин Марквард Фелдман, съобщава, че баща му бил поканен на Петдесетница на гости в Худемюлен; Хинцелман му изпял красивия химн „Молим се на Светия Дух“ с високия и не неприятен глас на девица или малко момче, при това чак до края. А и не само този, ами и много други духовни песнопения изпълнил по желание най-вече на люде, които смятал за свои приятели и на които се доверявал.

Духът обаче се разгневявал, когато не го почитали и не се отнасяли с него като с християнин. Веднъж някакъв благородник от рода Манделслое тръгнал за Худемюлен. Той се ползвал с голяма почит поради учеността си, бил каноник в манастира Верден и посланик при курфюрста на Бранденбург и краля на Дания. Когато чул за домашния дух и че той искал да мине за християнин, заявил, че не вярва в добротата му, ами го смята по-скоро за зъл враг и за дявола, понеже Бог не е създавал люде от този вид, ами е създал ангелите, които възпяват своя Господ и бдят и пазят човеците; докато тропането, буйствата и чудноватите постъпки на духа нямат нищо общо с това. Хинцелман, който все още не му се бил обадил, прошумолял и рекъл:

„Какво говориш, Бартолд? (така се казвал благородникът)? Нима аз съм злият враг? Съветвам те да не прекаляваш, в противен случай ще ти покажа и другата страна, така че друг път да говориш по-добри неща за мен.“ Господинът се сепнал, понеже не виждал никого, пък чувал глас, прекъснал речта си и не пожелал да чуе нищо повече от духа, ами го оставил на мира. Друг път някакъв благородник, като видял приготвените за Хинцелман стол и чиния, не пожелал да вдигне тост за него на масата. Духът се оплакал от това и казал: „Аз съм почтен и добър сътрапезник, също като този: защо той не иска да вдигне тост в моя чест?“ Благородният мъж отговорил: „Махни се нанякъде и пий с другарите си от преизподнята, тук няма какво да правиш!“ Когато чул това, Хинцелман бил толкова дълбоко огорчен, че го сграбчил за ремъка, с който по тогавашния обичай бил закопчал палтото си под шията, смъкнал го на земята и го душил и притискал така, че присъстващите се уплашили да не го убие и той успял да се съвземе едва няколко часа след като духът най-сетне го пуснал. Друг път един добър приятел на домовладиката минавал през Худемюлен, ала се чудел дали да отседне при него именно заради къщния дух, за чиито шеги бил слушал много, и пратил слугата си да извести, че не може да се накани. Домовладиката настойчиво го молил да обядва с него, ала чужденецът учтиво се извинил с това, че не бива да се задържа на това място; като обаче добавил, че изпитва огромен ужас пред това, да седи, да яде и да пие на една маса с дяволско привидение. Хинцелман присъствал на този разговор, защото след като чужденецът отказвал по този начин, се чули думите: „Чакай, добри ми приятелю, за тия слова трябва да ти бъде платено!“ И когато пътникът продължил и прекосявал моста над Майсе, конете вдигнали предните си нозе и се оплели в ремъците, които, ако ги нямало, човекът щял да падне във водата с конете и талигата. След като всичко било турено в ред и колата изминала известно разстояние, тя се обърнала на равното място между Айкелое и Худемюлен, без обаче да нарани пътуващите в нея.

Хинцелман обичал да общува с хората, но най му се нравело да е сред жени, с които се държал приятелски и сговорчиво. В Худемюлан имало две госпожици, Анна и Катарина, към които бил особено привързан; на тях се оплаквал, когато бил разстроен, и разговарял с тях за всевъзможни неща. Когато те пътували нанякъде, той не ги изоставял, ами ги придружавал навсякъде във вида на бяло перо.

Когато си лягали да спят, се сгушвал върху завивката при нозете им и на сутринта там се виждала малка вдлъбнатина, сякаш кученце е лежало на това място. Двете госпожици не се омъжили, понеже Хинцелман плашел всички кандидати. Понякога се стигало до годеж, ала духът винаги съумявал да го разтрогне. Един, който се канел да заговори госпожицата, така се объркал, че не знаел какво да каже. Друг така се изплашил, че се разтресъл и разтреперил. Обикновено обаче на срещуположната бяла стена пред очите им се появявал надпис с големи златни букви: „Вземи девойката Анна и ми остави девойката Катарина.“ Ако обаче младежът се приближал до Анна и се опитал да ѝ се понрави и я спечели, златният надпис изведнъж се променял и казал обратното: „Вземи девойката Катарина и ми остави девойката Анна.“ Ако някой не се отказвал и поддържал намерението си, оставайки да преспи в къщата, духът го измъчвал и дразнел в тъмното, като тропал, хвърлял разни неща и буйствал, така че онзи преставал да мисли за сватба и се радвал, че си е тръгнал оттам по живо по здраво. По обратния път събарял някои от кандидатите от конете и там се струвало, че са строшили врат или крак, без да знаят как всъщност им се е случило това. Така двете госпожици останали неомъжени, достигнали до преклонна възраст и умрели и двете в рамките на осем дена.

Веднъж една от въпросните госпожици от Худемюлен пратила слугата си да купи едно-друго в Ретем. По време на отсъствието му духът изведнъж започнал да трака като щъркел с клюн в покоите на госпожицата и да повтаря: „Госпожице Анна, днес ще търсиш нещата си във воденичния яз!“ Тя не знаела какво значи това, но не след дълго слугата се върнал и разказал, че по обратния път към дома забелязал недалеч от себе си щъркел и стрелял от скука по него. Сторило му се, че го е улучил, ала щъркелът останал на място, започнал да трака с клюн и най-сетне отлетял. Оказало се, че Хинцелман знаел това, а скоро и предсказанието му се сбъднало. Леко пийнал, слугата решил да измие покрития си с пот и прах кон, яхнал го и препуснал към намиращата се край двореца воденица, ала в опиянението си не улучил правилното място, пропаднал в дълбок вир и тъй като не съумял да се задържи върху коня, паднал и се удавил. Той все още не бил разтоварил донесените неща, така че трябвало да бъдат вадени от водата заедно с трупа.

Също и на други люде Хинцелман предсказвал бъдещето и ги предупреждавал. В Худемюлен пристигнал висш военен, който бил особено ценен от крал Кристиан III Датски и който се отличил с храбростта си във войните срещу град Любек. Той бил отличен стрелец и голям любител на лова, така че прекарвал часове в преследване на елени и диви свине в околните шубраци. Когато се готвел за поредния лов, Хинцелман се приближил и рекъл: „Томас (това било името му), предупреждавам те да внимаваш, когато стреляш, иначе скоро ще те сполети нещастие.“ Военният не обърнал внимание и си мислил, че това нищо не значи. Няколко дена след това, като гръмнал по една сърна, затворът се пръснал и наранил палеца на лявата му ръка. Мигом Хинцелман се явил насреща му и му казал: „Ето, че се случи това, за което те предупредих; ако се беше въздържал някое време да стреляш, не би те сполетяла злополуката.“

Друг път господарят на Фалкенберг, също воин, бил на посещение в Худемюлен. Тъй като имал радостно и безгрижно сърце, той започнал да дразни Хинцелман и да му говори разни шеговити неща. Духът не искал да слуша дълго подобни речи, ядосал се и найсетне изрекъл следните думи: „Фалкенберг, сега ми се подиграваш, ала като дойдеш пред Магдебург, така ще ти изчеткат шапката, че ще забравиш всички подигравки.“ Благородникът се изплашил, понеже смятал, че зад тези думи се крие повече, прекъснал разговора си с Хинцелман и си тръгнал. Скоро след това започнала обсадата на Магдебург от курфюрста Мориц, в която взел участие като подчинен на един знатен немски княз и въпросният господар на Фалкенберг. Обсадените се защитавали смело, стреляйки денонощно с „двойна кука“^[11] и други оръдия, и станало така, че едно гюле отнесло челюстта на въпросния Фалкенберг, който умрял в страшни мъки три дена по-късно от раната си.

Един жител на Худемюлен бил излязъл веднъж в полето заедно с други работници и слуги да жъне пшеница, без да мисли за някакво нещастие. Тогава Хинцелман изтичал към него на нивата и се провикнал: „Тичай! Тичай колкото можеш по-бързо към къщи и помогни на най-малкото си синче, което току-що падна по очи в огъня и се изгори.“ Ужасен, мъжът захвърлил сърпа си и се затичал към къщи, за да види, дали Хинцелман казва истината. Едва бил прекрачил къщния праг, когато се втурнали насреща му и му съобщили за

нещастieto, а и той видял детето си със силно обгорено лице. То било седнало на малко столче до огъня, над който висяло някакво котле. Детето искало да бръкне в него, но когато се навело напред със столчето, паднало по очи насред огъня. Добре че майката била наблизо, та се втурнала и го измъкнала от пламъците, така че то се изгорило, ала било спасено от смъртта. Удивителното е, че почти в същия миг, в който се случило нещастieto, духът вече известил бащата в полето и го повикал на помощ.

Духът измъчвал и наказвал за пороците му всеки, когото не понасял. Писаря в Худемюлен обвинявал за прекаленото му високомерие, ненавиждал го и денонощно му причинявал всевъзможни беди. Веднъж с радост разказвал как ударил на надменния писар яка плесница. Когато попитали писаря за случилото се и дали духът е бил при него, той отговорил: „Да, беше при мен даже прекалено дълго, цяла нощ ме измъчваше, така че не знаех какво да сторя.“ Той бил влюбен в камериерката и когато една нощ водел с нея съкровен разговор и те се наслаждавали на заедността си, мислейки, че никой не може да ги види сред четирите стени, коварният дух дошъл, разделил ги един от друг и започнал грубо да избутва добрия писар към вратата, като накрая грабнал една дръжка на метла и го наложил с нея така, че онзи хукнал презглава към стаята си и напълно забравил любовта си. Хинцелман съчинил подигравателна песен за нещастния любовник, често я пеел за развлечение и със смях я представял пред минавачите.

Една вечер някакъв жител на Худемюлен ненадейно бил нападнат от стомашни болки, та пратил слугинята в избата да донесе вино, което да вземе като лек. Когато слугинята седнала пред бъчвата и поискала да наточи вино, Хинцелман се явил пред нея и казал: „Сигурно ще си спомниш как преди няколко дена ме хокаше и ругаеше. Е, сега за наказание ще прекараш нощта в избата. Болният така и така няма нужда от тебе, след половин час болката му ще отшуми, а виното, което се канеше да му отнесеш, щеше по-скоро да му навреди, нежели да му помогне. Та ти седи тук, докато избата бъде наново отворена.“ Болният чакал дълго; и тъй като виното все не идвало, той пратил друга слугиня, която намерила избата здраво заключена отвън с катинар, а онова момиче седяло вътре и й разказало, че Хинцелман я е запрял така. Опитали се да отворят избата и да пуснат слугинята навън, само че колкото и усърдно да търсели, не

намерили ключ за катинара. На другата сутрин избата била отворена, а катинарът и ключът лежали пред вратата, така че слугинята могла да излезе. Що се отнася до болния, то, както казал духът, след половин час болките му изчезнали.

На домовладиката на Худемюлен духът никога не се показвал; а когато този го молел да му се яви в човешки образ, отговарял, че още не е дошло времето и че трябва да се изчака стодният момент. Когато една нощ мъжът лежал без сън в леглото си, дочул шум в единия ъгъл на стаята и предположил, че духът се е появил. Затова казал: „Хинцелман, ако си ти, отговори ми.“ „Да, аз съм, отвърнал духът, какво искаш?“ Тъй като стаята била осветена от лунната светлина, на домовладиката му се сторило, че на мястото, от което идвал звукът, се вижда сянката от детска фигура. И понеже усетил, че духът е настроен приятелски и доверчиво, впуснал се в разговор с него и най-сетне казал: „Позволи ми поне веднъж да те зърна и усетя.“ Но Хинцелман не поискал да го стори. „Подай ми поне ръката си, та да узная дали си от плът и кръв като някой човек.“ „Не, възпротивил се Хинцелман, не ти вярвам. Ти си шегобиец, искаш да ме уловиш и повече да не ме пуснеш.“ След дълги уговорки обаче и след като човекът му обещал под клетва да не го задържа, ами тутакси да го пусне, той казал: „Ето, това е ръката ми!“ Когато мъжът го уловил, сторило му се, че напипва пръстите на малка детска ръка; само че духът много бързо се отдръпнал. Домовладиката настоявал сега да му позволи да докосне лицето му, онзи се съгласил и като го опипал, човекът имал усещането, че се допира до зъби или до безплътен череп; привидението обаче отново се отдръпнало, така че той не успял да улови истинския му облик; само забелязал, че и лицето, също както ръката, е студено и лишено от жизнена топлина.

Готвачката, която се сближила с него, смятала, че има правото да го помоли за нещо, което било отказвано другиму, а именно да види в плът Хинцелман, когото чувала да говори и когото снабдявала всеки ден с ядене и пиене, така че настойчиво го молела да ѝ позволи това. Той обаче отказвал, като заявявал, че за това все още не е дошъл стодният случай; а след някое време всеки ще може да го вижда. Този отказ обаче все по-силно разпалвал желанието ѝ и тя все по-упорито настоявала да не отхвърля молбата ѝ. Духът ѝ казвал, че тя ще съжалява, ако се поддаде на нахалната ѝ молба, това обаче не я

плашело и тя не се отказвала, така че най-сетне той рекъл: „Ела утре преди изгрев в избата и носи във всяка ръка ведро с вода, и молбата ти ще бъде изпълнена.“ Слугинята попитала: „За какво е водата?“ „Сама ще видиш, отговорил духът, без нея ликът ми ще ти навреди.“ На другата сутрин готвачката се приготвила рано, взела във всяка ръка по едно ведро с вода и слязла в избата. Огледала се и не видяла нищо, ала когато погледът ѝ се насочил към пода, забелязала корито, в което лежало голо дете с големината на тригодишно; в сърцето му стърчали на кръст два ножа, а цялото му тяло било окъпано в кръв. Тази гледка ужасила слугинята дотолкова, че тя загубила свят и рухнала безпаметна на пода. Духът тутакси грабнал водата, която тя била донесла, и я излял върху главата ѝ, благодарение на което тя отново дошла на себе си. Огледала се за коритото, но всичко било изчезнало и тя дочула единствено гласа на Хинцелман, който казал: „Видя ли колко полезна беше водата; ако не беше под ръка, щеше да умреш тук в избата. Надявам се, че горещият ти копнеж да ме видиш се е охладил.“ След това той често се подигравал на готвачката по повод на случилото се и през смях го разказвал на чужденците.

Проповедникът Фелдман от Айкелое пише в едно писмо от 15 декември 1597 година, че Хинцелман често показвал малката си като на дете или девойка ръка, но нищо друго от него не можело да бъде видяно.

Напротив, той винаги се показвал на невинните играещи деца. Свещеникът Фелдман си спомнял, че когато бил на четиринадесет или петнадесет години и не се тревожел особено от него, виждал духа бързо да изкачва стълбите в образа на малко дете. Когато деца се събирали край дома Худемюлен и играели там, той се смесвал с тях и се включвал в игрите им като малко красиво дете, така че другите деца ясно го виждали и след това разказвали вкъщи на родителите си, че когато били увлечени в игрите си, към тях се присъединявало малко детенце и се забавлявало заедно с тях. Същото потвърдила една слугиня, която веднъж влязла в някакво помещение, в което играели четири или шест деца, сред които забелязало и едно непознато детенце с красиво лице и руси, разпуснати върху раменете къдрави коси, облечено в червена свилена дреха, което, както тя съвсем добре видяла, се отдръпнало от групата и изчезнало. Хинцелман се показвал също на един местен малоумник, наречен Клаус, и вършел с него всякакви

лудории. Когато глупакът се губел някъде и сетне го питали къде е бил толкова време, той отговарял: „Бях при малкото човече и си играх с него.“ Попитали ли го колко голямо е човечето, показвал с ръка ръста на около четиригодишно дете.

Когато дошло времето домашният дух да си тръгне, той отишъл при домовладиката и рекъл: „Виж, искам да ти подаря нещо, приеми го и си спомняй за мен.“ С тези думи му подал малко кръстче (от думите на автора не става ясно от коприна или от струни^[12]), много изкусно изплетено. То било дълго един пръст, кухо и когато бъдело разтръскано, издавало звук. Сетне сламена шапка, изготвена също от него от пъстра слама, в която прозирали изкусно изобразени образи и картини. На трето място кожена ръкавица, украсена с образуващи чудни фигури перли. След което духът прибавил и това предсказание: „Докато тези неща бъдат съхранявани неразделно в дома ти, родът ти ще процъфтява и ще се радва на все по-голямо щастие. Ако обаче тези дарове бъдат разделени, загубени или продадени на безценица, родът ти ще пропадне и ще се изгуби.“ И тъй като забелязал, че човекът не обръща кой знае какво внимание на подаръците, продължил: „Боя се, че не цениш особено тези дарове и че ще ги загубиш, поради което и те съветвам да ги дадеш за съхранение на сестрите си Анна и Катарина, които ще се погрижат по-добре за тях.“ Домовладиката предал въпросните дарове на сестрите си, които ги взели, грижливо ги пазели и ги показвали само на най-доверените си приятели. След смъртта им те попаднали отново у брата, който ги взел и задържал докато бил жив. При един съкровен разговор ги показал на свещеника Фелдман по негова молба. След смъртта на господаря, те попаднали заедно с останалото наследство у единствената му дъщеря Аделхайд, омъжена за А. от Х., и за известно време останали в нейно притежание. Синът на свещеника Фелдман надълго разпитвал къде са попаднали след това даровете на домашния дух и научил, че сламената шапка била предоставена на император Фердинанд II, който я почитал като истинско чудо. Кожената ръкавица се озовала още по онова време у някакъв благородник. Тя била къса и едва покривала дланта, а над дланта бил избродиран с перли един охлюв. Къде е попаднало малкото кръстче, не се знае.

Духът напуснал доброволно Худемюлен, след като пребивавал там в продължение на четири години, от 1584 до 1588. Преди да си

тръгне оттам, той казал, че някога, когато родът западне, пак ще се върне и тогава той пак ще разцъфти и ще се въздигне.

[11] Вид старинно оръдие. ↑

[12] Неяснотата идва от близкото звучене на двете думи: съответно *Seide* и *Seite*. ↑

77. ТРОПЧО

В замъка Флюгелау обитавал добър дух, който всякак угаждал на момичетата; те трябвало само да кажат: „Тропчо, донеси еди-какво си!“, и то се появявало. Той отнасял писмата, люлеел децата и късал плодовете. Ала когато веднъж поискали да се покаже и настоявали да го стори, пронесъл се огнено през комина и целият замък изгорял така, че нямало как да бъде изграден отново. Това се случило малко преди войната с шведите.

78. БОТУШКО

В замъка Каленберг живеел малък дух на име Ботушко. По някое време единият му крак бил наранен, та носел голям ботуш, който покривал крака му, понеже той се боял да не му бъде откъснат.

79. ЕКЕРКЕН

В село Елтен, отстоящ на половин миля от Емерих в херцогство Клеве, имало дух, който простолюдието наричало Екеркен.^[13] Той подскачал насам-натам по пътя и дразнел и мъчел по всякакъв начин пътниците. Едни удрял, други събарял от конете, на други обръщал колите. С очи обаче не можело да бъде видяно нищо освен една човешка на вид ръка.

[13] Om *Eichhtirnchen*, катеричка. ↑

80. НОЩНИЯТ ДУХ В КЕНДЕНИХ

Край старото рицарско гнездо Кендених, намиращо се на около два часа път от Кьолн на Рейн, има мочурливо, гъсто обрасло с тръстика и елшак блато. В него седи скрита една монахиня и никой не може да мине оттам по вечерно време, без тя да опита да скочи на гърба му. Когато докопа, трябва да я носи и тя го подкарва и гони през цялата нощ, докато той рухне безсилен на земята.

81. КОШМАРЪТ

Дори ако прозорците и вратите бъдат залостени пред кошмарите, те съумяват да се промъкнат през най-малките дупки, които с особена наслада издирват. В нощната тишина може да бъде дочут шумът, който издават откъм стената. Ако човек стане бързо и запуши дупката, те остават в нея и не могат да се измъкнат, дори когато вратата бъде отворена. Тогава трябва да бъдат принудени да обещаят, че никога повече няма да посещават това място, и едва след това да бъдат пуснати на свобода. В такива случаи те се оплакват жалостиво, че са оставили дечицата си сами вкъщи и че те ще умрат, ако не се измъкнат оттук.

При нощните си посещения кошмарът често стига твърде далеч. Веднъж пастири се намирали посред нощ в полето и пасели стадата си недалеч от някаква вода. Тогава идва кошмар, качва се в една лодка, отгласква я от брега и гребе с донесено от самия него весло, след което слиза, завързва лодката от другата страна на реката и продължава по пътя си. След известно време се връща и гребе обратно. Пастирите, които виждат това в продължение на много нощи, но не се намесват, се уговарят да скрият лодката. Когато кошмарът идва отново, той започва да хленчи и се оплаква, и заплашва пастирите да върнат лодката, ако искат да имат мир; което те са принудени да сторят.

За да отклони кошмара, един човек поставил гребен на тялото си, ала кошмарът тутакси го обърнал и забил зъбците в тялото на човека. По-добро средство е да обърнеш обувките пред леглото така, че петите да са към таблата на леглото. Когато те притиска, трябва да уловиш палеца в дланта и той ще избяга. Нощем често язди конете, така че сутрин те са видимо изтощени. Може да бъде прогонен с конски черепи. Който не премести стола си преди лягане, бива язден от кошмара през нощта. Тези същества с удоволствие разрошват хората, като засмукват и сплитат косите им. Когато бавачката повива детето, тя трябва да го прекръсти и да завърже края на възел, в противен случай кошмарът ще го повие още веднъж.

Ако на притискация ни кошмар кажем: „Кошмар, ела утре за заем“, той тутакси си отива и се появява на следната сутрин в образа на човек, който иска нещо назаем. Или ако извикаме: „Ела утре и пий с мен“, ще дойде онзи, който го е пратил.

Според Преториус веждите му образуват една линия, според други пък хора, чиито вежди са сраснали на челото, са в състояние само като си го помислят, да пратят кошмара при оня, който ги е разгневил или когото мразят. В такъв случай той излиза от веждите във вида на малка бяла пеперуда, която каца върху гърдите на спящия.

82. УРОДЪТ

В Хеслох, който се намира недалеч от Одернхайм в Гау, се случило така, че сервитьорът на един духовник живеел с готвачката като със съпруга, само дето не бил сключил официален брак. Те създали дете, което обаче не растяло и не наддавало, ами ден и ноц плачело и искало да яде. Накрая жената се посъветвала и решила да го отнесе в Нойхаузен, да го полюлее на Кириаковата люлка и да му даде да пие от Кириаковия кладенец, та да се оправи. Защото по онова време вярвали, че до девет дена детето трябва да се определи за живот или смърт. Когато жената стигнала до Вестхофен в Клауер със задянатото дете, което станало толкова тежко, че тя пъшкала и потта течала като река от челото ѝ, срещнал я един пътуващ студент, който се обърнал към нея: „Що за диво създание носите, жено? Не бих се учудил, ако прекърши врата Ви.“ Тя отвърнала, че това е любимото ѝ дете, което не иска да расте и наддава, поради което трябва да бъде полюляно в Нойхаузен. Той обаче рекъл: „Това не е детето Ви, ами дяволът, хвърлете го в потока.“ И тъй като тя не се съгласила, ами настоявала, че е детето ѝ, и го целувала, той продължил: „Вашето дете се намира в дома Ви, в стаята зад арката в нова люлка, хвърлете този урод в потока!“ Тя го сторила през сълзи и вайкания. В същия миг изпод моста, на който стояла, се дочули вой и ръмжене като от вълци и мечки. А когато майката се завърнала у дома си, тя намерила детенцето си свежо, здраво и засмяно в нова люлка.

83. УРОДИТЕ ВЪВ ВОДАТА

Край Халберщат един селянин имал уродливо дете, кърмено от майка си и още пет кърмачки, което ядяло без мяра (понеже тези ядат за десет нормални деца) и въобще се държало така, че родителите съвсем се изтощили. Селянинът бил посъветван да заведе детето на поклонническо пътуване при Дева Мария в Хекелщат и там да го полюлее. Добрият селянин последвал съвета, поставил детето в кош на гърба си и го понесъл натам. Когато обаче прекосявал някаква вода по моста, из дълбините се дочул глас: „Уроде, уроде!“, на който детето, което дотогава не било проговорило, отвърнало: „Хо, хо!“ Селянинът се удивил и изплашил. А дяволът във водата попитал: „Къде отиваш?“ Уродът отговорил от моста: „Отивам в Хекелщат при милата ни Богородица: там ще ме полюлеят, та дано се оправя.“ Когато селянинът чул, че уродът говори съвсем правилно, се разгневил и го хвърлил заедно с коша във водата. Тогава двамата дяволи се събрали, завикали: „Хо, хо, ха!“, започнали да играят и да се прескачат, а след това изчезнали.

84. МАНДРАГОРАТА

Сказанието гласи, че когато наследствен крадец, комуто е по рождение присъщо да краде, понеже произлиза от рода на крадци, или младеж, чиято майка по време на бременността си с него е откраднала нещо или поне се е канела да го стори (според други става дума за невинен човек, който обаче, подложен на мъчения, се е признал за крадец), бъде обесен и пусне вода (или излее спермата си върху земята^[14]), на това място израства мандрагора, или „човечето от бесилката“. Горе тя има широки листа и жълти цветове. Изравянето ѝ е много опасно, тъй като когато бъде откъсната, тя охка, вие и крещи така ужасно, че онзи, който я изрови, много скоро умира. За да се добере до нея, човек трябва най-напред да запуши добре ушите си с памук, восък или смола, сетне в петък преди залез да отведе там напълно черно куче, което няма никакво друго петно върху тялото си, да прекръсти трикратно мандрагората и да разрови земята наоколо, така че коренът да остане едва-едва закрепен в земята. След това трябва да го привърже с въже за опашката на кучето, да му подаде парче хляб и бързо да избяга оттам. Спускайки се към хляба, кучето ще измъкне корена, ала, застигнато от стонове и виковете му, тутакси ще падни мъртво. След което човекът взема растението, измива го с червено вино, увива го в бяла и червена копринена кърпа, поставя го в някое сандъче, къпе го всеки петък, а по новолуние сменя бялата му ризка. Ако мандрагората бъде запитана, тя отговаря и разкрива бъдещи и тайни неща относно благополучието и преуспяването. Притежателят ѝ вече няма врагове, не може да обеднее, а ако все още няма деца, сдобива се с тази брачна благодат. Остави ли до него за през нощта златна пара, на сутринта намира две; ако обаче човек иска дълго да разчита на услугите ѝ и да се подсигури, та тя да не отслабне и умре, не бива да я претоварва, ами благоразумно е да поставя всяка нощ по половин талер или най-много един дукат, само че не винаги, ами по-рядко.

Ако притежателят на „човечето от бесилката“ умре, наследява го най-малкият син, който обаче трябва да постави в ковчега на баща си парче хляб и една монета и да го погребне с тях. Ако наследникът умре преди бащата, мандрагората се пада на най-големия син, но най-малкият също трябва да бъде погребан с хляб и пара.

[14] В оригинала този текст е на латински: *aut sperma in terram effundit.* ↑

85. СЕМЕЙНИЯТ ДУХ

Обикновено го държат в запушена стъкленица, на вид е нещо като паяк, нещо като скорпион, и постоянно се движи. Купи ли го някой, той остава в джоба му и дори онзи да остави шишенцето някъде, духът се връща винаги при него. Той носи голямо щастие, прави видими скритите съкровища, прави така, че приятелите да ни обичат, враговете ни да се боят от нас, на война да сме твърди като стомана или желязо, така че притежателят му винаги да побеждава, а също предпазва от плен и затвор. Няма защо да се грижим за него, да го къпем и обличаме като „човечето от бесилката“.

Ако обаче някой го задържи до смъртта си, отива с него в преизподнята, поради което притежателят му гледа да го продаде. Той обаче бива продаван на все по-изгодна цена, така че да остане у оногова, който го е закупил с най-малката монета.

Един войник, който го купил за една крона и опознал опасния дух, го хвърлил пред нозете на предишния му притежател и се отдалечил; но като стигнал в дома си, пак го намерил в джоба си. Нищо по-добро не се случило и когато го захвърлил в Дунав.

Някакъв аугсбургски търговец на коне и каруцар поел към едни прочут немски град. Пътят изтощил твърде много животните му, единият кон паднал пред градските порти, вторият — в странноприемницата, а в рамките на няколко дни умрели и останалите шест. Той не знаел какво да прави, обикалял из града и през сълзи оплаквал пред хората нещастieto си. Станало така, че го срещнал друг каруцар, на когото той изплакал мъката си. Онзи казал: „Нямайте грижа, ще Ви посоча средство, за което ще сте ми благодарен.“ Търговецът на коне сметнал казаното за празни приказки. „Не, не, приятелю, трябва да Ви помогна. Отидете ето в оная къща, попитайте за тези и тези, разкажете им за нещастieto си и помолете за помощ.“ Конярят последвал съвета, отишъл в къщата и попитал едно момче, което се намирало там, за въпросните люде. Трябвало да изчака за

отговора. Накрая момчето излязло отново и отворило пред коняря една стая, в която край кръгла маса седели няколко стари мъже. Те се обърнали към него по име и рекли: „Загубил си осем коня, което те е съкрушило, а сега идваш по съвета на твой другар при нас за помощ; ще получиш, каквото искаш.“ Той трябвало да седне на една съседна маса и след няколко минути те му подали една кутийка с думите: „Носи я в себе си и още в този час ще станеш богат, но ако не искаш отново да обеднееш, внимавай никога да не отваряш кутията.“ Търговецът на коне попитал какво трябва да заплати за кутийката, ала мъжете не искали нищо; той само трябвало да напише името си в една голяма книга, при което водели ръката му. Конярят си тръгнал, но щом излязъл от къщата, намерил кожена чанта с триста дуката, с които си купил нови коне. Преди да напусне града, пък открил в конюшната, където били новите коне, още едно голямо гърне сее стари талери. Когато отивал някъде и поставял кутийката на земята, на мястото, където преди време били загубени или закопани пари, се появявала ярка светлина, така че той с лекота ги изравял. По този начин натрупал, без кражба и убийство, голямо съкровище.

Когато жена му научила за случилото се с него, тя се уплашила и рекла: „Сторил си нещо много лошо, понеже не е Божия воля човек да забогатява чрез такива забранени неща, ами Бог е казал, че с пот на лицето си ще ядеш хляба си.^[16] Моля те в името на спасението ти да се върнеш в града и да върнеш кутийката на онези мъже.“ Подтикнат от тези слова, мъжът взел решение и пратил един слуга да върне кутийката; ала слугата се върнал с новината, че тези хора не могли да бъдат намерени, пък и никой не знаел къде се намират те сега. Тогава жената забелязала къде мъжът ѝ оставя кутийката, а именно в едно направено от самия него джобче в поясока на панталона си. Една нощ станала, измъкнала кутийката и я отворила: от нея изскочила черна бръмчаща муха и излетяла през прозореца. Жената захлопнала капачето и поставила кутията на мястото ѝ, без да я е грижа какво ще става по-нататък. От същия този час обаче предишното щастие се преобразувало в истинско нещастие. Конете умирали или били открадвани. Пшеницата изгнивала на полето, къщата горяла три пъти, а събраното богатство видимо изчезвало. Мъжът изпаднал в дългове и напълно обеднял, така че в разочарованието си първо заклал жена си с един нож, а сетне си теглил куршума в главата.

[0] В оригинала заглавието е на латински: *Spiritus familiaris*. ↑
[16] Битие, 3:19. ↑

86. ПТИЧЕТО ГНЕЗДО

В някои области все още господства вярването, че има някакви си птичи гнезда (наричани още „гнездо от двулистник“), които, бидейки самите те обикновено невидими, правят невидим и она, който ги носи у себе си. За да ги открие, човек трябва случайно да ги зърне в огледало или вода. Вероятно сказанието е свързано с названието или рода на двулистника, *bifolium*, който в почти всички европейски езици се нарича „птиче гнездо“ и изглежда в някаква степен да наподобява мандрагората. По-нататъшното разгръщане на историята предава цитираният по-долу роман от седемнадесетото столетие, опиращ се очевидно на народно предание^[17]:

„По време на този разговор в сянката или отражението на едно дърво във водата забелязах на един чатал нещо, което не можех да открия на самото дърво, и поради чудатостта му го посочих на жена ми. Поглеждайки към него и забелязвайки въпросния чатал, тя се покатери на дървото и смъкна онова нещо, което бяхме видели във водата. Аз я гледах и установих, че тя изчезна в същия миг, в който взе в ръката си нещото, чието отражение забелязахме във водата; виждах обаче фигурата ѝ във водата, как тя се спуска от дървото и държи в ръката си птичето гнездо, което беше снела от чатала. Попитах я що за птиче гнездо е това. Тя на свой ред ме попита дали я виждам. Отговорих: «На дървото не, обаче виждам фигурата ти във водата.» «Добре, рече тя, когато сляза, ще видиш какво имам.» Стори ми се чудно, че чувам жена ми да говори, без обаче да я виждам, а още по-странно беше, дете виждах сянката ѝ под слънцето, но не и нея самата. И когато се доближи до мен дотолкова, че вече не хвърляше сянка, тъй като се намираше не под слънчевите лъчи, ами в сянката, вече изобщо не я забелязвах, само дете дочувах съвсем слаб шум, идващ от стъпките и шумоленето на дрехата ѝ, та ми се струваше, че край мен обитава някакъв призрак; тя седна до мен и ми подаде гнездото, и щом го взех в ръката си, вече я виждах, ала сега пък тя не ме виждаше; изпробвахме същото неколкократно и всеки път установявахме, че

онзи, който поемаше гнездото в ръцете си, ставаше напълно невидим. Сетне тя уви гнезденцето в една носна кърпа, та камъкът, билката или коренът, намиращи се в гнездото и оказващи такова въздействие, да не изпаднат и се изгубят, и като постави кърпата до себе си, отново се виждахме един друг, както и преди тя да се беше изкатерила на дървото; самата носна кърпа не виждахме, ала можехме да я напипаме на мястото, където тя беше поставена.“

[17] Следващият цитат е леко преработен вариант на двадесет и трета глава от изданието през 1669 година роман на Гримелсхаузен „Птичето гнездо“. ↑

87. ЛЮПИЛНИЯТ ПФЕНИГ

Люпилният пфениг, или развъдният грош се придобива по следния страшен начин: Тези, които искат да се свържат с дявола, отиват на Бъдни вечер, когато започва да се стъмнява, на някакъв кръстопът под открито небе. По средата на въпросното кръстовище разполагат в кръг един след друг тридесет пфенига, гроша или талера и започват да ги броят отпред назад и отзад напред. Броенето трябва да става точно във времето, когато камбаните бият за месата. По време на броенето преизподният дух се опитва да обърка броящия с всевъзможни видения на горящи огнища, странни талиги и безглави човеци, защото ако онзи дори най-малко се поколебае или затрудни, ще му бъде извит вратът. Ако обаче преброи правилно напред и назад, дяволът подхвърля към тридесетте монети тридесет и първата от същия вид. Този тридесет и първи пфениг има свойството всяка нощ да излюпва по още един.

Една селянка от Панчдорф край Витенберг, която притежавала такъв люпилен пфениг, била изобличена по този начин като вещица. Веднъж тя трябвало непременно да излезе и наредила на слугинята да кипне млякото от току-що издоената крава (преди да дои другите), да го излее върху бял хляб в една намираща се там делва и да постави делвата в един шкаф, който ѝ показала. Слугинята забравила или пък си помислила, че е все едно дали ще свари млякото, преди или след като издои останалите крави, така че първо свършила цялата си работа. Сетне свалила кипящото мляко от огъня и държейки в едната си ръка делвата, с другата отворила посочения ѝ шкаф, и тогава видяла в него катраненочерно теле, което отваряло устата си. От ужас тя изляла кипналото мляко в пастта му, в същия миг телето избягало, а цялата къща пламнала. Жената била призвана пред съда и си признала; а нейния люпилен пфениг селяните пазили още дълго време в общата каса.

88. БИТИЯТ С ТОЯГИ УРОД

През 1580 година се случила следната истинска история. Недалеч от Бреслау живеел именит благородник, който трябвало да събира лете много сено и отава, за което били длъжни да му работят неговите поданици. Сред тях била привикана и една родилка на само осем дена. Когато вижда, че юнкерът я вика и няма как да откаже, тя взема детето със себе си, поставя го върху купчинка трева, отдалечава се от мястото и зачаква да започне събирането на сеното. След като работи доста време и отива да накърми детенцето си, тя го поглежда, изкрещява силно, започва да удря главата си с ръце и да се оплаква високо, че това не е детето ѝ, понеже то суче твърде стръвно и вие нечовешки, както не е правело собственото ѝ дете. Така или иначе, тя го задържала няколко дена, ала то се държало така непристойно, че добрата жена без малко не умряла. Оплакала се на юнкера, а той ѝ рекъл: „Жено, ако Ви се струва, че това не е Вашето дете, сторете ето това: отнесете го на поляната, където сте оставили предишното си дете, и силно го наложете с тояга — тогава ще видите чудо.“

Жената послушала юнкера, излязла и наложила урода с тояга, така че той закрепял; тогава дяволът ѝ донесъл откраднатото нейно дете с думите: „Ето ти го!“, и отнесъл детето си.

Тази история е разпространена и в спомената област я знаят всички, млади и стари.

89. НАГЛЕЖДАНЕТО НА ДЕЦАТА

Един заслужаващ доверие гражданин на Лайпциг разказвал следното. Когато първото му дете било вече на няколко седмици, в три последователни нощи го завивали в люлката, а го откривали да лежи напреки, макар люлката да си стояла непокръдната пред леглото на майката. Бащата решил да остане четвъртата нощ и да бди над детето си. Той устоял за известно време и будувал до полунощ, и с детето не се случило нищо, тъй като го наблюдавал и наглеждал. След това обаче за съвсем кратко очите му се затворили и когато малко по-късно майката се събудила и се огледала, детето пак било обърнато напреки, а завивката от люлката била хвърлена наред леглото, докато иначе тя била по обичайному разстлана и наметната върху краката на детето в люлката. И всичко било станало толкова бързо, че всички се чудели и маели. Друга власт над детето чудовището обаче нямало.

90. РЪЖЕНАТА КУМА

В маркграфство Бранденбург местните люде говорят за Ръжената кума, обитаваща житните ниви, заради която децата се боят да ходят там.

В Алтмарк децата биват усмирявани с думите: „Затваряй си устата, иначе ще дойде Ръжената кума с дългата си черна треска и ще те отнесе.“

В областите Брауншвайг и Люнебург я наричат Житната жена. Когато децата търсят метличини, си разказват едно на друго, че тя отвлича малки деца, и не се решават да навлязат твърде много в зеленото поле.

През 1662 година една жена от полята край Заале разказала на Преториус следното. Един тамошен благородник принудил една едва шестседмична родилка от поданиците си по време на жътва да свързва снопи. Жената взела кърмачето си на нивата и за да извърши работата си, го оставила на земята. След време благородникът, който присъствал на това място, съзрял от земята да идва една жена с дете и да го подменя с това на селянката. Това лъжливо дете започнало да крещи, селянката се втурнала да го накърми, ала благородникът я предупредил и й казал да спре, а той ще й каже кога е дошло времето. Жената помислила, че той го прави, за да работи тя по-усърдно, и се оттеглила с голяма мъка. Междувременно детето продължавало да крещи без прекъсване, тогава Ръжената кума се появила отново, взела плащето дете и оставила откраднатото на предишното му място. Като видял това, благородникът повикал жената и й казал да си отиде вкъщи. От този ден той вече и не помислял да принуждава родилка да му служи.

91. ДВЕТЕ ПОДЗЕМНИ ЖЕНИ

Следващата случка Преториус научил от някакъв студент, чиято майка твърдяла, че тя е станала в Десау.

Когато една жена родила детето си, тя го поставила до себе си и още преди да го кръсти, заспала. В полунощ дошли две подземни жени, напалили огън в камината, поставили върху него котел с вода, изкъпали доведеното от тях дете, сетне го отнесли в стаята и сменили със спящото новородено. След това си тръгнаха, ала като стигнали до близката планина се скарали за него, нахвърлили се една срещу друга и се сборичкали, докато детето се разплакало и слугинята в къщата се събудила. Тя хвърлила поглед към детето на жената, забелязала подмяната, изтичала навън и намерила жените да се разправят за откраднатото дете, след което се втурнала, грабнала детето и щом го взела в ръцете си, бързо побягнала към къщата и поставила урода пред вратата, така че планинските жени си го взели.

92. КРАЛ ЗЕЛЕНОГОР

Край Кристенберг в Горен Хесен някога отдавна живял един крал и там се намирал неговият дворец. Той имал единствена дъщеря, на която много държал и която притежавала чудни дарби. Веднъж се появил неговият враг, крал на име Зеленогор^[18], обсадил двореца и докато траела дългата обсада, дъщерята давала кураж на краля в двореца. Това продължило до първия ден на май. Тогава изведнъж дъщерята забелязала на разсъмване вражата войска да се приближава със зелени дървета. Обзел я страх и ужас, защото знаела, че всичко е загубено, и рекла на баща си:

*Предай се, татко, на врага,
идва зелената гора.*

След това пратила бащата в лагера на крал Зеленогор, с когото се споразумяла да ѝ предостави свободен изход и правото да вземе със себе си толкова, колкото може да носи едно магаре. Тогава взела собствения си баща, поставила го върху магарето заедно с най-големите си скъпоценности и отпътувала. И след като наведнъж изминали достатъчно разстояние и почувствали умора, кралската дъщеря казала: „Тук ще си починем!“^[19] Оттук носи името си и селото Волмар, намиращо се в равнината на един час път от Кристенберг. Сетне продължили през пущинака към планината, докато най-сетне открили една местност, за която кралската дъщеря казала: „Това е мястото!“^[20] Те останали там, построили дворец и го нарекли Хатцфелд. На това място до ден-днешен има развалини, а от тази крепост е получил названието си и съседният град (Хатцфелд, градче на Едер, в планината, отстоящо на около четири часа западно от Кристенберг).

- [18] [Grünwald.](#) ↑
- [19] [Hier wollemer ruhen!](#) ↑
- [20] [Hier hat's Feld!](#) ↑

93. ЦВЕТНОТО ПЛАНИНСКО ПАСИЩЕ

В повече от една област на Швейцария се разказва сказание за едно днес затрупано с лед и скални отломъци, в стари времена обаче цъфтящо, прелестно и плодно пасище. Край Берн историята се отнася към планината Кларида.

Някога пасището там било обилно и прелестно, добитъкът наддавал неимоверно много, всяка крава била доена по три пъти дневно, като всеки път давала по две ведра от по два и половина литра. По това време в планината живеел богат и имотен пастир, който започнал да се възгордява и да пренебрегва простите старинни местни нрави. Разкрасил колибата си, имал любовна връзка с красивата си слугиня Катрине, в надменността си изградил стълба от сирене, сиренето намазал с масло, а стъпалата миел с мляко. По тази стълба влизали и излизали Катрине, неговата любима, а също Брендел, неговата крава, и Рин, неговото куче.

Благочестивата му майка не знаела нищо за това кощунство и една неделя през лятото решила да посети пасището на сина си. Уморена от пътя, седнала горе да си почине и помолила за освежителна напитка. Блудницата подлъгала пастира да вземе котле, да сипе в него прокиснало мляко, да поръси отгоре му пясък и да го даде на майка си. Удивена от нечовечната постъпка, тя се спуснала бързо по склона, в ниското спряла, обърнала се и проклела безбожниците, молейки Бог да ги накаже.

Изведнъж се надигнала буря и гръмотевици опустошили благословената земя. Пасището и колибата били затрупани, хората и животните погинали. Духовете на пастира и на домашните му са прокълнати да бродят из планината, докато бъдат отново избавени: „Аз, моето куче Рин, моята крава Брендли и моята Катри трябва завинаги да останем в Кларидите!“ Спасението е това — някой местен да издои на Разпети петък кравата, чието виме е окръжено от тръни. Тъй като обаче бодящите тръни разяряват кравата и тя не стои мирно, това е трудна задача. Веднъж един бил надоил половин ведро, когато

някой го потупал по рамото и го попитал: „Пени ли се добре?“ Доячът не съобразил и отвърнал: „О, да!“ Тогава всичко свършило и Брендел, кравата, се изгубила от очите му.

94. ЛИЛИЯТА

В страната Х. имало благородник на име А. от Т., който умее да отсича глави и отново да ги поставя на местата им. В себе си той бил решил от сега нататък да се откаже от това дяволско и опасно нещо, за да не се случи нещастие, каквото, прочее, все пак се случило. По време на едно гостуване добрите му другари го придумали само още веднъж за последно да им покаже това забавление. Както лесно може да се предположи, никой, разбира се, не искал да предостави главата си; накрая домашният слуга се решил, но с уверението, че главата му отново ще бъде закрепена върху раменете. Благородникът му отсякъл главата, но възстановяването все не се получавало. Тогава мъжът се обърнал към гостите: „Някой от вас ми пречи, умолявам го и го предупреждавам да не го прави.“ Опитал отново, но не успял да стори нищо. За втори път предупредил и заплашил да не му се пречи. И тъй като това не помогнало и той не успял и третия път да постави главата на мястото ѝ, поставил на масата една лилия и отсякъл цвета ѝ. В същия миг един от седящите зад него гости паднал от пейката и главата му се търкулнала. Тогава той поставил на мястото ѝ главата на слугата и избягал от страната, докато нещата се уталожили и му било простено.

95. ЙОХАН ОТ ПАСАУ

Доктор Мартин Лутер разказва: Един благородник имал красива млада жена, която умряла и била погребана. Скоро след това, докато господарят и слугата спели през нощта в една стая, дошла мъртвата жена и се надвесила над леглото на господаря, все едно му говорела нещо. Когато слугата забелязал, че същото се случило в две поредни нощи, той попитал юнкера какво значи това, дето всяка нощ пред леглото му се явява женска фигура в бяла рокля, а онзи рекъл, че спи през цялата нощ и нищо не е видял. Но щом отново настъпило нощното време, юнкерът зачакал буден в леглото си, жената отново се приближила и той я попитал коя е и какво иска. Тя рекла, че е съпругата му. А той възразил: „Но ти умря и беше погребана!“ На което тя отвърнала: „Да, аз трябваше да умра заради ругателствата ти и заради прегрешението ти, но ако ме искаш, аз отново ще бъда твоя съпруга.“ Той възкликнал: „Стига само да можеше!“ Тя обаче го предупредила и поставила като условие да не ругае, както имал обичая да прави, в противен случай тя скоро пак ще умре; мъжът ѝ го обещал, мъртвата жена останала при него, управлявала дома, спяла до него, хранела се и пила с него и раждала деца.

Един път благородникът се случило да има гости, след вечерната гощавка жената трябвало да донесе за десерт меденки от един шкаф и се забавила навън. Мъжът се ядосал и изрекъл обичайната си ругатня, при което жената изчезнала и с нея било свършено. Тъй като не се връщала, гостите излезли от стаята, за да видят къде се бави. Видели само роклята, която тя носела, ръкавите наполовина в шкафа, наполовина навън, както се била навела към шкафа, а самата жена била изчезнала и оттогава никой повече не я видял.

96. КУЧЕНЦЕТО ОТ БРЕТА

В Райнпфалц, най-вече в Крайхгау, когато стане дума за зле възнаградена вяръност, хората изричат следната поговорка: „С теб стана като с кученцето в Брета.“ Народното сказание за това трябва да е много старо, а и Фишарт^[21] го споменава на две различни места.

В градчето Бретен някога живял мъж, който имал вярно и добре обучено да служи по всякакъв начин куче. Мъжът имал обичая да го пробожда, поставяйки в устата му кошница, в която имало бележка и необходимите пари, така че то доставяло месо и наденички от месаря, без да се докосва до тях. Веднъж обаче господарят му, който бил евангелист, го пратил при някакъв месар, който пък бил католик и строго държал на постите. Когато месарят видял на бележката поръчан салам, хванал кученцето, отсякъл опашката му и я поставил в кошницата с думите: „Ето ти месо!“ Оскърбеното и наранено кученце вярно понесло кошницата към къщи, но паднало и умряло. Целият град тъгувал, а издялана от камък статуя на кученце без опашка била поставена над градските порти.

Други пък разказват историята така: То крадяло за бедния си господар месо и салами, докато най-сетне един месар го хванал и го наказал, отрязвайки му опашката.

[21] Йохан Баптист Фишарт (1546/7-1591), немски писател. ↑

97. СЕЛОТО КРАЙ МОРЕТО

Една светица крачела по брега, гледала към небето и се молела; било неделя следобед и жителите на селото дошли, всеки облякъл чисти копринени дрехи, със съкровището си под ръка, и се подигравали на благочестието ѝ. Тя не обръщала внимание и молела Бог да не им брой този грях. На другата сутрин обаче се появили два вола и започнали да ровят с рогата си разположения наблизо голям пясъчен хълм. Това продължило, докато се мръкнало; а през нощта се надигнал могъщ ураганен вятър, който навял разровения пясъчен хълм върху селото, така че то било напълно затрупано и всичко живо погинало. Людете от съседните села се притекли и се опитали да откопаят затрупаното, ала което отстранявали през деня, през нощта отново бивало навято. Това продължава до ден-днешен.

98. ЗАТРУПАНИТЕ СРЕБЪРНИ РУДНИЦИ

Най-богатите сребърни рудници в Харц са откритите още преди много години два рудника „Големият Йохан“ и „Златният олтар“ (край Андреасберг?). За тях има такова сказание: Преди години, когато рудниците били тепърва застроявани, начело бил поставен надзирател, който веднъж, когато печалбата била голяма, заделил няколко богати пласта, та когато строежът се влоши и обеднее, с тях да се възстанови липсата и винаги да се получава все същата печалба. Това той сторил с най-добро намерение, ала останалите, като забелязали това, го обвинили в престъпление и той бил осъден на смърт. Когато коленичил и трябвало да му отсекаат главата, той още веднъж уверил и се заклел, че е невинен, като казал: „Тъй като съм напълно невинен, кръвта ми ще се превърне в мляко, а строежът на рудника ще престане; когато в дома на графа, комуто принадлежат тези два рудника, се роди син със стъклени очи и нозе на сърна, и оживее, строежът ще започне отново, а ако умре при раждането, рудниците ще останат засипани завинаги.“ Когато палачът нанесъл удара и главата паднала, от трупа бликнали две струи белоснежено мляко вместо кръв и това било свидетелство за невинността му. Двата рудника също западнали скоро. Не след дълго се родил младият граф със стъклени очи и нозе на сърна, само че той умрял тутакси след раждането си, така че сребърните рудници не били отворени, ами са останали и до днес засипани.

99. РУДНИЧАРИТЕ

Най-богатите галерии обикновено биват откривани от бедни и незначителни рудничари, за което има няколко сказания. В рудника „При совата“ в Бохемия имало рудничар на име Червеният лъв, който забогатял дотам, че поканил на гости самия крал Венцел, подарил му цял тон злато и въоръжил сто облечени в броня рицари на крал Карл. Този Червен лъв първоначално загубил цялото си имущество и бил принуден да продаде дори венчалното було, което жена му донесла. Един ден жената наранила почти до кръв петата си от една голяма скала. Мъжът поискал да я отстрани и се натъкнал на самородно злато, от което изведнъж забогатял. Но го обзели горделивост и високомерие, в дома му всичко трябвало да е от коприна, сребро и злато, а жена му говорела, че Бог не би могъл да пожелае те отново да обеднеят. Постепенно обаче Червеният лъв стигнал до просешка тояга и умрял на бунището.

В Залцбургския рудник в Гащайн и Раурис живеел могъщ рудничар, наричан Старият винар. В часа, в който се канел да побегне от онези, пред които бил задлъжнял, и вече стоял на вратата, попаднал на магмена жила и кристална руда. Те съдържали злато и сребро, били пълни със сила и скоро дарили и него, и други с огромни богатства. Ала когато на смъртното му легло отново донесли красиви кристали от рудника, той все пак рекъл: „Най-богатият и най-прекрасният коридор е Иисус, моят Господ и Спасител, по него скоро ще мина към вечния живот.“

100. ЕДИН ПРИЗРАЧЕН РИЦАР

Някакъв неизвестен мъж в края на седемнадесети век се цанил у графа на Рогендорф като обездвач и след като бил изпробван, бил приет на служба с всички необходими почести. Случило се обаче един благородник да дойде в двора и да бъде поставен на една маса с въпросния обездвач. Чужденецът се вгледал в него с удивление, натъжил се и не искал да вкуси храната, колкото и приятелски графът да го подканял. След като масата била вдигната и графът още веднъж попитал чужденеца за причината на неговата тъга, той разказал, че обездвачът не е естествен човек, ами че в Остенде е бил застрелян пред очите му и той, разказвачът, сам го е проводил до гроба му. Той посочил всички обстоятелства: родината на мъртвия, името и възрастта му, и всичко съвпаднало с онова, което обездвачът бил казал за себе си, така че графът не можел да се усъмни в разказа. Казаното го накарало да отпрати въпросния призрак под претекст, че доходите му са намалели и той трябва да намали прислугата си. Обездвачът отвърнал, че гостът му е надрънкарал всякакви глупости, но че графът няма причина да го отпраща, тъй като той му е служил вярно и иска да го прави в бъдеще, поради което го моли да го остави в двора. Графът обаче настоявал онзи да си тръгне, както вече бил наредил. Затова обездвачът поискал не пари, а кон и шутовско облекло със сребърни камбанки, което графът на драго сърце му дал, а искал да му даде и още, ала обездвачът отказал да вземе друго.

Случило се обаче така, че графът отпътувал за Унгария и при Рааб, край Шют, срещнал обездвача с навързани много коне и в шутовската си дреха, който, като видял някогашния си господар, радостно го поздравил и му предложил в знак на почитание един кон. Графът поблагодарил, но не поискал да го приеме, когато обаче обездвачът забелязал един слуга, който познавал добре от двора, дал нему коня. Слугата с радост го възседнал, ала едва се бил озовал върху него, когато конят подскочил нагоре и го съборил полумъртъв на земята. В същия миг конярят изчезнал заедно с целия си табун.

101. ЛЪЖЛИВАТА КЛЕТВА

В Оденвалд край манастира Шьонау има местност, наречена „Лъжливата клетва“. В някакво време на това място един селянин се закълел, че нивата му принадлежи; и тогава земята се разтворила под нозете му, и той потънал, а от него останали само тоягата и двете му обувки. Оттук въпросното място получило названието си.

Иначе за клетвопрестъпниците се знае, че пръстите им се вкочаняват и не могат повече да се прегъват, или пък че почерняват; както и че след смъртта им прорастват от гроба.

102. ДВАНАДЕСЕТ НЕСПРАВЕДЛИВИ СЪДИИ

Близо до Минден във Вестфалия има местност, за която се разказва, че когато дванадесет съдии присъдили земята на човек, комуто тя не принадлежала, почвата под нозете им се разтворила и ги погълнала до коленете; знаци за което се виждат и до днес.

103. СВЕЩЕНИТЕ ИЗВОРИ

Швейцарските селяни все още говорят за свещените извори, които избликнали изведнъж в Рютли, когато там била положена голямата клетва и когато от устата и носа на едного от заклелите се, който предал съюза, бликнал огън, а и къщата му се запалила от само себе си.

104. БЛИКАЩИЯТ МИНЕРАЛЕН ИЗВОР

От една планина във Франкония блика минерален извор, край който се намира и родовият дом на една знатна благородническа фамилия. През цялата година водата е хубава, чиста и изобилна, и тя престава да блика само когато предстои някой от въпросния род да умре. Тогава изворът пресъхва дотолкова, че човек не намира почти никакъв знак или следа за наличието на такъв на това място. Когато по някое време един престарял господар от споменатото благородно коляно лежал на смъртно легло в чужда страна и тъй като бил вече осемдесетгодишен, очаквал скорошната си кончина, той проводил пратеник в родината си, който трябвало да се осведоми дали изворът пресъхва. Когато пратеникът пристигнал, водата била намаляла, но той бил най-сериозно предупреден да премълчи този факт пред стария господар и да му каже, че изворът е наред и е пълен с вода; та да не предизвика вестта тъжни мисли у него. Тогава старецът се засмял, упрекнал самия себе си, задето суеверно се допитал до извора за неща, които зависят от Божието благоволение, и се подготвил за блаженото си успение. Неочаквано обаче състоянието му се подобрило и не след дълго той се надигнал от болничната постелка. За да не излезе обаче, че изворът напразно бил пресъхнал и за да се запази дълголетното му значение, пуснали слуха, че някакъв млад благородник от рода бил хвърлен от ненадежден кон и в същото това време намерил смъртта си.

105. ГЛАДНИЯТ ИЗВОР

В Хале, на площада до червената кула има извор, който бликва в полунощ и минава за предвещаващ глад, тъй като от силата или слабостта на водата простолюдието предсказва поскъпването или евтинията. Идващите в града селяни хвърлят поглед към въпросния извор и ако той блика, казват: „Днес ще е скъпотия.“

По същия начин обикновено пресъхнали извори потичат единствено във влажни и неплодородни години. За добро и топло лято се казва: „Слънчеви години — блажени години.“

106. ЛЮБОВНИЯТ РУЧЕЙ

Градът Шпангенберг в Хесен получава питейната си вода чрез един ручей, който извира от разположената насреща планина. За появата на този ручей се разказва следното: Едно момче и едно момиче от града се обичали от все сърце, ала родителите им дълго не се съгласявали да ги оженят. Най-сетне се съгласили, но при условие, че сватбата ще се състои едва след като двамата влюбени съвсем сами ще преведат добрата и свежа вода от извора при въпросната планина; така градът ще получи питейна вода, от каквато дотогава изпитвал недостиг. Двамата се захванали да копаят и работили без отдих. Така те копали цели четиридесет години; и когато били готови, умрели и двамата в един и същ миг.

107. ХЕЛФЕНЦАЙН

На една миля от Траутенберг в Бохемия, при Ризенберг се намира Хелфенцайн, висока скала, върху която някога имало разбойнически замък, който след това потънал и никой не знае къде са отишли живелите там люде. През 1614 година в Машендорф, на една четвърт от пътя натам, живеела млада слугиня, която пасяла добитъка недалеч от тази скала, а край нея имало и други деца. Тя им рекла: „Елате да отидем към Хелфенцайн, може би ще намерим отвор в скалата и ще видим огромната винена бъчва.“ Като отишли там, скалата се била разтворила и пред тях зеела желязна врата, на ключалката на която висели множество ключове. Любопитството ги привлякло и те най-накрая влезли вътре. Първо пристъпили в широк вестибюл, зад който пак имало врата. Те минали през нея и влезли в друго помещение с всевъзможна посуда и най-вече с една вместваща десет ведра вино бъчва, от която повечето дъги били изпадали; само че се била образувала ципа с дебелината на пръст, така че виното не било изтекло. Когато четиримата я попипали с ръце, тя се разтресла и приличала на яйце с мека черупка. Докато разглеждали всичко това, от една хубава стая се задал някакъв добре облечен господин, с червен сноп пера върху шапката си и с голяма калаена кана, който искал да занесе вино. Докато вратата стояла отворена, те забелязали, че в стаята цари веселие, на две маси седят красиви мъже и жени, слушат музика и се забавляват. Мъжът, който дошъл да наточи вино, ги поздравил за добре дошли и ги поканил в стаята. Те се изплашили и поискали да се махнат, а едно момиче рекло, че са твърде мръсни и зле облечени, за да се присъединят към такива изящни люде. При все това той им предложил да пийнат и им подал каната. Момичето пак опитало да се извини, но той му казал да почака, докато донесе друга кана. Когато изчезнал някъде, най-възрастното момиче казало: „Хайде да се махаме, тук не ни чака нищо добро; говори се, че хора пропадат в тези планини.“ Всички бързо хукнали навън, зад гърба си дочули няколко стъпки, а сетне шум и грохот, които силно ги изплашили.

Един час по-късно най-възрастната отново рекла: „Хайде да влезем още веднъж и да видим какво изгромоля така.“ Другите не искали, но тъй като най-голямата решително тръгнала сама, я последвали. Не видели обаче никакъв вход и никаква желязна врата, а скалата била здраво затворена. Те забрали добитъка към къщи, разказали всичко на родителите си, те пък съобщили на управителя; но колкото пъти човек да погледнел, скалата все оставала затворена.

108. ЛЮЛКАТА ОТ ДРЪВЧЕТО

Край Баден в Австрия стоят развалините на стария планински замък Рауенек. В него, говори се, лежи скрито голямо съкровище, което може обаче да бъде откопано единствено от оногова, който като дете се е люлял в люлката, издялана от дървото, което сега наднича от стената на високата кула в Рауенек като тънка вейка. Ако дръвчето изсъхне и бъде отсечено, то откриването на съкровището ще трябва да почака, докато дръвчето отново порасне и се раззелени.

109. ХЕСЕНСКАТА ДОЛИНА

Старата крепост Шелпирмонт сега лежи в руини, но според сказанието някога тя е била седалището на Туснелде. Туснелде имал птица, която можела да говори. Един ден тя прелетяла от гористата Хесенска долина до планинската крепост и закрепяла: „Хесенската долина блести, Хесенската долина блести“, за да посочи вече проникналите в долината римляни с техните бляскави доспехи; така че германците спечелили време, за да се въоръжат срещу нападението на врага.

110. РАЙНЦАЙН

Под прастарата крепост Райнцайн, недалеч от Бланкенбург в Харц, има голяма дупка в скалата, напълнена с всевъзможни малки камъчета, каквито иначе не се срещат в планините, ами единствено в равнините. Ако някой вземе, откара или отнесе повече или по-малко от въпросните камъни, те се връщат на същото място, от което са взети, така че пещерата винаги остава запълнена с камъни. Така че никому не се е удало да отнесе такива камъни. Върху скалата, особено в областта на пещерата, често по пладне се чува звън на камбани, а понякога и грохот от удари с чук, като от много ковачи.

111. НЕПОДВИЖНАТА РЕКА

За река Филде се казва, че когато Хесенски княз, особено пък управляващият областта господар или съпругата му трябва скоро да умре, реката, противно на естествения си ход, застива напълно, все едно потокът дава израз на скръбта си. Това се смята за сигурен знак за смърт и местните жители многократно са наблюдавали това явление.

112. АРЕНДСКОТО ЕЗЕРО

За Арендското езеро в Алтмарк се разказва следното: На мястото, където сега се намира езерото и едноименната местност, в стари времена имало голям дворец. Той рухнал изведнъж и от него се измъкнали само един мъж и една жена. Когато двамата се отдалечили, жената се огледала наоколо и осъзнала бързата промяна. Удивена, изрекла думите: „Аренд, виж!“^[22] (понеже така се казвал мъжът ѝ), и затова по-късно дали на градчето, което било изградено край езерото, това название. В това езеро се разстила най-финият и бял пясък и когато слънцето свети ярко, човек (също като при езерото Брок край Осенберг) може да види все още всички стени и здания на потъналия замък. Веднъж някакви хора се захванали да изследват дъното и пуснали въже; и като го измъкнали, на него била закачена бележка със следното послание: „Откажете се от начинанието си, в противен случай с вашето място ще се случи същото, каквото се случи с това.“

[22] *Arend, sieh!*, откъдето идва и името *Arendsee*. ↑

113. ОКСЕНБЕРГ

В Алтмарк, недалеч от разрушения замък Албенслебен, се намира голямо, добропорядъчно и весело село, на име Урслебен. На един пушечен изстрел зад селото има голямо езеро, именувано Брок^[24], на мястото на което в стари времена имало красив замък, който сетне западнал, а след това бил залят от голямата вода. Както изглежда, всички негови обитатели се удавили, с изключение на една благородна девица, която малко преди това била предупредена от съновидение. Когато добитъкът и кокошките със силен глас прогласили печалното предсказание за скорошно голямо нещастие, девойката яхнала един вол и се отдалечила от мястото. С голямо усилие достигнала до издигащия се наблизно хълм, зад нея замъкът потънал и когато, седейки на гърба на вола, тя се огледала от хълма, водата била заляла всичко. Затова и до ден-днешен хълмът се казва Оксенберг.

[0] Волската планина. ↑

[24] *Bruch*, т.е. тресавище. ↑

114. ДЕВОЙКИТЕ ОТ ТРЕСАВИЩЕТО

В Рьон има блато, наречено Червеното тресавище. Според народното сказание преди години там е имало село на име Попенроде, което сега е потънало. На повърхността на тресавището нощем проблясват светлинки, и това са девойките от тресавището. На друго място пак там пък се намира Черното тресавище, наречено по този начин още в старите документи, и сказанието също говори за потънало село, от което е останала само някаква улична настилка, наречена Каменния мост.

115. НОЩТА НА СВЕТИ АНДРЕЙ

Людете вярват, че в нощта на свети Андрей, в нощта на свети Тома, на Бъдни вечер и в новогодишната нощ момичето може да покани и види бъдещия си любим. То трябва да приготви маса за двама, на която обаче не бива да има вилици. Онова, което любовникът остави след като си тръгне, трябва да бъде прибрано, той ще дойде при онази, която го притежава, и силно ще я обикне. Това нещо обаче не бива да му се мярка отново, понеже той ще си припомни страданията, причинени му във въпросната нощ от някаква свръхчовешка сила, и ще си даде сметка за магията, от което ще произлезе голямо нещастие.

Едно красиво момиче в Австрия пожелало веднъж в полунощ, прибягвайки до необходимите обичаи, да види любимия си, при което се появил някакъв обуцар с кинжал, който го хвърлил и бързо отново изчезнал. Тя вдигнала хвърления към нея кинжал и го заключила в една ракла. Не след дълго обуцарят дошъл и се обвързал с нея. Няколко години след сватбата една неделя след вечерня жената отишла да потърси в раклата нещо, което ѝ трябвало за утрешната работа. Когато отваря раклата, мъжът ѝ се приближава и иска да надникне вътре; тя се опитва да го задържи, той обаче я отблъсква със сила, поглежда в раклата и вижда загубения си кинжал. Тутакси го грабва и иска накратко да му се обясни как така жена му го е получила, тъй като по някое време той го загубил. Съкрушена и изплашена, тя не се сеца за никакво оправдание, ами свободно признава, че това е онзи същият кинжал, който той ѝ оставил през нощта, когато тя искала да го види. Тогава мъжът изпаднал в ярост, започнал да ругае страховито, като викал: „Мръснице, значи ти си била развратницата, която в онази нощ така нечовешки ме изплаши!“, и забил кинжала право в сърцето ѝ.

Това сказание се разпространява на различни места от други люде. Устно: За един ловец, който оставя ловджийския си нож; в брачната нощ жената го праща да донесе от сандъка постелки, без да помисли, че там лежи магическият уред, който онзи намира и с който я убива.

116. ПОКАНЕНИЕТ НА МАСАТА ЛЮБИМ

В Заалфелд в Тюрингия имало бирничка, която тайно се влюбила в своя писар. Тя пожелала да го спечели чрез магия, изпекла пресен хляб и пъкнала вътре в него в нощта на Рождество два ножа, образуващи кръст, като при това промърморила някакви думи. Писарят, изтръгнат от съня си, се появил съвсем гол в стаята, седнал на масата и се втренчил в нея. Тя скочила и побягнала, а той измъкнал двата ножа от хляба и ги хвърлил по нея, като за малко не я наранил. След което излязъл от стаята; а една леля, която била там, се изплашила толкова силно, че няколко седмици лежала болна.

На другия ден писарят казал на домашните, че иска да узнае коя е жената, която миналата нощ толкова го е изплашила; че е така изтощен, та едва говори; че би трябвало да се махне, понеже не е в състояние да се защити, но че ако помоли за онова, което му се полага, ще бъде прогонен. Същата старица, която разказала тази история, добавила: Веднъж някакви благородни млади дами в Кобург скътали по нещо от девет блюда, в полунощ поставили всичко на масата и седнали край нея. Всички техни любими се появили, всеки с нож в ръка, и поискали да се разположат до тях. Девоjkите се ужасили и побягнали; единият от младежите грабнал ножа си и го хвърлил след тях; една от девоjkите се огледала, взряла се в него и вдигнала ножа. Друг път вместо поканеният любовник в стаята се появила в плът самата смърт и поставила пясъчния си часовник до едно момиче, което умряло през следващата година.

В Шлезия три придворни дами седнали в светата нощ на застлана маса и зачакали бъдещите си любими, за всеки от които била поставена чиния. На тази покана се явили обаче само двама, които седнали до две от девоjkите; третия обаче го нямало. Изоставената се натъжила и загубила търпение, а когато след дълго чакане най-сетне станала и пристъпила към прозореца, видяла насреща си саркофаг, а в него млада жена досущ като нея на вид, в резултат на което тя се разболяла и скоро след това умряла. Според устното предание

катафалката влиза в стаята, тя се качва на нея, капакът на ковчега се отваря и тя пада мъртва вътре.

117. РОЖДЕСТВЕНСКАТА НОЩ

За да сънуват любимия си, суеверните слугини купуват рано на сутринта преди светата нощ хлябче за един пфениг, и то от последната купчинка, леко начупен в единия край. Сетне отрязват малко от долната кора, завързват го под дясната си мишница и целия ден ходят с него. Когато си лягат в Рождественската нощ, поставят го под главата си и изричат:

*Сега си лягат с хляб до мен,
ела, любими, и хапни със мен.*

Може да стане така, че в полунощ от тези корички да бъде отгризнато нещо, от което рано на сутринта се познава, че любимият ще се ожени за нея през следващата година. Ако обаче хлябът е неначенат, надеждата е много малка. През 1657 година в Лайпциг се случило две момичета да спят в едно и също легло, като едното поставило такъв хляб под главата си, а другото не го сторило. През нощта то дочуло шумолене и глождене, изплашило се и разтърсило дружката си, ала онази спяла дълбоко и нищо не чувала чак докато се събудила на сутринта. Като разгледали хляба, на него бил изгризан един кръст. Скоро след това момичето се омъжило за войник.

Старицата от Заалфелд разказвала, че други вземали съд с вода и с малка мяра я преливали в друг съд. Те повтарят действието няколко пъти и гледат дали при повторното измерване водата ще се окаже повече от преди. Оттук заключават, че през следващата година имотите им ще се увеличат. Ако мярата е една и съща, те вярват, че съдбата им е застинала и че няма да ги споходи нито щастие, нито нещастие. Ако обаче водата се окаже в крайна сметка по-малко, са на мнение, че благополучието и успехите им ще намалеят. На разказвачката веднъж ѝ се случило средното.

Други вземат някакъв наследствен ключ^[25] и кълбо прежда, завързват преждата здраво за ключа и завързват кълбото така, че да не може да се развива като преди. Оставят обаче свободни един или шест лакътя от края; провесват вързопа през прозореца, люлеят го от една страна на друга край стените и повтарят: „Слушай, слушай!“, като очакват да дочуят глас откъм страната или областта, в която ще се омъжат и ще отидат да живеят.

[25] Т.е. такъв, който се предава от поколение на поколение и според суеверните представи има особена магическа сила. ↑

118. ИЗХВЪРЛЯНЕТО НА РИЗИТЕ

В Кобург на Бъдни вечер се събрали много момичета, които били любопитни да узнаят кои ще са техните бъдещи любими. През предходния ден те били насекли девет цепеници и когато дошла полунощ, распалили огън в огнището, първата смъкнала дрехите си, хвърлила ризата пред вратата на стаята и изрекла, седейки до огъня:

*Сега съм гола, както майка ми ме е родила,
подай във скута ми изхвърлената риза, мили!*

Ризата ѝ била хвърлена обратно и тя мярнала лицето на оня, който го сторил; а то било същото като лицето на човека, за когото покъсно се омъжила. Другите момичета също се съблекли, само дете сгрешили да нахвърлят ризите си накуп. Духовете не успели да се оправят, ами започнали да вдигат шум и да тропат така, че момичетата се уплашили. Бързешком угасили огъня и се сгушили в леглата до сутринта, когато намерили пред вратата ризите си, накъсани на хиляди малки парченца.

119. ГЛЕДАНЕ НА КРИСТАЛ

Една красива и благородна девица и един благороден младеж се обичали силно, но тя не успявала да се домогне до разрешение за женитба от страна на приемните си родители, което хвърляло и двамата в дълбока тъга. Случило се така, че някаква стара жена, която имала достъп в къщата, се приближила до девойката и я утешила, като казала, че тя все пак ще се свърже с оня, когото обича. Девойката, на която станало приятно да го чуе, попитала откъде онази знае това. „Е, госпожице, рекла старицата, аз имам Божията благодат да предугаждам бъдещите неща, така че и това, също както много други, няма как да остане скрито за мен. За да нямате никакво съмнение, ще ви покажа съвсем ясно в един кристал какво предстои да се случи, така че Вие ще похвалите изкуството ми. Само трябва да изберем времето, когато родителите Ви не са у дома; тогава ще видите чудото.“

Девойката изчакала родителите ѝ да заминат за някакво имение и отишла при учителя на брат си, Йоханес Рист, който по-късно се прославил като поет, доверила му какво се кани да стори и го помолила настойчиво да я придружи и да присъства, докато тя гледа в кристала. Той се опитал да я убеди, че подобно начинание е греховно и че може да причини огромно нещастие; но всичко било напразно, тя останала на своето, така че в края на краищата упоритите ѝ молби го принудили да я придружи. Когато влезли в стаята, старата жена тъкмо измъквала уредите си от някакъв малък кош; тя никак не се зарадвала на това, дето въпросният Рист придружава девойката, и казала, че по очите му познава, дето той не цени особено изкуството ѝ. Сетне се надигнала и застлала масата с кърпа от синя коприна с извезани на нея образи на дракони, змии и други животни, върху кърпата поставила зелена стъклена купа, в нея напъхала друга златиста копринена кърпа и най-сетне закрепила отгоре сравнително голямо кристално кълбо, което обаче покрила отново с бяла кърпа. Сетне, жестикулирайки чудновато, започнала да си мърмори нещо, а след като свършила, поела

с голямо страхопочитание кълбото в ръцете си, повикала девойката и придружителя ѝ до прозореца и ги накарала да погледнат.

Първоначално те не виждали нищо, след което обаче в кристала се появила невестата в прелестно облекло; толкова великолепно изглеждащо, като че сватбата ѝ е днес. Ала макар да изглеждала тъй прекрасно, у нея се забелязвали потиснатост и тъга, а лицето ѝ било с такъв мъртвешки цвят, че нямало как да бъде гледано без състрадание. Девойката се взряла ужасена в образа си и ужасът ѝ нараснал още повече, когато насреща ѝ се задал нейният любим, който иначе бил съвсем дружелюбен човек, с такова жестоко и страшно изражение, че човек се разтрепервал от ужас. Той носел, подобно на пътник, ботуши и шпори и бил загърнат в сива мантия със златни копчета. Измъкнал два проблясващи пистолета и хващайки ги в двете си ръце, насочил единия към сърцето, а другия към челото на девойката. От страх наблюдаващите тази сцена не смеели да гъкнат, те само видели как онзи натиснал спусъка на пистолета, опрян до челото на любимата му, и дочули приглушен далечен звук. Обзел ги такъв ужас, че не можели да помръднат, додето най-сетне, треперейки и залитайки, излезли от стаята и малко си поотдъхнали.

На старата жена, която и не била помисляла, че нещата ще протекат по този именно начин, случилото никак не се харесало; тя побягнала презглава и повече не се видяла. Що се отнася до девицата, преживеният ужас не угасил любовта ѝ, ала и приемните ѝ родители се заинатили и отказвали да се съгласят с женитбата. Нещо повече, със заплахи и натиск те най-сетне я принудили да се сгоди за някакъв знатен дворцов служител от околността, което разбило сърцето на девойката; тя прекарвала времето си във въздишки и ридания, а любимият ѝ бил докаран почти до крайно отчаяние.

Междувременно бил определен денят на сватбата и всичко трябвало да бъде особено изискано, тъй като щели да присъстват лица от княжеския двор. Когато настъпил въпросният ден, в който невестата трябвало да бъде отведена с най-големи почести, княгинята изпратила каляската си, в която били запрегнати шест коня, придружена от няколко дворцови слуги и рицари; към шествието се присъединили най-знатните родственици и приятели на невестата и я последвали във внушителна редица. Първият ѝ любим научил за всичко това и в отчаянието си решил да не предостави другиму жива любимата си. За

целта купил два добри пистолета и възнамерявал с единия да убие невестата, а с другия след това и себе си. За място, където това трябвало да се случи, той избрал една къща, отстояща на десет или дванадесет крачки от вратата, покрай която невестата трябвало да премине. Когато пищното шествие от каляски и рицари, придружено от огромна простолюдна тълпа, се приближило, той стрелял с единия пистолет в каляската с невестата. Изстрелът обаче бил прибързан, така че тя останала незасегната, а куршумът улучил високата фризура на една друга благородна дама, седнала на капрата. Тъй като тя рухнала в безсъзнание и всички се струпали около нея, извършителят имал време да избяга през задната брата на къщата и да се спаси, прескачайки сравнително широка ивица вода. Когато изплашената жена дошла на себе си, шествието поело отново и сватбата била отпразнувана с най-голяма тържественост. Сърцето на невестата било обаче изпълнено със скръб, тя все си спомняла гледането в кристала и видяното там е натъжавало. Прочее, бракът ѝ бил наистина нещастен, понеже мъжът ѝ се оказал суров и зъл човек, който се отнасял жестоко с добродетелната и очарователната млада дама, макар тя да му родила едно мило дете.

120. ВАРЕНЕ НА ВЪЛШЕБНИ БИЛКИ

През 1672 година в Лайпциг се случило, щото между слугинята на един писар и един бояджийски калфа, които служели в една къща, се завързала лековата любовна история и продължила известно време. Скоро на калфата му омръзнало, той си тръгнал и се цанил при някакъв майстор в Лангензалца. Слугинята обаче не могла да се освободи от любовните си мисли и искала да си върне любовника. На Петдесетница, когато всички домашни с изключение на чирака били в църквата, тя поставила някакви билки в едно котле, сложила го на огъня и когато започнели да врат, любовникът ѝ трябвало да се появи. Случило се обаче така, че докато котлето къкрело над огъня, чиракът, който не знаел какво има в него, го отместил по-близо до жарта и на негово място поставил своя тиган с туткала. Щом котлето било доближено до пламъците, от него се дочул глас, който повторил неколkokратно: „Ела, ела, Ханзел, ела! Ела, ела, Ханзел, ела!“ Докато чиракът бъркал туткала си, зад него паднало нещо като торба и оглеждайки се, той видял да лежи там младеж само по риза и от уплах надал отчаян вик. Слугинята дотърчала да види защо момчето крещи толкова силно, дотичали и другите обитатели на дома и намерили добрия калфа да лежи там по риза като току-що пробудил се от сън човек. Междувременно той се освестил и като го разпитали, разказал, че пред леглото му се появил голям черен звяр, космат и имащ вида на козел, и така го изплашил, че тутакси го хванал за рогата и излетял с него през големия прозорец. Какво е станало след това, не знае, не усетил и нищо особено, само дето сега е толкова далеч, след като към осем часа все още е лежал в леглото си в Лангензалца, а още преди осем и половина е вече в Ерфурт. Той нямал никакво друго обяснение, освен че Катарине, някогашната му любима, го е преместила, тъй като при отпътуването му била казала, че ако не се върне скоро, ще накара козела да го донесе обратно. След като била заплашена, че ще я обвинят публично като вещица, слугинята се разплакала силно и признала, че една стара жена, чието име издала, я придумала и я

снабдила с билките, като я уверила, че като ги свари на бавен огън, любовникът ѝ ще се появи, колкото и далеч да се намира.

121. СОЛНИЯТ РАТАЙ В ПОМЕРАНИЯ

В Померания един ратай в солниците имал стара жена, която била магьосница и при която той не искал да остане, поради което веднъж си дал вид, че иска да отиде в Хесен, в родното си място, за да посети тамошните си приятели. Тъй като обаче тя подозирала, че няма да се върне, не искала да го пусне, ала той все пак отпътувал натам. Няколко дена по-късно по пътя след него идва някакъв козел, вмъква се между нозете му, вдига го и го понася обратно, и то не по пътищата, ами направо през шубраците, през поля и гори, през вода и земя, и само след няколко часа го оставя пред собствената му врата, изплашен, разтреперан, потен и обезсилен. Жената го поздравява с подигравателна усмивка и му казва: „Виж, пак си тук! Ето така трябва да бъдеш научен да си стоиш вкъщи!“ След което го облякла в други дрехи и му дала да похапне, така че той отново дошъл на себе си.

122. ДЕВИЦАТА ЕЛИ

Преди сто или повече години в Мюнстерския метох Фрекенхорст живеела една игуменка, много благочестива жена; при нея служела някаква домакиня, наричана Девицата Ели, която била зловна и стисната, та като идвали бедни люде да молят за подаяние, ги прогонвала с камшик, а малкото звънче пред вратата привързвала, за да не могат те да позвънят. Най-сетне Девицата Ели заболяла от смъртоносна болест, повикали свещеника да я подготви за смъртта и като прекосявал той овощната градина на игуменката, забелязал Девицата Ели седнала на едно ябълково дърво, а върху зелената ѝ шапчица имало бели пера; като влязъл обаче в дома, тя лежала в леглото и била сърдита и безбожна както винаги, не искала и да чуе нищо за поправянето си, ами се обърнала към стената, когато свещеникът я заговорил, и така си отишла. Щом склопила очи, камбаната се пръснала, а скоро след това тази жена започнала да броди като призрак из абатството. Когато веднъж прислужничките седели в кухнята и кълцали боб, тя се намъкнала със свистене помежду им, точно както правела и приживе, и извикала: „Гледайте да не се порежете, гледайте да не се порежете!“ А като тръгнали да доят кравите, Девицата Ели заставала на пътеката и не искала да ги пусне, но щом те кажели: „В името Божие, махай се“, тя се отдръпвала, ала подтичвала зад тях, показвала им една хубава торта и повтаряла: „Торта, торта!“ Тъй като те отказвали да я вземат, онази хвърляла тортата с дяволски кикот на земята и тя се оказвала кравешко лайно. Слугите също я забелязвали, когато сечели дърва; тя прелитала от един клон в гората на друг. Нощем трополяла из къщата, хвърляла тенджери и посуда и смущавала съня на людете. Най-сетне се явила и на самата игуменка по пътя за Варендорф, задържала конете и искала да се качи в талигата, ала игуменката ѝ рекла: „Нямам работа с теб; ако си сторила нещо лошо, това не е станало по моя воля.“ Девицата Ели не искала обаче да се махне. Тогава игуменката хвърлила една ръкавица и ѝ наредила да я вдигне, а когато онази се навела, игуменката побутнала

кочияша и му каза: „Карай колкото бързо можеш, дори и конете да умрат от изтощение.“ Кочияшът подкарал талигата и те стигнали щастливо във Варендорф. Тази шумотевица най-сетне омръзнала на игуменката и тя призовала всички духовници от околността да прогонят Девицата Ели. Духовниците се събрали пред олтара на нашия Господ, започнали да заричат призрака, ала той не се появявал, само някакъв глас се провикнал: „Ритайте, ритайте!“ Тогава духовенството рекло: „Някой трябва да се е скрил в църквата и да подслушва“, потърсили и намерили едно малко момче, което от любопитство се било скрило ветре. Щом го прогонили, Девицата Ели се появила и била заточена в Даверт. Даверт е една гора край Мюнстер, в която бродят духове и където биват пращани всички призраци. Според сказанието Девицата Ели се пронася веднъж годишно през абатството Фрекенхорст с ужасяващо свистене, разбива няколко прозореца или върши нещо подобно, а на всяка четвърта сватба се доближава на разстояние едно петльово кукуригане.

123. БЯЛАТА ЖЕНА

Снежнбялата жена се появява в горите и ливадите, понякога влиза в конюшните със запалени восъчни свещи, сресва и почиства конете, а на гривите им падат капки от восъка. Когато излиза, тя е напълно зряща, ала в жилището си е сляпа.

124. ГЪЛЪБ ПОКАЗВА СЪКРОВИЩЕ

Когато херцог Хайнрих от Бреслау превзел град Краков, той влязъл в местната катедрала, коленичил като благочестив човек пред олтара на Присноблажената Дева и ѝ поблагодарил, заедно тя го удостоила с милостта си и обърнала страданието му в радост. А когато се надигнал, видял някакъв гълъб, проследил полета му и го видял да каца върху една колона на корниза на един свод. След което забелязал, че гълъбът почуквал с човката си по стената, а с крачетата си изривал зад себе си хоросана и камъчетата. Скоро оттам изпаднало късче злато. Херцогът го взел и рекъл: „Гълъбът го изрови, сигурно има още.“ Накарал да донесат стълба и пратил да повикат един зидар, който да погледне какво има горе. Зидарят се изкачил по стълбата с длето в ръка и при първия удар по стената открил златно съкровище. Тогава се провикнал: „Господарю, трябва добре да ме наградите, тук има неизмеримо много блестящо злато.“ Херцогът накарал да разбият стената и да вземат съкровището, което Бог му дал. Когато го претеглили, то възлязло на петдесет хиляди марки.

125. ГЪЛЪБ ОТБЛЪСКВА ВРАГА

По време на Тридесетгодишната война войниците на императора обсадили градчето Хьокстер или Хукстер в областта на Корвей, но не успели да го превземат; накрая пристигнала заповед да го сплашат с тежък обстрел и да го принудят да се предаде. Когато призори подофицерът понечил да запали първия оръдеен фитил, долетял гълъб и го клъвнал по ръката, така че той не улучил възпламенителя. Тогава той казал: „Божия воля е да не стрелям“, и се отказал. През нощта дошли шведите и войската на императора трябвало да се оттегли; така този път градът бил спасен.

126. ОТЛИВАНЕТО НА КАМБАНА В БРЕСЛАУ

Когато трябвало да бъде излята камбаната на „Света Мария Магдалена“ в Бреслау и всичко вече било почти готово, леярят отишъл преди това да похапне, като най-категорично забранил на чирака да се докосва до кранчето на топилния казан. Чиракът обаче бил нахакан и любопитен да види как точно изглежда разплавеният метал, но като отвъртял кранчето, то му се изплъзнало и металът се излял в приготвената форма. Напълно объркано, бедното момче не знае какво да стори, ала накрая се решава, влиза плачейки в стаята и признава всичко на майстора, като го моли да му прости в името Божие. Майсторът обаче е обхванат от гняв, изважда меч си и пронизва момчето на място. Сетне излиза, за да види какво от творението му може да бъде спасено и разчиства след охлаждането на метала. И като разчиства, виж ти, цялата камбана се оказва излята както трябва и без никакъв дефект; майсторът се върнал в стаята и едва сега забелязал какво зло е сторил. Чиракът бил мъртъв, майсторът бил изправен пред съда и осъден от съдиите да бъде посечен. Междувременно камбаната била окачена и леярят се примолвил да бъде ударена, та да чуе звученето ѝ, тъй като сам я бил направил и затова моли господата да му окажат тази чест в последните му минути. Властите удовлетворили молбата му и оттогава тази камбана бие винаги, когато бедните грешници биват извеждани от кметството. Камбаната е толкова тежка, че след петдесет удара тя бие още петдесет пъти от само себе си.

127. ОТЛИВАНЕТО НА КАМБАНА В АТЕНДОРН

В Атендорн, едно градче край Кьолн във Вестфалия, живеела — според хорските спомени — вдовица, която пратила сина си да учи търговия в Холандия. Той се справял така добре, че всяка година можел да праща на майка си част от печалбата. Веднъж заедно с останалите стоки ѝ пратил плоча от чисто злато, но боядисана в черно. Майката, която не била уведомена за ценността на подаръка, поставила плочата под една пейка в магазина си и тя стояла там, докато в страната не дошъл някакъв леяр, на когото жителите на Атендорн възложили да отлее камбана, а нужния метал решили да изпросят от гражданите. Те започнали да събират материала, като получавали всевъзможни железни съдове, а като стигнали до вратата на вдовицата, тя им дала златото на сина си, понеже не знаела, че е злато, пък нямала друга потрошена посуда.

Леярят заминал за Аренсберг, за да направи и там няколко камбани, а в Атендорн оставил един свой калфа, като му наредил да направи формата и да подготви всичко необходимо, но да отложи изливането, докато той самият не се завърне. Тъй като обаче майсторът все не се връщал, а калфата искал сам да се пробва, той започнал отливането и направил на жителите на Атендорн такава приятна на вид и звук камбана, че те решили да я бият след заминаването му (понеже той пожелал да отиде в Аренсберг при майстора си, за да му съобщи за удачното дело) дотогава, докато той може да я чува. Освен това неколцина го последвали с кани в ръцете, като постоянно го канели да пийне. Когато, така почитан и радостен, той достигнал до каменния мост между Атендорн и княжеския дворец Шнеленберг, насреща му се явил майсторът, който извикал: „Какво си сторил, животно!“, и го прострелял в главата. На придружителите пък рекъл: „Този тип е отлял камбаната като някакъв шегобиец“, и предложил да я отлее наново и да направи друга за града. Сетне влязъл в града и повторил речта си, все едно сделката била уговорена. Той обаче бил задържан за убийство и

попитан какво го е накарало да постъпи така, след като гражданите били напълно доволни от работата на калфата? Накрая той признал, че познал по звука, дете в камбаната има значителна маса злато, която той не би поставил вътре, ами би заделил, ако калфата беше изчакал, както му било заповядано, с отливането, поради което и го погубил.

Главата на майстора била отсечена, а на моста, на който калфата намерил края си, бил издигнат железен кръст в негова памет. Междувременно никой не можел да предположи откъде се е взело златото за камбаната, докато синът на вдовицата не се върнал у дома си с радост и отрупан с огромно богатство. Той искрено съжалявал, че неговото злато е отнело живота на двама души, единият невинен, а другият виновен, но не поискал обратно златото си, понеже Бог и така го бил достатъчно благословил.

Доста време по-късно гръмотевица ударила църковната кула, разрушила всичко с изключение на стените, а камбаната се стопила. В пепелта обаче намерили материал, който приличал по съдържанието си на златните гулдени, което позволило кулата да бъде изградена отново и покрита с олово.

128. МЕЛНИЧАРКАТА

Между Енс и Велс в Австрия в една мелница живеел мелничар, който една неделна утрин по обичая си отишъл заедно с всичките си слуги на църква и само жена му, която скоро трябвало да роди, останала у дома. Докато жената седяла сама, тя била посетена от акушерката, която наминала да види как е тя. Мелничарката се зарадвала, принесла разни неща и двете седнали на масата. По време на храненето акушерката изтървала ножа си и казала: „Подайте ми ножа!“ „Ах, отвърнала мелничарката, говорите чудни неща. Нали знаете, че за мен е по-трудно да се навеждам, нежели за вас“, ала все пак се съгласила, вдигнала ножа, подала ѝ го и докато била все още наведена, акушерката стиснала ножа в юмрука си, опряла го о нея и рекла: „А сега ми дайте парите си, или ще забия това хладно острие в гърдите Ви!“ Мелничарката се изплашила, но се овладяла и казала: „Елате с мен оттатък в стаята, там в шкафа държим каквото имаме и Вие можете да го вземете.“ Акушерката я последвала, взела парите от шкафа, но тъй като била алчна за още, продължила да търси в другите чекмеджета. Този именно момент използвала мелничарката, изскочила бързо навън и заключила здраво вратите, а тъй като на прозорците имало яки железни решетки, акушерката била хваната в стаята. Тогава жената извикала седемгодишното си синче и му заръчала: „Изтичай бързо при баща си в църквата и му кажи, че го моля да дойде колкото може по-бързо заедно със слугите си вкъщи, защото се намирам в голяма опасност.“ Детето хукнало, ала недалеч от мелницата срещнало мъжа на акушерката, който идвал, както било уговорено, да отнесе ограбеното. Като видял детето, той го хванал и го помъкнал обратно със себе си към мелницата. Мелничарката, която стояла на прозореца в очакване на съпруга си, го видяла да се приближава, заключила бързо къщните врати и спуснала всички резета. Когато стигнал, мъжът се провикнал да отвори, но тъй като тя не го сторила, той гневно заблъскал и се надявал да проникне вътре. Мелничарката се развикала с всички сили от единия прозорец за помощ, но тъй като мелницата

била твърде отдалечена, а и гъсто обрасла, никой не я чул. Междувременно вратата не се поддавала на ударите на мъжа и той като той виждал на каква опасност ще бъдат подложени той и жена му, ако всичко продължи, докато мелничарят се върне от църквата, извадил ножа си и извикал на мелничарката: „Ако не отворите веднага, ще понижа детето пред очите Ви и ще подпаля мелницата над главата Ви“; и стиснал детето така, че то започнало да крещи. Мелничарката се разбързала и се канела да отвори вратата, но докато стояла пред нея ѝ минала мисълта, че убиецът иска само да я примами, та да убие и нея, и детето в утробата ѝ, така че за няколко мига се поколебала. Без да се бави, мъжът пробол гърдите на момчето с ножа си, след което хукнал покрай мелницата, за да подири вход. Тогава на мелничарката, която не знаела какво се е случило, ѝ хрумнало да задвижи колелата, та необичайното за неделя тракане да привлече хора, които да ѝ помогнат. Убиецът на свой ред се канел да проникне в мелницата тъкмо покрай неподвижното колело, стъпил на една спица и без съмнения вече щял да се промъкне вътре, когато в същия този миг по Божие произволение освободеното колело започнало да се движи, бутнало го и мъчително го размазало.

Скоро след това мелничарят се върнал със слугите си у дома. Когато отключил стаята, в която била уловена акушерката, тя лежала мъртва на пода, понеже от страх и ужас била получила удар.

129. ЙОХАН ХЮБНЕР

На Гайсенберг във Вестфалия все още стоят стените на замък, обитаван някога от разбойници. Те бродели нощем през полята, крадели добитъка на хората и го откарвали там в двора, където имало голям обор, след което го разпродавали далеч на чужди люде. Последният разбойник, живял на това място, се казвал Йохан Хюбнер. Той носел железни доспехи и бил по-силен от всички останали мъже в цялата страна. Бил едноок и имал дълга къдрава брада и коса. Денем седял с помощниците си в ъгъла, където и днес се вижда разбитият прозорец, и пиел с тях. Йохан Хюбнер се оглеждал с едното си око надалеч; и като видял някакъв ездач, се провикнал: „Ехааа, там язди някой! Хубав жребец! Ехааа!“ Разбойниците излезли, изчакали да се приближи, отнели му жребеца и го убили. Имало някакъв княз в Диленберг, наричан Черният Кристиан, много силен мъж, който слушал много за разбойничествата на Йохан Хюбнер, понеже селяните идвали и се оплаквали от него. Този Черен Кристиан имал умен слуга на име Ханс Флик, когото пратил да издири Йохан Хюбнер. Князът на свой ред се разположил в Гилер^[26], криел се там с рицарите си, а селяните им носели хляб, масло и сирене. Ханс Флик не познавал Йохан Хюбнер, кръстосвал страната и разпитвал за него. Най-сетне стигнал до ковачница, където се подковавали коне, а до стената били наредени много колела от каруци, които също трябвало да бъдат обковани. На тях се бил облегал с гръб някакъв мъж, едноок и с железни доспехи. Ханс Флик се доближил и му рекъл: „Помози Боже, еднооки човече в железни доспехи! Не се ли казваш Йохан Хюбнер от Гайсенберг?“ Мъжът отговорил: „Йохан Хюбнер от Гайсенберг лежи на колелото.“ Ханс Флик помислил, че става дума за колелото на ешафода, и попитал: „Скоро ли стана това?“ „Да, отговорил мъжът, едва днес.“ Ханс Флик обаче не повярвал, останал в ковачницата и внимателно наблюдавал лежащия върху колелото мъж. Мъжът прошепнал на ухото на ковача да подкове коня му обратно, така че предната част на подковата да дойде отзад. Ковачът го сторил и Йохан

Хюбнер си тръгнал. Като хвърлил последен поглед към Ханс Флик, рекъл му: „Бог да ти помага, храбрецо, кажи на господаря си да ми праща бойци, а не подслушвачи.“ Ханс Флик го проследил с поглед как прекосява полето и влиза в гората, след което се затичал след него да види къде ще отседне. Искал да върви по следите му, само че Йохан Хюбнер яздел ту натам, ту насам, нашир и надлъж, и скоро Ханс Флик объркал следите на коня, тъй като те били на обратно. Така че скоро го загубил и не знаел къде онзи е отседнал. Най-сетне обаче все пак го сварил през нощта да лежи под лунната светлина с помощниците си на една ливада в гората и да пази откраднатия добитък. Тогава той хукнал да съобщи на княз Кристиан, а той се промъкнал с войните си през гората съвсем тихо, тъй като били обвързали копитата на конете с мъх. Така те се приближили, нахвърлили се върху разбойниците и се вкопчили в битка с тях. Черният Кристиан и Йохан Хюбнер нанасяли удари по железните си шлемове и брони, така че всичко наоколо кънтяло, но в края на краищата Йохан Хюбнер паднал мъртъв, а князът влязъл в замъка Гайсенберг. Йохан Хюбнер бил погребан в един ъгъл, а князът накарал да струпат много дърва около голямата кула и да я подкопаят. Привечер, когато в селото доят кравите, кулата рухнала и цялата земя се разтресла. До ден-днешен по хълма се виждат разпръснати камъни. Йохан Хюбнер се явява често в полунощ, едноок и яхнал черен кон, с който броди из гората.

[26] Планина край Тифенбах. ↑

130. ЕПЕЛА ГАЙЛА

До неотдавна нюрнбергските улични хлапаци пееха следната песничка:

*Пак язди в този късен час
Епела Гайла от Дамаус.*

И също:

*Врагът е в Нюрнберг в този час —
Епела Гайла от Дамаус.*

В стари времена в областта на Байройт, по-точно в Драмайзел, малко селце от енорията Мугендорф, живеел Епелин от Гайлинг, който бродил наоколо и грабел, а зъб имал най-вече на нюрнбергчани, на които навреждал винаги когато можел. Той разбирал обаче и от магии, а препускал и на жребче, с което прескачал скали и пропасти, прекосявал реката Визент, без да докосва водата, и преминавал над пълна със сено каруца на ливадата, без копитото на жребеца да се допре до нито една сламчица. Главното му седалище било в Гайленройт, ала наоколо имал и други замъци, така че за миг прелитал от един в друг. Пронасял се от един хълм на насрещния и често посещавал „Санкт Лоренц“ в Мугендорф. В Нюрнберг не го спирали нито крепостните стени, нито широкият градски ров и той извършил множество приключения. Най-сетне обаче нюрнбергчани го заловили и го обесили заедно с помощниците му на Новия площад. В Нюрнбергската крепост все още могат да бъдат видени оръжията му, а на стената — следа от копитото на коня му, която се отпечатала, когато той скочил на нея.

131. БЛУМЕНЦАЙН

Когато в Блуменцайн край Ротенбург в Хесен все още живели рицари, една млада и храбра селянка от съседното село Хьонебах се обзаложила, че ще излезе в полунощ, на лунна светлина, ще отиде в страшния замък и ще донесе една керемида от него. Тя предприела рискованото начинание, взела доказателството и тъкмо се канела да се връща, когато дочула тропот от копита в нощта. Скочила бързо под подвижния мост и едва била застанала под него, когато се приближил някакъв рицар, който държал красива девица пред себе си, която бил отвлякъл и чиито прекрасни одежди бил надиплил зад себе си. Докато преминавал моста, един вързоп паднал, селянката го вдигнала и побързала да се махне с него оттам. Тя едва била изкачила половината на Шпис, хълм между Хьонебах и Блуменцайн, когато дочула, че рицарят отново прекосява подвижния мост и вероятно се кани да потърси загубения вързоп. Не ѝ оставало нищо друго, освен да се махне от пътя и да се скрие в гъстата гора, докато онзи отmine. Така тя съхранила плячката си и успяла да отнесе доказателството у дома си.

Нещо подобно разказват други за други места, с това допълнение: Селянката видяла как рицарят убива девойката. Тя пуснала, без рицарят да забележи, вързоп на земята и селянката го вдигнала. Когато го отворила, открила в него прекрасни дрехи и всякакви накити, но премълчала за откритието си и поради твърде силния си уплах предпочитала да повтаря, че на въпросното място не е имало нищо. С времето измъквала една по една някаква дрешка, за която казвала, че сама си я е направила, докато накрая се появила на танци с всички великолепни одежди. Там присъствал и един чужденец, който се втренчил в нея, двамата танцували и той пожелал да я придружи до дома ѝ. По пътя към селото на момичето той внезапно измъкнал нож и искал да я прободe, ала тя се развикала за помощ и мъжът бил заловен. Това бил онзи убиец.

132. ЗЕЕБУРГСКОТО ЕЗЕРО

Само на два часа път от Гьотинген се намира Зеебургското езеро. Всяка година то намалява, сега е дълбоко тридесет или четиридесет стъпки и се обикаля точно за половин час. В областта има и други падини и опасни долове, които подсказват за наличието на подземна река. Рибарите разказват следното сказание:

В стари времена на мястото, където сега е езерото, се издигал горд замък, в който живеел някакъв граф на име Изанг, водещ див и безбожен живот. Веднъж проникнал през светите стени на манастира Линдау, отвлякъл една монахиня и я принудил да му се подчини. Едва бил сторен грехът, оказало се, че онази, която той обезчестил, е неговата неизвестна дотогава сестра. Той се изплашил и я отпратил назад в манастира с голям откуп, ала сърцето му не се обърнало към Бога, ами продължил да живее както му се харесва. Веднъж се случило така, че той пратил слугата си при главния рибар да донесе змиорка, но вместо такава онзи му дал сребриста змия. Графът, който донякъде разбирал езика на животните, бил много доволен, тъй като знаел, че който вкуси от такава змия, ще се добере до всяка тайна, на каквато и език да е изречена тя. Наредил да я приготвят, но забранил на слугата да опитва от нея, заплашвайки го със смърт. Та графът ял на корем, но малко все пак останало и било изнесено с блюдото; тогава раздраженият от забраната слуга не успял да сдържи желанието си и хапнал остатъка. Скоро след като графът ял от змията, всички сторени от него грехове и злодеяния застанали толкова отчетливо пред очите му, че не можел да отклони мислите си от тях и от страх не знаел какво да стори. „Толкова ми е горещо, повтарял той, че все едно раздухвам пъкъла.“ Слязъл в градината, където насреща му се явил пратеник и му рекъл: „Току-що сестра Ви почина вследствие прегрешението, към което я принудихте.“ В страха си графът се втурнал към дворецовия двор, но там всички животни, кокошки, патици, гъски, се лутали насам-натам и бърбурели за позорния му начин на живот и за отвратителните му злодеяния, които бил извършил, а врабците и

гълъбите на покрива се намесвали в разговора и отговаряли на другите птици. „Сега вече, казвали те, греховете надхвърлиха всяка мяра и краят е близо: до час могъщите кули ще се срутят и целият замък ще бъде потопен.“ Докато петелът кукуригал силно от покрива, появил се слугата, който бил ял от змията, и графът, желаейки да го изпита, задал въпроса: „Какво вика петелът?“ Слугата, който от страх бил загубил ума и дума и който разбирал казаното от животните, отвърнал: „Той вика: побързай, побързай, преди слънцето да се скрие, ти ще спасиш живота си, само побързай! Но тръгни сам!“ „Ах ти, предателю, рекъл графът, значи все пак си ял от змията! Събери нещата си и да бягаме!“ Слугата се втурнал бързешком към двореца, а графът сам оседлал коня си, ахнал го и вече се готвел да тръгне, когато слугата се върнал, смъртноблед и без дъх, хванал юздите и го замолил да вземе и него. Графът хвърлил един поглед и като видял последните слънчеви лъчи да горят над върховете на планината, а петелът продължавал да крещи високо: „Побързай, побързай, преди да е залязло слънцето, ала тръгни сам!“, извадил мечата си, разсякъл главата на слугата и изскочил навън през подвижния мост. Препуснал към една височинка край градчето Гиболдехаузен, огледал се оттам и като видял върховете на дворецовите кули да хвърлят отблясъци във вечерната заря, всичко му се сторило сън и сетивна илюзия. Но изведнъж земята под нозете му се разтресла, той препуснал ужасен по-нататък и когато за втори път се огледал, насипът, стените и кулите били изчезнали, а на мястото на двореца се разпростирало голямо езеро.

След чудесното си спасение графът се обърнал и изповядал греховете си в манастира Гиболдехаузен, на който подарил останалите си богати имоти. По негово разпореждане и до ден-днешен в определени дни се четат меси за спасение на душите на покаяните се грешници. В село Беренхаузен той дарил хора и тронове в олтара, за което има изглежда и дарителска грамота. Досега от езерото изваждат дялани камъни и дъбови греди; а напоследък дори две сребърни тенджери с изящно изработени релефни венци, едната от които купил ханджията в Зеебург.

133. КРЕПОСТНОТО ЕЗЕРО И КРЕПОСТНИЯТ НАСИП

В Щубниц, на остров Рюген в Померания, има величествен земен насип, обрасъл с високи букови дървета и обхващащ голям кръг, в средата на който са пръснати корени на дървета и камъни. До източната граница на въпросния насип в кръгъл и дълбок ров се втича езеро, наричано Черното езеро, или Крепостното езеро. Насипът пък носи названието Крепостният насип. Според местното сказание в стари времена на този насип бил призоваван дяволът, на когото прослужвала някаква девойка. Когато обаче тя му омръзнала, неговите свещенослужители я отвели до Черното езеро и я удавили в него.

134. СВЕТИ НИКОЛА И КРАДЕЦЪТ

В Грайфсвалд в Померания, в капелата „Света Гертруда“ имало дървена фигурка на свети Никола. Една нощ в църквата проникнал крадец, който искал да ограби съкровищницата. Та той се провикнал към светеца: „Е, свети Никола, мои ли са тези пари, или твои? Ела да се състезаваме, който стигне пръв до съкровищницата, той е спечелил.“ При тези думи хукнал, но статуята също се втурнала и на три пъти преварила крадеца; който отворил уста и рекъл: „Скъпи мой свети Никола, ти победи съвсем честно, само че парите не ти трябват, тъй като си от дърво и нямаш нужда от нищо; затова аз ще ги взема без да ми трепне окото.“ Скоро след това разбойникът умрял и бил погребан, тогава дошли дяволите от преизподнята, измъкнали тялото от гроба, захвърлили го край ограбената съкровищница, най-накрая го окачили на една вятърна мелница край града и го завъртели на крилете ѝ срещу вятъра. Тази мелница съществувала и през 1633 година и сред околните, движещи се естествено мелници, тя единствена се въртяла против вятъра.

Според други клисарят посегнал на пожертвованията или, както се казва, се състезавал с изображението на Мария.

Там, където кракът на дявола докосвал земята, обгарял свежата трева и издълбавал дълбоки стъпки, които никога повече не обрасли с трева, докато цялата църква, към която се извършвали големи поклоннически пътувания, не била срината заедно с църковния двор и преобразувана в укрепление.

135. ГИГАНТСКИТЕ КАМЪНИ

Тук-там се срещат страховити камъни с отпечатани върху тях следи от ръце и нозе, за които се говори, че те идват от великаните, които се замеряли с тях или стояли изправени отгоре им. Един такъв камък има в Лайпциг, по пътя към църковната кула, и върху него е отпечатана следата от огромна ръка с шест пръста. Друг такъв се намира по пътя между Лайпциг и село Хоентигел, по-близо до него, нежели до града, и на него е видима резка, нанесена сякаш с боен меч.

Когато някога отдавна Залцведедел бил обсаден от жесток враг, който обаче не успявал да го превземе, понеже по градските стени ходели ангели, улавяли стрелите и защитавали града, което много огорчавало военачалника; и тъй като в лагера пред него лежал голям камък, той измъкнал бойния си меч и казал: „Ако няма да превзема града, нека Бог стори така, че да прореже този камък като буца масло.“ И като ударил, камъкът поддал, все едно че бил съвсем мек. Този камък бил показан на това място на Преториус през 1649 година, по пътя между Залцведедел и Тилзен, той го опипал и видял със собствените си очи дълбокият прорез през средата му.

136. СЛЕДИ В КАМЪКА

До Стъклената хижа край Минден има гора, наречена Гайсмарвалд, а там преди Тридесетгодишната война се намирал град на име Гайсмар. Наблизо има хълм, наречен Тотенберг^[27], при който се състояло сражение. Военачалникът бил първоначално надвит, оттеглил се във въпросната гора, седнал на един камък и се замислил какво би било най-добре да направи. Тогава към него пристъпил един от главните му люде и се опитал да го стовори да подхване битката отново и храбро да нападне врага; защото ако този път победи, всичко ще бъде спасено. Военачалникът обаче отвърнал: „Не, аз не мога да победея, също както камъкът, върху който седя, не може да омекне!“ С тези думи се изправил, ала нозете и дори дланта му, с която се опрял о камъка, когато се изправял, се отпечатали върху него. Като видял това чудо, той наредил да протръбят за битка, нападнал врага с подновена храброст и победил. Камъкът стои и до днес и човек може да види отпечатаните върху него следи.

[27] Планината на мъртвите. ↑

137. ПРЪСТЪТ НА ВЕЛИКАНА

На пясъчния бряг на Заале, най-вече близо до Йена, живеел див и зъл великан; по хълмовете пирувал, а една част от Ландграфенберг все още се именува Лъжицата, понеже там онзи бил изгървал лъжицата си. Той се държал безбожно и с майка си и когато тя го упреkwала за прaxосвания от него живот, той я ругаел и хулел, и се отнасял още по-зле с людетe, които наричал джуджета. Веднъж, когато тя за пореден път се опитала да го наставлява, той толкова се разгневил, че я ударил с юмрука си. При това злодеяние обаче денят се превърнал в тъмна нощ, надигнала се буря и гръмотевиците затрещели толкова страховито, че великанът рухнал на земята. Скоро околните хълмове се срутили отгоре му и го затрупали, ала за наказание кутрето му останало да стърчи от гроба. Това кутре всъщност е дългата тясна кула на Хаусберг, наричана днес Лисичата кула.

138. ВЕЛИКАНИ В УНТЕРСБЕРГ

Стари люде от село Фелдкирхен, отстоящо на два часа път от Залцбург, разказвали през 1645 година, че когато били още невинни момчета, виждали великани да се спускат от Вундерберг, да се отправят към намиращата се близо до тази планина енорийска църква в Грьодиг и да разговарят там с мъже и жени, увещавайки ги да научат децата си на християнски начин на живот и добро поведение, за да избегнат някакво предстоящо злощастие. След което споменатите великани отново се отправяли към своя Вундерберг. Хората в Грьодиг често били наставлявани от великаните да подсигурият с благочестив живот себе си срещу заслуженото злощастие.

139. ЙЕТИНИЯТ ХЪЛМ В ХАЙДЕЛБЕРГ

Хълмът край Хайделберг, където днес се издига замъкът, носел името Йетиният хълм, защото там в една капела, чиито останки са видими и до днес, живеела старица на име Йета и това било по времето, когато пфалцграф Фридрих станал курфюрст и построил замъка (1544), наречен Новият двор. Въпросната Йета била прочута със своите предсказания, ала рядко напускала капелата си и давала отговорите си на онези, които я питали, от прозореца, без да им се показва. Между другото тя прогласявала в чудновати стихове, че този неин хълм в бъдните времена ще бъде заселен, удостоен и украсен от кралски потомци, които назовала поименно, а долината под него ще бъде изпълнена с много народ. Тогава там имало само гора.

Когато един хубав ден Йета се отправила към кладенец, намиращ се в живописната местност в подножието на Гайсберг, близо до село Шлирбах на половин час път от Хайделберг, и се навела да пие, била разкъсана от вълк, който имал малки. Поради което и днес името му е Вълчийт кладенец. Наблизо под земята има сводест проход, наричан от простолудието Езическата дупка.

140. ВЕЛИКАНЪТ ХАЙМ

Преди много време живеел великан на име Хайм или Хаймон. Когато някакъв отровен дракон се заселил в долината на Ин и започнал да нанася на местните жители големи щети, Хаймон се надигнал, издирил го и го убил. Това накарало жителите на долината да му се подчинят. Сетне той придобил още по-голяма слаба, когато укрепил моста над Ин, от който носи названието си и град Инсбрук, поради което подвластни му станали много чужденци. Епископът на Хур го кръстил и Хаймон изградил за чест на Христа манастира Вилтен, в който живял до последния си ден и бил погребан там.

Във Вилтен може да бъде видян гроб, дълъг четиринадесет стъпки и три пръста, върху гроба е издялана от дърво фигурата му в доспехи. В сакристията показват езика на дракона и един стар потир, върху който са изобразени страстите Христови, намерен в земята преди повече от хиляда и сто години, когато били копани основите за манастира, така че въпросният потир е изработен скоро след Христовото Възнесение. До гроба на Хайм има табела, на която е описан животът му.

141. КАПЕЩОТО РЕБРО

В областта Цилиен в Щайермарк има местност Обербург, по славянски Горниград, в чиято църква виси огромно ребро, каквото не притежава никое от познатите четириноги. Не се знае кога е изкопано, народното сказание го приписва на някаква млада езичничка (по славянски: айдовска деклица), със забележката, че от това ребро всяка година капва една само капка и че Страшният съд ще настъпи в деня, когато то цялото прокапе.

142. ДЕВИЧИЯТ СКОК

Недалеч от Грей, в Щайер има местност, наричана от всички Стената, и пак там е високият хълм, който от няколкостотин години се нарича Девичият скок. След като някакъв буен и нямащ страх от Бога момък дълго време и неотстъпно преследвал едно почтено селско момиче и най-сетне след много дебнене го завардил на споменатия хълм, то се уплашило и се решило да скочи. Та девойката прескочила цялата река Мур и се озовала на насрещния висок хълм. Затова хълмът носи названието Девичият скок.

143. ЩИРЕНБАХ

Посред долината в Зуреналп тече Щиренбах, извиращ от Зурското езеро и получил названието си, както разказват съвместно жителите на Ури и Енгелберг, от следната история: Преди стотици години на това място живеел планински пастир, който имал в стадото си агне, на което много държал и към което бил привързан дотолкова, че замислил да го кръсти и да му даде християнско име. Какво се случило? За да отмъсти за това злодеяние, небето превърнало агнето в отвратителен призрак, който денем и нощем кръстосвал тучните ливади, опасвал всички треви и билки и така опустошил областта, че жителите на Енгелберг вече не можели да отглеждат добитък. При тези от Ури обаче се появил пътуващ схолар, който ги посъветвал как да прогонят чудовището. В продължение на девет години те трябвало да отхранват биче с чисто мляко, първата година от една-единствена крава, втората от две, третата от три и така нататък; а след като минат девет години, да пратят отхранения по този начин с мляко бик, воден от непорочна девица, на пасището. Жителите на Ури се надявали да получат добро възнаграждение от тези от Енгелберг и подхранвали въпросния бик на пасището Валнахт, където и днес се вижда оборът му, наречен Щиргаден. Когато изминали посочените години, една недокосната девица отвела бика до скалистия хребет и го пуснала там. Щом се почувствал свободен, той се нахвърлил върху призрака и захванал битка с него. Битката била толкова ожесточена и яростна, че бикът в края на краищата надвил чудовището, ала целият бил плувнал в пот. Той се впуснал към течащия наблизо поток и изпил толкова много вода, че умрял на това място. Оттогава потокът носи името Щиренбах, а местните жители до днес показват скалите и камъните, върху които по време на лютата битка се отпечатали задните копита на бика.

[0] Бичият поток. ↑

144. МЪЖЕТЕ В ЦОТЕНБЕРГ

През шестнадесети век в Швайдниц живеел мъж на име Йоханес Беер. През 1570 година, когато по обичая си за собствено удоволствие се отправил към близкия Цотенберг, той за пръв път забелязал някакъв отвор, но като влязъл, насреща му задухал силен вятър. Уплашен, той се върнал назад, но скоро след това, на Томина неделя, решил отново да изследва пещерата. Попаднал в тесен и прав скалист проход, поел по посока на един проблясващ далечен лъч светлина и най-сетне достигнал до заключена врата, и на нея имало стъклен процеп, през който се процеждала чудната светлина. След като почукал три пъти, му отворили и той видял седнали на една кръгла маса в пещерата трима съвсем измършавели, потиснати и разтреперани мъже в старинни немски одежди. Пред тях лежала книга с черни корици и златен обков. Той се обърнал към тях с думите: „Мир вам!“, а те му отвърнали: „Няма мир тук!“^[29] Той пристъпил по-близо и повторил: „Мир вам в името Господне!“ А те възразили с треперещи гласове: „Тук няма мир!“ Като стигнал до масата, той отново рекъл: „Мир вам в името на нашия Господ Иисус Христос!“, а те мълчаливо отворили пред него книгата, чието заглавие било: „Книга на послушанието“.^[30] На въпроса на Беер, кои са, отговорили, че самите те не се знаят. А какво правят тук? Чакаат в ужас Съдния ден и отплата за делата си. Какво са сторили приживе? Те посочили някаква завеса, зад която се виждали всякакви смъртоносни оръжия, човешки кости и черепи. Признават ли тези си злодеяния? Да! Добри или лоши са били делата им? Лоши. Съжаляват ли за тях? По този въпрос те останали неми, но разтреперани: не знаели!

Силезийската хроника споменава разбойнически замък на Цотенберг, чиито руини могат да бъдат видени и днес.

[29] Репликите са произнесени на латински: *Pax vobis! Nihil nulla pax!* ↑

[30] *Liber obediential* ↑

145. ПРОГЛАСЯВАНЕ НА ГИБЕЛТА

Когато на 22 септември 1550 година жителите на Марбург трябвало да влязат в сражение с херцог Георг от Мекленбург, на излизане от село Барлебен, отстоящо на около миля от града, ги срещнал висок, представителен възрастен мъж, по облеклото си приличащ на селянин, и ги попитал накъде са се отправили с цялата тази войска и въоръжение. И като го осведомили за намерението си, той вдигнал ръце и сърдечно ги помолил и предупредил да се откажат от това, което били замислили, да се върнат по домовете си, да се погрижат за града си и да не предприемат нищо на това място и особено по това време, понеже преди двеста години в деня на свети Мориц и точно на това място, край реката Ора, гражданите на Магдебург били разбити; което всеки, както се знае, може да прочете на табелата в църквата „Свети Йоан“ в Магдебург. А ако продължат, не ги чака нищо по-добро. Неколцина били впечатлени от вида и речта на мъжа, ала повечето започнали да му се подиграват и да осмиват жлъчно предупреждението му и от тези подигравчии след това никой не останал непосечен или непопаднал в плен. Говори се, че той се явил като много стар мъж с бяла като сняг коса, но с толкова прекрасно, благо, кръгло и младо лице, че всички се удивили. След като станало точно така, както той бил предсказал, търсили този мъж навсякъде, но се оказало, че никой не го бил виждал нито преди, нито след това.

146. ЧОВЕЧЕТО НА ГЪРБА

Когато през месец март 1669 година някакъв въжар отивал към Торгау, срещнал на полето едно момче, което играело на земята и пред него стояла някаква дъска. Прекрачвайки я, въжарят леко я бутнал, и тогава момченцето казало: „Защо бутате дъската ми? Баща ми ще Ви се отблагодари за това.“ Въжарят продължил, но след стотина крачки го пресрещнало дребно човече със сива брада и сравнително старо, което поискало онзи да го поноси, понеже се било уморило. Въжарят се присмял на нахалството му, ала то скочило на раменете му, така че той бил принуден да го отнесе до близкото село. След десет дена въжарят умира. Докато синът му го оплаква, малкото момченце идва и му съобщава, че трябва да е доволен, дето с баща му се е случило нещо толкова добро. Самият той щял да го последва заедно с майка си, понеже скоро в Майсен ще настъпят лоши времена.

147. ГОТШЕ

В долнокрайнския град Готше^[31] живеят немци, които се отличават твърде много по език, носия и нрави от останалите крайненци. Наблизо се намира стара едноименна крепост, принадлежаща на княз Ацерсперг, за която жителите от околността разказват някои работи. И днес в годните за обитаване части на пропадналата крепост живее ловец с домашните си, а на един от неговите предшественици някога се случила следната история с пребиваващите там духове:

Жената на въпросния ловец слязла в града, а той самият, оборен от дрямка, се опънал под един дъб пред замъка. Изведнъж той забелязал по-голямото от двете си деца, които той бил оставил заспали у дома си, да се приближава към него, все едно водено от някого. Водач не се виждал, ала петгодишното момченце било протегнало лявата си ръка, сякаш някой го държал за нея. С бързи стъпки то минало край него и се насочило към една стръмна пропаст. Изплашен, бащата скочил, за да спаси детето си, сграбчил го и се опитал да освободи ръката от невидимия водач. С огромни усилия най-сетне той го сторил и откъснал ръката на детето от някаква друга, която ловецът не видял, но усетил ледената ѝ студенина. Детето, прочее, не било изплашено и разказало, че при него дошъл стар мъж с дълга брада и червени очи, облечен в черни дрехи и с кожена шапчица, държал се приятелски и му наобещал много хубави неща, ако тръгне с него, и то го последвало, уловено за ръката му.

Вечерта на същия ден ловецът дочул някого да го вика по име; когато отворил вратата, вън бил застанал същият старец и го поканил с жест да тръгне с него. Ловецът го последвал и бил отведен до същата пропаст. Скалата се разтворила и те заслизали по каменна стълба. По пътя срещнали една змия, след което попаднали в една все повече просветляваща гробница. В едно продълговато помещение седели, потънали в дълбоко мълчание, седмина старци с голи глави. Сетне ловецът преминал по тесен проход и попаднал в малка сводеста зала,

където видял малък саркофаг, след което достигнал по-голяма, където старецът му показал двадесет и осем саркофага, в които лежали трупове от двата пола. Сред покойниците той забелязал познати лица, за които обаче не можел да си спомни откъде ги знае. След това ловецът бил въведен в ярко осветена зала, в която седели тридесет и осем човека, сред които и четири съвсем млади дами, и пирували. Само дето всички били смъртно бледи и не отронвали нито дума. През една червена врата старецът отвел ловеца до редица облечени в старинни франконски одежди човеци, някои от които ловецът помислил, че разпознава, а старецът целунал първия и последния. Найсетне ловецът заклел водача си да му каже кои са тези люде и дали жив човек може да им върне отнетото им спокойствие. „Това са просто обитателите на този дворец, отвърнал старецът глухо, останалото все още не бива да узнаеш, ами ще го узнаеш някога по-късно.“ След тези думи ловецът бил изтикан навън и се озовал в някаква влажна сводеста зала. Намерил стара пропаднала стълба и като се изкачил по нея, достигнал до по-широко пространство, където през малка дупка с радост зърнал небето и звездите. Здравото въже, на което се натъкнал, и шумът на вода го накарали да предположи, че се намира на дъното на разположената зад двореца цистерна, от която черпели вода с помощта на колело. За нещастие обаче цели три дена никой не се приближавал до кладенеца, едва вечерта на четвъртия дошла жената на ловеца, която силно се удивила, когато изтеглила в тежкото ведро мъжа си, когото смятали за мъртъв.

Между другото, пророчеството на стария гадател не се изпълнило, ала ловецът узнал, че той не го бил излъгал, когато му казал, че тези духове са старите обитатели на замъка. Защото, когато по някое време по-късно разгледал портретите на предшествениците в княжеската зала, той разпознал в чертите на лицата им хората и труповете, които бил видял в пещерата.

[31] Коцевска в днешна Южна Словения. ↑

148. ДЖУДЖЕТАТА НА ДЪРВОТО

През лятото джуджетата често се измъквали на тълпи от скалите в долината и се включвали да помагат или просто наблюдавали работещите човеци, най-вече косачите. Те яхвали охотно дългия и дебел клон на един явор и се криели в сянката му. Една нощ обаче злонамерени люде отсекли клона така, че той едва-едва се крепял о стъблото, и когато безобидните твари на сутринта насядали на него, клонът се счупил на две, джуджетата паднали на земята и станали за смях, което силно ги разгневilo и те извикали:

*О, колко високо са небесата
и колко голяма невярата!
Тук сме днес и никога вече!*

Те удържали на думата си и никой повече не ги видял.

149. ДЖУДЖЕТАТА НА СКАЛАТА

Джудженцата имали обичая да седат на една скала и оттам да наблюдават косачите. Няколко шегобийци обаче напалили огън върху камъка, нагорещили го, а сетне махнали въглените. На сутринта мъничкият народ дошъл и здраво се изпогорил; тогава джуджетата завикали ядно:

„О, лош свят, о, лош свят!“,

Заканили се да отмъстят и изчезнали завинаги.

150. НОЗЕТЕ НА ДЖУДЖЕТАТА

В стари времена людетe живеели в долината и покрай тях в процепите по височините обитавали джуджетата, дружелюбни и добри спрямо човеците, вместо които нощем извършвали някои по-тежки работи; когато рано сутрин земеделците се появявали с колите и инструментите си и се учудвали, че всичко вече е свършено, джуджетата се криели в храстите и умирали от смях. Нерядко селяните се ядосвали, че класовете на нивата са ожънати не точно навреме, но когато скоро падал град и се надигала буря и виждали, че вероятно след това нямало да остане и стръкче, те благодарели сърдечно на предвидливия малък народ. Най-сетне обаче хората проиграли чрез злодеянията си благоразположението на джуджетата, те избягали и оттогава око не ги е виждало. Причината била следната: Един пастир имал разкошна череша горе на хълма. Когато едно лято плодовете узрели, три нощи една след друга дървото било обирано и плодовете били отнасяни на пейките и тезгясите, където обикновено пастирът складира черешите. Хората в селото говорили: „Това вършат без всяко съмнение добрите джудженца, те идват нощем, облечени в дълги мантии, ситнят с грижливо покритите си нозе, тихи като птици, и свършват прилежно дневната работа на човеците. Често сме ги чували, но никой не ги смуцава, ами ги оставяме да идват и да си отиват.“ Казаното събудило любопитството на пастира и той поиска да узнае защо джуджетата крият така старателно нозете си и дали те са различни от човешките. Когато на следващата година отново настъпило лятото и дошло време джуджетата пак да оберат тайно черешите и да ги отнесат в хамбара, пастирът взел торба, пълна с пепел, и разпръснал пепелта около дървото. На другия ден още на разсъмване той отишъл на мястото, дървото било напълно обрано, а върху пясъка били отпечатани следите от множество гъши крака. Тогава пастирът се разсмял и подигравателно рекъл, че тайната на джуджетата е разкрита. Скоро обаче те разрушили и опустошили домовете си и се оттеглили високо в планината, сърдити на човешкия

род и отказващи повече да му помагат. Пастирът, който ги предал, се разболял и останал безумен чак до края на живота си.

151. ДИВИТЕ ДУХОВЕ

Никой от немците във Виченца и Верона, дори най-опитният ловец не дръзва да ловува от втората половина на декември до средата на януари. Те се боят от дивия мъж и от горската жена. По това време пастирите не извеждат добитъка, децата носят в пръстени съдове вода от близкия извор и стадата биват поени в обора. Жените изпридат на хурките си малко прежда за горската жена и я хвърлят в огъня, за да я умилостивят. В навечерието на празника кухнята и всяко място, където има комин или някакво отворстие, от което да излиза въздух, се наръсва с пепел. Тогава се гледат следите от стъпки в пепелта и по разположението им, големината и най-вече по това, дали влизат, или излизат, се познава, кои добри или зли духове посещават дома.

152. ДЖУДЖЕТАТА НА ХАЙЛИНГ

Край река Егер между стопанството Вилденау и двореца Айха се извисяват огромни скали, наричани от древни времена Хайлингови скали. В подножието им се вижда пещера, отвътре сводеста, а отвън разпознаваема единствено по малкия отвор, през който човек може да се промъкне, ако се наведе. Пещерата била обитавана от малки джудженца, над които в последно време царувал непознат стар мъж на име Хайлинг. Преди години някаква жена от село Ташвиц излязла вечерта преди празника на светите Петър и Павел в гората да бере малини; паднала нощта и до въпросните скали тя забелязала красив дом. Като отворила вратата, за да влезе, на масата седял стар мъж, който пишел прилежно и усърдно. Жената помолила за подслон и била приета с готовност. В цялото помещение обаче освен стареца нямало никакво друго живо същество, само дето от всички ъгли се носел шумен тропот, така че жената била обзета от страх и тя попитала стария човек: „Къде собствено се намирам?“ Той отговорил, че името му е Хайлинг, но че скоро ще отпътува, тъй като „две трети от джуджетата ми вече се махнаха“. Този странен отговор изпълнил жената с още повече безпокойство и тя искала да му зададе още въпроси, ала той ѝ наредил да мълчи, след което рекъл: „Ако не бяхте дошли точно в този особен час, в никакъв случай нямаше да получите подслон.“ Боязливата жена се оттеглила смирено в един ъгъл и се унесла в спокоен сън, а когато на следната утрин се събудила сред скалите, помислила, че е сънувала, той като никъде не се виждала каквато и да е сграда. Радостна и доволна, че в тази опасна област не ѝ се е случило нищо лошо, тя хукнала към селото си, а там всичко било променено по странен начин. Къщите били нови и построени съвсем другояче, хората, които срещала, ѝ били непознати, а и те не я разпознавали. С усилие тя най-сетне намерила хижата, в която живеела, но и тя изглеждала далеч по-добре; само дето сянка над нея хвърлял все същият дъб, който някога дядо ѝ бил засадил. Като поискала обаче да влезе в стаята, непознатите обитатели я прогонили

като чужденка и тя хукнала с плач и вайкания през селото. Людете я сметнали за луда и я отвели пред властите, където била разпитана и бил разследван случаят ѝ; и виж ти, в поминалните църковни книги открили, че точно преди сто години на същия този ден жена с нейното име, която отишла за малини в гората, не се върнала у дома си и не била намерена. Така се оказало, че тя е проспала в скалите цели сто години и изобщо не е остаряла за това време. Тя преживяла в покой и безгрижие оставащите ѝ години и цялата община се грижила по подобаващ начин за нея като награда за вълшебството, което тя била принудена да претърпи.

153. ОТТЕГЛЯНЕТО НА ДЖУДЖЕТАТА ПО МОСТА

Малките пещери в скалите, намиращи се откъм южната страна на Харц, най-вече в областта на графство Хоенщайн, които в по-голямата си част са толкова ниски, щото възрастни хора могат само да пропълзят в тях, но отчасти предлагат и обширни помещения за големи компании, някога са били обитавани от джуджета, поради което и се наричат и днес Дупките на джуджетата. Между Валкенрид и Нойхоф в графство Хоенщайн в минало време джуджетата имали две кралства. Жител на въпросната област забелязал веднъж, че всяка нощ се крадяло от реколтата му, без да може да открие извършителя. Накрая, следвайки съвета на една веща жена, той отишъл с настъпването на нощта до засятата си с грах нива и размахал тънка пръчка във въздуха над нея. Не след дълго пред него застанали в плът няколко джуджета. Той бил смъкнал правещите ги невидими шапки от мъгла. Разтреперани, те паднали на колене пред него и признали, че те именно са тези, които ограбвали полята на местните жители, на което обаче ги принуждавала изключителната им немотия. Вестта за заловените джуджета развълнувала цялата област. От народа на джуджетата били проводени пратеници, които предложили както те, така и заловените техни братя да бъдат освободени, и тогава всички да напуснат страната завинаги. Само че начинът на оттеглянето възбудил нова разпрания. Местните жители не желали да позволят на джуджетата да се оттеглят със събраните и скрити от тях съкровища, а те пък на свой ред не искали да бъдат гледани, докато си отиват. Най-сетне се споразумели джуджетата да преминат по тесен мост край Нойхоф и всяко от тях да остави като мито в един поставен на това място съд част от имането си, без там да присъства никакъв местен жител. Така и станало. Но няколко любопитковци се били скрили под моста, за да чуят поне оттеглянето на джуджетата. Така те слушали в продължение на часове трополенето на малките човечета; струвало им се, че все едно голямо стадо овце преминава по моста. След това

последно изселване на народа на джуджетата много рядко могат да бъдат видени само отделни джуджета. Ала във времената на дедите ни понякога останалите в пещерите крадели от домовете на местните жители новородени деца и ги заменяли с уроди.

154. ШЕСТВИЕТО НА ДЖУДЖЕТАТА ПРЕЗ ПЛАНИНАТА

По северните склонове на Харц, също живеели някога хиляди джуджета или мъничета в скалните процепи и все още наличните миниатюрни дупки. Край Зеехаузен, едно градче до Магдебург, също показват такива дупки. Много рядко обаче джуджетата се показват на местните жители във видимия си образ, обикновено те бродят край тях незрими и незабележими, скрити под шапки-невидимки. Някои от въпросните джуджета били добронамерени и при определени обстоятелства се притичали на помощ на местните обитатели; при сватби и кръщения тези последните заемали посуда от пещерите на джуджетата. Само не бивало да ги ядосват, защото тогава те ставали коварни и злонамерени и вредели на онзи, който ги обидел, по всякакви начини. В долината между Бланкенбург и Кведлинбург веднъж някакъв пекар забелязал, че винаги му изчезват няколко изпечени хляба, а крадецът не можел да бъде открит. Тези постоянно повтарящи се тайнствени кражби довели дотам, че мъжът малко по малко обеднял. Накрая подозрял, че джуджетата са виновни за неудачата му. Започнал да удря около себе си със сноп жилави пръчки, докато не улучил шапките-невидимки на няколко джуджета, които вече нямало как да се скрият. Вдигнал се голям шум. Скоро и други джуджета били заловени в кражба и целият останал миниатюрен народ бил принуден да се изсели. За да обезщетят обаче местните жители за откраднатото и същевременно да може да се установи броят на изселващите се, на така наречения днес Кирхберг до село Тале, където тогава се намирало поселението Вендхаузен, бил поставен огромен съд, в който всяко джудже трябвало да хвърли къс злато. След оттеглянето на джуджетата въпросната бъчва се оказала пълна със стари монети. Толкова голям бил броят им. Народът на джуджетата поел през Варншет, недалеч от Кведлинбург на изток. От онова време джуджетата изчезнали от областта. Само рядко тук и там било виждано някое и друго.

155. ДЖУДЖЕТАТА КРАЙ ДАРДЕСХАЙМ

Дардесхайм е градче между Халберщат и Брауншвайг. Плътно край североизточните му покрайнини тече поток с чудесна вода, наричан Смансборн или Лесмансборн, който извира от планината, обитавана някога от джуджетата. Когато някогашните местни жители имали нужда от празнична премяна или от специална посуда за сватба, те отивали пред хълма на джуджетата, почуквали три пъти, казвали с отчетлив и ясен глас от какво имат нужда и

*в ранно утро и без звук
всичко искано е тук.*

Джуджетата се смятали достатъчно възнаградени, ако оставяли за тях пред хълма нещо от празничната трапеза. По-късно постепенно караници смутили добрите отношения между джуджетата и местните жители. Първоначално тези караници траели кратко, но в края на краищата джуджетата се изселили, защото не могли повече да понесат подмятанията и шегите на мнозина от селяните, а и неблагодарността за сторените услуги. Оттогава те нито са виждани, нито са чувани.

156. КОВАЧЪТ РИХЕРТ

Откъм източната страна на Дардесхаймския Цвергберг има малко орна земя. Веднъж някакъв ковач на име Рихерт засял полето с грах. Той забелязал, че когато граховите зърна ставали най-вкусни, някой ги обирал. За да издебне крадеца, Рихерт си построил колибка на нивата и будувал в нея денем и нощем; през деня не откривал никаква промяна, ала на сутринта виждал, че въпреки бодърстването му през нощта полето бивало ограбвано. Изпълнен с яд заради безплодното си усилие, той решил да овършее останалия на нивата грах. На разсъмване ковачът Рихерт се захванал на работа. Ала не бил овършал дори и половината нива, когато дочул жалостив вик и като се огледал, видял на земята под граховите стъбла едно джудже, чиято глава бил ударил с млатилото си, така че то станало видимо, тъй като загубило своята шапка-невидимка. Джуджето побягнало бързо към планината.

157. КОВАЧЪТ ГРИНКЕН

В Детерберг, на три часа път от Мюнстер, в стари времена живеел див мъж, наречен Гринкен Ковача, който обитавал една дълбока дупка в земята, обрасла днес с трева и храсти; тя още може да бъде видяна на същото място. В тази дупка се намирала неговата ковачница и той правел толкова здрави неща, които траели вечно, а ключалките му никой не можел да отвори без ключ. Говори се, че ключалката на църковната порта в Нюрнберг също била от него; много крадци се опитвали, ала не съумявали да я разбият. Когато ставала сватба, селяните идвали при Гринкен и заемали скара, на която да пекат месото. Веднъж някакъв селянин дошъл пред дупката и рекъл: „Ковачо Гринкен, дай ми скара.“ „Няма да получиш такава, ако не ми дадеш от печеното.“ „Няма да ти дам, дръж си скарата.“ Тогава Гринкен се разлютил и извикал: „Ще видиш, че ще си взема от печеното.“ Селянинът се спуснал от планината към дома си, където в конюшната видял да лежи най-добрият му кон, а единият му крак бил отрязан и това било печеното за Гринкен Ковача.

[0] Тази история е записана съгласно устното предание на диалекта от околностите на Мюнстер. ↑

158. ПАСТИРЧЕТАТА

На Еньовден две пастирчета, дебнейки някакви птички, се озовали на скалите край Хейлинг и забелязали под тях отворена врата. Любопитството ги подтикнало да влязат; в ъгъла имало две големи ракли, едната отворена, а другата заключена. В отворената били струпани много пари, те награбили бързо от тях и напълнили торбичките си. След което ги обзел страх; те хукнали към вратата и първото се измъкнало благополучно. Когато обаче второто го последвало, пантите проскърцали заплашително, то се метнало с голям скок през прага, вратата бързо се захлопнала и откъснала дървения ток на лявата му обувка. Все пак момчето се отървало и двете отнесли парите на зарадваните си родители.

159. ОРЕХОВИТЕ ЯДКИ

Две млади момчета, Петер и Книпинг от Верен край Корвей, претърсвали птичите гнезда, но Петер, който бил удивително мързелив, се поогледал наоколо за кратко, а сетне се излегнал под едно дърво и заспал. Изведнъж му се сторило, че някой го хваща за ухото, пробудил се и се огледал, но не съзрял никого. Затова пак отпуснал глава и заспал отново. Тогава за втори път бил сграбчен за ухото, но тъй като не забелязал никого, той заспал за трети път. Когато ухото му било изтеглено за трети път, това му омръзнало, той се изправил и се накарал да си намери друго място, където ще може да се излежава на спокойствие. Изведнъж обаче забелязал госпожицата от Вилберг, която вървешком чупела орехи, черупките слагала в джоба си, а ядките хвърляла на земята. Когато орехите се свършили, тя изчезнала. Петер обаче вървял след нея, събрал орехите и ги изял. След което се върнал, намерил Книпинг и му разказал всичко, което бил видял. Те се върнали у дома си, повикали други на помощ, започнали да копаят на мястото, на което изчезнала госпожицата, и достигнали до стара кухня, в която имало стара кухненска посуда, а сетне и до изба с бъчви, пълни с пари. Те взели толкова, колкото могли да носят, и се канели на следния ден пак да дойдат, само че всичко било изчезнало и колкото и да търсели, не успели да намерят мястото. С парите Петер си построил къща, в която живее до днес.

160. СЪКРОВИЩЕТО В ЗЪОСТ

По време на Тридесетгодишната война недалеч от град Зъост във Вестфалия имало стар зид, за който се разказвало, че в него се намира пълна с пари желязна ракла, пазена от черно куче и прокълната девица. Според преданието на дедите ни някога тук ще дойде благороден чужденец, който ще освободи девицата и ще отвори сандъка с огнен ключ.

Мнозина пътуващи схолари и екзорсисти се били захващали, както се помни, да копаят, но били приемани и отпращани по такъв странен начин, че оттогава никой няма охота да го прави; особено след откровението, че до съкровището няма да се добере никой, който поне веднъж е засукал женско мляко.

Преди известно време някаква млада селянка пасяла няколко кози на това място и тъй като една избягала към зида, я последвала. Там в двора седяла девица, която я заговорила и попитала какво прави тук. Когато получила отговора, тя посочила кошничка с череши и рекла: „Върви и си вземи оттам каквото видиш, отведи и козата си, ала не идвай отново тук и не се оглеждай наоколо, за да не те сполети нещастие!“ Изплашеното дете сграбчило седем черешки и бързо се отдалечило от стената; а черешите мигом се превърнали в пари.

161. БЛИКАЩОТО СРЕБРО

През февруари 1605 година, по времето на херцог Хайнрих Юлиус от Брауншвайг, в местността, наречена Долината, отстояща на една миля от Кведлинбург, се случило следното. Един беден селянин пратил дъщеря си в съседната горичка да събере дърва за горене. Момичето задянало един кош, взело друг в ръка и като напълнило и двата, понечило да тръгне към къщи, когато към него се приближило облечено в бяло човече и попитало: „Какво носиш?“ „Събрани съчки, отговорило момичето, за огрев и готвене.“ „Изсипи дървата, рекло човечето, вземи кошовете и ме последвай; ще ти покажа нещо далеч по-добро и полезно от твоите съчки.“ Хванало момичето за ръка, отвело го назад до един хълм и му показало място с ширина колкото две обикновени маси, покрито с по-големи и по-малки монети от чисто сребро и достатъчно дебели, отгоре имало изображение на Мария, а наоколо било отпечатано древно писмо. Когато видяло, че въпросното сребро сякаш изобилно избликва от земята, момичето се стреснало и дръпнало назад; не пожелало да изсипе и дървата от коша си. Тогава бялото човече само сторило това, напълнило коша с пари и го подало на момичето с думите: „Това ще ти послужи по-добре, нежели съчките.“ Момичето го поела слисано и когато човечето поискало да изсипе и коша от гърба си и да го напълни със сребро, се възпротивило и казало, че трябва да отнесе у дома си и дърва, тъй като там живеят малки деца, които имат нужда от топла стая, пък трябва и дърва за готвене. Човечето било удовлетворено от отговора му и рекло: „Е, тръгвай тогава“, след което изчезнало.

Момичето отнесло пълния със сребро кош у дома си и разказало какво се било случило. Тогава селяните вкупом се втурнали към горичката с мотики и други инструменти, желяйки да получат и те своята част от съкровището, но никой не успял да открие мястото, от което бликало среброто.

Херцогът на Брауншвайг получил един фунт от сребърните монети, а един откупил и някакъв жител на Халберщат, Н. Еверкан.

162. ЗЛАТЕН ПЯСЪК НА УНТЕРСБЕРГ

През 1753 година един напълно безимотен слуга на домакина на „Свети Зенон“, на име Паул Майр, тръгнал към планината. Когато недалеч от Брунентал бил достигнал почти до средата на възвишението, се озовал пред каменна скала, под която имало купчинка пясък. Той вече бил дочувал и нямал съмнение, че това е златен пясък, поради което напълнил джобовете си и зарадван се канел да се отправи към къщи; но в същия миг пред очите му застанал някакъв чужденец, който го попитал: „Какво имаш там?“ От ужас и страх слугата не можел да си отвори устата, а непознатият мъж го сграбчил, изпразнил джобовете му и рекъл: „Сега си върви, само че не по същия път, ами по друг, а ако те видя още веднъж на това място, няма да си тръгнеш жив.“ Добрият слуга си отишъл у дома, ала златото го изкушавало и той се решил пак да потърси пясъка и взел със себе си някакъв свой другар. Всичко обаче се оказало напразно и въпросното място никога повече не било намерено.

Друг път един дърводелец окъснял в планината и бил принуден да пренощува в някаква пещера. На другия ден достигнал до каменна скала, от която се ронел блестящ и тежък златен пясък. Понеже обаче нямал съд у себе си, той отишъл по-късно там и подложил делвата. А когато понечил да си тръгне с пълната делва, видял недалеч от мястото да се отваря врата, през която надникнал и му се сторило, че съзира във вътрешността на планината особен свят, огрян от същата дневна светлина, каквато огрява и нашия. Вратата обаче останала отворена за по-малко от минута; а като се затворила, вътрешността на планината прокънтяла като голяма винена бъчва. Човекът отнесъл делвата вкъщи и тя била постоянно пълна, ала след смъртта му благословието на златото се изгубило. В последвалите времена никой не видял повече онази врата.

163. ЗЛАТНИТЕ ВЪГЛИЩА

През 1753 година една билкарка от Залцбург отишла на Вундерберг; и като скитала там известно време, достигнала до каменна стена, под която лежали сиви и черни късове, наподобяващи въглища. Тя взела няколко, а като стигнала вкъщи, забелязала, че в тях е примесено чисто злато. Тя тутакси се върнала в планината, за да вземе още, но колкото и да търсела това място, не успяла да го открие.

164. КЛАДЕНЕЦЪТ В ЩАЙНАУ

През 1271 година подчинените на абат Беролд от Фулда го намразили и започнали да заговорничат срещу живота му. Когато веднъж той отслужвал меса в капелата „Свети Яков“, господарите на Щайнау и Ебенщайн, а също Албрехт от Брандау, Еберт от Шпала и рицарят Конрад го нападнали и убили. Скоро след това разбойниците, на брой тридесет, с двадесет коня, били заловени, докато ограбвали църквата в Хазелщайн, били обезглавени, а домовете им били разрушени. Именно поради тази случка господарите на Щайнау изобразили на герба си след това три колелета с три бръснача, а на мястото, където се сговорили срещу абата, именно край Щайнау (по пътя към Ханау), на ливадата до един кладенец, и до ден-днешен не расте трева.

165. ПЕТТЕ КРЪСТА

От лявата страна край градската порта в Хьокстер по посока на Пирмонт се извисяват пет стари камъка, наричани Петте кръста, вероятно защото представляват потънали кръстове. Според сказанието на това място били убити петима великани; други твърдят, че това били петима графове на Райшах; други пък — че по време на Тридесетгодишната война на това място били обесени петима граждани на Тили.

166. ТАНЦЪТ С МЕЧОВЕ ВЪВ ВАЙСЕНЦАЙН

Недалеч от Магдебург по пътя към Ветер се намира селото Вере, а до него се извисява остър хълм, на който в стари времена се издигала разбойническа крепост на име Вайсенцайн, чиито развалини още стоят. От този дворец разбойниците нанасяли огромни вреди на околността, ала никой не можел да ги залови, понеже стените били здрави, а хълмът висок. Накрая селяните от Вере прибегнали до следната хитрост. Те се снабдили скришом с всевъзможни оръжия, изкачили се до двореца и се престорили, че искат да покажат на благородниците танц с мечове. При този претекст те били допуснати; тогава извадили оръжията си и се нахвърлили върху разбойниците, докато благородниците не започнали да молят за милост и селяните ги предали заедно с крепостта им на техните князе.

167. КАМЕННАТА МАСА В БИНГЕНХАЙМ

В селището Бингенхайм във Ветерау, Хесен, всяка година пред сградата на общината под липата три пъти бил свикван административният съд^[33], в който участвали лично мнозина знатни люде от района на Фулда. Под липата се намирала каменна маса, за която се разказвало, че била донесена от Хоенберг, гората край Щаден. Във въпросната гора преди години живеели диви човеци, следи от чиито длани все още могат да бъдат видени върху камъните, а също са налице и три вдлъбнати каменни седалки. През лятото на 1604 година посред бял ден в същата тази гора били видени да се разхождат трима души в бели одежди.

[33] Независим от владетеля на областта съд, който се занимава с криминалните случаи. ↑

168. ДЪЛГУЧЪТ ОТ МОРДГАСЕ В ХОФ

Преди тази епидемия (чумата в Хоф през 1519 година) една нощ на Мордгасе бил забелязан огромен, черен, висок мъж, който стъпвал с дългите си нозе по двата края на уличката, а главата му стърчала високо над къщите; моята прабаба Валбург Видменин лично го видяла, когато една вечер трябвало да мине по спомената уличка: единият му крак бил стъпил пред входа на гостилницата, а другият — от другата страна до големия дом. От ужас тя не знаела дали да се върне, или да продължи, но се решила и с Божието име се прекръстила, поела по средата на уличката, така че минала между нозете му, понеже съобразила, че призрактъ може да я подгони. Едва била отминала, когато призрактъ събрал толкова рязко краката си, че се дочул грохот, все едно къщите от цялата Мордгасе са се срутили. След това последвала голямата Чумна епидемия и първо започнали да измират обитателите на Мордгасе.

169. ВОЙНА И МИР

На 18 август 1644 година курфюрст Йохан Георг I минавал край град Хемниц. В гъсталака хората му заловили малка дива жена, висока само лакът, но иначе имаща напълно човешки вид. Лицето, ръцете и нозете ѝ били гладки, но останалото ѝ тяло било покрито с грапава кожа. Тя проговорила и рекла: „Възвестявам и нося мир в тази страна.“ Курфюрстът наредил да я освободят, понеже преди около двадесет и пет години бил уловен малък мъж от същия вид, който пък възвестил безредици и война.

170. ОТТЕГЛЯНЕТО КЪМ РОДЕНЩАЙН

Недалеч от село Оберкайнсбах, принадлежащо към управляваната от графовете Ербах община Райхенберг, близо до Оденвалд, на един хълм се намират развалините на стария замък Шнелертс; на около час път оттам, в граничната област Родщайн, живеели някога господарите на Родщайн, чиято мъжка линия е прекъсната. Руините на стария им разбойнически замък все още могат да бъдат видени.

Последният му владетел бил известен най-вече с могъществото си, с многото си слуги и с придобитото си богатство; за него се носи следното предание. Когато предстои война, в тъмна доба той напуска обичайното си обиталище Шнелертс, съпровождан от домашната си прислуга и под гръмкия звук на тропетите. Прекосява плетища и храсталаци, минава през двора и покрай плевнята на Симон Даум в Оберкайнсбах и се отправя към Роденщайн, все едно бяга, осигурявайки сигурността на хората си. Дочувано е трополенето на талигите, виковете, с които били подкарвани конете, дори отделни думи, които водачът се обръщал към преминаващите воители, давайки им заповеди. Възродят ли се надеждите за мир, той се връща по същия път от Роденщайн в Шнелертс, само че далеч по-спокойно и тихо, и човек може да бъде сигурен, че мирът наистина ще бъде сключен. Преди Наполеон да нахлуе в страната през пролетта на 1815 година, се говорело, че владетелят от Роденщайн отново се е оттеглил във военната крепост.

171. ТАНХОЙЗЕР

Благородният Танхойзер, германски рицар, пропътувал много земи и попаднал в планината на дамата Венера сред красивите жени, където видял велики чудеса. След като прекарал в радост и доволство известно време там, най-сетне се освестил и пожелал да излезе отново в света и си почине от тези преживявания. Дамата Венера положила обаче всякакви усилия, за да го разубеди: тя каза, че ще му даде една от спътничките си за жена и че той трябва да си спомни само алените ѝ устни, усмихнати по всяко време. Танхойзер отвърнал, че не копнее за никоя друга жена, освен за онази, която пази в паметта си, че не желае вечно да гори в преизподнята, че алените ѝ устни не го вълнуват, че не иска да остане още, понеже ще се поболее. Тогава дяволицата се опитала да го примами в собствената си стая, та там да се любят, ала благородният рицар я наругал гръмогласно и призовал небесната Дева да му помогне да се измъкне. Изпълнен с разкаяние, той поел по пътя към Рим при папа Урбан, пред когото искал да изповяда всичките си грехове, та да му бъде наложена епитимия и душата му да бъде спасена. Когато обаче изповядал, че е прекарал цяла година при дамата Венера в планината, папата рекъл: „Само когато разцъфне сухият жезъл, който държа в ръката си, греховете ти ще бъдат опростени.“ Танхойзер отвърнал: „Дори само една година живот да ми остава на тази земя, то аз пак бих се покайвал и бих полагал епитимия, та дано Бог се смили над мен“, и изпълнен с жал и страдание, дето папата го е прокълнал, той напуснал града и се върнал в дяволската планина, за да остане завинаги в нея. Дамата Венера обаче го поздравила радушно, както се среща отдавна отсъстващ любим; на третия ден обаче жезълът започнал да се разлиства и папата проводил пратеници из цялата страна, за да се осведоми, къде е отишъл благородният Танхойзер. Но било твърде късно, той бил отседнал в планината, прелъстен от любовницата си, и ще остане там до Съдния ден, когато Бог може би ще го отпрати другаде. И никой свещеник не бива да не дава утеха на

грешника, ами трябва да му прощава, ако той се кае и е готов да понесе епитимия.

172. ДИВИЯТ ЛОВЕЦ ХАКЕЛБЕРГ

Преди години в областта на Брауншвайг имало ловец на име Хакелберг, когото преследването и ловът услаждали дотолкова, щото като легнал на смъртно легло и не можел вече да ловува, призовал Бога и го помолил (без съмнение по причина на християнския и богоугоден живот, който бил водил дотогава) като небесна награда да му бъде позволено да ловува до съдния ден в Золинг. Пак поради общото пожелал да бъде погребан в споменатата горска пустош, което и било сторено. Неговото безбожно и дори дяволско желание било изпълнено, понеже четири пъти нощем бил дочуван страховит и ужасяващ звук на рог и кучешки лай: веднъж на едно, сетне на друго място в споменатата пустош, както ми съобщиха онези, които лично са чували този заплашителен шум. При това е известно, че ако някой забележи през нощта такъв лов и на следния ден сам ловува, ще строши ръка, крак, ако не и врат, или пък ще го споходи друго нещастие.

През 1558 година аз самият яздех от Айнбек през Золинг към Услар, обърках се и се натъкнах случайно на гроба на Хакелберг. Това беше нещо като поляна сред пустошта, само че обрасла с тръни и камъш, по-голяма на дължина, нежели на ширина, подобно на нива със само едно дърво на края. Мястото беше обърнато надлъж към изгрев-слънце, като накрая напреки лежеше червен (струва ми се речен) камък, дълъг осем или девет стъпки и широк към пет. Той обаче не беше обърнат като другите надгробни камъни на изток, ами с едната си надлежна страна на юг, с другата — на север.

Бяха ми казали, че никой не е в състояние целенасочено и с прилежание, колкото и да се старае, да открие въпросния гроб, но ако някой попадне при него случайно, там лежат няколко ужасяващи черни кучета. Такива призрачни и необикновени същества аз обаче не забелязах, в противен случай биха настръхнали и малкото косми, които имам на главата си.

173. ДИВИЯТ ЛОВЕЦ И ШИВАЧЪТ

Веднъж един шивач седял на масата до прозореца и работел, когато пред къщата преминал дивият ловец с кучетата си, а шумът и лаят били такива, че все едно светът погива. За шивачите иначе се твърди, че са страхливи, ала този не бил такъв, понеже започнал да се подиграва на дивия ловец и да подвиква: „Ууу, ууу, кляв-кляв, кляв-кляв“, насъсквайки още повече кучетата. Тогава на прозореца се появил конски крак и изритал шивача от масата, та той паднал като мъртъв. Когато се свестил, дочул страховит глас:

*С мен на лов ако поемеш,
моето ще носиш бреме.*

Зная със сигурност, че той никога повече не помислил да задява дивия ловец.

174. ХЪОЗЕЛБЕРГ

В Тюрингия недалеч от Айзенах има планина, наречена Хъозелберг, в която обитава дяволът и където вещиците отиват на поклонение. От време на време оттам се разнасят жалостиви вопли и крясъци, издавани от дяволите и бедните души; през 1398 година посред бял ден край Айзенах избухнали три големи пожара, пламъците се издигали известно време във въздуха, сетне се слели, после се разделили отново и накрая потънали в същата тази планина. Когато друг път лодкари преминали покрай нея, натоварени с вино, злият враг им се явил, примамил ги вътре и им показал техни познати, които тъкмо били поставени сред адските пламъци.

Сказанието е следното: Някога живял крал на Англия със съпругата си, Райншвайг, която взел въпреки по-ниския ѝ произход, само заради добродетелността ѝ. Когато кралят, когото тя обичала безмерно, умрял, кралицата искала да съхрани верността си към него, раздавала милостиня и се молила за спасение на душата му. Тогава се говорело, че господарят ѝ е в чистилището, намиращо се в Хъозелберг в Тюрингия, така че благочестивата кралица поела за Германия и си построила в подножието на планината параклис, за да се моли в него, а наоколо възникнало село. Злите духове ѝ се явявали, поради което тя нарекла местността Сатанинското място^[34], което лека-полека станало Зателщет.

[34] Satanstedt. ↑

175. СЛУГАТА НА РЕХЕНБЕРГОВИ

През 1520 година Ханс от Рехенберг разказвал в присъствието на Себастиан Шлих и на много други почтени и праведни люде, че по времето, когато крал Матиас воювал в Унгария срещу турците, баща му и той самият имали слуга, който им служил вярно и усърдно в продължение на много години, и че никога не са имали по-добър слуга. По някое време им било доверено да предадат някакво съобщение на един велик господар, и господин Ханс, който смятал, че слугата отдавна е тръгнал, влязъл случайно в конюшната и заварил слугата легнал и заспал в сламата до конете. Когато в гнева си го запитал какво става, слугата се надигнал, извадил едно писмо от пазвата си и рекъл: „Ето отговора.“ Пътят обаче бил твърде дълъг, за да може човек вече да е бил там. По това и слугата бил изобличен, че е дух. Скоро след това по някое време той бил притиснат от враговете, а слугата казал: „Господарю, не се бойте, бягайте колкото е възможно по-бързо, а аз ще препусна назад и ще имам грижа за враговете.“ Слугата се върнал, а в пълните му джобове нещо трополяло и подрънквало враждебно. „Какво имаш там?“, попитал господарят. „Строших и отмъкнах подковите на всичките им коне и ги донесох тук.“ С тези думи той изсипал подковите, а враговете не били в състояние да преследват господин Ханс.

Господин Ханс от Рехенберг казвал също, че в края на краищата слугата си тръгнал, когато бил разпознат, но никой не знае къде е отишъл.

Кирхоф^[35] разказва за друг благородник, който се прехранвал от стремето^[36], прибавяйки следното: Веднъж господарят на този слуга отпътувал нанякъде, поверявайки му един скъп за него кон, който този трябвало да пази грижливо. След като юнкерът тръгнал, слугата качил коня на една висока повече от десет стъпала кула; а когато господарят се върнал и го забелязал да влиза, проврял главата на коня през прозореца и започнал да крещи, че се чуди как това е станало и че трябва да го спуснат от кулата с яки въжета.

В друга време благородникът бил съборен на земята със смъртоносен удар и се провикнал към слугата да му помогне. Онзи казал: „Ще го сторя, макар да е трудно, само не размахвайте ръце пред мен и не опитвайте да се предпазите.“ Под това разбирал да не прави кръстен знак и да не благославя. Благородникът казал да се захваща, а той самият ще се държи правилно. Какво станало? Слугата го оковал във вериги и го издигнал във въздуха, но като се видял да се рее нависоко, той се уплашил и извикал: „Господи, помилуй! Къде съм?“, слугата го пуснал да падне в една локва, върнал се вкъщи и казал на жена му да го вземе и да го лекува, което тя и сторила.

[35] Ханс Вилхелм Кирхоф (1525–1605), съставител на множество сборници с шванки, анекдоти, басни и пословици. ↑

[36] Изразът означава „от разбойничество“. ↑

176. ЦЪРКВАТА НА ДУХОВЕТЕ

Около 1516 година в църквата „Свети Лоренц“ и в двора ѝ се случила следната чудновата, но истинска история. Някаква боголюбива и благочестива старица иска да стигне рано сутринта още преди изгрев-слънце, за да присъства, както ѝ било обичайно, на месата в „Свети Лоренц“, като мисли, че тръгва навреме, тя стига около полунощ до горната порта, намира я отворена и влиза в църквата, където вижда стар непознат свещеник да отслужва месата пред олтара. На столовете от двете страни седят много човеци, повечето непознати, някои от тях безглави, а сред тях и такива, които наскоро били умрели и които тя приживе познавала.

Жената сядва с голям страх и ужас на един от столовете и тъй като вижда само мъртъвци, познати и непознати, допуска, че това са душите на покойниците; ала не знае дали трябва да излезе от църквата, или да остане вътре, след като е дошла прекалено рано, но кожата ѝ настръхва и косите ѝ се изправят. Тогава от тълпата се отделя една жена, която, както ѝ се сторва, приживе е била нейна родственица и която била умряла преди три седмици (без съмнение добър Божи ангел), приближава се до нея, и подръпвайки я за мантията, ѝ пожелава добро утро и изрича следните думи: „Ах, мила кръстнице, да ни пази всемогъщият Бог, как попаднахте тук? Моля Ви, в името на Господа и на милата му майка, гледайте кога свещеникът ще тръгне да благославя и бягайте колкото сила имате, без да се оглеждате, иначе това ще Ви струва живота.“ Та когато свещеникът се канел да тръгне, тя хукнала с всички сили навън и чула зад себе си мощен трясък, все едно църквата рухва, а призраците се спуснали след нея, настигнали я в църковния двор, разкъсали мантията ѝ (каквато по онова време носели жените), но тя я оставила и се измъкнала невредима. Когато достига до горната порта и поисква да мине през нея за града, намира я все още заключена, понеже било към един часа след полунощ; така че трябвало да остане около три часа в някаква къща, докато вратата бъде отворена, и забелязала оттам, че никакъв добър дух не ѝ е помогнал,

преди да премине през нея, и че свинете, които първоначално видяла и чула пред портата, все едно е времето за извеждане на добитъка, не са били нищо друго освен истински дяволи. Но тъй като била бездруго сърцата жена, а и нещастieto ѝ се разминало, не се впечатлила чак толкова от случилото се, отишла си у дома и продължила да живее нормално, макар от преживения ужас да трябвало да остане в леглото два дни. На сутринта след това събитие обаче, след като се разсъмнало, тя пратила хора в църковния двор да се огледат и потърсят мантията ѝ, ако е останала там; тя била намерена разкъсана на малки парченца, като върху всеки гроб имало по едно малко парцалче, на което хората, които вкупом били отишли в църковния двор, силно се удивили.

Тази история е била много добре известна на родителите ни, понеже се разказвала не само в града, ами и по съседните села, а и днес все още могат да бъдат открити люде, които са я чули и научили преди време от своите родители.

Според устното предание това се случило в нощта преди празника на Все светии, когато Църквата почита тържествено паметта на душите на мъртвите. Когато месата свършва, всички присъстващи мигновено напускат храма, така че той остава свършено празен и тъмен. Въпросната старица търси уплашена вратата и когато излиза навън, камбаната на кулата удря един и дверите се захлопват зад нея толкова силно, че черният ѝ дъждобран остава приклещен от тях. Тя го оставя, бързо се маха, а когато на сутринта идва да си го вземе, той е разкъсан и на всяка надгробна могила има парченце от него.

177. ПИРЪТ НА ДУХОВЕТЕ

Когато крал Фридрих III Датски свикал сбор във Фленсбург, станало така, че един благородник пристигнал късно вечерта и не могъл да намери място в странноприемницата. Гостилничарят му казал, че всички стаи са заети с изключение на една голяма, в която обаче не би го посъветвал да прекара нощта, понеже тя е твърде зловеща и в нея бродят духове. Благородникът избухнал в смях, който говорел за безстрашието му, заявил, че не се бои от призраци, и поискал само светлина, за да вижда по-добре в случай, че нещо се покаже. Гостилничарят му донесъл светилника, който благородникът поставил на масата и с буден поглед се уверил, че не се виждат никакви духове. Нощта не била превалила и наполовина, когато тук и там в стаята нещо започнало да се движи и мести, а се дочувало и някакво шумолене. Първоначално той се съпротивлявал храбро на надигания се ужас, ала шумът се засилвал и страхът го завладял и колкото и да се съпротивлявал на това, започнал да трепери. След тази увертюра от тропот и грохот в камината, която се намирала в стаята, паднал човешки крак, скоро след това ръка, тяло, гръд и всички членове, а накрая, когато всичко било налице, и глава. Сетне частите се съчетали, както е редно, и се надигнал човек, приличащ на прислужник. Сега започнали да падат все повече членове, които бързо се съчетавали в човешки фигури, докато най-сетне се отворила вратата на стаята и влязла цяла блестяща и многолюдна кралска свита.

Благородникът, който дотогава седял вцепенен на масата, се дръпнал разтреперан в един ъгъл на стаята, когато видял шествието да се приближава; ала не успял да се измъкне през вратата покрай него.

Той видял как духовете с невероятна сръчност застлали една трапеза, принесли бързо вкусни ястия и наредили сребърни и златни чаши. Когато това било сторено, един от тях се приближил до него и го поканил да седне с тях на траpezата като техен гост и чужденец и да се наслади на гостоприемството им. Той отказал, но му била подадена голям сребърен потир, за да вкуси от него. Благородникът, който бил

потресен и не на себе си, поел потира и изглеждало, че ще го принудят да стори и останалото, но като го надигнал, обзел го такъв съкровен и пронизващ го чак до сърцето ужас, че той високо призовал Бога да го опази и защити. Едва произнесъл тази молитва, в един само миг цялото величие, шумотевица, целият бляскав пир с прекрасните, сияйни и горди духове изчезнал.

Междувременно сребърният потир останал в ръката му и макар всички ястия да били изчезнали, сребърната посуда останала върху масата, а също и светилникът, който гостилничарят бил донесъл. Благородникът се зарадвал и смятал, че всичко това е придобита негова собственост, ала гостилничарят също имал претенции, докато случилото се достигнало до ушите на краля, който постановил, че среброто му принадлежи и че именно той трябва да го получи. Така и не се разбрало откъде е то, пък и случилото се, противно на обичая, не било вписано в герба и името му.

178. МАЙСТОРЪТ ПО ПОКРИВИТЕ

Един млад майстор по покривите трябвало да положи майсторския си изпит, като държи реч от върха на една покрита от него кула. Посред речта обаче той започнал да заеква и изведнъж се провикнал към застаналия сред многолюдието негов баща: „Татко, селата, хълмовете и горите идват към мен!“ Тогава бащата тутакси паднал на колене и започнал да се моли за душата на сина си, подканвайки хората да сторят същото. Скоро синът паднал мъртъв. Оттогава според местните правила бащата е длъжен, когато синът се изправи пред него и започне да говори безсмислици, да го хване и събори, за да не бъде и той самият увлечен при падането му.

179. ПРЕДАЧКАТА НА КРЪСТА

Непосредствено до Виена, на излизане от предградието Ланщрасе, се издига каменно изящно изваяно свещено изображение, поставено без всяко съмнение преди повече от две столетия. Сказанието за него е следното: Една бедна жена поискала да издигне светилище в Божия чест и прела толкова дълго, че чрез тази си заслуга постепенно събрала необходимите за строежа му пари.

По пътя между Калв и Цабелщайн стои каменен кръст, върху който е издълбана хурка и е изписана 1447 година. Един седемдесетгодишен мъж разказваше, дето бил чувал от някакъв столетник, че това била бедна предачка, която по онова време била затрупана от ужасяващо дълбокия сняг.

180. КУЛАТА НА БИТОТО МЛЯКО

За тази кула в Мариенбург в Прусия се разказва, че веднъж магистърът на Тевтонския орден поискал малко бито мляко от едно съседно село. Само че селяните срещнали пратеника с подигравки, а на следния ден пратили двама мъже в крепостта, които занесли цяла бъчва, пълна с бито мляко. В гнева си магистърът затворил двамата селяни в кулата и наредил те да останат в нея, докато не изядат всичкото бито мляко. Оттогава крепостната кула носи това название.

Други обаче съобщават следното: Жителите на едно съседно село трябвало да прокарат до строителната площадка път с Богородични грошове^[37] и да предадат достатъчно за приготвянето на варта бито мляко вместо вода, като с въпросния хоросан след това била иззидана кулата.

Селяните от Грослихтенау били такива безбожници, че сложили в леглото свиня и повикали местния свещеник да даде последно помазание на болния. Като наказание за лекомислието им било наредено да построят кулата за собствена сметка и да приготвят необходимата вар с бито мляко.

[37] Монети от десет пфенига с изображение на Дева Мария. ↑

181. СВЕТИ ВИНФРИД

Когато свети Винфрид, наречен Бонифаций, поискал да покръсти хесенци, той се изкачил на един хълм, където имало езическо светилище и използвайки очертанятията му, построил първата християнска църква. Оттогава хълмът носи името Кристенберг (на четири часа път от Марбург), а на двеста крачки от църквата и до ден-днешен хората показват стъпка в камъка, оставена от Бонифаций, когато в свещеното си рвение той тропнал по земята. И рекъл: „Както ясно се отпечатва стъпката ми върху камъка, така несъмнено и аз ще покръстя езичниците.“ Езическото название на хълма било Касторберг. Бонифаций искал да запази началното „К“ в думата и го нарекъл Кристенберг. Населението от областта на Кристенберг все още разказва за пътя на Бонифаций, по който той дошъл през гората и си отишъл. Околните ниви и до днес са освободени от налог, докато останалите са натоварени с такъв, а престъпление, сторено там, се наказва далеч по-строго. Колкото и усилия да коства това, селяните от околните села и до днес биват отнасяни и погребвани в гробището край Кристенбергската църква. Когато Бонифаций пристигнал в Тюрингия, накарал да построят църква в Гросваргула, която сам трябвало да освети. Той забил сухата си тояга в земята, влязъл в църквата и отслужил месата; след богослужението тоягата разцъфтяла и пуснала ластари.

182. ХЮЛФЕНБЕРГ

На един час път от Ванфрид на границата на Айхсфелд се намира Хюлфенберг, на който хълм свети Бонифаций наредил да бъде построен параклис. По време на строежа често идвал някакъв човек, който питал какво трябва да има тук? Дърводелците винаги отговаряли: „Е, тук ще има хамбар.“ И онзи поемал по пътя си. Постепенно църквата придобивала завършен вид, олтарът бил изграден и кръстът поставен, както е редно. Когато злият враг дошъл отново и видял всичко, той се ядосал и се измъкнал през фронтонa, а пролуката, която оставил, се вижда и днес и никога не може да бъде зазидана. Той се вмъкнал и вътре в хълма и опитал да разруши църквата, но всичко било напразно. Вътре в параклиса изглежда да е вграден и един посветен на идола дъб. Дупката, в която онзи изчезнал, се нарича Щуфенслох, както и целият хълм носи названието Щуфенсберг, и от нея от време на време се издигат облаци пара и мъгли. За споменатия параклис се разказва, че е посветен на една светица и че ако болен се докосне до одеждата ѝ, начаса оздравява. Тази светица преди това била чудно красива принцеса, в която се влюбил собственият ѝ баща. В бедата си тя призовала за помощ Бога на небесата и тогава изведнъж ѝ порасла брада, което сложило край на земната ѝ красота.

183. ДЯВОЛСКАТА ДУПКА В ГОСЛАР

В стената на църквата в Гослар се вижда процеп, за който се разказва следното: Веднъж епископът на Хилдесхайм и абатът на Фулда спорели здраво за престиж, като всеки искал да седи в църквата до императора, и епископът успял да си завоюва почетното място в първия ден на Рождество. Тогава абатът тайно поръчал въоръжени мъже в църквата, които призори със сила трябвало да наложат правата му. Епископът обаче научил за това и наел също въоръжени мъже в църквата. През въпросния ден те възобновили спора си с думи, сетне на дело, рицарите излезли напред и се вкопчили в битка; църквата заприличала на бойно поле и кръвта потекла обилно по Божията нива. Крамолата продължила три дена и по време на битката дяволът пробил дупка в стената и се показал на сражаващите се. Той разпалвал яростта им и отнасял душите на падналите герои. Дяволът останал, докато битката продължавала, а сетне изчезнал, понеже нямало повече какво да дири там. След това се опитвали да зазидат дупката в църквата, и това им се удавало до последния камък; но като го поставели, всичко отново рухвало и дупката зейвала отново. Напразно я заклевали и я ръсели със светена вода, накрая се обърнали към херцога на Брауншвайг и го помолили да прати своите зидари. Те вградили една черна котка и като положили последния камък, изrekli следните думи: „Ако не искаш да стоиш в името Божие, стой в името дяволово!“ Това подействало и дяволът се държал спокойно, само дето следната нощ в стената се появила цепнатина, която може да бъде видяна и днес.

Според Август Лерххаймер^[38]: Под въздействието на магия епископът и абатът спорили кой има правото да седи до архиепископа на Майнц. След като крамолата стихнала, по време на месата изпели: „Ти създаде този славен ден.“ Тогава дяволът се явил под купола и запял с груб силен глас: „Аз направих този ден размирнен.“^[39]

[38] Псевдоним на Херман Вилкен (1522–1603), немски хуманист, математик и писател, автор на съчинение срещи

преследването на вещици. ↑

[39] В текста на латински: *Hunc diem gloriosum fecisti.* — *Hunc diem belicosum ego feci.* ↑

184. ДЯВОЛСКАТА МЕЛНИЦА

На върха на Рамберг в Хаберфелд лежат отчасти разпръснати, отчасти наредени един върху друг гранитни блокове, наричани Дяволската мелница. В полите на хълма един мелничар си бил построил вятърна мелница, до която обаче понякога не достигал вятърът. Та той си пожелал друга, която да е на върха и постоянно да работи. С човешки ръце обаче такава не можело да бъде построена. И тъй като мелничарят не намирал покой, явил му се дяволът и те дълго се пазарили. Накрая мелничарят му завещал душата си срещу тридесет години живот и безукорна мелница с шест предавки на върха на Рамберг, която обаче трябвало да бъде напълно готова следната нощ преди първи петли.

Злият враг бил доволен и наченал градежа в уреченото време; но тъй като забелязал, че при тази бърза работа всичко ще бъде готово предсрочно, мелничарят тайно обърнал лежащия наблизо воденичен камък откъм кръглата му страна и го търкулнал надолу по баира. Като видял това, дяволът си помислил, че ще настигне камъка, и се втурнал след него. Само че воденичният камък се превъртал все по-близо, така че злият не успявал да го догони и трябвало да се спусне чак долу, за да може да го хване. Сетне с усилие започнал да го превърта нагоре и преди да достигне до мелницата, петелът изкукуригал и развалил договора. В гнева си злият враг се спуснал срещу сградата, започнал да къса перки, колела и валове и ги разпръсвал далеч от мелничаря, който напразно таил надеждата да получи почти готовата мелница, така че възстановяването ѝ станало невъзможно. Сетне дяволът нахвърлял и скалите, които покрили Рамберг. Само малка част от основата останала като спомен за неговата мелница. Под хълма все още лежи един воденичен камък.

185. ГОСПОДНЯТА СТЬПКА

На една скала в Алб край Хойберг, в една приятна, пресечена от Ремс долина се намират развалините на замъка Розенщайн и доскоро върху камъка личала следата от красив човешки крак, която обаче правителството наредило да бъде взривена, понеже с нея били свързани всякакви суеверия. Насреща на Шойлберг има сходна следа от стъпка, обърната навътре, докато тази на Розенщайн била обърната навън. Насреща в гората се намира параклисът на чудодейната Мария от Байсванг. Вляво е пропастта, наречена Дяволският пролом, от която при продължителен дъжд изтича мътна вода; а зад замъка има куха скала, наречена Хамбарът.

В прадревни времена изкуителят показал на Христа тъкмо от този хълм прекрасната околност, долината на Ремс, Лайн, Елбанген, Рехберг, Щауфен и му предложил всичко това, ако коленичи пред него. Но щом Господ Христос му заповядал да се махне, Сатаната се спуснал надолу по хълма. Той бил прокълнат да остане хиляда години окован във вериги в Дяволския пролом, а мътната вода, която изтича оттам, са сълзите на дявола. Христос на свой ред стъпил здраво на планината и там, където го сторил, се отпечатали следите му.

Много време по-късно господарите на Розенщайн построили на това място замък и живеели в него като разбойници, криейки плячката си в Хамбара. Веднъж дяволът им подшушнал да нападнат горския параклис. Ала тъкмо се били завърнали у дома си с църковното имущество, надигнала се невероятна буря и разбойническото гнездо рухнало. Тогава бил дочут силният хохот на дявола.

186. ЗАКСЕНХАУЗЕНСКИЯТ МОСТ ВЪВ ФРАНКФУРТ

По средата на Заксенхаузенския мост има две дъги, обковани частично с дърво, които по време на война се махат, така че връзката се прекъсва лесно и без да е нужно нещо да бъде рушено. За този мост се разказва следното сказание:

Строителят се задължил да го завърши за определено време. Когато срокът наближил, той видял, че няма как да сколаса, и тъй като оставали само два дена, в страха си той призовал дявола и го помолил да му помогне. Дяволът се явил и се наел да завърши моста последната нощ, стига строителят да му предостави в замяна първото живо същество, което мине по него. Договорът бил сключен и през последната нощ, в която тъмнината не позволявала човешко око да види какво собствено става, дяволът наистина довършил моста така както трябва. На сутринта строителят дошъл и проводил пред себе си по моста един петел, който след това предоставил на дявола. Онзи обаче бил искал човешка душа и като се усетил измамен, грабнал гневно петела, разкъсал го и го запокитил през моста, така че се появили две дупки, които и до днес не могат да бъдат зазидани, понеже построеното през деня рухва отново през нощта. Като знак за случилото се и днес на моста стърчи златен петел върху железен прът.

187. ВЪЛКЪТ И ЕЛХОВАТА ШИШАРКА

В катедралата в Аахен върху едното крило на желязната църковна порта показват процеп и изображение на вълк, а до него елхова шишарка, и двете излети от метал. Сказанието по този повод гласи: Преди години, когато започвали да строят тази църква, посред работата трябвало да спрат поради недостиг на пари. След като недовършените части стояли известно време така, при градоначалника дошъл дяволът и предложил да даде недостигащите пари при условие, че първата душа, която пристъпи по време на освещаването на църквата през вратите, ще му бъде дадена. Градският съвет дълго се колебаел, ала най-сетне се съгласил и се зарекъл да пази в тайна съдържанието на това условие. Божият дом бил изграден с парите от преизподнята, но междувременно и тайната се разчула. Никой не искал да влезе пръв в църквата и най-сетне измислили една хитрост. Уловили вълк в гората, донесли го пред главната порта и в празничния ден, когато забили камбаните, го пуснали да побегне навътре. Подобно на ураганен вятър дяволът се втурнал и уловил онова, което му принадлежало според договора. Когато обаче забелязал, че е измамен и че са му предоставили само една вълча душа, той се ядосал и хлопнал желязната порта толкова силно, щото едното крило се пукнало и процепът се е запазил до днес. В памет на това събитие били излети вълкът и душата му, която трябва да прилича на елхова шишарка. Французите завлекли в Париж двете старини, но през 1815 година те били върнати и отново положени на постаменти от двете страни на вратите. Вълкът обаче е загубил две от лапите си. Други пак разказват за някаква грешна жена, която била пожертвана пред дявола за благо на целия град, а шишарката тълкуват като артишок, който трябва да обозначава бедната душа на въпросната жена.

188. ДЯВОЛЪТ ОТ АХ

Градската стена на Аахен има голяма кула, наречена Понелената кула, в която често може да бъде видян и чул да крещи чудовищно, да бие камбаната и да върши всякакви безобразия дяволът, а сказанието е, че той е заточен в нея и трябва да остане там до деня на Страшния съд. Ето защо, когато става дума за невъзможни неща, се казва: „Да, това ще стане, когато дяволът излезе от Ах“, сиреч никога.

189. ДЯВОЛСКАТА СТЕНА

За живия плет в Нордгау, разположен между Елинген и Плайнфелд, на няколко часа път от Вайсенбург, селяните от областта на Оберн и Отмансфелд разказват следното: Дяволът поискал от Господа Бога част от земята и Бог се съгласил при условие, че на дявола ще принадлежи онова парче земя, което той съумее да ограда със стена преди първи петли. Злият враг тутакси се захванал за работа, но преди да свърши и да положи последния камък, петелът изкукуригал. От гняв, че начинанието и надеждата му се осуетили, дяволът стремително се нахвърлил върху строежа и разхвърлил всички камъни на купчини. И до днес по тази дяволска стена бродят духове.

190. ТАНЦОВАТА ПЛОЩАДКА НА ДЯВОЛА

В северен Харц, между Бланкенбург и Кведлинбург, на юг от село Тале се вижда скалисто плато, което народът нарича „Танцовата площадка на дявола“, а недалеч оттам се намират развалините на една стена, срещу която на север от селото се издига висок скалист хребет. Тези руини и хребета народът нарича Дяволската стена. Дяволът спорил дълго с Бога за властта над земята. Накрая се договорили да си разделят обитаемата земя. Скалите, където сега е Танцовата площадка, трябвало да образуват границата, и дяволът, ликувайки и танцувайки, издигнал стената. Скоро след това обаче Ненаситният предизвикал нова крамола, завършила с това, че му била отстъпена и долината в подножието на скалата. Тогава той изградил и втората Дяволска стена.

191. ДЯВОЛСКИЯТ АМВОН

Недалеч от Баден в долината на Мург има скален хребет. Хората го наричат Дяволският амвон и твърдят, че някога дяволът проповядвал от него.

192. ДЯВОЛСКАТА ВЪЗГЛАВНИЦА

В подножието на двореца Бентхайм има няколко чудновати гладки скали. Едната от тях, плоска отгоре като изправена кръгла пухена възглавница, е наречена Дяволската възглавница, понеже веднъж дяволът спал там. Ухото му се отпечатало върху камъка и следите все още се виждат.

193. ДЯВОЛСКАТА СКАЛА

Обитателите на Фихтелберг разказват: Сатаната отвел Господа Христа на Кьосайнските скали и му показал световните царства, като му се врекъл да му ги дари, ако му се помоли, като остави за себе си само селата Н. и Р., които са негова собственост. Жителите на въпросните села са груби и уродливи; околността е неприветлива и някои люде я наричат Турция или Татария.

194. ДЯВОЛСКАТА СТЕНА

Тази дяволска стена върви покрай Дунав зад Мелк към Виена. Веднъж дяволът искал да огради Дунав със стена, ала камъните му се изплъзвали винаги когато искал да ги спои заедно.

195. ДЯВОЛСКАТА РЕШЕТКА

Във Висмар, в църквата „Света Мария“ около кръщелния купел има изкусно направена от някакъв ковач решетка. Докато я изработвал и все не успявал да я завърши, той се провикнал ядосано: „Нека пък дяволът да я довърши!“ На желанието му се притекъл дяволът и завършил решетката. Тя изглежда толкова зле, че не прилича на нищо и никой не може да разбере, къде ѝ е краят.

196. ДЯВОЛСКАТА МЕЛНИЦА

В областта на Волфенбютел, между Пегесторф и Граве на Везер има мелница, построена според сказанието от дявола и задвижвана от бликащата от една скала вода. Дяволска мелница има и на Рьоне.

197. ДЯВОЛСКАТА ЦЪРКВА

Край Ръоне, на високото, има струпани базалтови скали. Дяволът, който искал да построи в долината църква, се ядосал и изнесъл всички градивни камъни на хълма, наредил ги един до друг и оттогава никой човек не съумява да ги върне долу.

Говори се, че когато дяволът положи някъде камък, той не може да бъде оттам, понеже когато някой го махне, дяволът поставя на същото място друг или връща същия.

198. ДЯВОЛСКИЯТ КАМЪК КРАЙ РАЙХЕНБАХ

Недалеч от Райхенбах, община Лихтенау, в гората срещу Висок камък се намира Дяволският камък. Той изглежда така, като че няколкостотин талиги, натоварени с камъни, са били изкусно насипани там, така че от само себе си са се образували чудновати помещения, зимници и стаи, в които обитателите на областта живеели с цялото си домочадие и имущество по време на тежките и дълги войни. Според общоразпространеното сказание дяволът построил този каменен градеж за една само нощ.

199. ДЯВОЛСКИЯТ КАМЪК В КЪОЛН

До църквата в Кьолн има тежък камък, наречен Дяволският камък, върху който все още се виждат отпечатани ноктите на злия враг. Той го захвърлил по параклиса „Тримата влъхви“ и искал да го разруши, но не улучил.

200. ПАДНАЛИЯТ КАМЪК

Край Оснабрюк има прастар камък, извисяващ се тринадесет стъпки над земята, за който селяните говорят, че дяволът го носел по въздуха и го пуснал. Те показват и мястото, и където била веригата, за която го държал, и го наричат Падналият камък.

201. ЛЪЖЛИВИЯТ КАМЪК

На катедралния площад в Халберщат лежи кръгла скала с твърде големи размери, наричана от народа Лъжливият камък. Когато били полагани основите на катедралната църква, отецът на лъжата примъкнал огромни скали, понеже се надявал да види как тук изниква дом за неговото господарство. Когато обаче сградата се издигнала и той забелязал, че тя ще стане християнска църква, решил да я събори. Замахнал с огромен скален къс, за да срути скелето и стените, но бързо се успокоил, когато му било обещано до църквата да бъде построена винарна. Тогава той отклонил камъка, така че той паднал до катедралата на подравнения площад. Върху камъка все още се вижда кухината, която се отпечатала при носенето на камъка от пламтящия палец на ръката му.

202. СКАЛНИЯТ МОСТ

Някакъв пастир се наканил късно вечерта да посети любимата си и пътят му пресичал Виспер на мястото, където реката се промъква през дълбок скален пролом, над който виси само тесен дъсчен мост. Тогава младият мъж видял нещо, което друг път не бил забелязвал, именно купчина черни въглища върху моста, която запречвала пътя; макар и неохотно, той събрал смелост, прескочил с голям скок дълбоката бездна и щастливо се озовал на другия бряг. Дяволът, който се появил сред дима на разпръснатата купчина въглища, извикал подире му: „Имаше късмет, понеже ако беше отстъпил, щях да ти извия врата, а ако беше стъпил върху въглищата, щеше да потънеш сред тях и да пропаднеш в пропастта.“ За щастие пастирът, въпреки мисълта за любимата си, не пропуснал да каже молитвата си, когато минавал край малкото параклисче на Божията майка зад „Свети Николай“.

203. ДЯВОЛСКАТА БАНЯ В ДАСЕЛ

Недалеч от Дасел, в бездънна морска дълбина, наричана Бедеската или Бесойската, лежи прекрасна и благозвучна камбана, която самият дявол пренесъл там от църквата в Портенхаген и за която старите хора разправят много чудновати неща. Тя е от чисто злато и злият враг я отмъкнал от завист, за да не могат хората да я използват за богослужение, тъй като тя била особено силна и свята. Един гмуркач се наел да доплува до нея и да я овърже с въжета, та хората на брега спокойно да я измъкнат и да си върнат камбаната. Само че той изплувал, без да е свършил работата си, и рекъл, че долу в морските дълбини има зелена ливада, камбаната лежи върху една маса, а до нея има черно куче, което не позволява тя да бъде докосната. Пак там видял и чул морска русалка, която казала, че е все още много рано камбаната да бъде взета. Един осемдесетгодишен мъж разказвал за тази Дяволска баня следното: В една лятна вечер някакъв селянин от Люторст се задържал на това място по-дълго от обичайното, продължавайки да оре и след като ударило за вечерня, като подкарвал конете и момчето си с ругатни и удари. Тогава от дълбините се появил голям, черен и силен кон. Безбожният и разбеснял се селянин го хванал и в името на дявола го запрегнал пред другите коне с намерението да не спира за отдых, докато нивата не бъде изорана. Момчето се разплакало и искало да си отиде у дома, но селянинът го нахокал здраво. Тогава черният кон, свеж и силен, повлякъл бедните изтощени коне заедно с плуга, момчето и селянина към бездънната Дяволска баня и никога повече не били видени. Който призовава дявола, трябва и да му служи.

204. КУЛАТА В ШАРЦФЕЛД

За кулата в Шарцфелд старите хора разказват, че не търпи покрив, че дяволът обитава в нея и че нощем там се чува силен тропот. Някога император Хайнрих IV изпитвал непозволена любов към съпругата на господаря на Шарцфелд, но дълго не успявал да удовлетвори желанието си. Тогава отишъл в манастира Пьолде в графство Лутерберг и един монах го подучил да повика господаря на Шарцфелд при себе си в манастира и да му възложи далечна мисия. Рицарят се подчинил на императора и приел поръчението. На следния ден императорът и монахът, облечен в светски одежди, излезли на лов, тайно се озовали пред дома Шарцфелд и монахът завел императора пред покоите на благородната дама. Хайнрих я нападнал и насиллил. Тогава дяволът съборил покрива от кулата и прелитайки над монаха, му викнал, че за това деяние той има по-голяма вина, нежели императорът. От този момент монахът бродел из манастира постоянно тъжен и безрадостен.

205. КАТЕДРАЛАТА В КЪОЛН

Когато започнал строежът на катедралата в Кьолн, искали да прокарат същевременно и водопровод. Тогава строителят се осмелил да каже: „Нека първо завършим голямата катедрала, пък после и малкия водопровод!“ Той говорел така, понеже единствен знаел къде е изворът и не бил открил тайната никому освен на жена си, като същевременно я заклел на всяка цена да я съхрани. Строителството на катедралата започнало и вървяло добре, но водопроводът нямало как да бъде изграден, тъй като майсторът все не можел да открие извора. Когато жена му видяла как се измъчва, обещала да му помогне, отишла при съпругата на другия строител и с хитрост най-сетне ѝ измъкнала тайната, според която изворът бликал точно под кулата на катедралата; онази дори ѝ посочила камъка, който го покривал. Така тя помогнала на мъжа си; на следния ден той отишъл до камъка, ударил го и водата мигом бликнала. Когато онзи строител видял, че тайната му е открита и гордото му обещание ще бъде посрамено, понеже водопроводът без съмнение щял да стане готов за съвсем кратко време, той ядосано прокълнал строежа да не бъде завършен никога и умрял от тъга. Оттогава построеното и иззиданото през деня на другата сутрин се оказвало рухнало, колкото и добре да бъдело изградено и колкото и здраво да бъдело споено, така че от този момент не бил прибавен нито един камък. Други разказват историята по различен начин. Дяволът завидял на гордото и свято дело, замислено и наченато от господин Герхард, строителя. За да стори поне нещо или дори само да възпрепятства завършването на катедралата, той се обзаложил с господин Герхард, че ще докара един поток от Трир в Кьолн до катедралата, преди господин Герхард да е завършил строежа си, а ако спечели облога, майсторът ще трябва да му даде душата си. Господин Герхард не бил туткав, само че дяволът е в състояние да работи дяволски бързо. Един ден майсторът се качил на кулата, която била вече толкова висока, колкото е и днес, и първото, което съзрял отгоре, били патици, които излетели с крясък от потока, който дяволът бил

докарал. Тогава майсторът изрекъл с тъга и яд: „Ти ме надви, дяволе, но няма да ме имаш жив!“ Това казал и се хвърлил през глава от кулата, а дяволът скочил бързо подире му в образа на куче, както наистина са издълбани и могат да се видят върху кулата. Освен това, ако човек постави ухото си на земята, и днес той ще чуе потока, който тече под катедралата.

Накрая има и трето сказание, според което дяволът развратничил с жената на майстора и така, изглежда, се добрал, както в първия случай, до тайната на мъжа ѝ.

206. ДЯВОЛСКАТА ШАПКА

Недалеч от Алтенбург край село Еренберг лежи могъщ камък, толкова голям и тежък, че сто коня не могат да го изтеглят. Преди години дяволът си играел с него, поставяйки го върху главата си, разхождал се насам-натам и го носел като шапка. Веднъж в горделивостта и високомерието си той се провикнал: „Кой може като мен да носи този камък? Дори онзи, който го е направил, не може и затова го е оставил да лежи там, където е!“ Тогава се явил Господ Иисус, взел камъка, поставил го върху малкия си пръст и го отнесъл. Посрамен и унижен, дяволът си отишъл и никога повече не бил видян на това място. И до ден-днешен върху камъка могат да бъдат видени отпечатъците от главата на дявола и от Господния пръст.

207. ДЯВОЛСКИЯТ ПОЖАР

В Швейцария има градче на име Шилтах, което внезапно изгоряло до основи на 10 април 1533 година. Местните граждани свидетелствали пред управата на Фрайбург, че той избухнал по следния начин: От горния кат на една къща се чуло някой да казва другиму тихо и шепнешком да замълчи. Домовладиката помисля, че това е крадец, качва се горе, но не намира никого. Същото след това се дочуло от друго по-горно помещение, човекът отива там и очаква да залови крадеца. Там пак няма никого, но най-сетне гласът се разнася от комина. Тогава домовладиката си помисля, че това трябва да е дяволски призрак, и казва на изплашените си домашни да са спокойни и да не се плашат, защото Бог ще ги опази. И повикал двама свещеници, които да закълнат духа. Когато те попитали кой е, той отговорил: „Дяволът.“ На въпроса, какво е намисли, той отвърнал: „Ще разруша града до основи!“ Тогава те го заплашили, само че дяволът рекъл: „Заплахите ви не могат да ме достигнат, понеже единият от вас е развратник, а пък и двамата сте крадци.“ Скоро след това той вдигнал жената, с която онзи духовник живеел от четиринадесет години, във въздуха, положил я върху комина, подал ѝ едно котле и ѝ наредил да го обърне и изгърси. Щом тя сторила това, цялото място било обгърнато от пламъци и изгоряло завчас.

208. ДЯВОЛСКАТА ПОДКОВА

В Шварцщайн, на половин миля от Растенбург в Прусия в църквата висят две големи подкови, за които се разказва следното: Там имало гостилничарка, която мамела хората с бирата и една нощ била яхната от дявола пред ковачницата. Той поривисто събудил ковача и му извикал: „Майсторе, подкови ми коня!“ Ковачът се случил родственик на гостилничарката, та когато я доближил, тя скришом му подшушна: „Куме, не бързайте!“ Ковачът, който я виждал като кон, силно се изплашил, дочувайки глас, който му се сторил познат, и се разтресъл от страх. Това забавило подковаването и петелът изкукуригал. Дяволът трябвало да изчезне оттам, но гостилничарката боледувала дълго след това. Ако дяволът трябва да подкове всички гостилничари, които мамят при точенето на бирата, желязото би поскъпнало много.

209. ДЯВОЛЪТ ОТВЛИЧА НЕВЕСТАТА

В Саксония една богата девица се вrekла на красив, ала беден момък. Като виждал какво става, понеже тя е богата и по свой начин непостоянна, той твърдял, че тя няма да му има вяра. Тя започнала да се кълне със следните думи: „Ако взема някого другого, а не тебе, нека дяволът ме отвлече от сватбата ми!“ Какво станало? След известно време тя променя намерението си и се врича на друг, пренебрегвайки първия си годеник, който неколkokратно ѝ напомнял оброка и големите клетви. Но тя не обръщала внимание, напуснала първия и решила да се ожени за другия.

В сватбения ден роднините, приятелите и гостите били радостни, но невестата, у която съвестта се пробудила, била по-тъжна от всеки друг път. Най-сетне двама благородници пристигат на коне в дома на младоженката, приети са като чужди, ала желани гости и са отведени на масата. След гощавката на единия била оказана, като на чужденец, честта да танцува пръв с невестата, той направил с нея едно или две завъртания, след което пред очите на родителите и приятелите ѝ я помъкнал към вратата и с вой и стенания я понесъл във въздуха.

На следващия ден съкрушените родители и приятели започнали да търсят невестата, за да я погребат там, където е паднала. И виж ти; срещнали същите двама, които им подали дрехите и бижутата с думите: „Над тези неща Бог не ни даде власт, ами единствено над невестата.“

210. КОЛЕЛОТО НА КЪСМЕТА

Дванадесет наемници се върнали от Дитмарската война и донесли съвсем малко със себе си. Докато тъжни и отчаяни бродели из страната, и днес не знаели какво ще хапнат утре, срещнал ги един сиводрешко^[40], поздравил ги и попитал: „Откъде идвате и накъде отивате?“ Те отвърнали: „От войната и натам, където ще забогатеем, само дето не можем да намерим това място.“ Сиводрешкото рекъл: „Ако ме последвате, ще ви покажа как да постигнете желаното, а и нищо не искам в замяна.“ Наемниците се зачудили какво ли ще е това? „Нарича се колелото на късмета, с което разполагам така, че когото поставя върху него, се научава да предсказва и да изравя съкровища от земята; само че мога да ви поставя върху него единствено при условие, ако ми бъде дадена властта да взема със себе си едного от вашата група.“

Те поискали да узнаят кого от тях иска да вземе. Сиводрешкото казал: „Кого ми се иска да взема, ще се покаже по-късно, засега не зная.“ Наемниците дълго размисляли дали да го сторят, или да се откажат, но накрая решили: „Човек умира веднъж; ние можехме да паднем в битката край Дитмарсен или чумата да ни отнесе; сега ще рискуваме с нещо далеч по-леко, пък и засягащо само едного от нас.“ Та те се оставили в ръцете на оня мъж при условие той да ги постави върху колелото на късмета, а като отплата да задържи едного от тях, именно оня, когото пожелае.

След това сиводрешкото ги отвел на мястото, където стояло колелото, което било толкова огромно, че когато те се покачили на него, всеки седял на разстояние три опънати ръце от другия; а онзи им забранил само едно нещо: да се гледат един друг, докато седят върху колелото; и който не постъпи така, казал той, ще му строши врата. Когато всички се наредили седнали върху колелото, майсторът го захванал с ноктите на ръцете и краката си и започнал да го върти, като правел в продължение на дванадесет часа едно пълно завъртане всеки час. Там се струвало, че отдолу им има бистра вода, подобна на

огледало, в което се виждало всяко добро и зло, каквото замисляли, а хората, които виждали там, разпознавали и можели да ги назоват поименно. Над тях пък сякаш горял огън и се спускали нажежени шипове.

Когато изминали дванадесетте часа, майсторът на късмета бутнал от колелото един млад мъж, който бил син на градоначалника на Майсен, и го отнесъл със себе си през огнените пламъци. Другите единадесет не знаели какво се е случило с тях, потънали в безпамятен дълбок сън и след като лежали няколко часа под открито небе, се събудили, но дрехите върху телата им и ризите били станали напълно трошливи от голямата горещина върху колелото и се разпаднали, когато били докоснати.

Сетне те се надигнали и всеки поел по пътя си с надеждата да прекарат дните си в доволство и щастливо безделие, ала останали бедни като преди и били принудени да изпросват хляба си от врата на врата.

[40] Монах, най-вероятно францисканец, доколкото именно францисканците минорити са наричани по простонародному „сивите братя“. ↑

211. ДЯВОЛЪТ КАТО ЗАСТЪПНИК

В Марк станало така, че един наемник оставил на съхранение при гостилничаря си пари, а когато си ги поискал, онзи отрекъл да е получавал каквото и да било. Наемникът започнал да спори и нападнал дома, но гостилничарят накарал да го затворят и искал по този начин да го накара да млъкне, за да задържи парите му. Затова той обвинил наемника във всевъзможни злодеяния, както и в това, че е нарушил домашния му покой. Тогава дяволът отишъл при оня в затвора и му рекъл: „Утре ще те изправят пред съда и ще ти отсекаат главата, понеже си нарушил домашния мир; но ако ми се отдадеш с плът и душа, ще те измъкна.“ Наемникът обаче не искал да го стори. Тогава дяволът казал: „Значи направи тъй: Когато бъдеш изправен пред съда и бъдеш обвинен тежко, настоявай, че си дал пари на гостилничаря, и кажи, че не те бива в речите, та да ти позволят да имаш застъпник, който да говори вместо теб. Аз ще стоя наблизо със синя шапка с бяло перо и ще поема делата ти.“ Така и станало; но тъй като гостилничарят упорито отричал, адвокатът на наемника, онзи със синята шапка, рекъл: „Скъпи гостилничарю, как можеш да отричаш! Парите се намират на леглото ти под възглавницата: съдии и съдебни заседатели, пратете някого там и ще ги намерите.“ Тогава гостилничарят се закълел и казал: „Ако съм получил тези пари, нека дяволът да ме вземе!“ Когато парите били намерени и донесени, онзи със синята шапчица с бяло перо изрекъл: „Знаех си, че ще получа единия от тях, било гостилничаря, било госта“, при тези думи извил врата на гостилничаря и го отнесъл във въздуха.

212. СЪНОВИДЕНИЕ ЗА СЪКРОВИЩЕТО НА МОСТА

По някое време един човек сънувал, че трябва да мине по моста за Регенсбург и там ще забогатее. Той тръгнал натам и минавал по него в продължение на четиринадесет дни, додето го срещнал някакъв богат търговец, който се зачудил какво онзи прави всеки ден на моста и го попитал какво дири там. Човекът отвърнал: „Присъни ми се, че трябва да мина по моста за Регенсбург и ще забогатее.“ „Ах, рекъл търговецът, какво ми говориш за сънища, съновиденията са пяна и лъжа; на мен също ми се присъни, че под ето онова дърво (и той посочил дървото) има заровен голям казан с пари, само че аз не обръщам внимание, тъй като съновиденията са пяна.“ Тогава другият отишъл там, започнал да копае под дървото и намерил голямо съкровище, което го направило богат, така че сънят му се потвърдил.

Агрикола^[41] добавя: „Тази история често съм слушал от баща си.“ Тя се разказва и за други градове, например за Любек (Кемпен), където някакъв пекарски чирак сънува, че ще намери съкровище на моста. След като неколkokратно го прекосява в едната и в другата посока, един просяк го заговаря, пита го за причината, а сетне казва, дето и нему се присънило, че в църковния двор в Мьолкен, под една липа (в Дордрехт под един храст) лежи съкровище, ала той не искал да ходи дотам. Чиракът рекъл: „Да, човек често сънува всякакви глупости, ще се откажа от собствения си сън и ще Ви завеща моето съкровище от моста“, при което отива на другото място и намира съкровището под липата.

[41] Георг Бауер (Georgius Agricola, 1494–1555) — основател на геологията като наука. ↑

213. КАЗАНЪТ СЪС СЪКРОВИЩЕТО

В една зимна нощ преди много години кантарджията Волф от Гросбиберау в Оденвалд седял с челядта и прислугата си пред камината и говорел за това-онова. Изведнъж се дочул странен шум и, виж ти, изпод камината се подал ненадейно голям казан, пълен с пари. Да беше хвърлил някой мълчаливо отгоре къшей хляб или буца пръст, всичко би било наред; ала не, злият бил там и всичко се объркало. Дъщеричката на кантарджията не била виждала никога толкова пари накуп и високо извикала: „Виж, тате, колко много пари, колко много пари!“ Бащата не се обърнал при този вик, понеже по-добре знаел какво трябва да се направи в случая. Той бързо грабнал дръжката на свредела и мигом я промушил през гривната на казана. Ала било късно, казанът потънал и само гривната останала. Тя била все още показвана до преди около двадесет години.

В Кведлинбург има къща, в чиито основи трябва да има голямо златно съкровище. Преди години в нея живеел медникар, чиято жена наредила на чирака да подреди различните инструменти и най-вече да почисти големия котел в задната част на къщата. Когато привечер момчето свършило другата работа и се готвело да се заеме с големия котел, го видяло изпълнен догоре с блестящи златни късове. Радостно и уплашено, то измъкнало няколко къса, хукнало към господарката и ѝ разказало какво се е случило. Тя се втурнала след него, ала едва двамата били прекрачили прага към задната част, когато дочули внезапно шум, трясък и звън; вътре видели големия котел да се намества в стария си жлеб и да застива там. А когато се приближили, той отново бил празен и златото било потънало някъде.

214. ВЪРКОЛАКЪТ

Един войник разказал следната история, която се случила с дядо му: Той, дядото, веднъж отишъл в гората да сече дърва с един роднина и с още някакъв човек, за когото винаги съществувало подозрението, че нещо при него не е наред; само че никой не можел да каже нещо по-определено. Тримата свършили работата си и се поуморили, така че третият предложил да поспят малко. Така и станало, всеки легнал на земята; дядото обаче само се престорил, че спи, и останал с полуотворени очи. Тогава третият се огледал дали другите са заспали, и като се уверил в това, изведнъж захвърлил колана си и се превърнал във върколак, само дето върколакът не изглежда като истински вълк, ами различно. След това се затичал към близката ливада, където пасяло малко конче, нападнал го и го изял до костица. Сетне се върнал, препасал колана си и приел предишния си човешки вид. След някое време всички заедно станали, отправили се към града и когато достигнали до бариерата, онзи третият се оплакал, че го боли коремът. Тогава дядото скришом му прошепнал в ухото: „Мисля, че така става с всеки, който изяде до костица цял кон.“ А онзи отвърнал: „Ако ми го беше казал в гората, нямаше повече да го повториш.“

Една жена приела образа на върколак, нападнала стадото на омразен ней овчар и му нанесла големи щети. Овчарят обаче ранил вълка със стрела в хълбока, така че той пропълзял в някакъв гъсталак. Овчарят го последвал и се канел да го довърши, ала намерил жена, която се опитвала с откъснат от дрехата ѝ парцал да спре бликащата от раната кръв.

В Лютих през 1610 година били екзекутирани двама магьосници, които се превръщали във върколаци и били погубили много деца. При себе си държали дванадесетгодишно момче, което дяволът превръщал в гарван, когато те разкъсвали и поглъщали плячката си.

215. КАМЪКЪТ НА ВЪРКОЛАКА

В село Егенцет край Магдебург, недалеч от Зомершенбург и Шьонинген, на поляната откъм Зеехаузен се извисява голям камък, наричан от народа Камъкът на вълка или на върколака. Преди много, много години в Холце при Брандслебен, в съседство с Хакел и Харц, се подвизавал някакъв непознат, за когото никога и не научили кой е и откъде е. Той бил известен под името Стария, често се появявал без много шум в селата, предлагал услугите си и местните жители били доволни от свършеното. Поемал най-вече грижата за овцете. Случило се така, че в стадото на овчаря Меле от Найндорф имало миличко пъстро агънце; непознатият молел настойчиво и неотстъпно овчаря да му го подари. Той обаче не искал. По време на стрижбата на овцете Меле се възползвал от Стария, който му помагал; а като се върнал, заварил всичко наред и работата била свършена, ала нямало и следа от Стария и от пъстрото агне. Дълго време никой не чул нищо за него. Най-сетне той изведнъж се изправил пред Меле, който пасял стадото си в Катентал, и се провикнал подигравателно: „Добър ти ден, Меле, пъстрото ти агънце те поздравява!“ В яда си Меле посегнал към гегата и понечил да си отмъсти. Тогава обаче непознатият мигом се преобразувал и скочил насреща му като върколак. Овчарят се уплашил, но кучетата му се нахвърлили яростно върху вълка, който побягнал; преследван, той прекосявал гори и долини, докато наближил Егенцет. Кучетата го наобиколили, а овчарят извикал: „Сега ще умреш!“, тогава Стария приел човешкия си образ, помолил за пощада и заявил, че е готов на всичко. Обаче овчарят се втурнал гневно с тоягата си към него и изведнъж пред очите му изникнал трънлив храст. Само че дирещият мъст овчар не го пощадил и така, ами жестоко изпочупил клоните. Непознатият пак се превърнал в човек и помолил да му бъде дарен животът. Коравосърдечният Меле обаче останал неумолим. Тогава онзи опитал да избяга като върколак, ала един удар на Меле го проснал мъртъв на земята. Мястото, където паднал и където бил погребан, е обозначено със скален камък, който носи името му за вечни времена.

216. ВЪРКОЛАЦИТЕ ИЗЛИЗАТ

В Ливландия има такова сказание: Като отmine Рождество Христово, момче, куцо с единия крак, обикаля наоколо, събира всички отдадени на злия, които са немалко на брой, и им казва да го последват. Ако някои от тях се колебаят и маят, се появява едър и висок мъж, който ги удря с камшик, изплетен от желязна тел и синджирчета, и ги подкарва насила. Той шиба хората толкова жестоко, че дълго след това върху телата им могат да бъдат видени белези и синини, които им причиняват много страдания.

Като тръгнат след него, изглежда, че губят предишния си облик и се превръщат във вълци. Събират се няколко хиляди; а водачът им с железния камшик върви напред. Когато бъдат изведени в полето, те нападат жестоко добитъка и разкъсват всичко, до което се докопат, нанасяйки огромни щети. Все пак не им е позволено да нараняват човеци. Стигнат ли до водна площ, водачът им удря с тоягата или камшика си по водата и тя се разделя, така че те успяват да минат на сухо. След дванадесет дена снемат вълчия си облик и отново стават хора.

217. ДРАКОНЪТ ТРЪГВА

Жителите на Алпите в Швейцария са съхранили много сказания за дракони и змейове, които от древни времена обитавали планините и често се спускали опустошително в долините. И днес, когато буен планински порой се спусне по склоновете, мъкнейки със себе си дървета и скални отломъци, те изричат следната дълбокомислена пословица: „Дракон някакъв е излязъл.“ Ето една чудновата история:

Един бъчвар от Люцерн излязъл да търси дъги за бъчвите си. Загубил се в някаква пустинна и усамотена област, нощта настъпила и той паднал ненадейно в дълбок тинест ров като в кладенец. От двете страни на пода имало входи към обширни пещери; когато понечил да ги огледа, за негов ужас се появили два отвратителни дракона. Мъжът започнал усърдно да се моли, драконите обвили няколко пъти тялото му, но не му причинили страдание. Изминал един ден, сетне още много и той, както изглежда, прекарал в обществото на драконите времето от шести ноември до десети април. Подобно на тях той се хранел с някаква солена течност, която се процеждала от скалистите стени. Когато драконите надушили, че зимата е отминала, те решили да отлетят. Единият го сторил с голям шум, а когато и другият се готвел да го направи, нещастният бъчвар сграбчил опашката му, стискал здраво и така се измъкнал от кладенеца. Горещ я пуснал, оказал се на свобода и се върнал в града. За спомен той накарал да извезат случилото се върху една свещеническа празнична одежда, която и днес може да бъде видяна в църквата „Свети Леодагар“ в Люцерн. Според църковните книги историята се случила през 1420 година.

218. ВИНКЕЛРИД И ЗМЕЯТ

В Унтервалден край село Вилер в прастари времена живеел ужасяващ змей, който убивал всичко, каквото срещне, добитък и хора, и опустошил цялата област дотам, че мястото получило названието Йодвилер.^[42] Случило се така, че един местен жител, наречен Винкелрид, трябвало да бъде пратен в изгнание заради убийство и се наел да улови и погуби дракона, ако му бъде разрешено след това да остане в родината си. Хората се зарадвали и позволили да остане; той рискувал и надвил чудовището, като натъпкал наръч тръни в отворената му паст. Докато се опитвало да го изплюе, животното забравило да се защитава и героят се възползвал от уязвимостта му. Той радостно вдигнал ръката, в която стискал кървавия меч, за да покаже на жителите, че е победил, ала по ръката и оголената му кожа потекла отровната кръв на дракона и той не след дълго се простил с живота си. Страната обаче била спасена и омиротворена; а местните жители и до днес показват обиталището на звяра в скалата, което наричат Драконовата пещера.

[42] Ödwyler, т.е. Опустошеният Вилер. ↑

219. ЗМЕЯТ КРАЙ КЛАДЕНЕЦА

Във Франкенщайн, в един стар дворец, отстоящ на няколко часа път от Дармщат, в стари времена живели трима братя, чиито надгробни плочи могат да бъдат видени и днес в църквата в Обербирбах. Единият от братята се наричал Ханс и той е изваян яхнал змей. Долу в селото има кладенец, от който наливат вода както селяните, така и обитателите на двореца; а досами кладенеца се бил настанил страшен змей и хората можели да черпят вода единствено ако всеки ден му принасят овца или говедо; докато драконът се хранел, жителите имали достъп до кладенеца. За да премахне това безобразие, рицарят Ханс се решил на битка; сражението продължило дълго, докато най-сетне му се удало да отсече главата на змея. Той поискал да прониже с копието си все още мърдащото туловище на звяра, но тогава покритата с шипове опашка се увила около крака му и го прободла тъкмо в сгъвката на коляното, единственото място, непокрито с броня. Целият змей бил отровен и Ханс от Франкенщайн трябвало да се прости с живота си.

220. ДРАКОНОВАТА ДУПКА

В Бургдорф край Берн има пещера, наречена Драконовата дупка, в която в древни времена при построяването на замъка били открити два огромни дракона. Сказанието е следното: През година двама братя, Зинтрам и Белтрам (според други Гунтрам и Валтрам), херцози на Ленцбург, излезли на лов и се натъкнали в една дива горска пустош на кухо отвътре възвишение. В кухнята лежал огромен дракон, който опустошавал околността. Когато забелязал човеците, той се спуснал с големи скокове срещу тях и мигом погълнал жив Белтрам, по-младия брат. Зинтрам обаче изкусно се защитавал и след люта битка надвил дивия звяр, в разсеченото тяло на който открил брата си все още жив. В памет на това събитие князете построили на това място параклис, посветен на света Маргарита, и накарали да изпишат историята, която може да бъде видяна и днес.

221. ЗМИЙСКАТА КРАЛИЦА

Някаква пастирка намерила горе в скалите змия, която умираше. Тя състрадателно ѝ поднесла канчето си с мляко, змията жадно започнала да го ближе и силите ѝ видимо се възстановили. Момичето си тръгнало, а скоро след това любимият ѝ поискал ръката, само че богатият ѝ и горделив баща го смятал за твърде беден и насмешливо отложил сватбата за времето, когато момчето ще има такова стадо, каквото и старият пастир. От този момент последният не знаел удача, ами бил сполетяван от всевъзможни беди; през нощта огнен дракон прелетял над земите му и имуществото му се стопило. Бедният момък се изравнил по този начин по богатство с него и отново поискал любимата си, която този път му била дадена. В деня на сватбата в стаята влязла змия, на чиято извита опашка седяла прекрасна девица, която казала, че тя е тази, дете преди време умираше от глад, а добрата пастирка ѝ дала от млякото си, и от благодарност свалила бляскавата корона от главата си и я хвърлила в скута на невестата. След което изчезнала, а младите хора сполучили в стопанството си и скоро станали заможни.

222. ДЕВИЦАТА В ОЗЕЛБЕРГ

Между Динкелсбул и Ханкам над Озелберг се издигал в стари времена замък, обитаван от една живееща в усамотение девица, която се грижела за овдовелия си баща и държала ключовете за всички помещения. Впоследствие тя паднала от стената и загинала, а тръгнало преданието, че духът ѝ броди край крепостните стени и в нощта срещу Велики пости се явява в образа на млада дама с връзка ключове на хълбока си. Местните селяни пък твърдят да са чували от бащите си, че тази девица била дъщерята на стар езичник и че се е превърнала в страховита змия; а също, че се явява в посоченото време в образа на змия с женска глава и гърди и с връзка ключове на врата.

223. ЖАБЕШКИЯТ ПРЕСТОЛ

В Нотвайлер, елзаски замък във Васгау, в стари времена живеела красивата дъщеря на един херцог, която обаче била толкова горделива, че не смятала за достоен нито един от многобройните си ухажори и мнозина от тях напразно губели живота си. За наказание тя била омагьосана и трябва да остане на една гола скала, докато не бъде спасена. Само веднъж седмично, в петък, тя става видима, ала веднъж в образа на змия, друг път в образа на жаба и трети път в образа на девица, каквато наистина е. Всеки петък тя се измива на извора, който блика от скалата, наричана и до днес Жабешкия престол, и се оглежда наоколо за някого, който да я спаси. Който поиска да се захване с това рисковано начинание, ще намери горе върху Жабешкия престол мида с три опознавателни знака: една змийска люспа, парче жабешка кожа и руса къдрица. С тези три неща у себе си той трябва да се изкачи в петък по пладне до пустия замък, да изчака тя да се измие и в продължение на три седмици да я целува в устата при всичките ѝ явявания, без да се дърпа. Който го стори, ще ѝ дари търсения покой и ще придобие всичките ѝ съкровища. Някои намирали трите опознавателни белега, рискували да отидат в развалините на старата крепост, но умирали от страх и ужас. Веднъж някакъв смел момък докоснал устата на змията и се канел да изчака следващото явяване, ала се отвратил и побягнал надолу; тя го подгонила гневно и шумно като жаба и го преследвала чак до Жабешкия престол. Прочее, през всичкото това време тя е все такава, каквато била, и не остарява. Като змия тя е ужасно отблъскваща и както се изразяват людете, „голяма колкото подпорен стълб“, като жаба — „колкото фурна и бълва огън“.

224. ДЕВОЙКАТА ОТ МОРАВАТА

Едно момче от Ауербах край Бергщрасе пасяло кравите на баща си на поляната в тясната долина, от която се виждал старият замък. Изведнъж една мека ръка го потупала леко по гърба, то се обърнало и виж ти, една чудно красива девица стояла пред него, облечена от горе до долу в бяло, която се канела да отвори уста и да го заговори. Момчето обаче се уплашило от нея, като че тя била самият дявол, и побягнало към селото. Тъй като баща му обаче имал само една ливада, то било принудено, волю-неволю, да кара кравите все там. Минало време и момчето било вече забравило случилото се, когато през един задушен летен ден нещо прошумоляло в листата и то видяло да пълзи малка змия със синьо цвете в устата си, която ненадейно проговорила: „Чуй, млади момко, ти би могъл да ме спасиш, ако вземеш това цвете, което нося и което представлява ключ към стаичката ми горе в замъка, където ще намериш много пари.“ Пастирчето обаче се уплашило, понеже я чуло да говори, и отново хукнало към къщи. В един от последните есенни дни то отново пасяло кравите на моравата, когато тя му се явила за трети път, сега отново в образа на бялата дева, отново го потупала по гърба и жалостиво го помолила да я спаси, като му посочила всички средства и пътища за това. Но всичките ѝ молби били напразни, тъй като страхът бил завладял момчето, то се кръстело благоговейно и не искало да има нищо общо с призрака. Тогава девойката въздъхнала дълбоко и каза: „Жалко, че възложих всичките си надежди на теб; сега трябва да изчакам търпеливо на ливадата да израсте черешово дърво и от него да бъде направена люлка. Само детето, което първо бъде люляно в тази люлка, ще може някога да ме спаси.“ Сетне изчезнала, а момчето, както се говори, не живяло дълго; от какво обаче е умряло, никой не знае.

225. КИХАНЕТО ВЪВ ВОДАТА

Прекосявайки мостчето над Ауербах, някой дочул във водата трикратна кихавица, три пъти рекъл: „Помага Бог!“, и така бил спасен духът на едно момче, който от тридесет години се слушвал за тези думи. Според друг разказ някакъв човек дочул някой да кихва три пъти в потока. Два пъти изрекъл „Помага Бог!“, а третия — „Дяволът да те вземе!“ Тогава се надигнала водна стена, все едно някой рязко се обръща във водата.

226. БЕДНАТА ДУША

Под моста до дома на Хакстусенови в Падерборн има бедна душа, която обитава там долу. Когато в потайна доба по него премине кола и коларят не изрече „Бог да благослови“, колата пада в реката. Така много люде са строшили ръка или крак.

227. ПРОКЪЛНАТАТА ДЕВИЦА

Недалеч от Айзенах в една пещера в скалите понякога по пладне се явява девойка, която може да бъде спасена единствено ако някой отвърне на трикратното ѝ кихане с „Помага Бог!“ Тя била твърдоглава дъщеря и преди години била омагьосана от разгневената си майка.

228. ГОСПОЖИЦАТА ОТ ЩАУФЕНБЕРГ

В Харц, край Цорге, едно селце в областта Брауншвайг, се намира Щауфенберг, върху който е построен замък. И до днес там се вижда скала, върху която е отпечатан човешки крак. Дъщерята на стария господар на замъка оставила някога следата на камъка, върху който седяла често, понеже той бил любимото ѝ местенце. От време на време там все още се явява омагьосаната госпожица със златистата си чуплива коса.

229. ДЕВИЧИЯТ КАМЪК

В Майсен, недалеч от крепостта Кьонигщайн, има скала, наречена Девичия камък, но също и Попския камък. Някога една майка прокълнала дъщеря си, която в неделите ходела не на църква, ами за боровинки. Дъщерята се превърнала в камък и по пладне ликът ѝ все още може да бъде видян. По време на Тридесетгодишната война местните люде избягали там от войниците.

230. КАМЕННОТО НЕВЕСТИНО ЛОЖЕ

В немска Бохемия се издига скала, чийто връх, разделен на две, образува нещо като ложе или креват. За него се говори следното: Там имало замък, обитаван от една благородна дама с нейната дъщеря. Последната обичала против волята на майка си един млад господар от околността, но майката не давала да се издума за сватба. Дъщерята обаче пренебрегнала забраната и се вrekла тайно на любимия си с уговорката, че ще изчакат майката да умре и тогава ще се бракосъчетаят. Само че майката научила още преди смъртта си за годежа, изрекла силно проклятие и помолила от все сърце Бога да се вслуша в проклятието и да превърне невестиното ложе на дъщеря ѝ в камък. Майката умряла, непокорната дъщеря дала ръката си на жениха и сватбата била отпразнувана пищно в скалния замък. Към полунощ, когато младоженците се оттеглили в стаята си, околните дочули могъщ тътен наоколо. На другия ден замъкът бил изчезнал, ни път, нито пътечка не водели към скалата, а на върха стояла невестата в каменното си ложе, която и днес може да бъде видяна съвсем отчетливо. Никой човек не успявал да я спаси, а който се опитвал да изкачи стръмнината, падал надолу. Така тя умряла от глад и жажда; мъртвото ѝ тяло изяли гарваните.

231. ОМАГЪОСАН ДА СТОИ ПРАВ

През 1545 година от Христа при Фрайберг в Майсен се случило така, че Лоренц Рихтер, тъкач по професия, който живеел на Вайнгасе, наредил на сина си, момче на четиринадесет години, да свърши бързо нещо; онзи обаче се затуткал, останал прав в стаята и не тръгнал веднага да направи каквото му било заповядано. Бащата се ядосал и в гнева си го прокълнал: „Стой така и нека никога да не можеш да тръгнеш!“ При тези думи момчето останало право, не можело да помръдне от мястото и останало там цели три години, така че в дъсчения под се отпечатали дълбоки вдлъбнатини, а пред него бил поставен пулт, върху който да поставя главата и ръцете си и така да си почива. Тъй като обаче мястото, на което момчето било застанало, било близо до вратата и недалеч от камината, така че пречело на хората да влизат, градските духовници се помолили усърдно, а сетне го вдигнали оттам и макар и с големи усилия, сполучили да го преместят невредимо в другия ъгъл. Защото когато преди това се опитвали да го пренесат, това му причинявало нетърпими болки, които направо го подлудявали. След като било поставено на това място, момчето престояло там до края на четвъртата година и оставило още по-дълбоки вдлъбнатини. По-късно го закрили със завеса, та да не могат влизащите и излизащите люде да го виждат, и това станало по негова молба, понеже то предпочитало да стои само и в тъгата си не говорело много. Най-сетне добрият Бог посмекчил наказанието, така че през последната половин година то вече можело да седи и дори да лежи в леглото, което поставили до него. Когато някой го питал какво прави, то отговаряло, че търпи Божие наказание за греховете си, че се уповава на Божията воля и се осланя на заслугите на своя Господ Иисус Христос, които се надява да му донесат блаженство. Момчето изглеждало, прочее, съвсем жалко, с бледо лице, изпосталяло и мършаво тяло, ядяло и пиело съвсем малко, така че се задоволявало само с необходимото. След като минали седем години, на единадесети септември 1552 година то благодатно било най-сетне освободено от

прискърбното си състояние, като блажено срещнало естествената си смърт в искрено покаяние и вяра в Исуса Христа. Следите от нозете му и до ден-днешен могат да бъдат видени в горната стая на спомената къща във въпросната улица (чийто сегашен притежател е Северин Тренкнер), където се разиграла разказаната история, първите до камината, вторите в съседната стая, тъй като междуременно къщата била престроена.

232. СЕЛЯНИТЕ В КОЛБЕК

През 1012 година в село Колбек край Халберщат някакъв селянин на име Албрехт танцувал с още петнадесет селяни в нощта на Рождество, докато се отслужвала месата, в църковния двор, а сред тях имало и три жени. И тъй като свещенослужителят излязъл и ги упрекнал за онова, което вършели, въпросният селянин рекъл: „Казвам се Албрехт, ти — Рупрехт; ти се радваш вътре, остави ни да се радваме вън; ти пееш вътре псалмите си, ние вън — нашите песнички.“ Тогава свещеникът извикал: „Нека тогава Бог и свети Магнус сторят тъй, че цяла година да танцувате!“ Така и станало, Бог направил това, което било речено, така че нито дъжд, нито мраз докосвал главите им, те не чувствали жега, глад и жажда, ами все танцували и обувките им също не се изтривали. Когато един (клицарят) се притекъл и понечил да издърпа сестра си от хорото, то увлякло и него. Изминала цяла година и тогава дошъл епископът на Кьолн, Хериберт, който ги освободил от проклятието: четирима от тях тутакси умрели, а другите боледували тежко и се говори, че танцувайки, те били потънали в земята почти до кръста и че издълбали дълбока яма, която се вижда и днес. Владетелят на областта накарал да означат това място с толкова камъка, колкото били танцуващите човеци.

233. СВЕТАТА НЕДЕЛЯ

В Киндцат във Франкония една предача предяла и през неделите и принуждавала момичетата си да правят същото. Веднъж ѝ се сторило, че от хурките им излизат пламъци, ала не се смилила. Следващата неделя огънят избухнал наистина, но бил угасен. И тъй като тя не обърнала внимание на това, следващата неделя ленът подпалил цялата къща и жената изгоряла заедно с двете си деца, ала малкото бебе в люлката било спасено по Божия милост и нищо лошо не му било сторено.

Разказва се също, че зърното, което някакъв селянин искал да смели в неделен ден във воденицата, се превърнало в пепел, на друг пък изгорели хамбарът и реколтата. Друг се канел да оре в светия ден и като наченал да точи лемежа, желязото се забило в ръката му и той трябвало да търпи болката от него в продължение на две години, додето Бог след много сърдечни молитви не го освободил от страданието му.

234. ГОСПОЖА ХЮТ

В прастари времена в Тирол живеела могъща великанка — кралица, наречена госпожа Хют; тя обитавала планините край Инсбрук, които сега са сиви и голи, ала тогава били покрити с гори, плодородни ниви и зелени ливади. Веднъж малкият ѝ син си дошъл разплакан и нажален, лицето и ръцете му били покрити с кал, а дрехите му били черни като на въглищар. Той поискал да си отсече елха за конче, но тъй като дървото стояло на ръба на някакво мочурище, земята под него поддала и той потънал целият в тинята, но за щастие успял да се измъкне. Госпожа Хют го заутешавала, обещала му нова красива дрешка и повикала някакъв слуга, който да почисти лицето и ръцете му с хлебни трохи. Но щом онзи посегнал греховно към свещения Божи дар, надигнали се тежки и черни облаци, които покрили небето, и се дочул страховит гръм. Когато отново се прояснило, плодородните ниви, зелените ливади и гори, както и домът на госпожа Хют били изчезнали и наоколо се простирала пустиня с разхвърляни камъни, върху които вече не може да расте дори стрък трева, а по средата стърчала вкаменена госпожа Хют, великанката кралица, и тя ще стои така до деня на Страшния съд.

На много места в Тирол, най-вече в близост до Инсбрук, историята се разказва като предупреждение за непослушните и опърничави деца, когато те се замерят с хлебни залци или вършат други нередни неща с хляба. „Пестете трохите, така се казва, за бедните, иначе с вас ще се случи същото, каквото и с госпожа Хют.“

235. КИНДЕЛСБЕРГ

Зад Гайсенберг във Вестфалия се издига високо възвишение с три върха, средният от които носи названието Кинделсберг, на него в стари времена стоял замък със същото име, обитаван от рицари, които били люде безбожни. Вдясно от замъка се намирал един прекрасен сребърен рудник, на който те дължали огромното си богатство, и били толкова високомерни, че си изработили сребърни кегли и си играели да ги замерят със сребърни топки. Горделивостта им достигнала дотам, че изпичали огромни като колелета на каруца пити от брашно, пробивали ги по средата и ги закачали на осите на талигите си. Това било нечуван грях, тъй като много люде нямали изобщо какво да ядат. На Бог най-сетне му дошло до гуша. Една вечер в късна доба в замъка дошло побеляло човече и казало, че всички те ще умрат за три дена, и като знак за това им предрекло, че тази нощ една крава ще роди две агнета. Това се и случило, ала никой не се трогнал, с изключение на най-младият син, рицар Зигмунд, и една от дъщерите, прекрасна девица. Те се молели ден и нощ. Другите умрели от чума, а те двамата останали живи. На Гайсенберг пък живеел млад храбър рицар, който яздел голям черен кон и затова бил наричан Рицаря с черния кон. Той бил безбожен човек, който непрекъснато грабел и убивал. Този рицар се влюбил в красивата девойка от Кинделсберг и искал да се ожени за нея, ала тя постоянно отказвала, понеже била сгодена за един млад граф от Марк, който бил тръгнал на война заедно с брат ѝ и комуто тя искала да остане вярна. След като графът все не се връщал от войната, а пък Рицаря с черния кон продължавал да настоява, тя най-сетне рекла: „Ще склоня, когато зелената липа пред прозореца ми изсъхне.“ Рицаря с черния кон тръгнал да дири из цялата страна суха липа, висока колкото зелената, и една нощ на лунна светлина изкопал последната и засадил на нейно място сухата. Когато красивата девойка се събудила, пред прозореца ѝ било много светло, тя се спуснала натам и с ужас видяла пред себе си суха липа. Разплакана седнала под липата и когато рицарят дошъл да иска сърцето ѝ, тя рекла отчаяно: „Никога няма да те

обикна.“ Рицаря с черния кон се разгневил и я пронизал смъртоносно. Същия ден женихът се върнал, изкопал гроб, засадил до него липа и поставил камък, който може да бъде видян и до днес.

236. ХЛЕБНИТЕ ОБУВКИ

В областта Клатау, на четвърт час път от село Оберкаменцен, върху Храдекберг имало замък, от който са останали само развалини. В стари времена господарят на замъка накарал да построят мост, водещ към отстоящия на един час път Щанкау, като по моста трябвало да се мине, за да се стигне до църквата. Този владетел имал млада високомерна дъщеря, чиято горделивост стигала дотам, щото карала да издълбават хлябовете и ги носела вместо обувки. Когато веднъж минала по въпросния мост на път за църквата и вече правела последната крачка, тя и целият замък потънали. Стъпките и днес могат да бъдат видени отпечатани върху един камък, който бил част от моста.

237. ЗЕМНАТА ПАДИНА КРАЙ ХОХЩЕТ

В бранденбургската община Клетенберг срещу Унтерхарц, недалеч от селото Хохщет се виждат езеро и земна падина, за които местните жители разказват следното: В някогашните времена на мястото на езерото имало зелена ливада. На нея конярчетата пасели добитъка си и когато другите забелязали, че едното от тях яде бял хляб, поискали и те да вкусят от него и го помолили за това. То обаче не искало да подели хляба си с тях, понеже с него утолявал собствения си глад. Това ги ядосало, те проклели господарите си, задето им дават само обикновен черен домашен хляб, нахвърляли кощунствено хляба си на земята и започнали да го тъпчат с крака и да го шибат с камшиците си. Тогава от хляба бликнала кръв, слугите се изплашили и не знаели накъде да гледат; невинният (който, както добавят някои, бил предупреден от непознат старец, приближил се до мястото) се метнал върху един кон и избегнал разрухата. Другите понечили да го последват, ала било твърде късно, те не успели да помръднат от мястото си, а то ненадейно рухнало. Лошите момчета потънали дълбоко в земята заедно с конете си и никое от тях не било видно повече. Други разказват историята по друг начин. Освен това от езерото изглежда да никнат растения с листа като конски подкови.

238. ХЛЕБНИТЕ ОБУВКИ

Детето на една гражданка умряло, а то й било толкова скъпо, че тя не знаела какво мило и добро нещо да стори за него, преди то да бъде погребано под земята и никога вече да не го види. И като чистела и подготвяла ковчега, сторило й се, че обувчиците не са достатъчно добри, взела от най-бялото брашно, омесила тесто и изпекла за детето си обувки от хляб. Детето било погребано с тях, само че то не давало покой и отдих на майка си, явявало й се и й се жалвало, докато ковчегът не бил откопан и хлебните обувки не били снети от краката му, а на тяхно място били обути обикновени. От този момент то се укротило.

239. ПРАЗНОТО ЗЪРНО

Жителите на Щаборен във Фризия се гордеели с богатството си и били толкова високомерни, щото напук на по-бедните градчета в околността обковавали стълбищните площадки и къщните порти със злато. Затова и били наричани от онези „глезените деца от Щаворен“. Сред тях се отличавала особено една алчна стара вдовица, която заръчала на някакъв пътуващ до Данциг лодкар да докара за нейна сметка най-доброто, което може да натовари. Този не се сетил за нищо по-добро от това да вземе достатъчно голямо количество зърно, тъй като когато отплавал от Фризия, цената на пшеницата била твърде висока. Попътно обаче го връхлетели бури и урагани и го принудили да презимува в Борнхолм, а когато напролет най-сетне се добрал у дома, цената на зърното била паднала толкова рязко, че в гнева си вдовицата го накарала да изхвърли целия товар в морето накрай града. Какво станало? На това място се образувала огромна пясъчна дюна, обрасла само с „празно зърно“ („чудно зърно“, „дюнен шлем“, понеже закрива или защитава дюните от морето, *arundo arenaria*) и тя запречва пътя към пристанището, така че то изцяло западнало. Така заради прегрешението на старицата бил наказан целият град.

240. ЖЕНСКИЯТ ПЯСЪК

На запад в Зюдерзее в средата на морето, на мястото, където в дълбините лежат погребани църковните кули и къщите на някогашния град Щаворен, растат треви и стъбла. Богатството било направило жителите на въпросния град безсъвестни и когато злодеянията им надхвърлили всякакви граници, те погинали. Рибарите и моряците от брега на Зюдерзее предавали от уста на уста следното сказание.

Най-заможна от всички обитатели на град Щаворен била една девойка, чието име никой вече не помни. Горда с парите и имота си, коравосърдечна спрямо хората, тя се стремяла единствено да увеличава съкровищата си. От устата ѝ често звучели проклетия и богохулни слова. Пътя към добродетелта били изоставили и другите граждани на този свръхбогат град, по чието време Амстердам е все още неизвестен, а Ротердам е само малко село.

Един ден девойката повикала капитана на кораба и му наредила да отплава и да докара товар от най-благородното и най-доброто в света. Напразно морякът, привикнал да получава точни и строго определени заръки, молел за по-конкретни указания; девойката гневно настоявала на думите си и заповядала тутакси да отплава. Капитанът потеглил нерешително и несигурно, без да знае как да изпълни заповедта на господарката си, чийто зъл и суров характер познавал много добре, и все мислел какво да стори. Накрая си рекъл: Ще ѝ занеса товар от най-прекрасната пшеница, понеже какво по-прекрасно и по-благородно има на земята от това великолепно зърно, без което не може да мине никой човек? Та той се насочил към Данциг, натоварил кораба си с подбрана пшеница и веднага поел назад към родината си, все още неспокоен и безпокоящ се за изхода. „Как, капитане, провикнала се девойката, ти вече си тук? Мислех, че сега търгуваш злато и слонова кост на африканския бряг. Хайде да видим какво си направил!“ Колебливо, понеже от думите ѝ вече разбрал колко малко ще ѝ допадне покупката му, той отговорил: „Господарке, карам Ви от най-прекрасната пшеница, която може да бъде намерена в целия свят.“

„Пшеница, викнала тя, носиш ми такова нищожно нещо?“ „Не смятам, че е нищожно онова, което ни осигурява всекидневния и насъщен хляб.“ „Сега ще ти покажа, колко презряно нещо за мен е твоят товар; от коя страна е натоварен корабът?“ „От дясната“ (щирборда), казал капитанът. „Тогава ти заповядам да изсипеш целия товар в морето откъм лявата страна (бакборда); ще дойда сама да видя как се изпълнява заповедта ми.“

Морякът се колебаел да изпълни заповед, която прегрешавала така ужасно срещу Божието даяние, и бързо привикал край кораба всички бедни и нищи люде от града с надеждата, че видът им ще трогне господарката му. Тя дошла и попитала: „Изпълни ли заповедта ми?“ Тогава тълпата бедняци паднала на колене пред нея и започнала да я моли да раздаде зърното на тях, а да не оставя морето да го погълне. Ала сърцето на девойката било твърдо като камък и тя отново наредила товарът да бъде изсипан по най-бързия възможен начин през борда. Тогава капитанът не се сдържал и извикал високо: „Не, това злодеяние Бог няма да остави ненаказано, ако е вярно, че небето награждава доброто и наказва злото; ще дойде ден, в който ще събирате, за да утолите глада си, едно по едно благородните зрънца, които сега проигравате!“ „Какво, провикнала се тя с пъклен смях, нима ще изпадна в нищета? Нима ще обеднея и ще остана безхлебна? Колкото е вярно това, толкова вярно е и че очите ми отново ще видят този пръстен, който хвърлям в морските дълбини.“ С тези думи тя измъкнала от пръста си един скъпоценен пръстен и го хвърлила сред вълните. И целият товар на кораба, сиреч всичката пшеница, с която бил натоварен, била изсипана в морето.

Какво станало? Няколко дена по-късно слугинята на въпросната девойка отишла на пазара, купила една треска и я занесла в кухнята, за да я сготви; когато я разпорила, вътре намерила скъпоценен пръстен и го показала на господарката си. Когато тя го зърнала, познала веднага пръстена, който наскоро била хвърлила в морето, пребледняла и осъзнала, че това е предизвестие за наказание. Какъв ужас я обзел обаче, когато в същия миг ѝ било съобщено, че цялата ѝ идваща от изток флотилия е потънала! Няколко дена след това дошла нова вест за потънали кораби, носещи още по-богат товар. Друг кораб пленили маврите и турците; фалитът на няколко търговски кантори, в които имала вложения, я довършил и за по-малко от година страховитата

заплаха на капитана се изпълнила във всяко едно отношение. Бедна и несъжалявана от никого, подигравана от мнозина, тя все повече изпадаше в нужда и нищета, гладна молела за хляб от врата на врата, но често не получаваше дори къшей, накрая заляна и умряла по най-жалък начин.

Пшеницата, която била изсипана в морето, покълнала и поникнала през следващата година, но класовете били празни. Никой не обърнал внимание на предсказанията, ами даже напротив, безсъвестността на Щаворен нараствала от година на година, така че Господ Бог в края на краищата отдръпнал покровителствената си длан от лошия град. Известно време от кладенците изваждали херинга и калкан, а една нощ морето се разтворило и погълнало в буйните си талози повече от три четвърти от града. И до днес почти всяка година потъват по няколко хижи на местните жители и оттогава в Щаворен няма благодат и не може да бъде намерен дори един заможен човек. Ежегодно на това място от морето прораста трева, непозната за билкарите, която няма цвят и не се намира никъде по земята. Стъблото е дълго и високо, класовете наподобяват тези на пшеницата, ала са празни и без зърна. Пясъчната дюна, където расте въпросната трева, е разположена надлъжно пред града Щаворен и името ѝ е тъкмо Женския пясък.

241. ХЛЯБЪТ, ПРЕВЪРНАЛ СЕ В КАМЪК

На много места във Вестфалия се разказва, че във време на голяма скъпотия една коравосърдечна сестра отпращала бедните си сестри, които измолвали хляб за себе си и за дечицата си, с думите: „И да имах хляб, бих предпочела той да се превърне в камък“, след което припасите ѝ от хляб наистина се превърнали в камъни. В голямата църква „Свети Петър“ в Лайден, Холандия, бил поставен такъв каменен хляб и той бил показван на хората като свидетелство за историята.

През 1579 година по време на глада един пекар в Дортмунд изкупил много зърно и се надявал да припечели от това. Ала наред това дело един ден хлябът в цялата му къща се превърнал в камък и когато той взел един самун и понечил да го разреже с ножа, от него потекла кръв. Скоро след това той се обесил в стаята си.

В посветената на свети Кастулус главна църква в Ландсхут на сребърна верига виси кръгъл като самун хляб камък, на чиято повърхност се виждат четири малки дупчици. За него се разказва следното: Непосредствено преди смъртта си свети Кастулус отишъл като бедняк при някаква вдовица в града и помолил за милостиня. Жената казала на дъщеря си да даде на нуждаещия се последния хляб, който все още имали. Дъщерята, която го подала с неохота, поискала да откъсне набързо няколко къса от него, но принадлежащият вече на светеца хляб в същия миг се превърнал в камък, върху който и до ден-днешен ясно се виждат отпечатаните пръсти.

По време на голяма скъпотия една бедна жена с дете на ръце и друго, подтичващо до нея, вървяла по улица в град Данциг и молела на висок глас за хляб. Тя срещнала някакъв монах от манастира Олива и жалостиво го помолила за малко хляб за децата си. Монахът обаче рекъл: „Нямам.“ Жената обаче казала: „Ах, виждам в пазвата Ви пъхнат хляб.“ „О, това е само един камък, за да замерям кучетата“, отвърнал монахът и отминал нататък. След някое време поискал да измъкне хляба си и да похапне, ала видял, че той наистина се е

превърнал в камък. Той се уплашил, изповядал греха си и предал камъка, който и досега виси в тамошната манастирска църква.

242. МИШАТА КУЛА В БИНГЕН

В Бинген насред Рейн стърчи висока кула, за която се носи следното сказание: През 974 година в Германия царял голям глад, така че от нужда хората ядели котки и кучета, и пак мнозина умирали от глад. По това време в Майнц имало епископ на име Хатон Втори, един скъперник, който мислел само как да множи богатството си и гледал как бедните люде се спускат надолу по улицата, нахвърлят се на тезгясите и разграбват хляба. Никаква милост не изпитвал епископът, ами рекъл: „Съберете всички гладни и нищи в някой хамбар край града, за да ги нахраня.“ И когато те отишли в хамбара, залостил вратите, запалил го и изгорил всички бедняци, млади и стари, мъже и жени. Хората плачели и ридаели сред пламъците, а епископ Хатон говорел: „Чуйте, чуйте как писукат мишлетата!“ Но Господ Бог скоро го наказал ден и ноц мишки да се нахвърлят върху него и да го гризат, и той да не може с цялата си сила да се опази и защити от тях. Накрая, като не знаел какво друго да стори, той накарал да построят насред Рейн кулата, която се вижда и днес, като се надявал в нея да намери покой, само че мишките преплували течението, стегнали кулата в обръч и изяли епископа жив.

243. МОМКОВОТО ТРЕСАВИЩЕ

В граничната област Гросбиберау срещу Юберау има долина, наричана от хората Момково тресавище, през която нощем човек не може да мине, без косите му да настръхнат. Преди години, когато в империята бушували война и глад, двама просяци се връщали от Юберау, които винаги се държали единна друг и имали обичая да делят милостинята именно във въпросната долина. Този ден те били припечелили само няколко гроша, ала богатият селски кмет бил подарил на единия като подаяние един самун, който да раздели с другаря си. Когато всичко останало било поделено справедливо, момчето измъкнало хляба от дисагите си и той му замирисал толкова приятно, че поискало да го задържи и да не дава нищо на другия момък. С това на мира бил сложен край, двамата се спречкали, от думи се преминало към бой и боричкане, и тъй като никой не надвивал, всеки измъкнал по един кол от оградата. Злият враг насочил ударите и всеки от тях убил другия. Три нощи след убийството лист не помръдвал и не пропявала птица в тресавището, оттогава мястото е зловещо и се чува как момчетата ридаят и скимтят.

244. КИНДЕЛБРЮК

Този град в Тюрингия носи названието си оттам, че преди години две малки деца яздели кончета-пръчки по моста над Випер и паднали в реката.

[0] Детският мост. ↑

245. ДЕЦАТА ОТ ХАМЕЛН

През 1284 година в Хамелн бил виждан чудноват мъж. Той носел многоцветно пъстро наметало, поради което бил наричан Бундтинг, и се препоръчвал за ловец на плъхове, като обещаващ срещу определена сума да освободи града от мишки и плъхове. Гражданите се спогодили с него и му обещаваха някакво възнаграждение. Ловецът на плъхове извадил една свирка, засвирил и тогава от всички къщи се заизмъквали плъхове и мишки и се събрали около него. Когато сметнал, че никоя не е останала, той тръгнал, тълпата го последвала и той я отвел до Везер; там смъкнал дрехите си и навлязъл във водата, животните се втурнали след него и се издавили.

След като гражданите били освободени от нещастията си, обещаната награда им се посвидила и те я отказали на мъжа под всевъзможни претексти, така че той си тръгнал ядосан и огорчен. Той се появил отново на 26 юни, деня на апостолите Йоан и Павел, в седем часа сутринта, според други обаче по пладне, този път в образа на ловец, ужасяващ на вид, с червена чудновата шапка, и засвирил по улиците. Скоро се стекли много на брой — този път не плъхове и мишки, ами деца, момчета и момичета от четири години нагоре, сред които била и порасналата дъщеря на градоначалника. Множеството го последвало и той го отвел в планината, където изчезнал с всички деца. Случилото се видяла една бавачка, която с дете на ръце ги последвала отдалеч, след което се върнала и донесла слуха в града. От всички врати се втурнали вкупом родителите и със съкрушени сърца започнали да дирят децата си; майките започнали жално да викат и плачат. Още същия час по вода и по суша били проводени пратеници да се осведомят дали някой е виждал децата, или поне някои от тях, ала всичко било напразно. Сто и тридесет деца се изгубили. Някои твърдят, че две от тях изостанали и се върнали, само че едното било сляпо, а другото глухонямо, така че сляпото не можело да посочи мястото, а само разказало как са последвали свирача; а глухонямото посочило мястото, но нищо не било чуло. Едно детенце изтичало по

ризка и се върнало да вземе дрехата си, с което избегнало нещастieto; понеже като дошло отново, другите вече били изчезнали в пролома на един хълм, който показват до ден-днешен.

Улицата към портата, през която минали децата, чак до средата на осемнадесети век, пък и днес, се нарича „Беззвучна“ или „Тиха“, понеже на нея не бива да се танцува, нито да се свири. Дори когато невеста била отвеждана с музика до църквата, свирачите трябвало да замлъкнат на тази улица. Хълмът край Хамелн, където изчезнали децата, се нарича Попенберг и на него отляво и отдясно са издигнати два камъка във формата на кръст. Някои твърдят, че децата били преведени през една пещера и излезли в Зибенбюрген.

Гражданите на Хамелн записали случката в градската книга и започнали да броят дните и годините от деня, в който загубили децата си. Според Зайфрид в градската книга е посочена датата 22-ри, а не 26-и юни. На кметството били изписани следните стихове:

*В лето 1284-то след Христа
сто и тридесет малки деца
от Халгелн далеч в планината отвлече
свирачът и никой не зърна ги вече.*

И на новата порта:

Тази порта беше построена 272 години след като магьосникът отведе сто и тридесетте деца от града.

През 1573 година кметът накарал да изобразят историята на църковния витраж със съответния надпис, който обаче в по-голямата си част е станал нечетим. Има изсечена и такава монета.

246. ЛОВЕЦЪТ НА ПЛЪХОВЕ

Ловецът на плъхове знае определен тон, изсвирва го девет пъти и всички плъхове тръгват след него, накъдето и да се отправи той, към езерото или блатото.

По едно време в някакво село не можели да се отърват от плъховете и повикали най-сетне ловеца. Той приготвил една лешникова пръчка, с която да хване плъховете, понеже който я хванел, те щели да го последват, ала изчакал до неделя и я поставил пред църковните двери. Когато хората си тръгнали след богослужение, минал и един мелничар и като видял хубавата пръчка, си рекъл: „Ето тази може да ми послужи да се опирам на нея като ходя.“ Та той я взел в ръка и излязъл от селото на път за воденицата си. Тогава отделни плъхове започнали да се измъкват от дупките и ъглите, приближавали се все повече и повече, и когато въпросният мелничар, който не подозирал нищо и продължавал да държи пръчката, излязъл на ливадата, те се втурнали към него от всички страни, през нивите и полята, скоро го изпреварили и стигнали преди него в дома му, където оттогава и обитават за голямо негово нещастие.

247. ЛОВЕЦЪТ НА ЗМИИ

Някакъв магьосник се хвалел в Залцбург, че ще събере в една яма и ще убие всички змии, които се срещали до една миля път наоколо. Когато обаче опитал да го стори, последна изпълзяла една голяма стара змия и когато той понечил да я завлече с вълшебни думи към ямата, скочила и го опасала, увила се като пояс около слабините му, след което го издърпала в ямата и го убила.

248. МИШЛЕТО

Край Заарфелд в Тюрингия в началото на седемнадесети век в едно благородническо имение във Вирбах се случило следното: Прислугата белела плодове в стаята, една слугиня била оборена от дрямка, тя оставила останалите и полегнала настрани, но не много далеч, на една пейка да си почине. След като полежала така, от отворената ѝ уста се измъкнало червеникаво мишле. Людете го видели и го показали един на друг. Мишлето бързо се спуснало към прозореца, който тъкмо се канели да захлопнат, измъкнало се навън и останало там известно време. Тогава една любопитна камериерка се доближила, въпреки предупрежденията на останалите, до останалата без душа слугиня, започнала да я бутва и разтърсва и дори я преместила от мястото ѝ, а сетне се махнала оттам. Не след дълго мишлето се върнало, спуснало се към предишното познато му място, на което се било измъкнало от устата на слугинята, потичало насам-натам и като не могло да го открие и да се оправи, изчезнало. А слугинята била мъртва и останала мъртва. Любопитната камериерка съжалявала за стореното, ала напразно. Междувременно в същия двор един слуга често преди това бил газен от кошмар и нямал покой, но това се прекратило със смъртта на слугинята.

249. ИЗВИВАЩИЯТ СЕ ДИМ

В Херсфелд имало две слугини, които всяка вечер, преди да си легнат, имали обичая да седят неподвижно за известно време в стаята. Домовладиката се чудел какво става, ето защо веднъж останал, скрил се в стаята и искал да види какво ще се случи. Двете слугини седели край масата и по някое време едната произнесла думите:

*Вълшебен дух, натам побягвай
и оня момък бързо яхвай!*

Тогава от нейното и на другото момиче гърло излязъл черен дим, понесъл се към прозореца, а слугините тутакси изпаднали в дълбок сън. Домовладиката се приближил до едната, повикал я по име и я разтърсил, ала напразно, тя останала да лежи неподвижно. Най-сетне той излязъл и ги оставил. На следващата сутрин момичето, което бил разтърсил, било мъртво, а другото, до което не се бил докоснал, останало живо.

250. КОТКАТА ВЪВ ВЪРБАТА

Един селски ратай от Щраслебен разказвал, че в селото му имало слугиня, която по време на танци понякога изчезвала, без някой да знае къде ходи, а не след дълго се появявала отново. Веднъж той се сговорил с други като него да я проследят. В неделя тя отново дошла на танците, веселила се с ратаите, а сетне си тръгнала. Неколцина се промъкнали след нея, тя напуснала гостилницата и хукнала, без да се озърта, през полето към една куха върба, в която се скрила. Ратаите я последвали, жадни да узнаят дали ще остане дълго там, и зачакали на едно място, където били добре скрити. Не след дълго видели от върбата да изскача котка, която се втурнала през полето към Лангендорф. Ратаите се доближили до върбата, а там тази уличница, или по-скоро тялото ѝ лежало неподвижно и те не успели да го върнат като живот, колкото и да го бляскали и разтърсвали. Обзема ги страх, изоставят тялото и се връщат на предишното си място. След някое време усещат, че котката се връща по предишния си път, промъква се във върбата, след което слугинята излиза оттам и тръгва към селото.

251. ПРЕДИЗВИКВАНЕ НА БУРИ И ГРАДУШКИ

През 1553 година в Берлин били заловени две магьосници, които се занимавали с произвеждане на лед, с който да унищожават реколтата. Тези жени откраднали детенцето на съседката си, разчленили го и го сварили. По Божие съизволение става така, че майката, търсейки детето си, отива там и вижда членовете му сложени в една тенджерка. Двете жени били хванати, измъчвани и разпитвани, и те казали, че когато тенджерата заври, трябва да настане голям студ с лед, така че цялата реколта да бъде погубена.

По някое време в една странноприемница се срещнали две магьосници, поставили два медника, или две ведра с вода и започнали да обсъждат дали да развалят зърното, или виното. Гостилничарят, който се бил прикрил в един таен ъгъл, дочул това и вечерта, когато двете жени си легнали, взел медниците и ги излял отгоре им; водата се превърнала в лед, така че те на мига замръзнали.

Една бедна вдовица, която не знаела как да изхрани децата си, отишла в гората за дърва, оплаквайки злощастieto си. Тогава злият се изправил пред нея във вида на лесничей и я попитал защо е толкова тъжна. Дали не е загубила мъжа си? Тя отговорила: „Да.“ Той рекъл: „Ако ме вземеш и слушаш, ще ти дам много пари.“ Той я сговарял красноречиво, така че тя най-сетне поддала, отрекла се от Бога и се съвкупила с дявола. След един месец любовникът ѝ се явил отново и ѝ дал метла, върху която тя полетяла над гори и поля към планината на танц. Там имало още много жени, от които обаче тя познавала само две, и едната от тях дала на свирача дванадесет пфенига като плата. След танца вещиците с общи усилия започнали да свързват класове, лозови пръчки и дъбова шума, за да унищожат по този начин зърното, гроздето и жълъдите; само че не успели и градушката, която трябвало да падне там, отминала настрана. Тя убила, прочее, една нейна овца, която окъсняла да се върне у дома.

252. ТАНЦЪТ НА ВЕЩИЦИТЕ

Една жена от Хембах отвела едва шестнадесетгодишния си син на сбора на вещиците и тъй като той тъкмо се учел да свири, поискала да им посвири, а за да го чуват по-добре, да се качи на най-високото дърво. Момчето се подчинило и се покатерило на дървото. Докато свирело и се взирало внимателно в танца, той му изглеждал вероятно твърде чудноват поради странните движения, та то рекло: „Пази, Боже, откъде се е насъбрала тази безумна и странна тълпа!“ Но едва било изрекло тези думи, паднало от дървото, изкълчило си рамото и се развикало за помощ, ала там нямало никого освен него.

253. ЛОЗОВИТЕ ПРЪЧКИ И НОСОВЕТЕ

В двора на Х. имало някакъв веселяк, който показвал на гостите си един особено позорящ ги фокус. След като похапнали, те го молели за онова, заради което всъщност били дошли, именно да ги развлече с фокусничествата си. Тогава той правел така, че от масата да израстат няколко ластара с ранно грозде, като пред всеки от тях висял по един грозд; и казвал всеки да хване с ръка своя, а с другата ръка да улови за дръжката ножа си, все едно иска да го отреже. След което излизал от стаята, а като се върнел, всеки седял, държейки с ръка собствения си нос и с опрян до него нож. Ако бяха посегнали да режат, всеки би отрязал носа си.

254. ЗАКАЧАНЕ

По едно време в Магдебург имало странен магьосник и той показвал пред тълпа зрители, от които събирал голяма сума пари, чудновато дребно конче, което танцувало в кръг, а като приближавало танцът да свърши, мъжът начевал да се оплаква, че няма полза да броди в този неблагодарен свят, в който всички са такива скъперници, щото едва успява да изпроси нещо. Затова искал да ги напусне и да хване най-близкия път към небето, та дано там да се почувства по-добре. И като изречал тези думи, хвърлял въже нависоко, по което кончето тръгвало да се качва, без да се бави, магьосникът се хващал за ногата му, жената — за крака на мъжа си, слугинята — за полите на жената, така че всички се издигали нагоре, все едно били заковани един за друг. Народът стоял с отворени уста и както можем да си представим, се удивлявал на случилото се, когато пешком се приближил някакъв гражданин и като попитал защо стоят така, му било отговорено, че фокусникът е отлетял с кончето си във въздуха. На което той потвърдил, че току-що го е видял да минава край неговата странноприемница.

255. ЗАЩИТНАТА РИЗА

Защитната риза се приготвя по следния начин: В нощта на Рождество две невинни, недостигнали още седмата си година момиченца трябва да изпредат ленена прежда, да я изтъкат на платно и да ушийт риза от него. На гърдта се извезват две глави, една от дясната страна с дълга брада и шлем, другата от лявата с корона, каквато носи дяволът. И двете страни биват защитени с кръст. Ризата е толкова дълга, че да покрива човека от шията до половината на тялото.

Който носи такава защитна риза на война, е неуязвим за пробождане, удар, изстрел и във всеки друг случай, поради което императорът и князете я ценят много. Родилките също я обличат, за да родят по-бързо и лесно. Напротив, разпътните жени търсят такава риза, снета от мъртъв мъж, понеже като я надянат, се предпазват от забременяване.^[44]

[44] Последното изречение е дадено на латински. ↑

256. ЗАКРЕПЕНО

При една продължителна обсада някакъв знатен воин излязъл с още двамина извън траншеите. От крепостта ги обстрелвали здраво, но той сочел с жезъла си наляво и дясно и нареждал на двамата да се държат за него и да не се отклоняват; при което всички гюллета ги подминавали и не ранявали нито него, нито другите.

Един генерал, който бил принуден да се крие от обстрела в някакъв град, изгърсвал често от ръкавите си куршумите като грахови зърна, които така и не успявали да го наранят.

Майстор Петер, бръснар във Витенберг, имал зет, наемник по време на една война. Този владеел изкуството да се пази така, че нищо да не може да го рани. Той предсказал и смъртта си, като рекъл: „Шурейт ми ще го направи.“ Същия ден той наредил на жена си: „Напазарувай, днес ще ти дойдат на гости зяпачи.“ Което и станало, понеже когато шурейт му го пронизал, в дома на бръснаря се стекъл много народ и всеки искал да види мъртвеца.

257. ТОЧНИЯТ ИЗСТРЕЛ

Един оръжейник, когото познавах, се хвалеше, че може да улучи всичко в обхвата на един пушечен изстрел, така че да може да го достигне, дори и ако не го вижда. От това си умение той се възползвал при обсадата на град В. В една горичка пред града се бил скрил един знатен военачалник и господар, който не се виждал, ала оръжейникът се наел да го застреля. Та той стрелял през дървото, под което онзи бил вързал коня си и закусвал. Валвазор^[45] си спомня някакъв знатен господар, който давал на ден само по три безпогрешни изстрела, при които улучвал всичко, каквото му се посочело. На такъв стрелец е достатъчно да се каже само какво точно трябва да отстреля, елен, сърна или заек, тогава той просто насочва пушката към прозореца, натиска спусъка и дивечът пада.

[45] Янез Вайкард, барон Валвазор (1641–1693), словенски благородник и автор на „Славата на кранското воеводство“. ↑

258. СКИТАЩИЯТ ЛОВЕЦ

Веднъж станало така, че лесничеят, който полагал грижи за една голяма гора, бил прострелян. Благородникът, чиято била гората, поверил службата другиму, ала него го споходило същото, а сетне и следващите, така че вече никой не се решавал да поеме опасната гора. Защото щом новият лесничей застъпвал на служба, дочувал се далечен изстрел и тутакси куршум го улучвал право в челото, без някой да може да каже откъде и от кого е изстрелян куршумът.

Така или иначе, след няколко години един скитащ ловец се обадил за службата. Благородникът не скрил какво се е случило и настойчиво подчертал, че макар да желае гората отново да бъде наглеждана, не може все пак да му препоръча опасната длъжност. Ловецът отвърнал уверено, че ще опита да се справи с невидимия стрелец, и поел гората. На другия ден, когато, придружен от мнозина, навлязъл в нея, отдалеч се дочул изстрел. Ловецът тутакси подхвърлил шапката си нагоре и когато тя паднала, била пронизана от куршум. „Е, рекъл ловецът, сега е мой ред“, напълнил пушката си и с думите: „Този куршум е отговорът“, стрелял във въздуха. Сетне подканил спътниците си да го последват и да издирят извършителя. След дълго ходене насам и натам най-сетне открили в една воденица на противоположния край на гората мелничаря мъртъв, улучен в челото от куршума на ловеца.

Този скитащ ловец останал още известно време на служба при благородника, но тъй като умее да приспива дивеча, да пуска от джоба си яребици и да ги улучва, колкото и невероятно далеч да са отлетели, а и вършел още необясними неща, благородникът бил обхванат от нещо като страх от него и под благоприличен претекст го освободил от служба.

259. ДВОЕН ОБРАЗ

Един бродяга отишъл при благородник, който от дълго време линеел, и му казал: „Вие сте омагьосан, да Ви покажа жената, която Ви е сторила това зло?“ Когато благородникът дал съгласието си, онзи рекъл: „Жената, която дойде утре в дома Ви, застане до огнището и посегне с ръка към куката, на която е закачено котлето, е тази, която Ви причинява страданието.“ На другия ден дошла жената на одного от поданиците му, който живеел наблизко, една почтена и благочестива жена, и сторила точно това, което бродягата бил предсказал. Благородникът много се учудил, че една толкова почтена и богобоязлива жена, към която винаги се е отнасял доброжелателно, ще върши такива лоши неща, и започнал да се колебае как да постъпи. Затова наредил тайно на слугата си да отидат и видят дали въпросната съседка е у дома си, или не е. Когато слугата отива там, жената се занимава с делата си и влачи лен. Той я вика при господаря, но тя отговаря: „Не е редно да се явявам при юнкера толкова прашна и нечиста.“ Слугата обаче настоява, че това няма значение и че тя трябва по възможно най-бързия начин да го последва. Щом прекрачила прага, другата изчезнала като призрак от залата и господарят поблагодарил Богу, дето му е хрумнало да прати слугата, понеже иначе щял да се довери на дяволската измама и да накара да изгорят невинната жена.

260. ПРИЗРАК КАТО СЪПРУГА

По времето на херцог Йохан Казимир от Кобург началникът на неговата конюшня Г. П. от Ц. живеел първоначално на Щипаталгасе, сетне в дома, в който след него се нанесъл доктор Фроман, сетне в големия дом в предградието, наречено Розенау, накрая в двореца, където бил управител. Към това постоянно променяне на мястото го подтикнал един призрак, който изглеждал досущ като все още живата му съпруга, така че когато се пренесял в новото жилище и сядал на масата, изпитвал съмнение, коя всъщност е собствената му жена, понеже и да се изнесял от къщата, призракът го следвал навсякъде. Когато жена му предложила да се преместят в дома, който сетне придобил въпросният доктор, та по този начин да се отърват от призрака, онзи се провикнал с висок глас: „Където и да идеш, дори и накрай света, аз ще те последвам.“ И това не била празна заплаха, понеже когато човекът се изнесъл, вратата на пристройката се затръшнала със страшна сила и оттогава призракът не бил видян повече в изоставената къща, ами се появил в новата.

Каквито дрехи да обличала благородната дама, в същите се явявал и призракът, независимо дали ставало дума за празнична, или всекидневна одежда и какъв е цветът ѝ; поради което и тя била винаги придружавана от някого, когато вършела домашните си дела. Обикновено той се явявал по пладне между единадесет и дванадесет часа. Имало ли там духовник, призракът не се появявал. Когато веднъж поканили изповедника Йохан Пфрюшер и на сбогуване благородникът, жена му и неговата сестра го придружили до стълбите, призракът се подал изпод тях и през една дървена решетка уловил престилката на момичето, а когато то се разкрещяло, изчезнал. Веднъж се бил облегал с ръка на кухненската врата и когато готвачката го попитала: „Какво искаш?“, отвърнал: „Господарката ти.“ Иначе не причинявал никаква друга вреда на благородната дама. Той обаче застрашавал госпожицата, сестрата на благородника, и веднъж ѝ зашлевил такава плесница, че страната ѝ подпухнала и тя трябвало да се върне в

бащиния си дом. Най-сетне призракт се изгубил някъде и в дома настъпил покой.

261. СМЪРТ НА ПЪРВОРОДНИЯ СИН

В една знатна фамилия преди няколкостотин години се случило първото дете, синчето, да бъде намерено мъртво до бавачката си в леглото. Заподозрели нея, че го е задушила съзнателно, и макар че тя се кълняла в невинността си, била осъдена на смърт. Когато коленичила и очаквала удара, тя още веднъж казала: „Аз съм невинна дотолкова, че в бъдеще всеки първороден син от този род ще умира.“ Като изрекла това, един бял гълъб прелетял над главата ѝ; след което била екзекутирана. Предсказанието обаче се сбъднало и най-старшият син от дома винаги умираше още в ранна възраст.

262. МОМЧЕТО В КОЛМАР

Край Пфел в Колмар имало дете, което никога не отивало на едно определено място в градината, където приятелите му спокойно играели. Те не знаели защо го прави и веднъж насила го замъкнали там; тогава косите му се изправили и студена пот избила по тялото му. След като момчето преодолело припадъка си и го попитали за причината, то дълго не искало да признае, но след като дълго го сговаряли, най-сетне рекло: „На това място е погребан човек, чиито ръце лежат така и така, нозете му заемат такава и такава положение (и то описало всичко съвсем точно), а на пръста на едната му ръка има пръстен.“ Започнали да разкопават обраслото с трева място и на три пръста под земята открили скелет в описаното положение и с пръстен на споменатия пръст. Погребали го както е редно и оттогава момчето, на което не казали нищо нито за това, нито за изравянето, спокойно отивало на въпросното място. Това дете имало способността да вижда на мястото, където лежат мъртъвци, от изпаренията да се издигат фигурите им и да ги разпознава. Поради многобройните ужасяващи явления то се топяло и бързо напуснало живота.

263. СМЪРТ НА КАНОНИК В МЕРЗЕБУРГ

Преди много години в манастирската църква в Мерзебург в продължение на три седмици, преди да умре някой от младите каноници, се дочувала голяма врява, като столът на оногова, който трябвало да умре, изтрещявал така, че все едно як мъж нанася по него силен удар със свит юмрук. Щом пазачите, които будували денем и нощем в църквата и обикаляли из нея, за да наглеждат наличните там внушителни скъпоценности, чували това, още на следния ден съобщавали на капитула. За каноника, чийто стол бил ударен, това било лично указание, че в рамките на три седмици ще се залови за хоровода на мъртвите.

264. ЛИЛИЯТА В МАНАСТИРА В КОРВЕЙ

Манастирът на абатството Корвей на река Везер бил дарен от Бога с такава милост, щото, когато някой от братята предстояло да умре, три дена преди това той бил предупреждаван посредством една лилия върху железния венец, който висял в хора. Същата тази лилия по чудесен начин слизала от венеца и се появявала на стола на онзи брат, чийто живот бил достигнал до края си; така че той безпогрешно и със сигурност узнавал, че до три дни ще напусне този свят. Това чудо се запазило в продължение на няколкостотин години, докато един млад брат от ордена, комуто бил предизвестен по този начин скорошният му смъртен час, пренебрегнал напомнянето и преместил лилията върху стола на един стар духовник: мислейки, че повече подобава да умре старецът, а не младежът. Когато добрият стар брат съзрял лилията, той се изплашил толкова от този знак за смъртта, че легнал болен, ала не умрял, ами скоро отново оздравял, докато пренебрегналият предупреждението младеж на третия ден бил застигнат от внезапна смърт.

265. РЕБУНДУС В КАТЕДРАЛАТА НА ЛЮБЕК

Когато в стари времена на някакъв каноник от Любек предстояло скоро да умре, на сутринта под възглавничката на стола му в хора била намерена бяла роза, откъдето станало обичай всеки, като влезе в църквата, тутакси да обърне възглавничката си, за да види дали отдолу не лежи такава прогласителка на смъртта. Случило се така, че един каноник на име Ребундус една сутрин намерил под възглавничката си въпросната роза и тъй като за очите му това било по-скоро болезнен трън, нежели роза, вдигнал я оттам и я пъхнал под възглавничката на най-близкия си съсед, макар онзи вече да бил погледнал и не бил намерил нищо под нея. Ребундус го попитал няма ли да обърне възглавничката си. Другият отговорил, че вече го е сторил; ала Ребундус настоял, че не е видял добре и трябва да хвърли още един поглед, понеже на него самия му се е мярнало нещо бяло, когато онзи надзърнал там. Каноникът повдигнал възглавничката си и съзрял гробното цвете; ала рекъл гневно, че това е измама, понеже още преди бил погледнал достатъчно внимателно и под седалката си не бил открил никаква роза. С тези думи той я измъкнал и я пъхнал отново под възглавничката на Ребундус, онзи обаче не се примирил, двамата започнали да си я подхвърлят един другиму и между тях избухнал спор и здрава кавга. Капитулът се намесил и ги разтървал, ала Ребундус никак не искал да признае, че той именно пръв е имал розата, ами настоявал на невярното си твърдение, така че накрая другият в огорчението и нетърпеливостта си пожелал следното: „Нека Бог стори така, че този от нас, който не е прав, в бъдеще дава знака вместо розата, и когато на някой от канониците предстои да умре, той да трополи в гроба до Съдния ден.“ Ребундус, за когото това пожелание било вятър работа, добавил кощунствено: „Амин! Тъй да бъде!“

Тъй като не след дълго Ребундус умрял, изпод надгробния му камък започнало да се чува страховито потропване всеки път, когато приближавал краят на някой каноник, и се появила поговорката:

„Ребундус се раздвижи, някой каноник ще умре!“ Това собствено и не е почукване, ами изпод огромния, дълъг и широк надгробен камък се дочуват три удара, които прозвучават като три силни порива на вятъра или като три оръдейни изстрела. При третия удар звукът проехтява под свода по цялата дължина на църквата и е толкова силен, че човек може да си помисли, щото сводът ще рухне и църквата ще се срути. Той се чува не само в църквата, ами и в околните къщи.

Един неделен ден между девет и десет часа посред проповедта Ребундус се раздвижил и ударил така силно, че няколко занаятчийски калфи, които били застанали тъкмо върху надгробната плоча и слушали проповедта, изпадали като ударени от гръм — било поради силното разтрисане на камъка, било от ужас. При третия ужасяващ удар всички побягнали от църквата, мислейки, че тя ще се срути; проповедникът обаче запазил спокойствие и призовал пасомите си да останат и да не се боят, понеже това бил само един дяволски призрак, който искал да смути богослужението, а такъв трябва да презрем и да му противопоставим вярата си. След няколко седмици се поминал синът на декана, понеже Ребундус тропал и когато предстояло да умре някой близък роднина на каноник.

266. КАМБАНАТА БИЕ САМА

На 27 март 1686 година в един прочут имперски град така наречената Пазарна камбана сама ударила три пъти, скоро след което умрял един съветник, който същевременно управлявал пазара.

В един дом шест или седем седмици преди смъртта на домовладиката започнала да бие една извънредно звучна камбана, при това двукратно. Тъй като домовладиката бил свеж и здрав, пък жена му лежала болна на легло, той забранил на прислугата да ѝ казват каквото ѝ да било, опасявайки се да не би тя да се уплаши, да започне да си мисли разни тягостни неща, да заболее още по-тежко и да умре. Това знамение обаче било за него, понеже той се споминал, а жена му оздравяла напълно. Седемнадесет седмици по-късно, докато чисти и четка дрехите и палтата на блаженопочившия си съпруг, пред очите и ушите ѝ се разлюлява камбаната на хармана и започва да издава обичайния си звън. Осем дена след това заболява най-възрастният ѝ син и за няколко дена умира. Когато вдовицата се омъжва отново и ражда няколко деца на втория си съпруг, те повяхват като мартенски цветя само няколко седмици след раждането си и биват погребани. Всеки път камбаната удряла по три пъти, макар стаята, в която висяла, да била заключена, така че никой не можел да дръпне въжетото.

Някои смятат, че този звън, който често бива чуван от други, а не от болните и умиращите, е причиняван от зли духове; други, напротив, от добри ангели. Трети пък твърдят, че той идва от духа пазител, който предупреждава човека и му напомня да се приготви за скорошния си край.

267. ПРИЗРАКЪТ НА СМЪРТТА

В Швац и Инсбрук в Тирол в часа на смъртта си човек вижда призрак, понякога малък, понякога голям като къща. В който прозорец надникне, от тази къща умират човеците.

268. ГОСПОЖА БЕРТА ИЛИ БЯЛАТА ЖЕНА

Бялата жена се явява в замъците на множество княжески домове, именно в Нойхаус в Бохемия, в Берлин, Байройт, Дармщат, Карлсруе и във всички, които са се сродили с тях чрез бракосъчетание. Тя не върши никому зло, когато срещне някого, скланя глава пред него, без да пророни дума, а явяването ѝ означава скорошна смърт, или обаче нещо радостно, когато именно не носи черни ръкавици. Тя подрънква връзка ключове и главата ѝ е покрита с бяла качулка. Според някои приживе тя се е наричала Перхта от Розенберг, живеела в Нойхаус в Бохемия и била омъжена за Йохан от Лихтенщайн, един зъл и опърничав мъж. След смъртта на съпруга си тя продължила да живее сама в Нойхаус, като възложила на подвластните си да построят нов замък. Докато те работели, тя ги подканвала да се стараят повече: „Когато замъкът стане готов, ще приготвя за вас и за вашите хора сладка каша“, защото така се изразявали старите люде, когато канели някого на гости. Есента след завършването на строежа тя не само удържала думата си, ами наредила за вечни времена всички от рода Розенберг да дават такова угощение на людете си. Това продължава до днес и ако някой пропусне да го направи, тя се явява с гневно лице. Понякога нощем, когато бавачките бъдат оборени от сън, тя се промъква в княжеските детски стаи, люлее децата и нежно ги прегръща. Веднъж, когато една неосведомена детегледачка я попитала уплашено: „Какво правиш с детето?“ и започнала да я ругае, онази отвърнала: „Аз не съм чужда на дома, каквато си ти, ами му принадлежа; това дете е мое праправнуче. Но тъй като тук не ме почитат, повече няма да се върна.“

269. ДИВАТА БЕРТА ИДВА

В Швабия, Франкония и Тюрингия на вироглавите деца се подвиква: „Мълчи, или ще дойде дивата Берта.“ Други я наричат Билаберта, Хилдаберта, а също Желязната Берта. Тя се явява като дива жена с разрошени коси и омърсява хурката на момичето, което не е изпрело лена до последния ден от годината. Мнозина ядат на този ден кнедли и херинга. В противен случай, твърдят те, ще дойде Перхта или Прехта, ще им среже коремите, ще измъкне вкусеното преди и ще ги натъпче с плява. След което ще зашие разреза с палешник вместо игла и с ръждива верига вместо конец.

270. ТЮРСТ, ПОСТЕРЛИ И ЩРЕГЕЛЕ

Когато нощем в гората бушува и вие буря, хората в Луцернергау казват: „Тюрст (или Дюрст) ловува!“ В Ентлебух, напротив, става дума за Постерли, едно женско чудовище, чийто лов жителите представят всяка година в четвъртъка преди Рождество като голямо шествие с много шум и грохот. В града Луцерн пък се говори за Щрегеле, една вещица, която броди в нощта преди последните три дена от постите, сиреч в сряда преди светото Рождество и наказва по всевъзможни начини момичетата, които не са свършили дневната си работа; поради което и въпросната нощ се нарича Нощта на Щрегеле.

271. НОЩНИЯТ ЛОВЕЦ И ТРЕСЯЩИТЕ СЕ ЖЕНИ

Нощем жителите на Ризенгебирге^[46] често чуват ловни викове, звуци от рогове и тропот на диви животни; тогава казват: „Нощният ловец ловува.“ Малките деца се страхуват от него и за да ги укротят, възрастните им викат: „Тихо, не чуваш ли нощния ловец?“ Той преследва обаче преди всичко Тресящите се жени, които изглежда да са някакви дребни, покрити с мъх женички, гони ги и ги сплашва без отдих. Стига само да не се доберат до пъна на отсечено дърво, и то такъв, за който дървосекачът е рекъл „Бог да го пази!“ На такова дърво те намират покой. Ако обаче секачът, вдигайки брадвата, е изрекъл: „Да го пази Бог!“, поставяйки Божието име отзад, то такъв пън не гарантира на Тресящите се жени мир и покой, ами те постоянно трябва да бягат от Нощния ловец.

[46] Великанската планина. ↑

272. МЪЖЪТ С ШИРОКОПОЛАТА ШАПКА

Преди няколко години в една от стаите на западналия Фрайенщайн все още живеела една старица. Една вечер съвсем ненадейно в стаята ѝ влязъл мъж със сива мантия, голяма широкопола шапка и дълга брада. Той закачил шапката си на някакъв пирон, седнал, без да обръща внимание никому, на масата, измъкнал от торбата си къса луличка и запушил. Така сивокосият мъж останал да седи на масата. Старицата не успяла да дочака онзи да си тръгне и си легнала. На сутринта призракт бил изчезнал. Кметският син разказвал: „Сутринта на Рождество, докато вървяла църковната служба, баба ми била в стаята си и се молела. Когато вдигнала очи от книгата и погледнала към градината на замъка, забелязала там горе да стои мъж в сива мантия и широкопола шапка, който замахвал от време на време. Такъв го видяхме и ние, а и всички съседи. При изгрев-слънце той изчезна.“

273. СИВИЯТ ЕЗДАЧ

Преди много години една вечер някакъв селянин от Ауербах минавал край Шлосберг. Ненадейно го спрял облечен в сиви дрехи мъж и го принудил да го изнесе на гръб до замъка. На другия ден селянинът бил открит да лежи изнемощял на едно тъмно стълбище в замъка. Скоро след това той умрял.

274. ХИМЕКЕ В ПОМЕРАНИЯ

В замъка Лойц някакъв дух-мъчител, наричан от местните жители Химеке, насякъл на ситно един млад кухненски прислужник и го скрил в пръстена делва, понеже онзи бил забравил млякото, което в онези времена на суеверие всяка вечер трябвало да бъде оставяно за духа. Дълго време там показвали въпросната делва, в която Химеке бил охладил гнева си.

275. КРЕСЛИВЕЦЪТ

Йохан Петер Крихбаум, от Цент в Оберкайнсбах, разказал на 12 март 1753 година следното: В местността, наречена Шпренг, се подвизавал дух или призрак, който издавал всякакви звуци — като сърна, лисица, магаре, куче, свиня, поради което хората го нарекли Кресливецът. Той бил подвел вече мнозина и не допускал никого, особено пък пастирите, в тамошната ливада. Самият кмет наскоро го бил срещнал, когато една нощ отишъл на ливадата си в Шпренг и се канел да я напоява с вода; в горичката откъм Лангенбромбах изквичала свиня толкова остро, че все едно го пронизали с нож в гърлото. Призракът стига до Холския лес, където допреди шестнадесет години горели въглища и въглищарите по онова време се оплаквали много, задето ги плашел, явявайки им се във вида на магаре. Нещо подобно разказвал и покойният Йохан Петер Вебер, който една нощ товарел на въпросното място въглища, за да ги кара на пазара в Михелщат. Хайнрих Герман, старият кмет на Цент, уверява, че когато веднъж пасял воловете на моравата си, към него притичала лисица, а когато замахнал към нея с камшика, тя мигом изчезнала.

276. ПРЕВОЗЕНИТЕ ПРЕЗ РЕКАТА МОНАСИ

В град Шпайер преди години живеел рибар. Когато една нощ отишъл на Рейн и се канел да разстели мрежата си, към него се приближил мъж, покрит с черен капюшон, какъвто носят монасите, и след като рибарят го поздравил почтително, онзи казал: „Аз съм пратеник отдалеч и искам да прекося Рейн.“ „Качи се в лодката ми, отвърнал рибарят, и ще те прехвърля оттатък.“ Като го превозил и се върнал, на брега стояли още петима монаси, които също поискали да преплават реката, а рибарят смирено попитал защо пътуват в такава нощ? „Нуждата ни гони, отговорил един от монасите, светът ни мрази, така че ни вземи и Бог ще те възнагради за това.“ Рибарят поискал да узнае какво ще му дадат за работата му. Те рекли: „Сега сме бедни, но нещата като се оправят, ще усетиш благодарността ни.“ Лодкарят отплавал, но като стигнал средата на Рейн, се надигнала страховита буря. Вълните заливали ладията и рибарят побледнял от страх. Какво става, мислел си той, по залез небето беше ясно и безоблачно, луната грееше толкова ярко, откъде се взе тази внезапна буря? И като вдигнал ръце, за да се помоли Богу, един от монасите се провикнал: „Какво проглушаваш ушите на Бога с молитвите си, управлявай ладията си!“ При тези думи той измъкнал греблото от ръката на бедния рибар и започнал да го налага. Рибарят останал да лежи полумъртъв в лодката, започнало да се зазорява, а черните мъже изчезнали. Небето било ясно като преди, лодкарят се свестил, поел назад и с мъка се добрал до жилището си. На другия ден един пратеник, който бил тръгнал рано от Шпайер, срещнал същите тези монаси върху раздрънкана, покрита с черно покривало талига, която имала обаче само три колелета и била управлявана от дългонос кочияш. Смаян, той замръзнал на място, пропуснал талигата покрай себе си и малко след това я видял да се издига сред пукот и пламъци във въздуха, а при това дочул и звън на мечове, все едно войска марширвала. Пратеникът се върнал в града и

съобщил видяното: това видение било разтълкувано като знак за раздори между немските князе.

277. БЛУЖДАЕЩИЯТ ОГЪН

По планинския път към Хенлайн, както и в областта на Лорш, блуждаещите огънове биват наричани войскови огънове^[47]; те се появяват единствено в седмиците преди Рождество и за тях има такава шеговито стихче: „Ти като суха слама гориш, огънче, бързо ела и ме виж!“ Преди повече от тридесет години някакво момиче, както се разказва, една вечер видяло такъв блуждаещ огън и изрекло споменатия шеговит стих. Огънят обаче се отправил право към момичето и когато то побягнало към дома на родителите си, го последвал до прага, вмъкнал се заедно с него вътре и заудрял с огнените си криле всички намиращи се в дома люде, така че те загубили зрението и слуха си.

[47] Irrwisch — Heerwisch. ↑

278. ОГНЕНИТЕ КОЛЕСНИЦИ

Конрад Шефер от Гамелсбах разказал следното: „Преди няколко години пазех реколтата на Хиршхьорнерхьое, недалеч от стария замък Фрайенщайн. Около полунощ срещнах две огнени колесници, които се носеха със страховито дрънчене; като във всяка от тях бяха впрегнати четири огнени коня. Шествието идваше откъм Фрайенщайн. Това често ми се е случвало и всеки път ме е плашило много; понеже в каляските седяха люде, от очите и устите на които излизаха пламъци.“

279. РЕДЕРБЕРГ

Един касапин от Насау излязъл от града да напазарува. По пътя се натъква скоро на пътуваща в същата посока карета и тръгва след нея, следвайки оставените от нея коловози. Изведнъж тя спира пред някаква красива голяма вила наред Войсковото шосе, която обаче той не бил виждал, когато минавал преди по този път. Трима монаси слизат от колата и удивеният касапин тръгва незабелязано след тях към ярко осветената къща. Те влизат най-напред в една стая, за да дадат участие някому, а сетне в зала, където голяма компания се е разположила около масата и се храни сред силен шум и викове. Изведнъж седящият на централното място забелязва непознатия касапин и тутакси всичко замлъква и потъва в тишина. Тогава онзи се надига и подава на касапина винен бокал с думите: „Още един ден!“ Касапина го побиват тръпки и не пожелава да пие. Скоро след това се надига друг, доближава се до касапина с чаша в ръка и повтаря: „Още един ден!“ Този отказва отново. Сетне идва още един с чаша и със същите думи: „Още един ден!“ Сега вече касапинът отпива. Скоро след това обаче към него се приближава четвърти от компанията и пак му предлага вино. Касапинът е обхванат от силен страх и като се прекръства, видението изчезва и той се озовава сред непрогледна тъма. Когато най-сетне се зазорява, касапинът се оказва на Редерберг, далеч от пътя, спуска се по каменистата и стръмна потока обратно към родния си град, разказва случилото се на свещеника и умира след три дена.

Според едно стародавно сказание на въпросния хълм имало манастир, развалините на който могат да бъдат видени и сега, ала монасите от ордена са измрели.

280. СВЕТЛИНИТЕ ВЪРХУ АЛЕБАРДИТЕ

За древния замък Лихтенберг, разположен върху висока скала край Ханау, Долен Елзас, на един час път от Ингвайлер, се разказва следното: Когато се надигне буря, върху покривите и върховете на дворцовите кули, но също върху остриетата на алебардите се появяват малки синкави светлинки. Това се случвало от много години и според някои тъкмо то е дало названието на стария замък.

Двама селяни вървели от село Лангенщайн (до Кирххайн в Горен Хесен) към Ембсдорф с вилите си на рамо. Ненадейно единият забелязал светлинка върху инструмента на спътника си, последният го свалил и смеейки се, изтрил блясъка с пръст, така че той изчезнал. След сто крачки обаче светлинката се появила отново на предишното място и пак била изтрита. Скоро след това тя пак заблестяла, но другият селянин я изтрил още веднъж, придружавайки действието си с няколко груби думи, така че тя не се появила повече. Седем дена по-лесно двамата се срещнали отново на мястото, където единият бил изтрил за трети път светлината, и макар иначе да били добри приятели, се скарали, от думи преминали към удари и единият пронизал другия.

281. ПРОВИЖДАНЕТО

Хората от Остзее вярват да виждат отнапред корабокрушения и засядания в плитчините, когато няколко дена или седмици преди това нощем на мястото, където предстои да претърпят злополука, забелязват тъмните въздушни фигури на призрачни кораби, като всички части на кораба — корпус, такелаж, мачти, платна, са обхванати от силен пожар. Това именно те назовават провиждане.

Провиждат се също и люде, които ще се удавят, къщите, които ще изгорят, места, които ще западнат. В неделни дни под водата се дочуват все още как бият камбаните на потъналите градове.

282. ЗАМЪКЪТ С БЛУЖДАЕЩИЯ ОГЪН

На един висок хълм в Тирол има замък, в който всяка нощ гори огън; пламъкът е толкова голям, че се извисява над стените и се вижда отдалеч. Случило се така, че някаква стара жена, която имала нужда от дърва, събира изпопадали съчки по хълма и най-сетне достигнала до дворцовата порта, където се огледала с любопитство и пристъпила вътре, макар и не без затруднение, понеже всичко било разрушено и през развалините не било лесно да се мине. Когато стигнала до двора, забелязала на една маса да седи и се храни компания от мъже и жени. Край тях стояли слуги, сменяли блюдата, носели и отнасяли ястията и наливали вино. Както стояла, към нея се приближил един от слугите, довел я до масата и тогава в престилката ѝ било хвърлено парче злато, след което всичко изчезнало мигновено и бедната жена изплашена подирила обратния път. Когато обаче напуснала двора, пред нея се изправил воин с горящ фитил, при това главата му била не на врата, ами той я държал под мишница. Той заговорил и забранил на жената да казва на когото и да било какво е видяла и узнала, в противен случай ще я стигне зло. Жената се върнала, все още силно изплашена, у дома си, отнасяйки златото, като обаче не казвала откъде го е получила. Когато властите дочули за станалото, я разпитали, ала тя не отронила и дума с извинението, че ако каже каквото и да било, това ще ѝ донесе голяма злина. Тогава я подложили на по-строг разпит и тя разказала до най-малка подробност случилото ѝ се в огнения замък. Ала в мига, когато завършвала показанието си, била грабната оттам и никой повече не узнал къде е била отнесена.

На втората година на същото място се появил млад благородник, един изкусен в много дела рицар. След като се осведомил за случилото се, той се отправил една нощ пеш със слугата си към хълма. С голяма мъка се изкачили на него, като през това време шест пъти били предупредени от някакъв глас да се върнат, защото в противен случай ги чакат големи беди. Без да обръщат внимание, те продължавали пътя си и най-сетне се добрали до портата. Там стоял на пост онзи воин,

който извикал както обикновено: „Кой там?“ Благородникът, един наистина храбър господар, отговорил: „Аз съм!“ Призракът попитал отново: „Кой си ти?“ Този път благородникът не отвърнал нищо, ами накарал слугата да му подаде меч. Когато това било сторено, откъм замъка се задал на кон черен ездач, срещу когото благородникът се готвел да се изправи; ала ездачът го грабнал на коня си и препуснал към двора, а воинът подгонил слугата надолу по хълма. Благородникът повече не бил видян.

283. ОГНЕНИЯТ ХЪЛМ

На няколко часа път от Халберщат се извисява някога гол, а сега обрасъл с елха и дъб хълм, наричан от мнозина Огненият хълм. Под него обитава, както разказват, дяволът и всичко там гори в ярки пламъци. В стари времена в околностите на Халберщат живеел някакъв граф, зъл грабител, който потискал, колкото може, местните жители. От много години той дължал доста пари на един овчар, но винаги когато онзи идвал да си ги иска, графът презрително му отказвал. Ненадейно графът изчезнал и се говорило, че е умрял в далечни земи. Овчарят ходел потиснат из полето и се оплаквал за загубата си, понеже наследниците на графа не искали и да чуят претенциите му и когато той се обаждал, го гонели от замъка. Случило се така, че веднъж, докато бил в гората, му се явила някаква фигура и рекла: „Ако искаш да видиш стария си длъжник, последвай ме.“ Овчарят тръгнал след нея и през гората двамата достигнали до висок гол хълм, който с грохот се разтворил пред тях, а като влезли, отново се захлопнал. Вътре всичко било обзето от пламъци. Разтрепераният овчар забелязал графа седнал на един стол, покрай който, също както по тлеещите стени и на пода, се извивали хиляди пламъци. Грешникът извикал: „Ако искаш да получиш парите си, овчарю, вземи тази кърпа и я отнеси на моите люде; кажи им как си ме видял да седя в адския огън, в който трябва да страдам вовеки.“ След което снел кърпата от главата си и я подал на овчаря, а от очите и ръцете му се пръскали искри. Овчарят тръгнал, насочван от водача си, с омекнали нозе обратно; хълмът отново се отворил и се затръшнал зад него. След това отишъл с кърпата в графския замък, показал я и разправил какво е видял; на което наследниците на драго сърце му дали парите.

284. ОГНЕНИЯТ МЪЖ

През тази година (1124) видях огнен мъж между тези замъци, днешните Глайхен, и това стана точно в полунощ. Мъжът отиваше от единия замък към другия и гореше като разтопено стъкло, като ярък огън; стражите казаха, че в следващите нощи не го видели повече. Георг Мителбергер, жител на тъй наречения Хопелрайн край Кайлбах, община Фрайенщайн, разказвал: „В първата неделна нощ от Рождественските пости между единадесет и дванадесет часа недалеч от дома си видях изцяло обхванат от огън мъж. Ребрата му можеха да се преброят. Той крачеше по улицата от единия до другия край, а в полунощ внезапно изчезна. Мнозина бяха обхванати от страх и ужас, той като от устата и носа му излизаше пламък и той се носеше с бясна бързина насам и натам.“

285. ОМАГЪОСАНИТЕ ЗЕМЕМЕРИ

Блуждаещите огънове, които нощем кръстосват бреговете и синорите, някога са били земемери и са мамели при отмерването на границите. Затова са прокълнати след смъртта си да скитат и пазят границите.

286. ПРЕМЕСТЕНИЯТ ГРАНИЧЕН КАМЪК

В полето край Енгер нередко може да бъде видян призрак в образа на мъж, наричан от хората юнкер Лудвиг. Някога живял човек с това име, който измамно премествал граничните и маркировъчни камъни в полето. Скоро след смъртта си той започнал да броди и плашел мнозина от срещналите го люде. В по-нови времена това узнало и едно градско момиче. Веднъж то вървяло само извън градските порти и ненадейно се озовало в прословутата местност. На мястото, където според преданието бил преместен граничният камък, към него се приближил мъж, изглеждащ точно така, както многократно вече било описвано явяването на злия юнкер. Той пристъпил към момичето, сграбчил го за гърдите и след това изчезнал. Силно уплашено, то се върнала у дома си и казало на домашните си: „Ето че ме споходи това.“ Мястото на гръдта му, което било докоснато от духа, било почерняло. То тутакси легнало болно и на третия ден се поминало.

287. ГРАНИЧНИЯТ СПОР

В хесенското село Вилмхаузен, недалеч от Мюнден, преди години избухнала разправия между местната община и съседната ней за границата помежду им. Не знаели как да я прекарат справедливо. Най-сетне се сговорили да вземат един рак и да го пуснат в спорната нива, да вървят по следите му и там да поставят граничните камъни. Тъй като ракът кръстосвал насам-натам по най-чудноват начин, до днес границата там е особена, с множество ъгли и извивки.

288. ГРАНИЧНАТА ЛИНИЯ

През прохода Клус и планинското било отатък Шехентал по поречието на Флетчбах към Гларус се разпростира областта Ури. По някое време между жителите на Ури и тези на Гларус възникнал ожесточен спор за границата между земите им, така че те ежедневно се оскърбявали взаимно и си вредели едни на други. Тогава почитани люде взели следното решение: при равенство от всяка страна на разсъмване, щом пропее петелът, да бъде излъчен по един силен и опитен катерач, който да се отправи към спорната област, и там, където двамата мъже се срещнат, да бъде положена разграничителната линия, независимо че от едната или от другата страна разстоянието ще се окаже по-късо. Дватама били избрани и се гледало най-вече да бъде осигурен такъв петел, който няма да сгреша и ще определи точно най-ранния утринен час. Жителите на Ури взели един петел, поставили го в кош и го хранели и поили съвсем малко, тъй като вярвали, че гладът и жаждата ще го пробудят по-рано. Обитателите на Гларус, обратно, хранели и угоявали своя петел, та той да е в състояние радостно и високо да поздрави утрото, и смятали, че така постъпват по най-добрия начин. Когато настъпила есента и уреченият ден дошъл, станало тъй, че пръв пропял гладният петел в Алтдорф, още докато едва започвало да се развиделява, и катерачът от Ури радостно се втурнал към границата. Насреща, в Лентал, вече се било напълно разсъмнало и звездите били избледнели, а тлъстият петел все още спял спокойно. Цялата община се била струпала тъжна край него, ала уговорката била в сила, поради което никой не дръзвал да го събуди, додето най-сетне той не размахал криле и не изкукуригал. За състезателя от Гларус обаче изглеждало много трудно да навакса преднината на другия. Той скочил изплашен и хвърлил поглед към Шайдек, където видял, уви, другия мъж да преваля хребета и вече да се спуска надолу; все пак човекът от Гларус се закатерил по скалите, за да спаси за народа си толкова земя, колкото е възможно. Скоро двамата мъже се срещнали и този от Ури се провикнал: „Ето тук е границата!“ „Съседе, рекъл унило

този от Гларус, бъди справедлив и ми отстъпи част от пасището, което придоби!“ Първоначално човекът от Ури не искал, ала другият не се отказвал, докато най-сетне онзи се смилил и казал: „Ще ти отстъпя толкова, колкото успееш да изкатериш, като ме носиш на гръб.“ Порядъчният пастир от Гларус го вдигнал и се заизкачвал по скалите, но изведнъж дъхът му спрял и той рухнал мъртъв на земята. До днес все още показват граничното поточе, до което победеният жител на Гларус носил победителя от Ури. В Ури била голяма радост по повод победата, ала и хората в Гларус отдали на своя пастир заслужена почит и запазили вечен спомен за неговата голяма вяност.

289. АЛПИЙСКАТА БИТКА

Пастирите от Обвалд и тези от Ентлебух спорели за някакви пасища, ала те всъщност принадлежали на първите, които водели там добитъка си. Понеже се бояли да не бъдат нападнати от храбрите си противници, оставили пазачи на стадата. Пъргавите и ловки обитатели на Ентлебух замисляли удар; известно време се държали мирно и спокойно, така че доверчивите обвалдци не подозирали нищо лошо и вместо да пазят стадата си, убивали скуката с игри. Хитрите им съседи се промъкнали до зле охраняваното пасище, съвсем тихо завързали хлопките на добитъка и го отвели със себе си. Един от тях останал още известно време, като подрънквал със звънците на кравите, докато грабителите се озоват на безопасно място. След като го сторил, той захвърлил на земята всички хлопки и смеейки се гръмовно, с бързи крачки изчезнал оттам. Пастирите от Обвалд го чули и видели сполетялото ги нещастие. Поискали да си отмъстят, събрали бързо голяма тълпа и нападнали стремително онези от Ентлебух, които обаче се били подготвили за това. Обвалдци не само че не измили позора, ами на всичко отгоре и били набити; отнетото от тях знаменце жителите на Ентлебух съхраняват все още у дома си, в една стара кула в село Шюпфен, а мястото, където се състояла малката схватка, от този момент получило названието Алпийската битка.

290. КАМЪКЪТ КРАЙ ВЕНТХУЗЕН

Вентхузен в околностите на Кведлинбург някога бил женски манастир, след което преминал в ръцете на графовете от Регенщайн, а след като те измрели — у други господари. Говори се, че във въпросното имение още от времето на манастира има камък, който да остане да лежи непокътнат и невредим на това място, в противен случай собственикът ще бъде споходен от голямо нещастие. Един от чисто любопитство накарал да го отместят, ала вследствие на това бил измъчван по всевъзможни начини дотогава, докато не наредил да го върнат на предишното място.

291. ЦЪРКВАТА В АЛТЕНБЕРГ

Над село Алтенберг в Тюрингската гора високо на един хълм между дървета е кокетно разположена местната църквица, наречена „Свети Йоан“. Поради трудния път дотам, особено пък през зимата при хлъзгав лед, когато натам носят покойници или пък деца за кръщение, жителите на Алтенберг поискали, според сказанието, да разглобят църквата и да я построят отново долу в селото, само че все не успявали. Защото което смъквали и отнасяли в долината днес, на другия ден се оказвало отново на предишното място, горе при параклиса, при това пак подобаващо подредено, така че били принудени да се откажат от начинанието си.

Тази църква издигнал свети Бонифаций^[48] и често проповядвал в нея. Веднъж, когато го правел под открито небе, прилетели огромно количество гарвани, гарги и врани и така заграчили и закрещели, че думите на свети Бонифаций не можели да бъдат доловени. Тогава той помолил Бога да не допуска никога вече тези птици в областта. Молбата му била чута и те никога повече не били видени на това място.

[48] Свети Бонифаций (680–754), покръстителят на германските народи. ↑

292. КРАЛЯТ В ЛАУЕНБУРГСКАТА ПЛАНИНА

На един хълм край Лауенбург в Касубен през 1596 година била открита огромна пропаст. Съветът бил осъдил двама злосторници на смърт и им подарил живота, но при условие, че се спуснат и изследват въпросната бездна. Когато влезли в нея, те съзрели на дъното прекрасна градина, наред която имало дърво с прелестни бели цветове, до което обаче не им било позволено да се докоснат. До него стояло дете, което ги повело през обширна равнина към някакъв дворец. От двореца се разнасяли струнни звуци, а когато влезли в него, на сребърен трон седял крал със златен скиптър в едната ръка и с писмо в другата. Това писмо детето подало на двамата злосторници.

293. ЛЕБЕДОВАТА ПЛАНИНА

От прастари времена се говори, при това без някой да знае откъде идва поверието, че „насред Швейцария трябва да се намира Лебедовата планина“, което означава, че цяла Германия ще стане Швейцария. Това сказание е разпространено сред простолюдието и никой не му обръща внимание.

294. ИЗВОРЪТ В РОБЕДИСЕН

Ако човек тръгне от Дасел и прехвърли хребета, наречен Бир, а сетне и Кирхберг, от лявата му страна ще остане местност на име Робедисен, където блика извор. За него, за черната почва зад постройката и за високата топола пред Айленхаузен обитателите на областта вярват твърдо в следното: когато изворът в Робедисен промени мястото си, черната почва заприлича на обикновена пръст и високата Айленхаузенска топола изсъхне и загине, в Шьофе, сиреч в полето между Айленхаузен и Марколдендорф ще има голяма кървава битка.

295. БАМБЕРГСКАТА ТЕГЛИЛКА

В Бамберг, на гробницата на император Хайнрих, е изваяна Справедливостта с теглилка в ръката. Езичето на теглилката обаче не стои в средата, ами е малко отклонено встрани. Древното предание гласи, че когато езичето дойде точно в средата, ще настъпи свършекът на света.

296. ИМПЕРАТОР ФРИДРИХ В КАЙЗЕРСЛАУТЕРН

Според някои император Фридрих, след като бил освободен от пленничеството си при турците, пристигнал в Кайзерслаутерн и задълго се установил тук. Построил дворец, до него красиво езеро или басейн, наричано и до днес Императорското езеро, в което веднъж уловили огромен шаран и за да бъде ознаменувано това събитие, от едната страна на хрилете му окачили златен пръстен, снет от императорския пръст. Според преданието тази риба ще остане в езерото и няма да бъде уловена до пришествието на император Фридрих. По някое време, като ловели риба в езерото, хванали два шарана, свързани един с друг чрез златна верига, окачена на вратовете им, и за да бъде запаметено събитието, изваяли ги върху каменната Метцлерска порта в Кайзерслаутерн. Недалеч от двореца била изграден красив зоопарк, та императорът да вижда от двореца си всички чудновати животни, ала по-късно на това място било създадено езеро, а също стрелкови окоп. Във въпросния императорски дворец има и окачено на четири железни вериги легло и както се говори, след като вечерта леглото бъде оправено, на сутринта то се оказва разтурено, така че на него очевидно някой е лежал през нощта.

По-нататък: В Кайзерслаутерн има скала, а в нея пещера или дупка, толкова чудна, че никой не знае къде е дъното ѝ. Общоразпространеният слух е обаче, че именно в нея е жилището на изгубилия се някъде император Фридрих. Веднъж спуснали някого с въже, а над дупката окачили камбанка, та ако не може да продължи, да позвъни и да бъде изтеглен обратно. Като достигнал дъното, онзи видял император Фридрих, седнал на златен трон и с голяма брада. Императорът го заговорил и му рекъл да не говори с никого тук и нищо няма да му се случи, но да разкаже на господаря си, че го е видял. След което човекът се огледал и видял красива обширна равнина и мнозина човеци, които стояли край императора. Най-сетне

позвънил с камбанката, бил измъкнат без никакво увреждане горе и предал на господаря си посланието.

297. ОВЧАРЯТ ОТ КИФХОЙЗЕР

Някои хора разказват, че край Франкенхаузен в Тюрингия има планински хълм, на който е обиталището на виждания многократно на това място император Фридрих. Един овчар, който пасял стадото си на същата планина и който бил чувал сказанието, започнал да свири с гайдата си и като сметнал, че е отдал нужните почести, се провикнал високо: „Император Фридрих, това е дар за теб!“ Тогава императорът излязъл, показал се на овчаря и му рекъл: „Помози Бог, човече, в чия чест свири?“ „В чест на император Фридрих“, отвърнал овчарят. Императорът казал: „Щом е така, последвай ме и той ще те възнагради.“ Пастирът отвърнал: „Не бива да се отделям от овцете.“ Императорът го успокоил: „Ела с мен, на овцете няма да се случи нищо лошо.“ Овчарят го последвал, император Фридрих го уловил за ръка и го отвел недалеч от овцете до една дупка в хълма. Достигнали до желязна врата, която тутакси се отворила. Показала се красива обширна зала, в която имало множество господа и храбри слуги, които му оказали почести. Впоследствие императорът се обърнал дружелюбно към него и го попитал каква награда иска за свирнята си. Овчарят отговорил: „Никаква.“ Тогава обаче императорът рекъл: „Върви и вземи за награда единия крак от златната ми вана.“ Овчарят постъпил, както му било заповядано, и се канел да си тръгва, но императорът му показал още много чудновати оръжия — брони, мечове, пушки, и му заръчал да каже на хората, че с тези оръжия ще отвоюва Божия гроб. След това пуснал овчаря да си ходи, този взел крака, а на другия ден го отнесъл при златар, който признал, че той е от чисто злато, и го купил.

298. ТРИМАТА ТЕЛОВЦИ

В дивата планинска местност в Швейцария, близо до езерото Валдщет според вярванията на хората и пастирите се намира скален процеп, в който спят тримата освободители на страната, наречени тримата Теловци. Те са облечени в древните си одежди и ще възкръснат и ще се притекат на помощ, когато отечеството изпадне в беда. Достъп до пещерата има обаче само удачливият откривател.

Едно пастирче разказало на някакъв пътник следното: Баща му, който търсил из скалистите процепи изгубена коза, стигнал до въпросната пещера и когато забелязал, че тримата спящи в нея мъже са тримата Теловци, най-старият, сиреч истинският Тел се надигнал внезапно и попитал: „Кое време е в света?“, а когато изплашеният пастир отговорил: „Сега е пладне“, рекъл: „Все още не е време да дойдем“, и отново заспал. Въпреки че по-късно бащата често търсил със сподвижници Теловците, за да ги призове да помогнат на отечеството, той никога повече не успял да ги открие.

299. РУДНИЧАРЧЕТО

В Швейцария сред простолудието се разказват много истории за планински духове, и то не само в планината, ами и долу край Белп, в Гелтерфинген и Рюмлинген в околностите на Берн. Тези рудничари са и пастири, само дето пасат не кози, овце и крави, ами диви кози, от чието мляко правят сирене, отрязаното или отхапаното парче от което израства отново и бучката става цяла, стига само човек по непредпазливост да не го изяде докрай и наведнъж, без да остави от него. Този малък народ живее тихо и мирно навътре в скалните процеци, труди се усърдно и само много рядко се показва на човеците, като явяването им е знак за страдание или нещастие; освен ако човек не види тези същества да танцуват на някоя ливада, което е предсказание за благословена година. Често отвеждат загубили се агнета обратно в домовете на хората, а бедните деца, които ходят да събират дърва, понякога намират котлета с мляко в гората, а също кошнички с диви плодове, които джуджетата са оставили за тях.

Преди много време един пастир орял веднъж със слугата си някаква нива, когато видели откъм една скала пушек и дим. „Джуджетата готвят и варят нещо, рекъл слугата, а ние сме много гладни; де да можем да получим поне една паничка от него.“ И като обърнали впряга, виж ти, в браздата била застлана бяла покривка, а върху нея стояла чиния с току-що изпечен сладкиш, та те похапнали с благодарност и се заситили. Вечерта, когато си тръгвали, чинията и ножът били изчезнали, единствено покривката все още лежала там и селянинът я отнесъл у дома си.

300. ЕЛХОВИТЕ ЯДКИ

Плодът на един вид растящи в Алпите елхи (*Pinus Cembra*) има червеникава, приятна и сладка ядка, приличаща отчасти на тази на бадемовата. Само че човек рядко и с големи усилия се добира до него, тъй като дърветата растат много рядко в гората, ами повече по скалистите склонове и пропасти. Местните жители разказват, че майсторите омагьосали и направили безплодно това дърво, понеже във времето, в което трябвало да работят усърдно на полето, слугите се занимавали с това да брулят вкусните плодове и да ги ядат, поради което не вършели работата, която трябвало да извършат, или пък я извършвали лошо.

301. РАЯТ НА ЖИВОТНИТЕ

Горе, по високите и недостъпни скали и снежни хребети на Матенберг има едно място, където обитават и пасат заедно като в рая най-прекрасните диви кози и козли, но също и други чудни и странни животни. Веднъж на двадесет години човек съумява да достигне до въпросното място, и то само един на двадесет ловци на диви кози. Щастливците не бива да отнасят със себе си в долината никакво животно. Те обаче разказват някои неща за прелестта на това място, както и че върху дърветата са издълбани имената на мнозина, които по едно или друго време са били там. Един път някой донесъл оттам превъзходна кожа от див козел.

302. ЛОВЕЦЪТ НА ДИВИ КОЗИ

Един ловец на диви кози се заизкачвал, достигнал до скалист хребет и продължавайки да се катери нагоре, се добрал по-далеч от обикновеното, когато изневиделица пред него се изправило грозно джудже, което рекло гневно: „Защо избиваш от толкова време дивите ми кози, ами не оставиш стадото ми на мира? Сега ще ми платиш скъпо с кръвта си!“ Ловецът пребледнял и замалко да падне, ала се задържал и помолил джуджето за прошка, понеже не знаел, че козите му принадлежали. Джуджето казало: „Добре, само че повече да не се мяркаш пред очите ми, обещавам ти рано сутринта на всеки седми ден да намираш пред хижата си убита дива коза, ала се пази от мен и не закачай останалите.“ Джуджето изчезнало, а ловецът се прибрал умислен у дома си, понеже този спокоен живот хич не му се нравел. На седмата сутрин в клоните на дървото пред хижата му висяла тлъста дива коза, той се нахранил доволно и предоволно, следващата седмица станало същото и така продължило няколко месеца. Накрая обаче ловецът се отегчил от леността си и пожелал сам да лови диви кози, пък да става каквото ще. Качил се в планината и не след дълго забелязал гордия водач на стадото, вдигнал пушката си и се прицелил. И тъй като злото джудже не се появявало отникъде, той се канел вече да натисне спусъка, когато джуджето се промъкнало изотзад, дръпнало ловеца за глезена и той паднал и се потрошил в пропастта.

Други разказват: Джуджето подарило на ловеца бучка козе сирене, което би трябвало да му стигне до края на живота, само че веднъж онзи непредпазливо го изял докрай или пък някакъв негов несведуц гост погълнал остатъка. Бедността го принудила да се захване отново с лов на диви кози и джуджето го бутнало в пропастта.

303. ДУПКИТЕ НА ДЖУДЖЕТАТА

В графство Хоенщайн в Харц, между Елбингероде и Рюбенланд, по таваните на скалните пещери се виждат кръгли и други отвърстия, наричани от простолюдието Дупките на джуджетата, към които джуджетата в стари времена се изкачвали и спускали по някаква стълба. Тези джуджета вършели всякакви добрини на жителите на Елбенгероде. Когато в града се готвела сватба, родителите и сродниците на годениците отивали във въпросните пещери и заемали от джуджетата месингови и медни котли, железни тенджери, калаени паници и чинии, както и всякаква друга необходима кухненска посуда. След като изкажели молбата си, хората се отдръпвали малко назад и джуджетата изнасяли исканите неща пред входа на пещерата. Сетне хората ги вземали и отнасяли у дома си; а след като сватбеното тържество отминело, отнасяли всичко обратно на същото място и добавяли малко храна в знак на благодарност.

304. ДЖУДЖЕТО И ЧУДНОТО ЦВЕТЕ

Един млад беден овчар от Зитендорф откъм южната страна на Харц, в Голдене Аце, веднъж достигнал до подножието на Кифхойзер и тъжен се заизкачвал по възвишението. Най-горе намерил чудно цвете, каквото не бил виждал дотогава, откъснал го и го поставил в шапката си, канейки се да го поднесе като подарък на невестата си. Като продължил нататък, достигнал до стария замък, където видял запазено сводесто помещение, на което единствено входът бил отчасти затрупан. Влязъл в него, видял на земята множество малки блестящи камъни и напълнил с тях джобовете си. Вече се канел да тръгва, когато прозвучал глух глас: „Не забравяй най-доброто!“ Той се измъкнал тутакси от помещението, без сам да знае как го е сторил. Щом зърнал отново слънцето и стадото си, зад гърба му мигом се затръшна вратата, която преди изобщо не бил забелязал. Като посегнал за шапката си, овчарят се препънал и цветето изпаднало от нея. Внезапно пред него се изправило джудже: „Къде е чудното цвете, което намери?“ „Изгубих го“, отговорил смутено овчарят. „То беше отредено за теб, рекло джуджето, и струва повече от целия Ротенбург.“ Когато овчарят бръкнал в джоба си, искрящите камъни се оказали късчета чисто злато. Цветето обаче изчезнало и планинците го търсят до днес, под сводовете на Кифхойзер, но също в Квестенбург, пък и откъм северната страна на Харц, понеже скритите съкровища променят мястото си.

305. РУСАЛЪТ В КЕЛЕ

В Келе, едно малко езеро недалеч от Верне в околностите на Хоенщайн някога живеели русали. Веднъж през нощта русалът взел акушерката от едно село и след големи увещания я отвел в дълбините, където живеел с жена си. Спуснали се към едно подземно помещение, където акушерката свършила работа си. Русалът я възнаградил щедро. Когато обаче тя си тръгвала, родилката я повикала с ръка и тайно ѝ се оплакала през сълзи, че русалът скоро ще удуши новороденото дете. И наистина, няколко минути по-късно акушерката видяла на повърхността на водата кървавочервена струя. Детето било умъртвено.

306. ШВАРЦАХ

За стария замък Шварцах в Пфалц има две сказания. Някога там живеел рицар, чиято дъщеричка веднъж си играела на поляната край езерото и била отвлечена в него от голяма змия, която излязла от скалите. Всеки ден бащата отивал на брега и се вайкал. Веднъж му се сторило, че от водата се дочува глас, и тогава извикал високо: „Дай ми знак, дъще моя!“ И ето, прозвънило някакво звънче. От този миг то се дочувало всеки ден, веднъж прозвучало по-ясно и рицарят доловил думите: „Жива съм, татко, само че съм пленница на водния свят; дълго се съпротивлявах, ала първата глътка отне свободата ми; пази се от тази глътка.“ Бащата останал тъжен и неподвижен, тогава към него се приближили две момчета и му подали да пие от златен потир. Щом отпил, той паднал в езерото и потънал.

Друг разказ споменава стар сляп рицар, който живеел с деветте си дъщери в Шварцах. Недалеч в гората се подвизавал разбойник, който дълго ухажвал дъщерите напразно. Веднъж се появил в поклоннически одежди и казал на девиците: „Ако искате да излекувате баща си, долу в студения овраг зная подходящата билка, която трябва да бъде откъсната преди изгрев-слънце.“ Дъщерите го помолили да им я покаже. Когато рано на другата сутрин се спуснали в студения овраг, злосторникът убил и деветте и ги погребал на същото място. Бащата умрял. Тридесет години по-късно убиецът се разкаял, изровил костите и ги погребал в осветена земя.

307. ТРИТЕ ДЕВОЙКИ ОТ ЕЗЕРОТО

В Епфенбах край Зинсхайм според преданието три прекрасни, облечени в бели одежди девойки влизали всяка вечер в селската предачница. Те донасяли все нови и нови песни и мелодии, знаели хубави приказки и игри, хурките и вретената им били странни, никоя предачка не била толкова чевръста и никоя не успявала да получи толкова тънка прежда. Ударел ли единадесетият час обаче, те се надигали, събирали си нещата и не можели да бъдат задържани дори миг повече, колкото и другите да им се молели. Никой не знаел откъде идват, нито къде отиват; наричали ги само Девите от езерото или Сестрите от езерото. Момчетата ги харесвали и се влюбили в тях, особено пък синът на учителя. Той не можел да се насити да ги слуша и разговаря с тях, и най-много съжелявал, задето всяка вечер се тръгват толкова рано. Веднъж му хрумнало да премести селския часовник с един час назад, а вечерта сред приказките и шегите никой не забелязал промяната на часа. И когато камбаната ударила единадесет, а всъщност това бил дванадесетият час, трите девойки се изправили, прибрали хурките си и си тръгнали. На следното утро някакви хора минали край езерото; дочули плач и на повърхността забелязали три кървави петна. Оттогава сестрите не се появили повече в предачницата. Синът на учителя залянял и скоро след това се поминал.

308. МЪРТВИЯТ ЖЕНИХ

Един благородник се сгодил в Магдебург за красива госпожица. Станало обаче така, че женихът паднал в Елба, където го търсили три дена и не го намерили. Цялото семейство изпаднало в дълбока тревога, тогава при родителите на любимата се явил някакъв човек, занимаващ се с черна магия, и им казал: „Онзи, когото търсите, е пленник на русалка под водата и тя няма да го пусне жив, освен ако дъщеря ви не обрече себе си телом и духом на русалката или ако не ѝ отдаде живота си вместо него, или обаче, ако женихът не обещае себе си на русалката, което той засега не иска да стори.“ Невестата поискала да замести любимия си, ала родителите не се съгласили и настоявали магьосникът да върне жениха, жив или мъртъв. Скоро след това намерили трупа му на брега, покрит със сини петна. Нещо подобно се случило и с жениха на някаква госпожица от Арнхайм, който също се бил удавил. Тъй като обаче не знаели мястото, магьосникът сторил с изкуството си така, че трупът три пъти изскачал от водата, вследствие на което потърсили на това място и открили мъртвия на дъното на реката.

309. ВЕЧНИЯТ ЛОВЕЦ

Един ден граф Еберхард от Вюртемберг препуснал сам към зеления лес, където се канел да ловува за развлечение. Изведнъж дочул силно бучене и шум, все едно минавал ловец; уплашил се силно и като слязъл от коня и се качил в короната на едно дърво, попитал духа дали ще му стори зло? „Не, рекло привидението, аз съм човек като теб и стоя отпреде ти съвсем сам, а преди бях господар. Само че толкова ми харесваше да ловувам, щото помолих Бога да ме остави да го правя чак до деня на Страшния съд. За жалост молбата ми беше чута и вече повече от петстотин години преследвам един и същ елен. Родът и санът ми не са открити обаче никому до днес.“ Граф Еберхард казал: „Покажи ми лицето си, може би ще те разпозная.“ Тогава духът открил лицето си, което било голямо едва колкото юмрук, изсъхнало като цвекло и набраздено като гъба. Сетне той отново се втурнал след елена, а графът се завърнал у дома си.

310. ХАНС ЯГЕНТОЙФЕЛ

Вярва се, че ако някой е сторил престъпление, заслужаващо обезглавяване, ала не е бил наказан приживе, след смъртта си трябва да броди с глава под мишница.

През 1644 година една неделя някаква жена от Дрезден излязла призори в близката гора да събира жълъди. В полето, недалеч от въпросното място, наречено Изгубената вода, дочула силен звук от ловен рог, а сетне грохот като от паднало дърво. Жената се изплашила и скрила торбичката с жълъдите в един храсталак, скоро след това рогът прозвучал отново и като се озърнала, тя видяла сив жребец, язден от човек без глава, облечен в сива мантия, обут в ботуши с шпори и с ловджийски рог през рамо. Тъй като той отминал мирно, тя придобила отново кураж, досъбрала жълъдите си и вечерта невредима се завърнала у дома си. След девет дена жената отишла със същото намерение пак в същата област и като седнала на Фьорстенберг да си обели една ябълка, зад нея се разнесъл глас: „Не е ли вече пълна торбичката Ви и не Ви ли я отнеха?“ „Не, отговорила тя, лесничеите са благочестиви люде и не ми сториха нищо, дано Бог се смили над мен, грешната!“ При тези думи тя се обърнала, а там стоял същият мъж в сивата си мантия, само че без кон, и държал под мишница главата си с кестенява къдрава коса. Жената се стъписала, но призракът рекъл: „Добре сторихте, дето помолихте Бог да прости греховете Ви, с мен няма как да стане същото.“ След което разказал следното: Той живял преди сто и тридесет години и се казвал като баща си Ханс Ягентойфел. Баща му често го наставлявал да не бъде твърде суров спрямо бедняците, той обаче пропускал думите му край ушите си, отдавал се на пиянство и извършил достатъчно злини. Затова трябва да броди сега като прокълнат дух.

311. СЪНЯТ НА ХАКЕЛНБЕРГ

Ханс от Хакелнберг бил началник на ловците в Брауншвайг и сам знаменит ловец. Една нощ в Харцбург му се присънил тягостен сън; привидяло му се, че се бори със страховит глиган, който след дълго противоборство най-накрая го надвил. От този миг Ханс не можел да се освободи от мисълта за този си сън. Някое време по-късно в Преден Харц той наистина се натъкнал на глиган, подобен на видения насън. Глиганът го нападнал; борбата дълго време била равностойна, ала накрая Ханс победил и тръшнал врага си на земята. Възрадвак като го видял в нозете си, ловецът ритнал с крак ужасните глиги на звяра и извикал: „Вече нищо не можеш да ми сториш!“ Само дето той ритнал толкова силно, че острият зъб пронизал ботуша и наранил крака. Първоначално Хакелнберг не обърнал внимание на раната и продължил лова. Като се върнал обаче, кракът му се бил подул така, щото ботушът трябвало да бъде смъкнат. Бързо поел назад към Волфенбютел; но клатушкането на талигата подействало толкова вредносно, че Ханс едва се добрал до лечебницата във Вюлпероде, недалеч от Хорнбург, и скоро след това умрял. На гроба му лежи камък, изобразяващ облечен в ризница рицар върху муле.

312. ТУТ-ОЗЕЛ

В полунощ, когато споменатият Хакелнберг „жвака“^[49] през буря и дъжд и прекосява с талига, кон и кучета Тюрингския лес, Харц и най-вече Хакел, пред него лети нощна кукумявка, наричана от простолудието Тут-Озел. Пътниците, на които тя се натъква, се хвърлят по корем на земята и пропускат дивия ловец да премине край тях; скоро след това дочуват кучешки лай и ловен вик: хуху! В един отдалечен манастир в Тюрингия преди години живеела монахиня на име Урсел, която още приживе смущавала хора с прививното си пеене; поради което и била наречена Тут-Урсел. Още по-мъчително станало след смъртта ѝ, защото в единадесет часа вечерта тя промушвала глава през един отвор в църковната кула и извивала жалостиво глас, а всяка сутрин в четири пригласяла неканена на пеенето на сестрите. Те понасяли това в продължение на няколко дни; на третата сутрин обаче една от монахините, обзета от страх, прошепнала тихо на съседката си: „Това трябва да е Урсел!“ Тогава песента внезапно прекъснала, косите на сестрите настръхнали и монахините се втурнали във от църквата, крещейки високо: „Тут-Урсел, Тут-Урсел!“^[50] И никакво наказание не можело да накара монахиня да влезе в църквата, докато най-сетне не бил призован един прочут екзорсист от някакъв капуцински манастир на Дунав. Той заточил Тут-Урсел в образа на ушата сова в Домбург на Харц. Тук тя срещнала Хакелнберг и неговото „хуху“ ѝ харесало също толкова, колкото и нему нейното „уху“. Така те започнали заедно да ловуват във въздуха.

[49] Глаголът *fatschen* обозначава звука, издаван от конските копита, когато стъпват в кал или тиня. ↑

[50] От глагола *tuten*, свиря, издавам фалшив или неприятен звук.

↑

313. ЧЕРНИТЕ ЕЗДАЧИ И ВОДЕНИЯТ ОТ ТЯХ КОН

Преди някое време господарят на Рехенберг, разбойник и крадец, една нощ се отправил със слугата си да дири плячка. По пътя си срещнали войска черни рицари; онзи се отдръпнал, ала не могъл да се въздържи да попита последния в шествието, който водел с ръка красиво оседлан празен кон, кои са всъщност те. Ездачът отвърнал: „Беснуващата войска.“ Тогава слугата също се спрял и попитал, за кого е онзи красив кон. Отговорът гласял, че е за най-верния слуга на господаря му, който до година ще умре и ще язди въпросния кон. Слугата на Рехенберг решил да встъпи в манастир и се наел като коняр при един абат. В рамките на следващата година се скарал с друг слуга, който го пронизал смъртоносно.

314. ВЕРНИЯТ ЕКХАРТ

За Верния Екхарт се говори, че е седнал пред Венусберг или Хьозелберг и предупреждава всички люде, които искат да влязат вътре. Осемдесетгодишният Йохан Кенерер, свещеник в Мансфелд, разказва, че в Айслебен и в цялата област на Мансфелд всяка година в четвъртъка срещу Заговезни преминава беснуващата войска, та хората се стичат и я очакват, все едно оттам минава велик и могъщ император или крал. Пред тълпата крачел старец с бяла тояга, който сам нарекъл себе си Верния Екхарт. Този мъж казал на людете да отстъпят от пътя, а някои даже да си отидат у дома, защото иначе ще ги сполети беда. След него яздели или вървели пешком мнозина и в множеството били виждани местни хора, които наскоро са починали, но и някои, които все още били живи. Един язел двукрак кон. Друг бил завързан за колело, което се въртяло от само себе си. Трети бил нарамил единия си крак и пак се движел бързо. Трети нямал глава, а парчето му било безмерно. Във Франкония нещо подобно било наблюдавано наскоро, а в Хайделберг на Некар това се случвало няколко пъти в годината. Беснуващата войска се явява в Айньоден, във въздуха и в мрака, с кучешки лай, тръбене на ловни рогове и ръмжене на диви животни, а също се виждат тичащи зайци и се дочува грухтенето на свине.

315. ГОСПОЖИЦАТА ОТ ВИЛБЕРГ

Един човек от Верен край Хьокстер отивал към воденицата в Амелунген да смели зърно; на връщане поискал да си отпочине край хладните води на едно езеро. Тогава откъм разположения срещу Годелхайм Вилберг се спуснала някаква госпожица, доближила го и го заговорила: „Изнесете ми две ведра с вода до върха на Вилберг и добре ще Ви наградя.“ Той изнесъл водата; ала тя рекла: „Утре по същото време елате отново и донесете китката, която носи върху шапката си овчарят от Остерберг.“ На другия ден мъжът поискал цветята от въпросния овчар и ги получил, макар и след много молби. След което се отправил пак към върха на Вилберг, там стояла госпожицата, отвела го до една желязна врата и му казала: „Поднесете китката пред ключалката.“ Щом го сторил, вратата тутакси се откряла и те влезли вътре; в пещерата пред една маса седяло малко човече, чиято брада била прераснала през каменната маса, а наоколо имало огромни несметни съкровища. Зарадван, овчарят сложил китката цвете на масата и започнал да пълни джобовете си със злато. Ала госпожицата рекла: „Не забравяй най-доброто!“ Мъжът се огледал и помислил, че тя има предвид един голям свещник, но като посегнал към него, изпод масата се подала ръка и го зашлевила през лицето. Госпожицата повторила: „Не забравяй най-доброто!“ Той обаче мислел единствено за съкровищата, а за китката дори не си спомнял. Като напълнил джобовете си, понечил да излезе и тъкмо бил прекрачил прага, когато врата се захлопнала със страшен грохот зад гърба му. Човекът понечил да извади съкровищата, ала в джобовете му имало само някакви хартийки; едва тогава си спомнил за китката и проумял, че тъкмо тя е била най-доброто, след което се отправил тъжен надолу към дома си.

316. ОВЧАРЯТ И СТАРЕЦЪТ ОТ ПЛАНИНАТА

Недалеч от град Вернигероде в една камениста долина има ров, наречен Винарната изба, в който изглежда има големи съкровища. Преди много години един беден овчар, благочестив и кротък човек, пасял там стадото си. Веднъж, тъкмо когато се свечерявало, към него се доближил престарял мъж и му казал: „Последвай ме, ще ти покажа съкровища, от които можеш да вземеш толкова, колкото си поискаш.“ Овчарят поверил на кучето си да пази стадото и последвал стареца. Не след дълго земята се отворила, двамата се запусkali надолу, додето достигнали до помещение, в което били струпани най-големите съкровища от злато и скъпоценни камъни. Овчарят си избрал кюлче злато, а някакъв невидим му рекъл: „Отнеси златото при градския златар, който ще ти плати скъпо и прескъпо.“ След което водачът му го извел до изхода, овчарят направил каквото му било наредено и златарят му наброил куп пари. Зарадван, той ги занесъл на баща си, а той му казал: „Опитай още веднъж да се спуснеш в дълбините.“ „Да, татко, отвърнал овчарят, оставих там ръкавиците си, та ако ме придружите, ще си ги взема.“ През нощта двамата се отправили на път, намерили мястото и отвора в земята и достигнали до подземните богатства. Всичко си стояло така, както първия път, там били и ръкавиците на овчаря; двамата напълнили джобовете си толкова колкото можели да носят, след което излезли навън, а вратата се захлопнала зад тях със силен грохот. Следващата нощ те понечили да рискуват за трети път, но се лутали насам-натам, без да могат да открият входа или поне следа от него. Тогава насреща им се изправил онзи старец и рекъл на овчаря: „Ако не си беше взел ръкавиците, ами ги беше оставил, щеше да намериш входа и третия път, тъй като той беше отворен и достъпен за теб три пъти; сега обаче е завинаги невидим и заключен за теб.“ Говори се, че духовете не могат да задържат онова, което земните люде са забравили в дома им, и не намират покой, докато тези не си го вземат.

317. ДЕВОЙКАТА ИЛЗЕ

Илзенщайн е една от най-големите скали в планината Харц, тя се намира откъм северната страна в графство Вернигероде, недалеч от Илзенбург, в подножието на Брокен и край нея тече река Илзе. Насреща ѝ има друга скала, чиято структура е сходна и която изглежда да е била отделена от първата при някакво земетресение. При потопа двама влюбени побягнали към Брокен, за да се спасят от все повече надигащите се води на това всеобхватно наводнение. Когато го достигнали и застанали заедно на една скала, тя се разцепила и щяла да ги раздели. Откъм лявата страна, по-близо до Брокен се оказала девойката; откъм дясната — момъкът, и двамата, прегърнати, паднали в буйните води. Девойката се казвала Илзе. Всяка сутрин оттогава тя излиза от Илзенщайн, за да се изкъпе в Илзе. На малцина се е удало да я видят, но който я познава, я хвали. Една ранна утрин я срещнал някакъв въглищар, поздравил я дружелюбно и я последвал по даден от нея знак до скалата; пред скалата тя взела сака му, влязла вътре и го изнесла пълен. След което наредила на въглищаря да го отвори чак в хижата си. Тежестта му изненадала човека и когато достигнал до моста над Илзе, той не можел повече да се сдържа, отворил сака и видял жълъди и шишарки. Той неохотно ги изсипал в реката, ала когато камъните се докоснали до Илзе, той дочул звън и с ужас забелязал, че е изсипал злато. Прочее, грижливо съхраненият по ъглите на сака остатък все пак го направил достатъчно богат. Според друго сказание някога върху Илзенщайн се издигал замъкът на някакъв крал от Харц, който имал прекрасна дъщеря на име Илзе. Наблизо живеела вещица, чиято дъщеря пък била безмерно грозна. Мнозина женихи се домогвали до Илзе, а дъщерята на вещицата не пожелавал никой, така че вещицата се разгневила и превърнала с помощта на магия двореца в скала, в чието подножие оставила видима единствено за кралската дъщеря врата. От тази врата всяка сутрин излиза омагьосаната Илзе и се къпе в реката, наречена на нейно име. Ако някой човек има късмет да я види, докато се къпе, тя го отвежда в двореца, нагощава го вкусно

и го отправя богато възнаграден. Завистливата вещица обаче е сторила тъй, че тя да бъде виждана как се къпе само през няколко дена в годината. Да я спаси може единствено онзи, който се къпе по същото време в реката и който е равен с нея по красота и добродетелност.

318. ЕЗИЧНИЦАТА В ГЛАЦ

Стари и млади в Глац разказват, че в езически времена над страната властвала безбожна девойка магьосница, която стреляла от замъка си с лъка си чак до голямата липа в Айзендорф, съревновавайки се с брат си, който умее да праща стрелата си най-далеч. Стрелата на брата достигнала едва до средата и девойката спечелила. Тази липа отбелязва границата и тя ще остарее толкова, колкото езическата кула в Глац, и дори в един или друг момент да изсъхне, тя прораства отново и стои до ден-днешен. На липата по някое време седяла гадателката и предсказвала бъдещите събития в града: Турчинът ще достигне до Глац, но като се опита да премине по каменния мост до защитния вал, ще претърпи тежко поражение от стрелящите от замъка върху него християни; което обаче няма да се случи, докато над тезгясите с хляба не прелети голямо ято жерави. Като знак за това, дето девойката надстреляла брата си с лък, на една миля от крепостния ров поставили два остри камъка. Но тъй като въртяла непозволена любов със собствения си брат, народът я ненавиждал и желаел смъртта ѝ, само че тя всеки път се изплъзвала благодарение на магьосническото си изкуство и на силата, с която често за развлечение чупела цяла подкова. Най-сетне тя все пак била заловена и зазидана в голямата зала, намираща се до портата, която водела от долната към горната част на замъка. Там тя умряла и в нейна памет образът ѝ е издялан вляво от въпросната порта в каменната стена над дълбокия ров и до ден-днешен бива показван на всички чужденци. Нейно изображение има и в зелената дворцова зала, а върху пирон в стената на дворцовата църква е окачен кичур руса коса, сплетен няколко пъти по дължина. Хората го наричат в един глас Косата на езичницата; той виси толкова високо, че застанал на пода висок мъж едва успява да го докосне с ръка, приблизително на три крачки от вратата. Тя, както се говори, често се появява в замъка в образа и одеждите, както е нарисувана, но не обижда никого, стига само някой да не я ругае или да ѝ се подиграва, или пък да замисля да махне кичура коса от църквата.

Някакъв войник, който ѝ се надсмивал, бил посетен от нея по време на стражева служба и зашлепен със студена ръка. На друг, който откраднал косата, се явила през нощта, изподраскала го и го въртяла насам и натам така, че той щял да умре, ако не бил накарал бойния си другар бързо да върне косата на старото ѝ място.

319. РОСТРАП И КРЕЕТПФУЛ

Рострап или Рострапе^[52] наричат скала с яйцевидна вдлъбнатина, наподобяваща в някаква степен огромна конска подкова, намираща се във високите планини на Северен Харц отгатакъ Тале. За нея се разказват различни сказания: (1) Дъщерята на краля на великаните преди години се обзаложила да прескочи с коня си дълбоката пропаст Креетпфул от едната скала до другата. На два пъти го сторила благополучно, третия път обаче жребецът се дръпнал назад и паднал с нея в пропастта. Там тя се намира все още. Веднъж някакъв гмуркач я измъкнал за угода на неколцина и срещу малък бакшиш от водата дотолкова, че се видяла част от короната, която тя носела на главата си. Когато рекъл да го стори за трети път, първоначално се поколебал, ала накрая се решил, като при това казал следното: „Ако във водата се появи кървава струя, то девойката ме е погубила; в такъв случай бързо се махнете оттук, за да не бъдете и вие застрашени.“ Както казал, така и станало, появила се кървава струя. (2) Някога в разположените наоколо стари дворци живеел крал, чиято много красива дъщеря искал да отвлече някакъв влюбен в нея принц, за която цел се обвързал с дявола, а онзи чрез черното си изкуство му доставил кон от преизподнята. Така принцът я отвлякъл и конят, прескачайки от скала на скала, поставил с копитата си въпросните знаци. (3) В Харц живеела кралска дъщеря, която въртяла тайна любов против волята на баща си. За да се отърве от гнева му, тя избягала, като взела кралската корона, и искала да се скрие всред скалите. Върху отсрещната скала, отгатакъ Рострап, все още личат отпечатъците от шините на талигата ѝ. Тя била преследвана и обградена. Единствената възможност да се спаси била да рискува скок на другия бряг. Девойката разбрала това, затова затанцувала за последно, все едно че е сватбеният ѝ ден, откъдето скалата получила названието си Танцовата площадка. След това благополучно направила големия скок; а там, където конят ѝ стъпил, се отпечатала подковата му и оттогава скалата носи името

Рострап. Докато била във въздуха обаче безценната корона паднала от главата ѝ в един водовъртеж в Боде, наречен вследствие на това Кроненлох.^[53] Тя лежи там и до ден-днешен. (4) Преди повече от хиляда години, преди още рицарите разбойници да построят Хоймбург, Лойенбург, Щекелнбург и Винценбург, земите около Харц били обитавани от великани, които били езичници и магьосници и които грабели, убивали и насилвали. Те изтръгвали шестдесетгодишни дъбове заедно с корените и се биели с тях. Който се изправел насреща им, бивал пребиван с тояги, а жените били отвеждани в плен, където трябвало да прислужват денем и нощем. В Бохемския лес по онова време живеел великан на име Бодо. Всички му се подчинявали, единствено Ема, дъщерята на краля от Великанската планина, той не бил в състояние да принуди да го обикне. Не помагали нито силата, нито хитростта, тъй като тя имала за съюзник един силен дух. Веднъж обаче тя забелязала Бодо да ловува на заснеженото пасище и тутакси оседлала своя кон раванлия, който за миг прекосявал огромни пространства; а онзи се заклел да улови Ема или да умре. Той за малко щял да я достигне, само че тя го съзряла на две мили от себе си и го разпознала по изобразените върху щита му крила на портата на едно разрушено градче и бързо смушкала коня си. Подкаран от шпорите, той се понесъл през планини, скали и гори от Тюрингия към планината Харц. От време на време тя дочувала на мили зад себе си пръхтящия жребец на Бодо и пришпорвала неуморния си раванлия. Най-сетне конят ѝ се спрял запъхтян на страховитата скала, наречена Танцовата площадка. С уплах надникнала Ема в бездната, понеже скалата се извисявала на повече от хиляда стъпки отвесно над пропастта. Дълбоко надолу бучала реката и се пенели страховити водовъртежи. Насрещната скала изглеждала много далечна и върху нея едва биха се закрепили предните крака на жребеца. Тя дочула отново пръхтенето на коня на Бодо, в страха си призовала на помощ духовете на предците си и без да се замисли, смушкала с дългите си по един лакът шпори хълбоците на раванлията. Конят прескочил благополучно бездната, достигнал острата скала и забил копитото си на четири стъпки дълбоко в твърдия камък, така че изскочили искри. Това е въпросният Рострап. С времето следата станала по-плитка, ала никакъв дъжд не може да я изтрие докрай. Ема се спасила, ала тежката един центнер^[54] кралска корона паднала при скока от главата ѝ в пропастта. В сляпата си

разпаленост Бодо се провалил във водовъртежа и дал името си на реката. (Бодe се влива заедно с Еме и Заале в Елба.) В образа на черно куче той пази на това място златната корона на великанската дъщеря, та никой сребролюбец да не я извади оттам. Един гмуркач предприел веднъж този риск след дълги уговорки. Той се спуснал към дъното, уловил короната и я вдигнал нагоре, така че събралият се народ видял да проблясват златните ѝ върхове. Само че тя била твърде тежка и на два пъти се изплъзвала от ръцете му. Хората му викнали да се спусне за трети път. Той го направил и кървава струя бликнала нагоре. Гмуркачът не се появил повече. Сега бездната тъне в дълбок мрак и тишина, птица не я прелита. Само среднощ често се дочува отдалеч приглушеният кучешки лай на езичника. Водовъртежът се казва Дяволското блато, а скалата, на която Ема измолила помощта на духовете от преизподнята, Танцовата площадка на дявола. (5) В Бохемия преди години живеела кралска дъщеря, ухажвана от могъщ великан. От страх за властта и силата си кралят му я обещал. Тъй като обаче вече имала любим от рода на човеците, тя се противопоставила на жениха и на заповедта на баща си. Ядосан, кралят решил да я насили и насрочил сватбата още за следващия ден. Със сълзи в очите тя се оплакала на любимия си, който предложил да избягат тутакси и като паднала тъмната нощ, се канел да осъществи уговореното. Да се избяга обаче не било лесно, понеже конюшните на краля били заключени, а конярите му били верни и предани. Прочее, огромният жребец на великана се намирал в специално построена за него конюшня, само че как слабата женска ръка щяла да води и направлява високото повече от десет лакътя чудовище? И как да се доберат до него, след като той бил завързан със здрава дебела верига, която служела за оглавник, а при това била заключена с голям катинар, ключа за който великанът носел със себе си? Любовникът обаче се притекъл на помощ, поставил стълба и казал на кралската дъщеря да се качи; сетне ударил с всичка сила с меча си веригата, така че тя се строшила, скочил сам върху коня зад девойката и вихрено се понесли навън. Умната девойка била взела скъпоценностите си, а поставила върху главата си и короната на своя баща. Докато препускали, на великана му хрумнало да поязди тъкмо тази нощ. Луната греела ярко и той станал да оседлае жребеца си. Смаян, той видял, че конюшната е празна. Вдигнал се шум в двореца и когато се наканили да събудят

кралската дъщеря, тя също била изчезнала. Без повече да се мае, женихът яхнал първия попаднал му добър кон и се понесъл презглава подире им. Голямо ловно куче душело пътя, поет от влюбените; недалеч от горите на Харц великанът ги настигнал. Тогава обаче и девойката съзряла преследвача, пришпорила мигом коня и препуснала през гората, додето бездната, през която тече Боде, не препречила пътя ѝ. Конят спира за миг и влюбените са в голяма опасност. Тя хвърля поглед назад, откъдето в бърз галоп се приближава великанът, и тогава храбро смущва коня в ребрата. С огромен скок, който отпечатва едното задно копито, той прескача оттатък, и влюбените са спасени. Защото крантата на преследващия ги великан поради тежестта си прави твърде къс скок и двамата с ужасяващ трясък се провалят в бездната. На отсрещната страна кралската дъщеря танцува от радост. Затова мястото и днес носи названието Танцовата площадка. При шеметния ѝ скок обаче короната пада в един вир в Боде. Там тя лежи и до днес, охранявана от огромно куче с пламтящи очи. Плувци, заслепени от надеждата за печалба, са се опитвали с риск за живота си да я измъкнат от дълбините, ала при завръщането си са казвали, че усилията са напразни, защото колкото повече се доближават до нея, толкова по-дълбоко я потопява голямото куче, така че златната корона няма как да бъде вече достигната.

[0] Т.е. *Teufelspfuhl*, Дяволско блато. ↑

[52] Конска стъпка. ↑

[53] Дупката с короната. ↑

[54] Т.е. петдесет килограма. ↑

320. СКОКЪТ НА СЛУГИНЯТА

Между Баленщет и Харцгероде в долината на Зелке върху една увенчана с колона скала народът показва вдлъбнатина в камъка, която донякъде наподобява стъпка от човешко ходило, а на осемдесет или сто стъпки по-нататък и друга такава следа. Сказанието за тях е обаче различно. Една великанка или великанска дъщеря се разхождала веднъж по билото на Харц, идвайки откъм Петерсберг. Като достигнала до скалите, които днес се извисяват над леярните, тя съзряла на върха на Рамберг една своя другарка в игрите, която ѝ махнала с ръка. Дълго не се решавала да отиде при нея, тъй като между мястото, на което се намирала, и отсрещния планински връх лежала обширна долина. Та тя останала на това място толкова дълго, че ходилото ѝ се отпечатало на един лакът дълбочина в скалата и слаба следа от въпросния отпечатък може да бъде видяна до днес. Слугата на някакви люде, който живеел в тази местност и орял край Харцгероде, се присмял язвително на колебанието ѝ. Великанката забелязала това, протегнала ръката си и вдигнала нависоко слугата заедно с плуга и конете, прибрала ги в полите си и прескочила с тях долината, озовавайки се с няколко крачки при приятелката си. Често се разказва и друго: Кралската дъщеря пристигнала тук с каретата си и поискала да премине на отсрещната планина. Мигновено прибрала каретата заедно с конете в престилката си и прескочила от единия хълм на другия. Най-сетне стъпките се приписват на една разпътна селянка, която прескочила на това място, за да отиде при своя любовник, някакъв овчар, и при скока тупнала толкова силно с крак, че следата ѝ се отпечатала. Някаква роля играел в този случай и един козел.

321. СКОКЪТ НА ДЕВОЙКАТА

В Лаузиц, недалеч от границата с Бохемия, се извисява стръмна скала, наречена Олибин, върху която показват така наречения Девичи скок и разказват за него: Преди много години на посещение в разрушения сега планински манастир дошла някаква девойка. Един брат трябвало да я разведе наоколо и да ѝ покаже проходите и чудесата на скалната област; но нейната красота пробудила лъстиви помисли у него и той ѝ посегнал. Тя обаче побягнала по виещата се пътека, преследвана от монаха; ненадейно се озовала пред дълбока планинска пропаст и в целомъдрието си се хвърлила храбро в бездната. Господни ангели я подхванали и леко я пренесли невредима отсреща.

Други говорят, че един ловец видял селско момиче да се разхожда по Олибин и се втурнал към него. Като подгонена кошута тя се спуснала между скалните проходи, пропастта се отворила пред очите ѝ и тя скочила невредима на нейното дъно.

Трети пък разправят, че едно бързоного момиче се обзаложило с другарките си по игра да прескочи пропастта. При скока обаче кракът му се изплъзнал от хлъзгавия пантоф и то щяло да се размаже, ако за щастие кринолинът му не го бил опазил и съвсем меко пренесъл до дъното.

322. СКОКЪТ НА РИЦАРЯ

Край Лихтенбалд в саксонска Ерцгебирге в долината на Цшопау показват местност, наречена Рицарския скок, където преди някое време един преследван от враговете си рицар се спуснал надолу по стръмния скалист склон. Конят му се пребил, ала самият рицар се добрал благополучно до отсрещния бряг.

323. ВЕЛИКАНЪТ ХИДЕ

По времето на Карл Велики живеел някакъв фризиец, снажен и силен мъж, който отишъл в Брауншвайг и херцогът го направил надзирател над горите и дърветата му. Когато веднъж вървял през гъсталаците, той попаднал на лъвица с малки лъвчета в леговището, убил старата и отнесъл на херцога малките като уловени от него вълчета. На херцога се понавило простодушието на мъжа, който не различавал лъвовете от вълците, и го наградил с много земи в областта край Елба. Онзи си построил жилище и го нарекъл по името си, Хидезакер.^[55]

[55] Игра на думи. Буквално „Глупакът Хиде“. ↑

324. ИГЛЕНОТО УХО В ИЛФЕЛД

Край манастира Илфелд, откъм лявата страна непосредствено край пътя за Харц, на висок хълм стои голям камък, в средата на който има тясна и труднопроходима пролука. Всички слуги от Нордхаузен и околните места, когато за пръв път отиват за дърва в гората зад Илфелд, трябва три пъти да пропълзят през въпросното иглено ухо, с големи усилия и мъки, като докато се пъхват вътре и излизат от дупката, другарите им яко ги налагат с камшиците си. Ако не издържат на забавлението, трябва да се откупят с пари. Властите многократно са забранявали този обичай, налагайки строги наказания, ала без особен успех, а слугата, който се опита да се измъкне от въпросния обичай, не намира покой сред другарите си и не бива приет от тях. За произхода на камъка простолюдието разказва следното: някога един великан изминал няколко мили път, а когато стигнал до Илфелд, почувствал нещо да му убива в едната обувка, събул я и намерил вътре въпросния камък. След което захвърлил камъка на мястото, където той лежи и до днес.

325. ВЕЛИКАНИТЕ В ЛИХТЕНБЕРГ

Лихтенберг е планински дворец, който по-лесно е обновен от развалините си, а в околните села и до днес е живо сказанието, според което в древни времена на това място е имало великани. Сред камъните има такива, които няма как да са били изнесени по стръмния хълм с човешка сила. Един великан мъкнел на плещите си тежащ повече от осемдесет центнера каменен блок, ала попътно той се разцепил и останал да лежи на височината на около час път от Лихтенберг; този камък и до днес носи названието Великанската скала. В двореца е съхранена кост с обиколка една и половина стъпка, сраснат с друга, дебела половин и дълга една стъпка кост; преди двадесет и пет години там освен костите се виждала и огромна ракла. Разказва се още, че веднъж великанката се отдалечила повече от обичайното от Лихтенберг и срещнала селянин, който орял с волове нивата си. Такива неща тя не била виждала, та прибрала селянина, плуга и воловете в престилката си и ги отнесла на мъжа си в двореца с думите: „Погледни, мъжо, какви прекрасни животинки намерих!“

326. КРЪВТА НА ВЕЛИКАНИТЕ

Между магдебургското градче Егелн и село Вестерегелн недалеч от Хакел, в една плитка падина има червена вода, наричана от простолюдието Кръвта на великаните. Един великан бягал, преследван от друг, пресякъл Елба и като стигнал до местността, където сега се намира Егелн, се закачил с единия крак, който не бил вдигнал достатъчно, за върха на кулата на стария замък, препънал се, задържал се няколко хиляди стъпки на нозете си, ала най-сетне паднал. При падането си ударил носа в една голяма скала край Вестерегелн с такава сила, че хрущялът се счупил и бликнала кръв, остатъците от която се виждат и днес.

Според друг разказ великанът живеел в областта на Вестерегелн. Той често се развличал, като скачал над селото и малките му жители. При един скок обаче той одраскал палеца на крака си о върха на кулата, който закачил. Кръвта бликнала от раната и се извила в огромна дъга чак до локвата, в която се събрала никога несъсирващата се великанска кръв.

327. БУЧЕНЕ ОТКЪМ ГРОБА НА ВЕЛИКАНА

Край Къослин в Померания показват великанска могила, от която били изровени огромен рог, огромен меч и чудовищни кости. В Предна Померания преди години също имало великани. В областта на Грайфсвалд през 1594 година разкопали внимателно надлъж и надълбоко такива великански гробове и каменарите открили тела, високи единадесет и дори шестнадесет стъпки, а също и стомни край тях. Когато обаче се доближили до друг, подобен на първия гроб и се канели да го преровят, те дочули, както сами разказват, грохот, като че нещо бучало и танцувало край тях, подрънквайки ключове. Тогава те се отказали да оскверняват гроба.

328. МЪРТЪВЦИ ОТ ГРОБОВЕТЕ ПРОТИВОСТОЯТ НА ВРАГА

Веерщет^[56], село близо до Халберщат, според сказанието е получило името си от това, че при едно опасно нападение на чужди езичници, когато местните жители вече били надвити от превъзхождащия ги противник, мъртвите се надигнали от гробовете, храбро се противопоставили на тези изверги и така спасили децата си.

[56] Защитено място. ↑

329. СКАЛИТЕ НА ХАНС ХАЙЛИНГ

При река Егер, срещу селото Айх, се издигат чудновати скали, които народът нарича Скалите на Ханс Хайлинг и за които се разказва следното: В стари времена в страната живеел човек на име Ханс Хайлинг, който притежавал достатъчно пари и имоти, ала всеки петък се залоствал в дома си и през този ден никой не го виждал. Този Хайлинг бил сключил съюз със злия дух и бягал, видел ли кръст. По някое време той се влюбил в красиво момиче, което първоначално му било обещано, ала по-късно отново му го отказали. Когато то празнувало сватбата си с жениха и много гости, точно в полунощ, в дванадесетия час пред тях се явил въпросният Хайлинг и високо извикал: „Дяволе, ще ти служа завинаги, ако унищожих тези люде!“ Дяволът отговорил: „Значи си мой“, и превърнал всички сватбари в скали. Невестата и женихът са там прегърнати; останалите са със скръстени ръце. Ханс Хайлинг паднал от скалата в Егер, която просъскала и го погълнала, и никой не го видял повече. Каменните изваяния биват показвани и до днес, влюбените, бащата на невестата, гостите, а също и мястото, от което паднал Хайлинг.

330. ДЕВОЙКАТА С БРАДАТА

В Заалфелд насред реката стои църква, до която се стига по стълба откъм разположения наблизмо мост, ала в която вече не се проповядва. В тази църква като герб или знак на града е изваяна разпъната на кръст монахиня, пред която е коленичил мъж с цигулка, а до него лежи пантофка. За всичко това се разказва следното: Монахинята била кралска дъщеря, която живеела в манастир в Заалфелд. Поради изключителната ѝ красота един крал се влюбил в нея и не искал да отстъпи в настояването си тя да се омъжи за него. Тя останала вярна на обета си и упорито се противила, но тъй като той все повече настоявал и тя не знаела вече как да му се противопостави, помолила накрая Бога да я спаси, като отнеме плътската ѝ красота и ѝ придаде някакво уродство; Бог чул молбата ѝ и в този миг ѝ пораснала дълга грозна брада. Когато видял това, кралят изпаднал в ярост и накарал да я разпънат на кръст.

Тя обаче не умряла веднага, ами трябвало да изнемогва няколко дена на кръста в неописуеми мъки. В това време като особена милост се появил цигулар, който трябвало да облекчи болките ѝ и да придаде сладост на смъртните мъки. Той засвирил с цигулката си толкова добре, колкото можел, и когато вече не се държал на нозе от умора, коленичил и продължил да свири утешителните си мелодии без прекъсване. Това се харесало на светата девица дотолкова, че като награда и спомен тя оставила да падне от крака ѝ една скъпоценна, обшита със злато и драгоценни камъни пантофка.

331. БЯЛАТА ДЕВА ОТ ШВАНАУ

Свободните швейцарци разрушили замъка Шванау край Ловерцското езеро, понеже в него живеел злият и жесток наместник на императора. Веднъж в годината в нощната тишина гръмотевица разтърсва развалините и в кулата отеква жалостен вик; покрай стените наместникът бива преследван от едно облечено в бели одежди момиче, което бил обезчестил, докато той с вопъл се хвърли в езерото. Три сестри избягали от похотливите желания на наместниците в пролома Риги и никога повече не излезли оттам. Мястото обозначава параклисът „Свети Михаил“.

332. ШВАРЦКОПФ И ЗЕЕБУРГ НА ЕЗЕРОТО МУМЕЛ

Езерото Мумел лежи в дълбоката долина Мург, окръжено от някогашни замъци; едни срещу други стоят останките на нявгашните крепости Шварцкопф и Зеебург.^[57] Сказанието гласи, че всеки ден, когато се смрачи над планинските върхове, откъм крепостния двор на Зеебург през една вратичка преминават тринадесет сърни и се отправят през плаца към насрещната безкрила крепостна порта. Изкусните ловци улучвали винаги по едно от тези животни, но никога повече. Другите куршуми не попадали в целта или удряли кучетата. От това време никой ловец не стрелял по друго животно, освен по онова, което вървяло в редицата и се отличавало с големината и красотата си. Изключение от въпросното всекидневно шествие правел петъкът, който и до днес носи обичайното си название Ловен сабат и в който никой не стъпва в Зеебург. В този ден обаче около полунощ се явява друго видение. През малката вратичка към гората в двора влизат и след това тихомълком се отправят към голямата крепостна порта дванадесет монахини, а между тях кървящ мъж с дванадесет кинжала в тялото си. В същия миг от портала се появява подобна редица, състояща се от дванадесет напълно черни мъже, от чиито тела хвърчат искри и навсякъде избухват горящи пламъци; те преминават близо покрай монахините и кървящия им спътник, а между тях се промъква женска фигура. Това видение сказанието обяснява по следния начин: В Зеебург живеели дванадесет братя от графски разбойнически род, а с тях и добрата им сестра; а в Шварцкопф благороден рицар с дванадесет сестри. Случило се така, че една нощ дванадесетимата зеебургци отвлели дванадесетте сестри от Шварцкопф, а рицарят от Шварцкопф на свой ред пленил единствената сестра на дванадесетте разбойници. Двете страни се срещнали в равнината край Мург и между тях пламнала битка, в която зеебургци надвили и взели в плен оня от Шварцкопф. Отвели го в крепостта и всеки от дванадесетте забил кинжала си в гърдите му пред очите на умиращата негова

любима и тяхна сестра. Скоро след това дванадесетте отвлечени сестри се измъкнали от мястото, в което ги държали, измъкнали дванадесетте кинжала от гърдите на брата си и през нощта избили всички убийци. След като сторили това, те побягнали, ала слугите ги настигнали и погубили. Когато малко по-късно замъкът бил погълнат от огън, стените, при които били избити девойките, се отворили от тях излезли дванадесет женски фигури, всяка с дете на ръце, отпразвили се към езерото Мумел и се хвърлили във водите му. След време водата погълнала разрушения замък и в този си вид той все още стърчи над нея.

Един беден мъж, който живеел близо до езерото Мумел и често се молел за водните духове, загубил жена си. На следната вечер в стаята, в която върху една дъска лежала мъртвата, се дочула тиха музика. Той открял вратата, надникнал вътре и видял шест деви, които стояли с кандила в ръце около покойницата; следващата вечер били също толкова на брой юноши, които будували край трупа и го съзерцавали с дълбока тъга.

[57] Черната глава и Езерният замък. ↑

333. БАКАЛИНЪТ И МИШКАТА

Преди много години един беден бакалин вървял през гората в Бохемия към Райхенау. Уморил се и поседнал да хапне залък хляб, единственото, с което можел да утоли глада си. Докато похапвал, видял в нозете му да се примъква мишле, което най-сетне се спряло пред него, като че очаквало нещо. Макар сам да бил в нужда, той добродушно подхвърлил няколко трохи от хляба си и мишлето тутакси ги отмъкнало. Докато имало още от хляба, той все му подавал по малко от него, така че и двамата добре се нагостили. Бакалинът се надигнал, за да пийне глътка вода от близкия извор, а като се върнал, виж ти, на земята лежал къс злато, в същия миг мишето се появило с втори такъв, положило го пак там и хукнало да донесе трети къс. Бакалинът го последвал и видял как то се вмъква в една дупка и изважда златото оттам. Тогава взел тоягата си, разровил земята и открил голямо съкровище от стари златни монети. Взел го и се огледал за мишлето, само че то било изчезнало. Радостен, той отнесъл златото в Райхенау, раздал половината на бедните, а другата половина дал да се построи църква на това място. За да бъде запазен споменът, историята била изваяна в камък и изображението може да бъде видяно и до днес в Райхенау, Бохемия, в църквата „Света Троица“.

334. ТРИМАТА ИМАНЯРИ

Под църквата „Свети Дионисий“ в Ерфурт изглежда да лежи огромно съкровище, което се наели да открият заедно трима мъже, един ковач, един шивач и един пастир или овчар. Само че злият дух, който пазел съкровището, убил и тримата. Главите им били изваяни от камък на корниза под покрива на църквата, а до тях също една подкова, една ножица и една овчарска гега или лозарски нож.

335. ПРИЗОВАВАНЕ ПРЕД БОЖИЯ СЪД

В Лойнебург в Прусия имало някакъв много сръчен крадец, който бил в състояние да открадне коня на дори най-предпазливия човек. Един селски свещеник имал хубав кон и го продал на рибаря в Ангербург, но все още не бил му го доставил. Тогава крадецът се обзаложил, че ще открадне коня и сетне ще го върне; ала свещеникът разбрал това и наредил така да го пазят и заключват, че онзи да не може да се добере до него. Веднъж свещеникът яхнал коня и се отправил към града и тогава в странноприемницата се появил крадецът в просешки одежди и с две патерици. И като забелязва, че свещеникът се кани да си тръгва, отива преди него в полето, закача патериците на едно дърво, изляга се под него и очаква свещеника. Онзи се появява добре подпийнал, вижда просяка да лежи там и казва: „Братко, ставай! Настава нощ, върви при човеци, вълците ще те разкъсат.“ Крадецът отговаря: „Ах, мили господине! Минаха лоши момчета и метнаха патериците ми на дървото, та тук ще умра и погина, понеже без патерици не мога да отида никъде.“ Свещеникът изпитва жалост към него, скача от коня, подава юздите му на хитреца, сваля пътническата си мантия, премята я върху гърба на коня и се изкатерва на дървото да свали патериците. Междувременно крадецът се мята на коня, пришпорва го, захвърля селските си дрехи и оставя свещеника да се прибере пешком у дома си. Управникът на областта научава за тази кражба, нарежда да заловят крадеца и да го окачат на бесилката. Всички научили за неговата хитрост и съобразителност.

Веднъж неколцина подпийнали люде яздели покрай бесилката, говорели си за лукавството на крадеца и се смеели. Единият от тях бил лекомислен подигравчия, та се провикнал: „Ловък и умен крадецо, ти трябва много да знаеш! Ела ми на гости в четвъртък заедно с другарите си и ме научи на разни хитрини.“ Другите избухнали в смях.

В четвъртъка, след като благородникът бил пил цялата предишна нощ и легнал да поспи, в деветия час сутринта крадците се появяват с веригите си в двора, отправят се към съпругата, поздравяват я и

заявяват, че юнкерът ги е поканил на гости, та да го събуди. Обзета от силен страх, тя се изправя пред постелята на юнкера и казва: „Ах, отдавна ви говоря, че с пиянствата и подигравките си ще си навлечете позор, сега станете и посрещнете Вашите гости“; и разказва какво са рекли те в стаята.

Той скача изплашен, поздравява ги с добре дошли и им казва да седнат. Нарезжда да донесат ястия, колкото могат да приготвят набързо, които тутакси биват погълнати. Междувременно благородникът се обръща към конекрадеца: „Мили мой, много се смяхме на сръчността ти, ала сега не ми е до смях, само се чудя как така се толкова съобразителен, пък изглеждаш такъв груб човек.“ Онзи отвърнал: „Когато Сатаната забележи, че човек е изоставил Божието слово, лесно може да го направи такъв.“ Благородникът питал за други неща, крадецът му отговарял и така до края на угощението. Тогава гостите се изправили, по-благодарили му и рекли: „И ние Ви каним на небесния Божи съд край ешафода, на който бяхме наказани от света за злодеянията ни; там Вие ще получите като нас присъдата на временното опозоряване, и това ще се случи след точно четири седмици.“ И се разделили с него.

Благородникът много се изплашил и бил дълбоко смутен. Споделил случилото се с мнозина, един му казвал едно, друг друго. Той обаче се утешавал с това, че нищо никому не бил отнел и че въпросният ден се падал празникът на Все светии, в който обикновено не се водят съдебни дела. За всеки случай останал у дома си и поканил гости, та ако стане нещо, да има свидетели, че не е вършил нищо нередно. Понеже по това време в страната вилнеели разбойници, най-вече рицарите на Грегор Матерн, един от които пронизал командира на ордена господин Еберхард от Емден. Затова било наредено, където се появят такива рицари и дружини, да бъдат излавяни и екзекутирани, без да бъдат изслушвани. Та убиецът бил издаден и командирът го преследвал с хората си. И тъй като за онзи благородник това бил последният ден, пък и празникът на Все светии, той си помислил, че вече е свободен, привечер поискал да се повесели след дългото заседаване и препуснал към полето. Когато хората на командира го забелязали, сторило им се, че това е конят и тези са одеждите на убиеца и бързо се спуснали към него. Рицарят започва да се защитава и пронизва един млад благородник, приятел на командира, за което бива

задържан. Онези го отвеждат пред стените на Лойнебург, дават пари на един литовец и той го окача до гостите му на бесилката. Не му помогнали твърденията му, че току-що идва от дома си, ами трябвало да чуе: „По-бързо, преди други да дойдат и се застъпят за него, защото само така той ще може да се измъкне!“

336. ГОСТИ ОТ БЕСИЛКАТА

Един гостилничар от прочут с богатствата си град се връщал у дома си заедно с двама търговци на вино от лозята, където закупили значително количество вино, пътят им минавал край бесилката и макар да бързали, погледнали и видели трима обесени, които били екзекутирани преди много години. Тогава единият от търговците се провикнал: „Е, гостилничарю, тези тримата приятели, дето висят там, също са били твои гости.“ „Ха, възкликнал гостилничарят в добро настроение, те могат да дойдат и тази нощ и да похапнат с мен!“ Какво се случва? Когато подпийналият гостилничар слиза от коня, влиза в стаята си и сяда там, обзема го силен страх, така че не е в състояние да повика някого. Междувременно влиза слугата с намерение да му събуе ботушите и вижда господаря си полумъртъв в креслото. Повиква жена му и когато тя все пак посвестява мъжа си с помощта на по-силни средства, го пита какво е станало. Той разказва, че като минавал покрай тях, поканил тримата обесени на гости и като стигнал в стаята си, те също встъпили в нея в ужасяващия вид, в който висели на бесилката, и му давали настойчиво знак да отиде с тях. Най-сетне се появил домашният прислужник, при което трите духа изчезнали. Всички сметнали, че гостилничарят просто си е въобразил това, понеже в опиянението си се е сетил за онова, което извикал на грешниците, минавайки покрай тях, само че той легнал на легло и умрял на третия ден.

337. ДЯВОЛСКИЯТ МОСТ

Някакъв швейцарски пастир, който често навестявал момичето си, трябвало всеки път да се промъква през Ройс, за да стигне отсреща, или пък да заобикаля отдалеч. Случило се така, че един път той се озовал на извънредно голяма височина и ядосано рекъл: „Бих искал дяволът да е тук и да ми построи мост до насреща.“ В същия миг дяволът се изправил пред него и казал: „Ако ми обещаеш първото живо общество, което мине по него, ще ти построя мост, по който винаги ще можеш да минаваш от едната до другата страна и обратно.“ Пастирът се съгласил; за няколко мига само мостът бил готов, а онзи подкарал една дива коза пред себе си и вървял след нея. Измаменият дявол тутакси хвърлил надолу частите на разкъсаното животно.

338. ДВАНАДЕСЕТТЕ ЙОХАНЕСА

Един франконски крал имал дванадесет пажа, наричани Немските ученици, и всеки от тях се казвал Йоханес. Те пътували върху една рулетка през различни страни и за двадесет и четири часа били в състояние да узнаят какво се случва в целия свят. След което го съобщавали на краля. Дяволът обаче всяка година свалял едного от рулетката и го вземал като мито. Последния свалил на Петерсберг край Ерфурт, наричан преди това Берберсберг. Кралят се заинтересувал къде се е озовал последният, и като научил, че е паднал при един красив хълм, накарал да построят параклис, нарекъл го „Корпус Кристи“ и настанил там един отшелник. Тогава наоколо имало само вода и нищо не било застроено, та на параклиса окачили светилник, по който се ориентирал всеки, докато водата била източена към Заксенбург.

339. ДЯВОЛСКИЯТ РОВ

Близо до село Раперсдорф, намиращо се недалеч от град Щрелен в Долна Силезия, в равнината се забелязва дълбок ров, покрай който на известно разстояние тече поток, и въпросния ров простолюдието нарича Дяволския. Един селянин от Раперсдорф бил в голямо затруднение, тъй като не знаел как да отстрани дъждовната вода, заляла полята му. Тогава се появил дяволът и казал: „Дай ми седем работници да ми помагат и още през тази нощ ще ти изкопая ров, в който ще се оттече всичката вода от нивите ти и който ще е готов още преди зазоряване.“ Селянинът се съгласил и пратил на дявола работниците с техните инструменти. Като излязъл на следващия ден да нагледа как вървят работите, големият и обширен ров бил готов, само че работниците били изчезнали, а разкъсаните членове на нещастниците били разпръснати из околните поля.

340. КРОЙЦЛИБЕРГ

В един замък близо до Баден в Ааргау живеела кралска дъщеря, която често отивала до близкия хълм, за да си отдъхва под храстите. Този хълм обаче бил обитаван отвътре от духове и веднъж, по време на ужасна буря, те го опустошили и разцепили. Когато кралската дъщеря дошла отново, решила да се спусне в отворилата се бездна, за да ги види. Като настъпила нощта, тя се спуснала навътре, но скоро била сграбчена от диви отблъскващи фигури и повлечена покрай множество бъчви все по-надолу в пропастта. На следния ден я открили на възвишение близо до опустошения хълм, нозете ѝ били пуснали корени в земята, ръцете ѝ били прораснали като дървесни клони, а тялото ѝ наподобявало камък. С помощта на чудодейна икона, която донесли от близкия манастир, тя била освободена от това си ужасно състояние и върната в замъка. На върха на хълма поставили кръст, поради което и днес хълмът се казва Кройцлиберг^[58], а пропастта с бъчвите — Дяволската изба.

[58] Кръстов хълм. ↑

341. КОНЕТЕ ОТ СЕНОВАЛА

Рихмут от Адохт, съпругата на един богат градоначалник в Кьолн, умряла и била погребана. Гробарят забелязал, че тя има на пръста си красив пръстен, алчността му го подгонила през нощта към гроба, който той отворил, канейки се да измъкне пръстена. Но щом отмахнал капака на саркофага, видял, че трупът свива ръката си и понечва да се надигне от саркофага. Той побягнал уплашен. Жената се развила от покрива си, излязла и се отправила право към дома си, където извикала по име познатия ѝ домашен прислужник, наредила му веднага да отвори вратата и накратко разказала какво се било случило. Слугата отишъл при господаря си и му рекъл: „Господарката стои пред вратата и иска да я пуснем.“ „Ах, казал господарят, това е дотолкова невъзможно, че по-скоро конете ми ще се озоват върху сеновала!“ Едва изрекъл тези думи, на стълбата към сеновала се дочул тропот и виж ти, шестте бели коня застанали един до друг горе върху него. Жената не преставала да хлопа и градоначалникът повярвал, че това е наистина тя; с радост ѝ отворили и тя напълно оживяла. На следния ден конете все още надничали от процепа в сеновала, та трябвало да се изгради голямо скеле, по което да ги смъкнат живи и здрави. За да се помни случилото се, изваяли от глина коне, които надничат от въпросната къща надолу. Същата сцена е изрисувана в църквата на светите Апостоли, където освен това показват дълга ленена завеса, изтъкана собственоръчно от госпожа Рихмут и подарена от нея на църквата. Защото тя живяла още седем години.

342. СРЕЩАТА НА МЪРТВИТЕ

Една кралица умряла и лежала върху прекрасно ложе в траурна зала с черни завеси. През нощта залата била ярко осветена със свещи, а в преддверието се намирала стражата: един капитан с четиридесет и девет мъже. Към полунощ той дочува край двореца бързо да преминава карета с шест впряга, след което тя спира и към него се приближава благородна и знатна жена в траурни одежди, която го моли за кратко да се отбие при мъртвата. Той ѝ обяснява, че няма властта да разрешава, ала тя споменава добре известното си име и заявява, че като главна камериерка на починалата има правото да я види още веднъж, преди кралицата да бъде погребана. Той е неотстъпчив, но тя настоява толкова дълго, че той вече няма какво да ѝ възрази и я въвежда вътре. След като затваря вратите на залата, той самият продължава да крачи напред-назад пред тях. След известно време се спира пред вратата, ослушва се, поглежда през ключалката и вижда, че мъртвата кралица се е изправила и говори нещо на жената, само че със затворени очи и без да дава никакъв друг признак на живот, освен дето устните ѝ се движат. Той нарежда на войниците да надникнат един след друг и всеки вижда същото; накрая той отново се приближава и тогава мъртвата бавно поляга отново върху смъртното си ложе. Тукатки след това онази жена излиза и капитанът я отвежда навън; но когато я повдига, за да я качи в каретата, усеща, че ръката ѝ е леденостудена. Каретата се понася също толкова бързо, както се е появила, и капитанът забелязва в далечината конете да изхвърлят искри от ноздрите си. На другата сутрин идва новината, че главната камериерка, която живеела в отдалечена на няколко часа път селска къща, е умряла в полунощ, и то точно в часа, в който била при мъртвата.

343. ПРЕДРИЧАЩОТО ПТИЧЕНЦЕ

През 1624 година във въздуха се дочул вик: „Горко й, горко й на Померания!“ На 14 юли Барбара Зелентинс, жената на тъкача на ленени платове от Колбатц, отивала към Зелоу да купува риба. Когато се връщала към Колбатц, по една планинска пътека, дочула птичи крясъци и като се приближила, някакъв глас й извикал: „Слушай, слушай!“ На един дъб съзряла малко бяло птиченце, не по-голямо от лястовица, което се обърнало към нея с отчетливи и ясни думи: „Кажки на капитана да предаде на княза, че злото, което се кани да стори, трябва да обърне в добро, иначе то ще се стовари върху него самия; а също да му съобщи, че ще отговаря пред Бога и пред света!“

344. ВЕЧНИЯТ ЕВРЕИН НА МАТЕРХОРН

Матерберг под Матерхорн е висок глетчер във Вализия, от който извира Виспер. Според хорските разкази там преди много години е имало прочут град, през който веднъж минал Скитникът евреин и казал: „Когато премина оттук за втори път, на мястото на къщите и улиците ще има дървета и камъни. А когато пътят ми ме доведе за трети път, ще има само сняг и лед.“ Та сега на това място наистина няма нищо друго освен сняг и лед.

345. КОТЛЕТО С МАСЛОТО

Под един хълм в долината на Веспер, недалеч от Алттеш, лежи погребано едно село с всичките си къщи, а причината за това нещастие, както разказват, е следната: Преди години някаква селянка стояла до огнището, а над огъня била окачила котле с масло, което се канела да топи; котлето било вече пълно до средата с разтопено масло. Тогава минал един мъж и я помолил да му даде малко от маслото да похапне. Жената обаче била коравосърдечна и казала: „Имам нужда от всичкото за себе си и не мога да подарявам нищо.“ Мъжът се обърнал и рекъл: „Ако ми беше дала само мъничко, щях да направя така, че котлето ти винаги да е пълно чак догоре и никога да не се изпразва.“ Този мъж бил самият Господ Бог. Оттогава селото било прокълнато и било засипано напълно от едно свлачище, така че от него не се вижда нищо освен повърхността на намиращия се на това място църковен олтар; сега отгоре му тече поточето, което преди това течало под него, и се извива сред скалистото ждрело.

346. ПЛАЧЕЩАТА ВЪРБА

Когато нашият Господ Исус Христос бил разпнат, той бил бичуван с тояги, взети от една върба. От онова време въпросното дърво свежда тъжно клоните си надолу към земята и не може да ги повдигне към небето. Това именно е плачещата върба.

347. ИЗОБРАЖЕНИЕТО НА ХРИСТА ВЪВ ВИТЕНБЕРГ

Във Витенберг има изображение на Христа, притежаващо чудноватото свойство да е винаги с един цол^[59] по-голямо от оня, който стои пред него и го гледа; независимо дали това е най-големият, или най-дребният човек.

[59] Около 3 см. ↑

348. ИЗОБРАЖЕНИЕТО НА БОЖИЯТА МАЙКА ВЪРХУ СКАЛАТА

В долината на Виспер на една стръмна скала от Ретиберг зад „Свети Николай“ високо горе и едва видимо за очите стои скулптурно изображение на Мария. Преди то се намирало долу край пътя в едно празно сега параклисче, за да могат минаващите покрай него люде да се помолят. Веднъж обаче станало така, че някакъв безбожник, чиито желаниа не били чути, взел нечистотии и замерил с тях светото изображение; то се разплакало; а когато онзи повторил светотатственото си деяние, то избягало нагоре по склона и не искало повече да се поддава на хорските молби. Изкачването по скалата и връщането на изображението било напълно невъзможно; хората смятали, че по-лесно ще е да се доближат към него откъм върха, изкатерили се по хълма и поискали да спуснат един мъж, овързан със здрави въжета, та той да достигне до изображението и да го вземе. Само че, докато го спускали надолу, въжето, което държали горе, все повече изтънявало, така че като се доближил до изображението, то станало тънко като косъм и човекът, обзет от непреодолим ужас, извикал да го изтеглят, в името Божие, нагоре, защото иначе ще бъде погубен. Онези го издърпали и въжето придобило постепенно първоначалната си якост. Така людете били принудени да се откажат от благодатното изображение и никога повече не го получили.

349. БЛАГОДАТНОТО ИЗОБРАЖЕНИЕ, ИЗРАБОТЕНО ОТ СТЬБЛОТО НА ЛИСТВЕНИЦА ВЪВ ВАЛДРАСТ

През 1392 година Света Богородица пратила от небето ангел в Тирол, във Валдраст край Зерлесберг. Той застанал пред кухото стъбло на една лиственица и рекъл в името на Божията майка: „Ти, стъбло, трябва да отгледаш изображението на небесната Божия майка.“ Изображението пораснало върху стъблото и две благочестиви пастирчета, Хензле и Петерле от село Мютценс, го забелязали най-напред през 1407 година. Смаяни, те се затичали към селяните и им рекли: „Вървете в планината, там в кухото стъбло стои нещо чудновато, което не дръзнахме да докоснем.“ Светото изображение било разпознато, отрязано от стъблото с трион и пренесено временно в Матрай. То останало там, докато за него не била изградена собствена църква във Валдраст, за което Света Богородица прибегнала до услугите на един беден дърводелец на име Луш, който се бил установил в Матрай. Когато той през нощта срещу Петдесетница лежал в леглото си и спял, дочул глас, който повторил трикратно: „Спиш ли или си буден?“ На третия път той се събудил и попитал: „Кой си ти и какво искаш?“ Гласът отговорил: „Ти трябва да издигнеш параклис в чест на Света Богородица във Валдраст.“ На което дърводелецът отвърнал: „Няма да го направя.“ Ала гласът се завърнал следващата нощ на Петдесетница и провел отново същия разговор. Тогава онзи рекъл: „Прекалено беден съм за това.“ Гласът се доближил до леглото му и през третата нощ на Петдесетница и казал пак същото. Така от грижи дърводелецът не успял да мигне в продължение на три нощи и се обърнал към гласа: „Как мислиш тази работа, та не ме оставяш намира?“ Гласът казал: „Трябва да го направиш!“ Дърводелецът повторил: „Няма да го направя!“ Тогава бил грабнат, издигнат нагоре и дочул същия глас: „Трябва да го направиш, осъзнай се!“ Онзи си рекъл: „О, бедният аз, какво е редно да сторя?“, и казал,

че ще построи църквата, стига да знае точното място. Гласът казал: „В гората има зелена ливада, покрита с мъх, легни там и се отпусни, и правилното място ще ти бъде съобщено.“ Дърводелецът отишъл на посоченото място, легнал върху мъха и се отпуснал (оттук местността се казва Почивка в гората, Валдраст). Унесъл се и в съня си дочул две звънчета. Събудил се и видял пред себе си на ливадата, където сега се намира църквата, жена в бели одежди и с дете на ръце, като видението траяло само миг. Тогава той си помислил: Всемогъщи Боже, това очевидно е правилното място! Отправил се натам, където съзрял видението, и го отбелязал с намерението да построи там църква, а звънчетата звънели, докато правел това, след което вече не се чували. Тогава той си рекъл: „Мили Боже, как ще сторя това? Беден съм и нямам средства да построя такава сграда.“ Гласът се обадил отново: „Върви при благочестивите люде, те ще ти дадат толкова, че да осъществиш делото си. И когато дойде време църквата да бъде осветена, тя ще стои непокътната тридесет и шест години, а сетне ще бъде усъвършенствана и в нея ще се случат велики знамения за вечни времена.“ И като понечил да започне строежа, дърводелецът отишъл при изповедника си и му съобщил всичко. Онзи го пратил при епископа на Бриксен и той ходил пет пъти в града, докато епископът му позволил да започне да гради църквата. Позволенията от епископа било получено във вторник преди празника на свети Панкратий през 1409 година.

350. ВОЛОВЕ ПОКАЗВАТ СВЯТОТО МЯСТО

Край Матен, село недалеч от прохода към долината Фермел в Швейцария, има огромна разрушена каменна сграда, за която върви следното сказание: В стари времена общината искала да изгради църква на свети Стефан и било избрано мястото, на което днес стърчат стените. За ужас на всички обаче всяка нощ иззиданото през деня от работливите жители на долината рухвало. Тогава общината решила с молитва да поставят инструментите върху двойка впрегнати волове и там, където те се спрат, да построят църквата, понеже мястото им е посочил самият пръст Божи. Животните прегазили реката и спрели оттатък, където било съградена църквата „Свети Стефан“.

351. НОТБУРГА

В долината на Ин в Долен Тирол се намира дворецът Ротенбург, в който в стари времена на господарите прослужвала една благочестива слугиня на име Нотбурга. Тя била милостива и раздавала колкото може на бедните, а алчните ѝ господари били недоволни, биели благочестивата девица и най-сетне я прогонили. Тя се установила при бедни селяни на близкия хълм Ебен; а Бог наказал злата госпожа от Ротенбург с ненадейна смърт. Мъжът осъзнал, че спрямо Нотбурга е извършена несправедливост, и я повикал отново от хълма Ебен в Ротенбург, където тя живяла благочестиво, докато не дошли ангелите и я отнесли на небето. Два вола превозили трупа ѝ през Ин и въпреки че водите на тази река обичайно са буйни и диви, щом светицата се доближила, те стихнали и се усмирили. Тя била погребана в параклиса на свети Рупрехт.

За Некар се разказва друга история. В тази река и до днес стоят кулите и стените на старата крепост Хорнберг, в която някога живеел могъщ крал с красивата си и благочестива дъщеря Нотбурга. Тя обичала някакъв рицар и била сгодена за него; той обаче заминал в чужди земи и не се вирнал. Девойката оплаквала денем и нощем смъртта му и отпъждала всеки друг кандидат, ала баща ѝ бил коравосърдечен и не обръщал внимание на тъгата ѝ. Един ден той се обърнал към нея: „Пригответи сватбените си накити, след три дена идва женихът, когото съм ти избрал.“ А Нотбурга рекла в сърцето си: По-скоро ще ида където ми видят очите, нежели да пристъпя верността си.

Следната нощ, когато изгрял месецът, тя повикала един верен слуга и му казала: „Отведи ме нагоре през гората до параклиса «Свети Михаил», където, скрита от моя баща, ще посветя целия си живот на служба Богу.“ Когато се изкачили на хълма, листите прошумолели, един снежнобял елен се появил и застанал тихо до Нотбурга. Тя го възседнала, хванала се за рогата му и била отнесена бързо нанякъде. Слугата видял как еленът преплувал с нея леко и уверено Некар и изчезнал на другия бряг.

На другата сутрин, като не намерил дъщеря си, кралят пратил да я дирят и проводил пратеници навсякъде, ала те се върнали, без да открият и най-малка следа; а верният слуга нямал намерение да я издаде. По пладне обаче белият елен се доближил до него в Хорнберг и когато онзи понечил да му подаде хляб, му показал с кимване на глава да го набучи на рогата му. След което побягнал и отнесъл хляба на Нотбурга в пустошта, а сетне идвал всеки ден и получавал храна за нея; мнозина виждали това, ала никой освен верния слуга не разбирал значението му.

Най-сетне кралят забелязал белия елен и принудил стареца да му разкрие тайната. На следния ден по пладне яхнал коня си и когато еленът отново дошъл и понесъл храната, препуснал след него, прекосил реката и стигнал до някаква скална пещера, в която животното се вмъкнало. Кралят слязъл от коня си и влязъл вътре, където намерил дъщеря си, коленичила със събрани за молитва ръце пред един кръст, а до нея си почивал белият елен. Тъй като отдавна не била докосвана от слънчев лъч, тя била смъртнобледа, така че той се уплашил от вида ѝ. Тогава ѝ рекъл: „Върни се с мен в Хорнберг.“ Тя обаче отвърнала: „Аз отдадох живота си Богу и нямам вече нищо общо с хората.“ Колкото и да ѝ говорил, тя не отстъпвала и не давала никакъв друг отговор. Тогава той се разгневил и поискал да я отведе насила, но тя се хванала за кръста и когато я дръпнал силно, ръката, за която я бил сграбчил, се откъснала от тялото ѝ и останала в дланта му. Обзет от ужас, той хукнал навън и никога повече не се решил да доближи пещерата.

Когато хората чули за случилото се, те започнали да почитат Нотбурга като светица. Отшелникът от параклиса „Свети Михаил“ пращал при нея каещите се грешници, когато те подирели помощ от него; тя се молела заедно с тях и снемала тежкия товар от сърцето им. През есента, когато падат листата, дошли ангелите и отнесли душата ѝ на небето; трупа ѝ покрили със смъртен саван и въпреки че всички цветя вече били увехнали, го покрили с разцъфнали рози. Два белоснежни бика, които още не били запрягани в хомот, я пренесли през реката, без да намокрят копитата си, а камбаните в околните църкви започнали да бият от само себе си. Така трупът бил отнесен до параклиса „Свети Михаил“ и погребан там. В църквата в село Хоххаузен на Некар и до днес стои каменно изображение на света

Нотбурга. Пещерата на Нотбурга, наричана от простолюдието Девичата пещера, също може да бъде видяна и тя е известна на всяко дете.

Според друг разказ пък става дума за крал Дагоберт, който бил отседнал в Мосбах и дъщеря му Нотбурга избягала, понеже искал да я сгоди за един езически венд.^[60] Някаква змия я изхранвала с треви и корени в скална пещера до смъртта ѝ. Блуждаещи огънове издали закътания гроб и кралската дъщеря била разпозната. Натоварената с трупа ѝ талига теглели два бика, които се спрели на мястото, на което е погребана и където днес се намира една църква. Тук се случват всевъзможни чудеса. Каменно изображение на змията има в Хоххаузен. Върху една олтарна фреска пак там е представена Нотбурга с прекрасните си коси, която бива обезглавена за насищане на бащината ѝ отмъстителност.

[60] Названието, обозначаващо първоначално вероятно някакво славянско племе, тук означава просто „славянин“. Впоследствие се употребява в пейоративен смисъл за езичник изобщо. ↑

352. ХОРОСАН, ЗАБЪРКАН С ВИНО

През 1450 година в Австрия гроздето било толкова кисело, че повечето граждани изливали направо на улицата прокисналото вино, понеже поради тръпчивия му вкус не могли да го пият. Това вино наричали Осланеното куче, тъй като според някои сланата разваля гроздето, а според други защото самото вино е разяло дъгите на бъчвите с остротата си. Тогава римският император Фридрих III издал нареждане никой да не излива този Божи дар, а който не иска да пие виното, да го откара в двора на църквата „Свети Стефан“, та с него да бъде забъркан хоросанът, с който ще бъде изградена църквата.

В Глатц, срещу Бохемската порта се издига стара, кръгла и сравнително висока кула, наричана Езическата кула, понеже била изградена още в прастарите езически времена. Стените ѝ са здрави и хоросанът за тях, както се говори, бил забъркан с чисто вино.

353. ЕВРЕЙСКИЯТ КАМЪК

През 1462 година в тиролското село Рин се случило тъй, щото някакви евреи подкупили с много пари един селянин да им даде малкото си дете. Те го отвели в гората и го измъчвали по най-отвратителни начини до смърт върху един голям камък, наричан оттогава Еврейският камък. След това окачили разтерзания труп на едно крушово дърво недалеч от един мост. По време на убийството майката на детето тъкмо работела на полето; изведнъж я връхлетели мисли за детето ѝ и без да знае защо, била обзета от страх; при това на дланта ѝ капнали една след друга три капки прясна кръв. Със свито сърце тя се втурнала към дома си и подирила детето си. Мъжът я въвел в стаята, признал стореното от него и поискал да ѝ покаже многото пари, които щели да ги спасят от беднотията им, само че те всичките се били превърнали в шума. Бащата полудял и изпитал смъртна мъка, а майката излязла да дири детенцето си и като го видяла да виси на дървото, снела го с горещи сълзи оттам и го отнесла в църквата в Рин. То лежи там и до днес и бива почитано от простолюдието като свято дете. Там бил отнесен и Еврейският камък. Според сказанието един пастир отсякъл дървото, на което било окачено детенцето, но като понечил да го отнесе у дома си, си счупил крака и това довело до смъртта му.

354. УБИТОТО ОТ ЕВРЕИТЕ МОМИЧЕ

През 1267 година в Пфорцхайм живеела стара жена, която от алчност продала на евреите едно невинно седемгодишно момиче. Евреите затъкнали устата му, за да не може да вика, прерязали му вените и увили с кърпи раните, за да съберат кръвта. Бедното дете умряло скоро в мъки, те го захвърлили в Енц и сетне натрупали отгоре му един товар камъни. След няколко дена Маргаритка вдигнала ръчичката си над течащата вода; рибарите я забелязали и се ужасили; тутакси се струпал народ, а се появил и самият маркграф. Лодкарите успели да измъкнат детето, което все още било живо, но след като призовало да отмъстят на убийците ѝ, склопило очи. Заподозрените евреи били привикани и когато те се доближили до трупа, от отворените рани бликнала буйно кръв. Евреите и старицата признали злодеянието си и били екзекутирани. Край входа на дворецовата църква в Пфорцхайм, там, където виси въжето на камбаната, стои саркофагът на детето с надпис. Сред гилдията на лодкарите от уста на уста се предава сказанието, че по това време маркграфът предоставил на града Пфорцхайм, за прослава на предшествениците си, свободата сами да пазят града си, „докато светят слънцето и луната“, а също и привилегията всяка година около панаира по Заговезни да излизат двадесет и четири лодкари с оръжие и звънци и сами да охраняват в този ден града и панаира. Това важи и до днес.

355. ЧЕТИРИТЕ ПОДКОВИ

В Елрих, на вратата на старата църква преди години имало заковани четири огромни подкови и те стояли пред очите на старите люде; откак църквата рухнала, подковите се съхраняват в дома на свещеника. В стари времена едно лятно утро Ернст, графът на Клетенберг, се отправил към Елрих, та там да спечели една златна верижка като награда за надпиване. Той спечелил пред мнозина други и с верижката на врата се канел да прекоси градчето и да се върне в Клетенберг. В предградието чул да отслужват вечерня в църквата „Свети Николай“; в опиянението си се отправя през богомолците към олтара; ала едва жребецът поставя крак на стъпалата, когато ненадейно четирите му подкови падат и той рухва заедно с ездача.

356. ОЛТАРЪТ В ЗЕЕФЕЛД

В Тирол, недалеч от Инсбрук, лежи Зеефелд, стара крепост, в която през четиринадесети век живеел гордият и дързък рицар Освалд Мюлер. Във високомерието си той достигнал дотам, че на Велики четвъртък през 1384 година пред очите на местните жители и на слугите си не пожелал да приеме поднесеното му в църквата причастие, ами поискал от капелана да му подаде по-голямо, каквото иначе се полага на свещениците. Но щом го поел, каменният под пред олтара се разтресъл. В страха си той се опитал да се вкопчи с две ръце за желязната решетка, ала тя поддала, все едно била от восък, така че свитите му в юмрук пръсти ясно се отпечатали в желязото. Преди да потъне изцяло, обзело го разкаяние, свещеникът измъкнал от устата му причастиято, което, щом езикът на грешника го докоснал, тутакси се било обагрило в кръв. Скоро след това той изградил наблизо манастир и бил приет в него като брат-мирянин. Върху желязото и до днес се вижда отпечатана дланта му, а има и картина, представяща цялата история.

Когато жена му разбрала от завръщащите се у дома си люде за случилото се в църквата, не повярвала, ами рекла: „Това е толкова слабо вероятно, както ако на това изсъхнало и излиняло стъбло разцъфнат рози.“ Само че Бог дал знак за всемогъществото си и скоро сухото стъбло се раззеленило и разцъфтели снежнобели рози. Грешницата накъсала розите и ги захвърлила на земята, но в същия миг я обхванало безумие и тя хукнала по околните хълмове, додето на следния ден рухнала мъртва на земята.

357. МЪРТВЕШКИЯТ КАМЪК

В Оберхасли по пътя към Гадмен, недалеч от Майринген, край Кирхетбуел, тесен скален пролом, през който преди столетия се е промъквала мътната Аар, на земята лежи камък, върху който е отпечатана формата на човешка ръка с много пръсти. Народът разказва, че в някогашни времена тук е станало убийство; нещастницата се опитала да се задържи за него и върху камъка са останали следите от насилствената ѝ смърт.

358. ГРЕХОВНА ЛЮБОВ

На Петерсберг край Ерфурт са погребани брат и сестра, изобразени на леко повдигнатите надгробни камъни. Сестрата била толкова красива, че братът, който за известно време бил в чужбина и се завърнал, бил обзет от любов и съгрешил с нея. Скоро дяволът откъснал главите и на двамата. Върху надгробните камъни били изваяни образите им, ала и тук главите изчезнали от телата и останал единствен шипът, на който били закрепени. Близките им поставили други глави, този път от месинг, ала и те се загубили, и дори когато изрисували лицата с тебешир, на другия ден всичко се оказвало изтрито.

359. ГРАДСКИЯТ СЪВЕТНИК В ШВАЙДНИЦ

Преди години в Швайдниц живеел градски съветник, който обичал златото повече от Бога и научил една гарга да минава през счупеното стъкло на зарешетения прозорец на разположената точно срещу дома му градска хазна и да му донася оттам по една монета. Това ставало всяка вечер и тя му донасяла в човката си по една златна или сребърна монета от оставените на масата градски приходи. Другите служители в съвета забелязали най-сетне, че съкровището намалява, решили да заловят крадеца и скоро забелязали гаргата, която след залез-слънце долетяла и отмъкнала една златна монета. Те поставили знаци на няколко монети и ги положили на същото място, а гаргата отмъкнала една след друга и тях. Тогава градският съвет се събрал, разгледал случая и решил, ако крадецът бъде издирен, да бъде поставен горе на венеца на високата градска кула и да бъде осъден или да умре там от глад, или да бъде принуден да се спусне на земята. Междувременно пратили хора в дома на заподозрения съветник и те открили там не само летящия пратеник, ами и белязаните златни монети. Злосторникът признал престъплението си, подчинил се доброволно на присъдата, която, съобразявайки се с напредналата му възраст, другите поискали да смекчат, ала той не се съгласил и разтреперан от страх, се изкачил до венеца на кулата. При спускането надолу обаче скоро достигнал до каменна решетка, от която нямало път ни напред, ни назад, така че той трябвало да спре. Десет денонощия бедният старец останал пред очите на всички в това жалко положение, без храна и вода, додето най-сетне от нетърпим глад започнал да отхапва от собствената си плът, от ръцете и дланите си и дълбоко разкаян, свършил живота си по този нечувано жесток начин. Впоследствие на мястото на трупа на въпросната решетка било закрепено каменно изображение на човека и на гаргата. През 1642 година бурен вятър съборил статуята, ала главата все още изглежда да е запазена върху сградата на градския съвет.

360. НЕБЕСНА ДЪГА НАД ОСЪДЕНИТЕ

Когато през юни 1621 година в Прага трябвало да бъдат екзекутирани двадесет и седем знатни мъже, въввлечени в избухналите в Бохемия размирици, един от тях, Йоханес Кутнауер, капитан на стария град, извисил настойчиво глас към небето да им бъде даден, нему и на неговите обграждани, знак за милост; и вярата му била толкова силна, щото по собствените му думи не се усъмнил ни за миг, че ще получи такъв. Когато пристъпили към изпълнението на смъртната присъда, след краткотраен дъжд над така наречения Лоренцберг се извисила дъга във формата на кръст, която се задържала около час за утеха на осъдените.

361. БОГ ПЛАЧЕ С НЕВИННИЯ

В Ханау по някое време една жена била обвинена в тежко престъпление и била осъдена на смърт. Когато стигнала до лобното място, тя рекла: „Каквито и да са привидните обвинения срещу ми, аз съм невинна, и то така безспорно, че сега Бог ще плаче с мен.“ При което от ясното небе започнало да вали. Тя била екзекутирана, но покъсно се изяснило, че е невинна.

362. БОЖИЕТО ЯСТИЕ

Недалеч от Цвикау, в имението на управителя на някакво село станало така, че родителите пратили сина си, едно съвсем младо момче, в гората да върне оставените на близкото пасище волове. Момчето обаче се позабавило и в настъпилата нощ паднал голям и дълбок сняг, който затрупал околните хълмове, така че момчето не можело да изгази през снега и да излезе от гората. Когато не се върнало и на следващия ден, родителите се разтревожили вече не толкова за воловете, колкото за детето си, ала поради големия сняг не били в състояние да проникнат в гората. На третия ден снегът отчасти се разтопил и те тръгнали да търсят момчето, което най-сетне видели да седи на един огрян от слънцето хълм, върху който нямало никакъв сняг. Когато момчето забелязало родителите си, им се усмихнало и на въпроса им, защо не си идва у дома, отговорило, че е чакало да се свечери, че не е знаело, дето е минал цял ден, и че нищо лошо не му се е случило. Като го попитали дали е яло нещо, то съобщило, че някакъв мъж се бил приближил до него и му дал сирене и хляб. Без съмнение това момче било нахранено и опазено от Божи ангел.

363. ТРИМАТА СТАРЦИ

В херцогство Шлезвиг, в областта Ангелн, все още живеят хора, които си спомнят да са слушали следващия разказ от устата на умрелия наскоро и прочут с многото си учени трудове пастор Йост; само дето не се знае дали това се случило нему, или на някакъв съседен проповедник. В средата на осемнадесетото столетие новият проповедник обикалял църковната си енория, за да се запознае точно с условията в нея. В една отдалечена област има самотен селски двор, като пътят минава непосредствено край преддверието на жилището. На пейката седи старец със снежнобели коси и плаче горчиво. Свещеникът му пожелава добър вечер и го пита какво не е наред? „Ах, отговаря старецът, баща ми така ме наби!“ Смаян, свещеникът привързва коня си и влиза в къщата, където на прага го посреща друг старец, още по-възрастен от първия, с разгневено изражение и силно жестикулиращ. Свещеникът го заговаря дружелюбно и го пита за причината за гнева му. Старецът казва: „А, момчето събори баща ми!“ При тези думи той отваря вратата на стаята, свещеникът онемява от удивление и вижда един напълно прегърбен от възрастта си, ала все още чевръст старец, седнал на люлеещия се стол край печката.

Издание:

Автор: Братя Грим

Заглавие: Немски сказания

Преводач: Цочо Бояджиев

Година на превод: 2009

Език, от който е преведено: немски

Издание: първо

Издател: Алтера Делта Ентъртейнмент ЕООД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2009

Тип: сборник

Националност: немска

Печатница: Лито Балкан

Редактор: Георги Каприев

Художник: Капка Канева

Коректор: Пенка Трифонова

ISBN: 978-954-9757-34-7

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/11736>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.